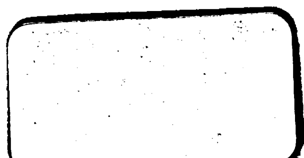

ENGLISH FACULTY
OXFORD
UNIV.

ENGLISH FACULTY
OXFORD
UNIV.
LIBRARY

3000361830

Nordiske Oldskrifter, 28

udgivne

af

det nordiske Literatur-Samfund.

XXVIII.

Hávarðar saga Ísfirðings,

ved G. Thordarson,

med en Forklaring af Viserne ved G Brynjulfsson.

KJØBENHAVN.

Berlingske Bogtrykkeri ved N. H. Stenderup.

1860.

Udgivet for förste Halvaar 1859.

DET NORDISKE LITERATUR-SAMFUND.

Det nordiske Literatur-Samfund har til Formaal at udbrede Kundskab til Nordens ældre Literatur, navnlig ved at udgive nordiske Oldskrifter paa en med Almenhedens Tarv overenstemmende Maade, og ved at udbrede disse i saa vid en Kreds som muligt. Samfundet vil derfor nærmest foranstalte Haandudgaver af de vigtigste islandske og andre oldnordiske Skrifter med en vel bearbeidet Text, og vil ved Siden heraf ogsaa søge at fremkalde lignende Udgaver af de senere Sprogmindesmærker, navnlig af Levningerne fra vor egen Middelalder. Men da Kundskaben til Nordens Oldsprog er saa lidet udbredt, vil Samfundet, i det mindste indtil Tilvejebringelsen af andre fornødne Hjælpemidler gjör det overflødigt, ledsage hine Textudgaver med Oversættelser eller saadanne Oplysninger, som ere nødvendige til fuldstændig at forstaae det udgivne. De af Samfundet besørgede Skrifter skulle indrettes saaledes, at Texterne og Oversættelserne eller Oplysningerne kunne samles i særskilte Bind. Samfundets Love ere:

§ 1. Samfundet har til Formaal, at fremme Kundskab til Nordens ældre Literatur, nærmest ved at udgive og udbrede nordiske Oldskrifter og de til disses Benyttelse fornødne Hjælpemidler.

§ 2. Aarlig afholdes i Kjøbenhavn et Møde, hvorpaa samtlige Medlemmer have Stemmeret.

§ 3. Til at bestyre Samfundets Anliggender vælges paa det aarlige Møde et Raad af 5 Medlemmer. Af disse afgaae efter det første Aar tre, næste Aar to, og saa fremdeles.

§ 4. Medlemmer optages af Samfundsraadet. Det halvaarlige Bidrag er 1 Rdl. Den der undlader at betale, betragtes som udtraadt af Samfundet. Ethvert Medlem erholder uden Betaling et Exemplar af de efter hans Indtrædelse udgivne Skrifter.

§ 5. Naar Samfundet tæller 500 Medlemmer, paaligger det Raadet, at bringe under Forhandling i Samfundet, hvorvidt nye og udførligere Love skulle vedtages. Indtil da skal Raadet paa det aarlige Møde afgive Beretning om det forløbne Aars Virksomhed og aflægge Regnskab.

HÁVARÐAR SAGA ÍSFIRÐINGS

besørget og oversat

af *G. Thordarson,*

med et Tillæg om Sagaen og Forklaring af Viserne.

ved *Gísli Brynjúlfsson.*

Udgivet

af

det nordiske Literatur-Samfund

KJØBENHAVN.

Berlingske Bogtrykkeri ved N. H. Stenderup

1860.

Forord.

Nærværende Saga er udgiven efter Papirshaandskriftet Nr. 160, Fol., i den Arna-Magnæanske Samling paa Universitetsbibliotheket. Dette Haandskrift, tilligemed de fra samme, eller fra en og samme til Grund liggende Membran, stammende Afskrifter, indeholder den udførligste Recension af Sagaen, som nu haves. De til denne Klasse — A-Klassen — hørende Haandskrifter, som findes dels i den ovennævnte Samling, dels paa det Kongelige Bibliothek, ere følgende:

a) i Fol. Nr. 157, 163 Litr. K, 217 B. I gammel Kgl. Samling Nr. 1006. I den Kallske Samling Nr. 239. Et Membranbrudstykke i Ny Kgl. Samling Nr. 1147.

b) i 4to. Nr. 552 B, 553 A, 550 C. I den Thottske Samling Nr. 1776.

Den anden Klasse — B-Klassen — indeholder en betydelig kortere Recension af Sagaen, idet her udelades en stor Del af Versene med tilhørende Text. Til denne Klasse høre Papirshaandskrifterne Nr. 486, 502 og 568, i 4to., alle i den Arnamagnæanske Samling.

Endnu en tredie Recension haves i Papirshaandskriftet

Nr. 552 Litr. O, 4to., i den Arnam. Samling, der udelader alle Versene paa et nær (*Hlakkar hagli stokkinn*, etc.), og giver hele Fortællingen paa sine Steder en mere sammentrængt Fremstilling. Afsnittet om Holmgangs-Ljot (Side 35—39 i nærværende Udgave) gjengiver denne Recension overeensstemmende med Landnama. Dette Afsnit findes som Tillæg til nærværende Udgave af Sagaen Side 54—55.

Ordet *tingl*, som jeg i Oversættelsen har gjengivet ved Gjengangerhoved, findes ellers kun i Poesi, og paa de Steder, det forekommer, betyder det de zirlige malede eller forgyldte (Metal-)Plader, hvormed de Gamle prydede Skibenes Forstavne (ellers *ennispænir*). Oprindelig betegner det maaske ethvert glindsende eller blinkende Hængesmykke, som Metalløv paa Bæltespænder el. lign., i hvilken Betydning det forekommer mig at jeg har hørt Ordet brugt i Island; men i begge Tilfælde kan det opfattes her som brugt lignelsesvis om det rokkende eller nikkende Gjengangerhoved, med dets blege og uhyggelige Glindsen eller Lysning. Side 9 Lin. 23—24 bør vistnok Ordene: *sem refarnir i holunum* rettes til: *sem refarnir i hölunum*, og oversættes derefter: som Ræven i Halen.

1. Þat er upphaf þessarrar sögu, at Þorbjörn hèt maðr; hann var Þjóðreks son. Hann bjó í Ísafirði á þeim bœ, er heitir at Laugabóli; hann hafði goðorð um Ísafjörð. Hann var stórættaðr maðr ok höfðingi mikill ok hinn mesti újafnaðarmaðr, svá at engir menn þar um Ísafjörð báru styrk[1] til neitt í móti hánum at mæla. Hann tók dœtr manna eða frændkonur ok hafði við hönd sér[2] nökkura stund, ok sendi síðan heim; fyrir sumum tók hann bú upp eða rak brott af eignum sínum. Þorbjörn hafði tekit þá konu fyrir[3] bú sitt, er Sigríðr hèt; hón var ung kona ok stórrar ættar. Hón átti fè mikit, ok skyldi þat standa fyrir henni, ok eigi fram ganga meðan hón væri með Þorbirni. Hávarðr var maðr nefndr; hann bjó þar sem heitir á Blámýri. Hann var ættstórr maðr, ok var þá hniginn á hinn efra aldr. Hann hafði verit víkingr mikill hinn fyrra hlut æfi sinnar ok hinn mesti kappi, ok í einhverjum bardaga hafði hann orðit sárr mjök, ok fengit eitt sár[4] undir knèskelina, ok þaðan af gekk hann jafnan haltr síðan. Hávarðr var kvángaðr, ok hèt Bjargey kona hans; hón var af góðum ættum ok hinn mesti skörungr[5]. Þau áttu son einn, er Óláfr hét; hann var á ungum aldri, manna görviligstr; hann var mikill vexti, fríðr sýnum. Þau

1) þrótt, B.
2) hèlt sèr við hönd, B.
3) í, B.
4) *istedetfor* eitt s. *har* B & H: áverka.
5) kvennskör., B.

Hávarðr ok Bjargey unnu Ólafi mikit; hann var þeim ok hlýðinn ok auðráðr. Þormóðr hét maðr, hann bjó á þeim bœ, er heitir á Bakka; Þorgerðr hèt kona hans. Þormóðr var lítt við alþýðu skap manna[1]; hann var þá hniginn nökkut[2] á hinn efra aldr. Var þat kallat, at hann væri eigi einhamr; þótti hverjum þeira[3] ok verst við hann at eiga. Ljótr hèt maðr, er bjó á Mánabergi í Ísafirði. Ljótr var mikill maðr ok sterkr; hann var bróðir Þorbjarnar, ok hánum líkastr um alla hluti. Þorkell hèt maðr, er bjó í ey þeiri, er Æðey heitir; hann var vitr maðr, ok þó lítilmenni, en þó af góðum ættum ok manna úeinarðastr. Þorkell var lögmaðr þeira Ísfirðínganna. Tveir menn eru nefndir til sögunnar: annarr hèt Brandr, en annarr Vakr; þeir váru heimamenn Þorbjarnar á Laugabóli. Brandr var mikill vexti ok rammr at afli. Þat var iðja Brands, at hann hafði ferðir á sumrum ok flutti at búi þat er þurfti; en á vetrum gætti hann gamals fjár; var hann vinsæll ok úáleitinn. Vakr var systursonr Þorbjarnar; var hann maðr lítill ok smáskytligr[4], vígmáligr ok illmáligr[5]; fýsti Þorbjörn frænda sinn jafnan þess, er þá var verr enn áðr; varð hann af því úvinsæll, ok unnu menn hánum sannmælis. Hann vann ekki annat, enn gekk með Þorbirni út ok inn, eða fór sendiferðir hans, ok þá hann vildi ill verk gera láta. Þórdís hét kona, er bjó á Hváli[6] í Ísafirði; hón var systir Þorbjarnar, en móðir Vakrs. Hón átti ok annan son, er Skarfr[7] hèt. Hann var bæði mikill ok sterkr; var hann með móður sinni, ok sá um bú

1) við alþýðu skaptr, B, H.
2) mikit, B.
3) manni, B, H.
4) smáskeytligr, B, H.
5) B; littmálugr, A; vígmannligr og illmannligr, H, *men* vígm. *passer ikke godt til det foregaaende* smásk.
6) Höll, B, H.
7) Skrafr, B.

þeira. Þórálfr hét maðr, er bjó þar sem heitir á Lónseyri; hann var vinsæll maðr, ok eigi mikilmenni. Hann var mjök skyldr bústýru[1] Þorbjarnar. Þórálfr hafði boðizt til at taka við Sigríði ok ávaxta fè hennar, en Þorbjörn vildi þat eigi, ok sýndi þar um enn újafnað sinn, ok[2] bað hann ekki orð til leggja.

2. Þar er nú til máls at taka, at Óláfr vex upp á Blámýri; hann gerisk efniligr maðr. Svá segja menn, at Óláfr Hávarðs son hafi haft bjarnyl, því at aldri var þat frost eða kuldi, at Óláfr fœri í fleiri klæði[3] enn eina brók, ok skyrtu gyrða í brœkr. Aldri fór hann svá af bœ á brott, at hann hefði fleiri klæði. Þórhallr hét maðr; hann var frændi þeira Hávarðar, ok heimamaðr, ungr[4] maðr ok hinn fráligsti; hafði atdrátt at búi þeira. Þat var eithvert haust, at Ísfirðingar gengu afrèttir sínar, ok heimtu menn lítt. Þorbirni á Laugabóli var vant 60 geldinga. Liðu vetrnætr ok fannsk eigi. Nökkuru fyrir vetr[5] ferr Óláfr Hávarðs son heiman ok gengr afrèttir ok[6] öll fjöll, leitar fjár manna ok finnr fjölda fjár, bæði þat Þorbjörn átti ok þeir feðgar ok svá aðrir menn, rekr síðan heim fènaðinn ok fœrði hverjum þat er átti. Varð Óláfr af þessu vinsæll, svá at hverr bað hánum góðs. Einn dag snimma rekr Óláfr geldinga Þorbjarnar ofan á Laugaból. Hann kom í þann tíma, er menn sátu yfir borðum, ok váru engir menn úti. Óláfr drepr á dyrnar ok gekk kona ein til dyranna; þat var Sigríðr bústýra Þorbjarnar, ok heilsaði hón hánum vel. Hón spurði hvat hann vildi. Óláfr svaraði: Ek hefi rekit hingat geldinga Þorbjarnar, er

---

1) B, H; Þórdísi *systur*, A, *hvilket er urigtigt*.
2) Sigríðr, B.
3) hefði færi eða fleiri klæði, B.
4) vígr, B.
5) eptir vetrnætr, H.
6) *tilföiet efter* B.

hánum var vant í haust. Ok er Þorbjörn heyrði, at á dyrnar var drepit, bað hann Vakr forvitnask hvat komit væri. Hann gerði svá ok gekk at skelliburðinni. Hann sá þá, at þau Sigríðr töluðusk við. Hann hljóp þá upp á okann ok stóð þar meðan þau töluðu. Þá mælti Óláfr: Nú þarf ek eigi at fara lengra: skaltu nú, Sigríðr, segja til geldinganna. Hón sagði at svá skyldi vera, ok bað hann vel fara. Vakr hljóp inn í stofuna œpandi. Þorbjörn spyrr, hví hann léti svá, eðr hvat komit hefði. Þat ætla ek, segir hann, at Óláfr glóprinn af Blámýri son Hávarðar kœmi; hefir hann rekit hingat geldinga þína þá er vant var í haust. Þat var vel gert, segir Þorbjörn. Annat ætla ek verit hafa eigi síðr undir ferðinni, segir Vakr, því at þau Sigríðr hafa talat í allan morgin; sá ek, at henni þótti allgott at leggja hendr sínar um háls hánum. Þorbjörn mælti: Þó at Óláfr sè hraustr maðr, þá er hánum þat ofdirfð at fara úþokkaferð til vár. Óláfr ferr heim. Líða þau misseri, ok er svá sagt, at Óláfr kemr jafnan á Laugaból ok fann Sigríði, ok gerðisk vel með þeim. Var þetta brátt orðat, at Óláfr fífldi[1] Sigríði. Ok annat haust gengu menn enn afrèttir sínar, ok heimta lítt. Varð Þorbirni enn flest vant. Ok er lokit var rèttunum, ferr Óláfr heiman einn saman ok gengr afrèttir víða um fjöll ok heiðar, finnr enn fjölda fjár ok rekr í byggðina; fœrir enn hverjum þat er á. Gerðisk hann nú svá vinsæll af byggðarmönnum, at allir biðja hánum góðs, utan Þorbjörn; hann grimmask við hann fyrir allt saman: þat er aðrir lofa hann ok þat er hann heyrir talat um byggðina um þangatkvámur hans til fundar við Sigríði. Vakr sparir[2] nu eigi af at rœgja þau við Þorbjörn. Nú[3] er enn[4] svá komit, at

1) fylgdi, B.
2) sparar, B.
3) *her begynder et nyt Kapitel i B.*
4) *tilföiet efter* B.

Óláfr er kominn á Laugaból með geldingana svá marga sem fyrr; ok er hann kom, váru engir menn úti. Gengr hann nú inn ok til stofu. Var þar Þorbjörn bóndi ok frændi hans, Vakr, ok margt heimamanna. Óláfr gengr innar mjök at pallinum, stingr hann niðr öxarskaptinu ok styzk á, en enginn heilsaði hánum, ok þögðu allir. Ok er hann sèr at engi æmti hánum, þá kveðr hann vísu:

þat rèð ek fyrst at fregna
fámálgasta þegna:
því þegja hèr allir
hjörþings viðir snjallir?
Metorð leggjum vèr engi
á mállausa drengi;
hef ek staðit hèr lengi
svá mik kvaddi alls engi.

Þá mælti Óláfr: Þat er mitt erendi hingat, Þorbjörn bóndi, at ek hefi rekit hingat geldinga þína. Þá mælti Vakr: Kunnigt er mönnum þat nú, Óláfr, at þú gerisk sauðreki[1] um Ísafjörð; vitu vær ok erendi þitt hingat, þat at þú ferr at heimta hlut af sauðunum; er þat ok stafkarla háttr[2], ok er einsætt at minnask hans þó at lítit sè. Óláfr svaraði: Eigi er þat mitt erendi; man ek ok eigi reka hit þriðja sinn. Snýr hann þá í brott; en Vakr hleypr upp[3] ok œpir at hánum. Óláfr gaf engan gaum at því, ok gekk heim, ok líða þau misseri. Ok um haustit heimta menn vel, utan Þorbjörn; hánum var vant 60 geldinga, ok fundusk eigi. Lètu þeir frændr þau orð um fara, at Óláfr mundi enn ætla at[4] heimta til hlutar, eðr stela ella. Þat var eitt kveld, er þeir feðgar sátu yfir borðum, at á diskinum fyrir þeim lá langleggjar-

1) sauðrekr, sauðrakki, B.
2) B, H; hlutr, A;
3) eptir, B.
4) *tilf. efter* B.

stykki. Óláfr tók upp ok mælti: Þetta er furðu mikill leggr ok digr. Hávarðr mælti: Þat ætla ek þó, frændi, at hann sè af okkrum sauðum, en eigi Þorbjarnar bónda, ok mikit er at þola slíkan újafnað. Óláfr leggr niðr legginn á borðit, ok roðnaði við, ok þótti þeim, sem hjá sátu, sem hann þrýsti[1] við borðinu, en þó[2] brask sundr leggrinn, ok svá snart, at annarr hlutrinn stökk út í bjórinn svá at þar varð[3] fastr. Hávarðr leit upp ok mælti eigi, ok brosti þó at, en í því gekk kona í stofuna, ok var þar komin Þorgerðr af Bakka. Hávarðr fagnaði henni vel ok spurði tíðenda. Hón sagði andlát Þormóðar bónda síns. Erum vèr þó eigi vel við komin, því at hann vitjar hverja nátt sængr sinnar. Nú vilda ek þiggja, bóndi, at þèr veittut mèr nökkut lið, því at fólki mínu þótti údælt við þormóð, en nú[4] er svá komit, at þat ætlar allt í brott. Hávarðr svaraði: Ek em nú af lèttasta skeiði, ok eigi til slíks fœrr; eða hví ferr þú eigi á Laugaból? Er þess ván um höfðingja, at þeir láti skjótt til slíkrar hèraðsstjórnar koma sitt sveitargengi[5]. Hón svaraði: Einskis góðs vænti ek þangat; læt ek vel yfir, ef hann gerir mèr ekki illt. Þá mælti Hávarðr: Þat er mitt ráð, at þú biðir Óláf son minn, ok væri þat ungra manna at reyna sik svá at karlmennsku; mundi oss forðum slíkt gaman hafa þótt. Hón gerir nú svá. Óláfr hèt ferðinni, ok bað hana þar vera um náttina; en um daginn eptir fór Óláfr heim með Þorgerði. Var þar allt fólk úkátt; en um kveldit fóru menn at sofa. Óláfr lá í stafnrekkju utar við dyr; ljós brann í skálanum: var ljóst hit efra, en dimmt hit neðra. Óláfr lagðisk niðr í skyrtu ok brókum, því at hann hafði

1) hristi nökkut, B, H.
2) þá, B. H.
3) stóð, B.
4) *tilföiet efter* B, H.
5) *fra* hèraðsstj. *tilföiet efter* B, H.

aldri fleiri klæði, en kastaði á sik feldi einum. Ok er dagsett var, gekk Þormóðr inn í skálann ok lèt róa tinglit[1]; hann sá at rekkja var skipuð, er eigi var vani á; var hann eigi allgestrisinn: snýr hann þangat ok þrífr í feldinn. Óláfr vill eigi laust láta ok heldr þar til at þeir skipta feldinum með sèr. Ok er Þormóðr finnr at afl er í þeim, er fyrir er, hleypr hann upp í sætit at rúminu. Óláfr hljóp upp ok þreif til axarinnar ok hafði ætlat at slá hann; en bráðara bar at, því at Þormóðr hljóp undir hendr hánum. Varð Óláfr þá við at taka; tóksk þar hinn harðasti atgangr. Varð Þormóðr harðtœkr, svá at allt hljóp hold undan þar sem hann þreif til; flest gekk ok upp þat sem fyrir þeim varð; ok í því bili sloknaði ljósit. Þótti Óláfi þá eigi um batna. Þormóðr sótti þá í ákafa, ok þar kemr at lyktum, at þeir hörfa út. Í túninu lá rekatrè mikit, ok svá bar til, at Þormóðr rekr hælana báða í trèit ok fellr á bak aptr. Óláfr lætr þá knè fylgja kviði, leikr þar til við Þormóð, er hann sèr fyrir hánum slík ráð, er hánum sýnisk. Fólkit þagði allt, er Óláfr gekk inn. Ok er hann lèt heyra til sín, var allt senn, at fólkit var uppi ok ljósit, ok strauk hann uppi ok niðri; var hann hvervetna meiddr af atgangi Þormóðar. Þakkaði hvert mannsbarn hánum, þat er mæla kunni. Hann kvezk ætla, at þeim mundi eigi mein at hánum verða. Óláfr dvaldisk þar nökkurar nætr, fór síðan heim á Blámýri; varð hann víðfrægr af þessu verki um Ísafjörð ok alla landsfjórðunga, ok af þessu öllu vóx mjök úþokki milli þeira Þorbjarnar.

3. Þat er þessu næst at segja, at hvalr kemr í Ísafjörð. Þeir Þorbjörn ok Hávarðr áttu reka at tveim megin. Var sú sögn þegar, at Hávarðr mundi eiga. Var þat hin bezta reyðr. Hvárirtveggju fóru til ok ætluðu at hafa lögmanns

1) tunglit, B; *jfr. Fortalen*.

órskurð á. Kom þar fjölmenni manns saman. Þótti öllum sýnt, at Hávarðr mundi hvalinn eiga. Þorkell lögmaðr var þar kominn, ok var hann þá at spurðr, hverr at[1] ætti. Þorkell svaraði, ok heldr lágt: Þeir eiga hval víst, sagði hann. Þorbjörn gekk þá at hánum með brugðit sverðit ok mælti: Hverir þá, armi?, segir hann. Þorkell svaraði skjótt, ok drap niðr höfðinu: Þèr, þèr, víst, segir hann. Þorbjörn gekk þá at með újafnað sinn ok tók upp hvalinn allan. Fór þá Hávarðr heim, ok undi illa við sinn hlut. Þótti öllum mönnum Þorbjörn enn nú hafa auðsýndan újafnað sinn ok fullkominn údrengskap. Þat var einn dag, at Óláfr gengr til fjárhúsa sinna, því at veðrátta var hörð um vetrinn, ok þurftu menn mjök at fylgja fènaði sínum; hafði veðr verit hart um náttina. Ok er hann ætlaði brott at ganga, sèr hann at maðr gengr at húsinu; er þar kominn Brandr hinn sterki. Óláfr tók hánum vel. Brandr tók vel kveðju hans. Óláfr spurði, hví hann fœri svá síð. Hann svaraði: Eigi er svá frásöguligt: ek gekk til fjár míns snimma í dag, en þat hafði rekazk látit ofan í fjöruna; má þar ok í tveim stöðum upp reka, en jafnan þar sem ek leitaði til, þá stóð þar maðr fyrir ok bandaði[2] í móti fènu, svá at þat hljóp aptr í fang mèr, ok hefir svá farit í allan dag allt hèr til. Nú vilda ek gjarna, at vit fœrim til báðir saman. Þat vil ek gera fyrir þína bœn. Ganga síðan báðir saman ofan í fjöruna. Ok þegar þeir vilja fèit upp reka, sá þeir, at Þormóðr er þar fyrir, glímufèlagi hans, ok bandar[3] í móti fènu, svá at þat hleypr aptr í fang þeim. Þá mælti Óláfr: Hvárt viltu heldr, Brandr, reka fèit, eðr ráðask í móti Þormóði? Brandr svaraði: Þat mun ek kjósa, hit auðveldara, at reka

1) *rettet for* et.
2) B; bannaði, A.
3) B; blagar, A; blaktar, B, ifölge Rettelse.

fèit. Oláfr gengr at þar er Þormóðr stóð gegnt á uppi; þar var laginn[1] snjór mikill framan í bakkann. Óláfr rann þegar upp á bakkann at Þormóði, en hann gefr hánum rúm. Ok er Óláfr kemr á upp, rennr Þormóðr þegar undir hendr hánum. Óláfr tekr ok við eptir megni. Gangask þeir at lengi. Þykir Óláfi hann eigi raknat[2] hafa eptir hnyskingina. Þar kemr at þeir falla báðir senn fram á bakkann, ok er svá er komit, veltir hvárr öðrum þar til er þeir tumba[3] báðir ofan fyrir fönnina; eru þá ýmsir undir, þar til er þeir koma í fjöruna, þá bar svá til, at Þormóðr varð[4] neðri; neytir Óláfr þá þess, ok braut í sundr hrygginn í hánum, bjó þá um sem hánum líkaði, ok lagðisk út á sjóinn með hann langt frá landi, ok sökti niðr í djúp. Þykir þar jafnan úhreint síðan ef minn sigla í nándir. Óláfr lagðisk til lands. Hafði Brandr þá upp komit fènu öllu, ok fagnaði vel Óláfi; gengu þeir þá heim báðir. Ok er Brandr kom heim, var mikit[5] af nátt. Þorbjörn spurði, hvat hann hefði dvalit. Brandr segir svá sem farit hafði, ok svá hversu Óláfr hafði hánum til staðit[6]. Þá mælti Vakr: Hræddr hefir þú orðit, er þú lofar glóp þenna; mun þat hans fremd mest, at fásk við aptrgöngumenn[7]. Brandr svaraði: Hræddari mundir þú hafa verit, því at þú ert mestr í málinu, sem refarnir í holunum; muntu í engum hlut mega jafnask við hann. Töluðu þeir þar til er hvárumtveggja mislíkaði. Þorbjörn bað Brand eigi[8] kapp á leggja með Óláfi: Skal þèr eigi

1) lagðr, B.
2) batnat, B.
3) koma, B.
4) tilföiet efter B.
5) myrkt, B, Rettelse.
6) til stoðat, B, H.
7) aptrgöngur, B.
8) *her er en Lacun i A; den fölgende Text er tagen efter B, indtil: þá mælti Sigríðr &c. hvor A begynder igjen* (Side 11[23]).

duga, ok engum öðrum, at láta Óláf framar enn mik eðr frændr mína. Líðr nú af vetrinn. Ok er várar, talask þeir við feðgar, Óláfr ok Hávarðr. Hávarðr mælti: Svá er komit, frændi, at ek hefi eigi skaplyndi til lengr at búa svá nærri Þorbirni, með því vit höfum engan afla at halda okkr til jafns við hann. Óláfr svarar: Lítit er mèr um at hafa þat í yfirbœtr at flýja fyrir Þorbirni, en þó vil ek at þú ráðir; eðr hvert viltu þá leita? Hávarðr svaraði: Út með firðinum hinum megin eru víða tóptir ok vítt land, þat er engi maðr á; þar vil ek, at vit reisum okkr bústað, ok erum vit þá nær frændum okkrum ok vinum. Þetta taka þeir til ráðs, flytja þangat fè sitt allt ok þat góz er þeir eiga ok gjöra þar hinn bezta bústað; heitir þar síðan á Hávarðsstöðum. Váru þeir einir bœndr í þenna tíma í Ísafirði, er landnámamenn váru.

4. Þorbjörn Þjóðreks son reið hvert sumar til þings með menn sína; var hann höfðingi mikill, ættstórr ok frændmargr. Í þann tíma bjó Gestr Oddleifs son í Haga á Barðaströnd; var hann spekingr mikill, vitr ok vinsæll ok manna framsýnastr, ok hafði margt mannaforráð. Þetta hit sama sumar, er þeir feðgar fœrðu bústað sinn, reið Þorbjörn til þings, ok hóf bónorð sitt ok bað systur Gests Oddleifs sonar. Gestr tók þessu máli seinliga, ok sagði sèr lítit um Þorbjörn fyrir újöfnuð hans ok ofbelldi; en með því at margir váru veitendr at málinu með Þorbirni, þá gerði Gestr kost á, at þessi ráð skyldu takask, ef Þorbjörn hèti því með handtaki at láta af újöfnuði ok rangindum, bjóða hverjum manni þat er á ok halda lög ok rètt; en ef hann vildi eigi ganga at þessu, þá skyldi Gestr brigða bónorðið ok gjöra skilnað. Þessu játar Þorbjörn, ok kaupa at svá mæltu. Þá reið Þorbjörn með Gesti heim af þinginu á Barðaströnd, ok tókusk þar þessi ráð um sumarit; var

þar hin bezta veizla. Ok er þessi tíðendi spurðusk til Ísafjarðar, þá tekr Sigríðr ok Þórálfr frændi hennar þat ráð, at kveðja til bœndr ok láta virða Sigríði allt sitt fè af Laugabóli, ok fór hón til Þórálfs á Lónseyri. Ok er Þorbjörn kom heim á Laugaból, varð hann stórliga reiðr, at Sigríðr var í brott, hèt þeim afarkostum ok reiði bœndunum, er þeir höfðu virt fèit, gjörisk þá þegar hinn harðasti ok þykisk nú enn vaxit hafa af þessum mægðum. Kvikfè Hávarðar bónda var mjök úspakt um sumarit, ok einn morgun snimma kom smalamaðr heim, ok spurði Óláfr, hversu at fœri. Svá ferr at, segir hann, at vantar fjölda fjár: get ek eigi hvárttveggja gjört, at leita þess er vantar, enda gæta hins er fundið er. Óláfr svaraði: Vertu kátr, fèlagi; geym þess er fundit er, en ek skal leita þess er vantar. Hann gjörisk þá hinn efniligasti maðr ok hinn fríðasti sýnum, mikill ok sterkr; hann var þá 18 vetra gamall. Hann tekr nú öxi í hönd sèr, gengr síðan út með firðinum allt þar til er hann kemr á Lónseyri. Hann sèr hvar fèit er allt komit þar sem þat var á land flutt. Óláfr snýr þá til bœjarins; var þat snimma morguns; hann barði á dyrnar. Þá gekk Sigríðr til duranna ok fagnaði vel Óláfi. Hann tók vel kveðju hennar. Ok sem þau höfðu stund skrafat, þá mælti Sigríðr: Skip ferr þar handan yfir fjörðinn, ok sè ek gerla at þar er Þorbjörn Þjóðreks son ok Vakr frændi hans; ek sè at vápn þeira liggja í stafni fram: þar er ok Gunnlogi, sverð Þorbjarnar, og er annathvárt, at hann hefir illt gert eðr ætlar hann, ok vil ek, Óláfr, at þú finnir eigi Þorbjörn; hefir lengi fátt verit með ykkr, en þó ætla ek nú eigi hafa um batnat, er þèr virðut mèr fèit á Laugabóli. Óláfr mælti: Eigi óttumsk ek Þorbjörn á meðan ek hefi ekki gert til saka við hann, mun ek ok skammt renna fyrir hánum einum. Hón svaraði: Þetta er hraustliga mælt,

at þú 18[1] vetra mundir eigi undan leita þeim manni, er jafnvígr er hverjum manni; hann hefir ok þat sverð, er hvergi nemr í höggi stað, ætla ek ok þat, ef þeir vilja þik finna, sem mèr segir hugr um at sè, at Vakr, illmennit, mun eigi sitja hjá, ef þit berisk. Óláfr svarar: Ek á ekki eyrendi við Þorbjörn; mun ek eigi finna þá, en ef vèr finnumsk, skaltu nökkut hraustligt til eiga at spyrja, ef þess þarf. Sigríðr svaraði, ok kvazk eigi mundu at spyrja. Óláfr spratt upp skjótt, ok bað hana vel lifa, en hón bað hann vel fara. Hann gekk þá ofan á eyrina, því at þar lá fèit. Þeir Þorbjörn váru þá at landi komnir þar gegnt. Gekk hann þá ofan at skipinu ok tók í móti ok kippti upp undir þeim á eyrina. Þorbjörn fagnaði þá vel Óláfi. Tók Óláfr kveðju hans ok spurði, hvert hann ætlaði. Hann kvazk ætla at finna systur sína, Þórdísi:. Ok manum vèr fara allir saman. Óláfr svaraði: Eigi er þat samfœrt, af því at ek verð at reka heim fè mitt; væri þat sanntalat, at þá stœkkisk sauðrekarnir um Ísafjörð, ef þú lægðir þik svá. Eigi ferr ek at því, segir Þorbjörn. Var viðarbulungr mikill á eyrinni, ok þar á ofan lá forkr einn mikill, ok var brotit af endanum. Óláfr tók upp forkinn ok hafði í hendi sèr; stökkr nú fènu fyrir sér; gengu nú allir saman. Talar Þorbjörn við Óláf, ok var hinn kátasti. Hann fann, at þeir vildu jafnan ganga síðar, en hann sá við því, ok fóru jafnan fram allir, ok allt fram fyrir hólinn[2]; skildusk þar vegirnir. Þorbjörn snèrisk þá við ok mælti: Vakr frændi, eigi þarf at seinka því er ætlat er. Óláfr sèr þá hvat þeir ætla; snýr hann þá upp í brekkuna, en þeir sœkja at neðan. Óláfr versk með forkinum, en Þorbjörn höggr hart ok tíðum með sverðinu

1) 15, A.
2) B, H; Hólm, A.

Gunnloga, ok skífði svá forkinn sem hvannir[1]; fengu þeir þó stór högg af forkinum meðan til vannsk. Ok er hann var sundr sniðinn, tók Óláfr öxi sína, ok varðisk þá svá vel, at þeim þótti úsýnt, hversu fara mundi með þeim; urðu þeir ok allir sárir. Þórdís systir Þorbjarnar gekk út þenna morgin, er þeir börðusk, ok heyrði til, en mátti eigi sjá. Hón sendi skósvein sinn at forvitnask til. Hann gerði svá, ok sagði Þórdísi, at þeir berðisk Þorbjörn bróðir hennar, Vakr sonr hennar ok Óláfr Hávarðs son. Hón snýr þá inn ok fann Skaif son sinn, ok sagði hánum þessi tíðendi, ok bað hann til fara ok veita frændum sínum. Hann mælti: Ek er ráðinn at berjask með Óláfi, ok í mót þeim; þykir mèr ok skömm, at 3 gangi at einum manni, með því at þeira[2] er eigi úvænna, enn fjögurra annarra; mun ek hvergi fara. Þórdís svaraði: Þat ætlaða ek, at ek munda eiga tvá sonu vel hugaða; er þat satt, at mælt er, at margt leynisk lengi: nú veit ek, at þú ert dóttir heldr enn sonr, er þú þorir eigi at verja frændr þína; skal nú ok raun til gjöra, at ek em vaskari dóttir, enn þú sonr. Hón gekk þá brott, en hann reiddisk ákafliga ok spratt upp ok þreif öxi sína. Hann hljóp út ok ofan fyrir brekkuna ok þar til, er þeir börðusk. Þorbjörn sá hann, ok sótti í ákafa, en Óláfr sá hann eigi. Ok þegar er Skarfr kemr í höggfœri við Óláf, þá hjó hann tveim höndum milli herða hánum, svá at þegar stóð á kafi. Óláfr hafði ætlat at höggva til Þorbjarnar. Ok er Óláfr fekk höggit, snarask hann við; Skarfi varð laus öxin, en Óláfr hafði reidda öxina, ok hjó hann í höfuð Skarfi, svá at þegar stóð í heilanum, ok í því var Þorbjörn upp kominn hjá hánum, ok hjó í fang Óláfi; var þat ok nóg banasár, ok falla þeir báðir. Þorbjörn gekk þá at Óláfi,

1) hrannir, H.
2) B, H; þat, A.

ok höggr um þvert andlitit, svá at ór stukku tennrnar ok jaxlarnir. Vakr spurði: Því gerir þú þetta við dauðan mann? Hann kvað enn þat mundu koma til nökkurs. Þorbjörn tók þá skauta einn ok knýtti þar í tennrnar ok varðveitti. Eptir þat gengu þeir upp til bœjarins ok sögðu Þórdísi tíðendin. Váru þeir báðir stórmjök sárir. Hón varð nú stórliga hrygg við þessa sögu ok harmaði, er hón hafði eggjat son sinn svá mjök. Veitti þeim nú þó beina ok bjúkun. Spyrjask nú þessi tíðendi um allan Ísafjörð, ok þótti öllum hinn mesti skaði at Óláfi, með þeiri vörn, er menn heyrðu hann haft hafa; fór Þorbirni ok vel, at hann sagði jafnt frá ok farit hafði, ok bar vel Óláfi söguna. Þeir fóru heim þegar er þeir þóttusk mega, ok mœði rann af þeim. Þorbjörn kom á Lónseyri ok spurði at Sigríði. Hánum var sagt, at hón hefði eigi fundizk síðan hón gekk brott með Óláfi um morguninn hinn; var hennar þar víða leitat, ok er svá sagt, at aldri fannsk hón síðan. Fór Þorbjörn þá heim ok settisk um kyrrt í búi sínu.

5. Þar er nú til máls at taka, at þau Hávarðr ok Bjargey spyrja þessi tíðendi: fall Óláfs sonar síns. Hávarðr karl blès við mjök ok gekk til sængr sinnar; var ok svá sagt, at alla þá 12 mánaði næstu lá hann í rekkju ok reis aldri ór, en Bjargey tók þat ráð, at hón rèri á sjó hvern dag með Þórhalli, en hón vann um nætr þat er hón þurfti; fór nú svá fram þau misseri, ok er kyrrt allt. Verðr eigi eptirmál um Óláf; þótti mönnum ok eigi líkligt, at nökkur rètting mundi frændum hans koma, því at Hávarðr þótti þá til einskis fœrr, en við slíka stóreflismenn sem eiga er, ok eigi mjök væna til jafnaðar, ok liðu þau misseri. Var þat einn morgin, at Bjargey gekk til fundar við Hávarð karl ok spurði hann, hvárt hann vekti, en hann kvazk vaka ok spurði, hvat hón vildi. Þat vil ek, segir hón, at þú standir

upp ok farir á Laugaból ok finnir Þorbjörn ok beiðir hann bóta eptir Óláf son þinn; þat er karlmannligt mál, at sá er til engra harðræðanna er fœrr, at spara þá eigi tunguna at tala þat er hánum mætti gagn at verða; muntu vera at eigi mikilþægr, ef hánum ferr vel. Hann svaraði: Eigi hygg ek gott til þess, ok þó skaltu ráða. Eptir þat býsk Hávarðr karl ok ferr þar til er hann kemr á Laugaból. Þorbjörn fagnaði hánum vel. Hávarðr tók kveðju hans. Síðan mælti Hávarðr karl: Svá er mál með vexti, Þorbjörn, at ek em kominn at heimta bœtr eptir Óláf son minn, er þú drapt saklausan. Þorbjörn svaraði: Kunnigt er þat, Hávarðr, at ek hefi margan mann drepit, þótt menn hafi saklausa kallat, þá hefi ek engan fè bœttan, en með því at þú áttir vaskan son, ok þèr fellr svá nær, þá ætla ek betr gert at minnask þín í nökkuru, þó at lítit sè: er hèr hestr fyrir ofan garð, er þeir sveinarnir kalla Dott; hann er[1] grár at lit, afgamall ok baksárr ok hefir jafnan legit afvelta hingat til, en nú hefir hann verit á moðum nökkura daga, ok ætla ek hann batnat hafa; far þú heim með hestinn ef þú vilt ok eig. Hávarðr roðnaði ok mátti engu svara; fór hann þegar í brott ok var stórliga reiðr, en Vakr œpti at hánum er hann gekk ofan til báts síns, ok fór allbjúgr, en Þórhallr hafði þar beðit á meðan. Síðan rèru þeir heim. Gekk Hávarðr þegar til hvílu sinnar ok lagðisk niðr ok stóð aldri upp á hinum næstum tólf mánuðum. Spurðisk þetta nú, ok þótti Þorbjörn enn sýnt hafa ójöfnuð ok illsku í þessum svörum. Líða nú þau misseri.

6[2]. En um sumarit ríðr Þorbjörn til þings með menn sína ór Ísafirði. Þat er þá enn einn dag, at Bjargey gengr til máls við Hávarð. Hann spurði þá, hvat hón vildi. Hón

---

1) *tilföiet.*
2) *herefter er Kapitel-Inddelingen tagen efter* B.

svaraði: Nú ætla ek at þú skulir ríða til þings ok vita, ef nökkut skipask um mál þitt. Hann svaraði: Þetta er mèr mjök í móti skapi; eða þykir þèr ek helzti lítt hraktr af Þorbirni sonarbana mínum, þó at eigi hrekti hann mik meir þar sem allir höfðingjar koma saman. Eigi man svá fara, sagði hón; þess get ek, at nú verði nökkurr veitandi at þínu máli, ok mun þat gjöra Gestr Oddleifs son, ok ef svá ferr, sem ek get, at hann komi sættum á með ykkr Þorbirni, ok hljóti hann at gjalda þèr fè mikit, þá get ek, at hann láti margt manna hjá vera, ok mun hringr sleginn um yðr ok manu þèr þá vera innan í hringnum þá er Þorbjörn greiðir fèit. Ok ef svá berr til, áðr greitt er fèit, at Þorbjörn gerir þat nökkut, er þèr er móti skapi eða raun at, þá skaltu skynda í brott sem mest máttu, ok ef þèr verðr þá lèttara, enn þer þœtti ván, þá skaltu eigi sættask á þetta mál, því at þá er ván, þó at úlíkligt sé, at hefnt verði Óláfs sonar okkar; en ef þèr lèttisk þá eigi, þá skaltu eigi úsáttr fara af þinginu, því at þá mun eigi hefndin verða. Hann kvazk eigi vita til hvers þetta kœmi: En ef ek vissa, at hefndin mætti verða eptir Óláf son minn, þá hirta ek aldri hvat ek ynna þar til.

7. Eptir þat býr hón ferð hans, ok ríðr hann leið sína; var karl heldr bjúgr, ok kemr hann á þing. Váru þá tjaldaðar búðir ok menn allir komnir. Hann reið at einni mikilli búð, en þá búð átti Steinþórr af Eyri, ríkr maðr ok höfðingi mikill ok hinn mesti garpr ok fullhugi. Hann stígr af baki ok gengr inn í búðina. Sat Steinþórr ok menn hans hjá hánum þar. Hávarðr gekk fyrir hann ok kvaddi hann vel. Hann tók vel kveðju hans ok spurði, hverr hann væri. Hávarðr sagði til sín. Steinþórr mælti: Ertu sá sem frægstan áttir son, þann er Þorbjörn drap, ok menn ágættu mest vörn hans? Hann segir, at sá er hinn sami: Ok vilda ek,

bóndi, at þú leyfðir mèr at vera í búð þinni um þingit. Hann svaraði: Þat lofa ek víst; ok ver hljóðr ok fáskiptinn, eru þeir sveinarnir jafnan glensmiklir, ok þèr harmr mjök í hug; ertu lítt við kominn: gamall ok til einskis fœrr. Þat er sagt, at Hávarðr karl tekr sèr rúm einhverstaðar í búðinni, leggsk þar niðr ok gengr aldri or rúmi sínu; aldri kemr hann á mál sitt við nökkurn mann, ok líðr mjök á þingit. Þat var einhvern morgin, at Steinþórr gengr at Hávarði ok mælti: Hví fórtu hingat, þar sem þú liggr hèr sem arftökukarl, úfœrr maðr. Hávarðr svaraði: Hitt hafða ek ætlat at leita bóta eptir Óláf son minn, en ek er úfúss til mjök; er Þorbjörn úsparr til illyrða ok údrengskapar. Steinþórr mælti: Haf ráð mitt: gakk til fundar við Þorbjörn ok kær mál þitt; vænti ek, ef Gestr ferr með þèr, at þú fáir rètt af Þorbirni. Hávarðr stóð þá upp ok gekk út mjök bjúgr; fór hann til búðar þeira Gests ok Þorbjarnar ok inn í búðina. Var Þorbjörn þar, en eigi Gestr. Þorbjörn heilsaði Hávarði ok spurði, hví hann væri þar kominn. Hann svaraði: Svá verðr mèr minnisamt dráp Óláfs sonar míns, at mèr þikkir sem nýtt sè, ok er þat erendi mitt at beiða þik bóta fyrir vígit. Þorbjörn svaraði: Hèr kann ek gott ráð til: kom til mín heim í hèraði, mun ek þá hugga þik at nökkuru, en ek á nú margt at annask, ok vil ek, at þú klymtir[1] nú eigi á móti mèr. Hann svaraði: Ef þú gerir nú engan veg á, þá hefi ek reynt, at eigi gerir þú heldr heima í hèraði; hafða ek ætlat, at nökkurr mundi styrkja mál mitt. Þorbjörn mælti: Heyrit fádœmi, segir hann; hann ætlar at koma mönnum á hendr mèr! Ver á brott, ok kom eigi á þetta mál við mik síðan, ef þú vilt úmeiddr vera. Hávarðr reiddisk þá mjök, ok snèri út ór búðinni ok mælti: Urðum til gamlir, ok verit

1) æmtir, B. H.; *jfr.* glymr, hlymr, hljómr.

hefði[1] þeir mínir dagar, at mèr hefði úlíkligt þótt, at ek munda þola slíkan újafnað. Ok er hann gengr brott, þá gengu menn í móti hánum; var þar Gestr Oddleifs son ok fylgdarmenn hans. Hávarðr var svá reiðr, at hann hugði varla at hvar hann fór; hann vildi ok eigi finna mennina. Gekk hann heim til búðar. Gestr leit til mannsins, er gekk hjá hánum. Hávarðr gekk til rúms síns ok lagðisk niðr ok blès við, en Steinþórr spurði, hversu farit hefði. Hann segir sem fór. Steinþórr svaraði: Slíkt er úheyriligr újafnaðr ok vænn til mikillar sneipu nær sem fram kemr. En er Gestr kom inn í búðina, fagnaði Þorbjörn hánum vel. Þá mælti Gestr: Hverr gekk maðr ór búðinni fyrir litlu? Þorbjörn svaraði: Hví spyrr þú svá undarliga, vitr maðr; ganga hèr miklu fleiri út ok inn, enn vèr megim greina. Gestr svaraði: Þessi maðr var úlíkr öðrum mönnum; hann var mikill vexti ok nökkut við aldr, ok skauzk á fótum, ok þó hinn karlmannligsti, ok svá leizk mèr sem fullr væri upp harms ok úyndis ok skaprauna, ok svá var hann reiðr, at hann gáði eigi, hvar hann fór; mèr leizk ok maðrinn giptusamligr ok eigi allra fœri við at eiga. Þorbjörn svaraði: Þar mun verit hafa Hávarðr karl, þingmaðr minn. Gestr spurði: Var sá eigi hans son, er þú drapt saklausan? Þat ætla ek víst, sagði hann. Gestr mælti: Hversu þikkisk þú hafa efnt þat er þú lofaðir mèr, þá er ek gipta þèr systur mína. Þorgils hèt maðr, ok var kenndr við móður sína ok kallaðr Höllu-son; hann var hinn mesti ágætismaðr ok fullhugi; var hann þá með Gesti frænda sínum ok þá sem mestr uppgangr hans; Gestr bað Þorgils ganga eptir Hávarði ok biðja hann þangat koma. Þorgils gekk til búðar Hávarðar ok sagði hánum, at Gestr vill finna hann. Hávarðr svaraði: Úfúss er ek at fara ok verða at þola Þorbirni újafnað ok skemmilig

1) hafa, B. H.

orð. Þorgils bað hann fara: Mun Gestr styðja þitt mál. Hann fór ok er þó tregr til. Koma þeir til Gests. Hann stendr upp í móti hánum ok fagnaði hánum; setr hann niðr hjá sèr. Þá mælti Gestr: Nú skaltu, Hávarðr, taka til at upphafi ok segja frá skiptum yðrum Þorbjarnar. Hann gerði nú svá. Ok er hann hafði sagt, spurði Gestr Þorbjörn, hvárt nökkut væri svá. Þorbjörn kvað eigi hègómat frá. Gestr mælti: Hefir nökkurr heyrt slíkan újafnað! Eru hèr tveir kostir til: sá annarr, at ek rýf öll kaup okkar, ella lát mik einn skera ok skipta[1] um ykkar mál. Þorbjörn játar því. Þeir gengu þá út ór búðinni. Kallaði Gestr til sín fjölda manna, ok stóðu menn í hring, en þar stóðu í hringnum nökkurir menn saman komnir ok töluðu málit. Þá mælti Gestr: Eigi kann ek, Þorbjörn, at gera svá mikit fè sem vert væri, fyrir því at þú hefir eigi til; vil ek gera fyrir víg Óláfs þrenn manngjöld, en fyrir annan újafnað þann sem þú hefir gert Hávarði, þá vil ek gjöra þèr, Hávarðr, haust ok vár, at þú komir til mín ok skal ek sœma þik gjöfum ok því heita þèr, at gera aldri forverkum við þik meðan vit lifum báðir. Þá mælti Þorbjörn: Þessu vil ek játa ok gjalda hœgliga heima í hèraði. Gestr svaraði: Nú skal gjalda allt fèit hèr á þinginu, ok gjalda vel ok sköruliga; mun ek svá leggja til ein manngjöld. Lèt hann ok þegar þat fram allt vel goldit. Settisk Hávarðr þá niðr ok hellti í kápuskaut sitt. Þorbjörn gekk þá at ok galt smám ok smám, ok gat goldit ein manngjöld, ok kvað þá lokit því er hann hefði til. Gestr bað hann þá eigi undan draga. Þorbjörn tekr þá einn knýtiskauta ok leysir til ok mælti:[2] Þat mun víst, at þá mun hánum eigi vangoldit þikkja, ef þetta fær til. Slær síðan á nasir Hávarði, svá at þegar fèll

1) skipa og skikka, B.
2) *de to sidste Ord ere tilföiede efter* B.

blóð um hann. Eru þar nú tennr ok jaxlar, segir Þorbjörn, ór Óláfi syni þínum. Hávarðr sèr nú, at þat hrynr ofan á kápuskautit; sprettr hann upp ákafareiðr, svá at sinn veg hrýtr hverr penningrinn; hann hafði staf í hendi ok hleypr at mannhringnum, ok setr stafinn fyrir brjóst einum manni svá at þegar fellr hann á bak aptr svá at hann lá lengi í úviti. Hávarðr stökk út yfir mannhringinn ok kom hvergi við ok kom hvar fjarri niðr, ok svá heim til búðar, sem ungr maðr. Ok er hann kom heim í búðina, mátti hann við engan mann mæla, ok kastaði sèr niðr ok lá sem sjúkr[1] væri. Eptir þetta mælti Gestr við Þorbjörn: Engum manni ertu líkr at illmennsku ok újafnaði; kann ek ok eigi at sjá á manni, ef eigi iðrask þú þessa nökkurt sinn, eða þínir frændr. Gestr var þá svá reiðr ok óðr, at þegar ríðr hann af þinginu til Ísafjarðar ok gerir skilnað þeira Þorbjarnar ok Þorgerðar. Þikkir Þorbirni nú hin mesta smán, ok öllum frændum hans, en geta þó ekki at gert. Sagði Gestr, at svá muni hann annarra skamma verri bíða ok sèr makligri. Ríðr Gestr á Barðaströnd með frændkonu sína ok of fjár. Svá er sagt, at eptir þingit býsk Hávarðr karl heim; var hann þá allstirðr. Þá mælti Steinþórr: Ef þú þarft, Hávarðr, lítillar liðveizlu við, þá kom til mín. Hann þakkaði hánum. Reið síðan heim, ok lagðisk niðr í sæng sína ok lá þar hina þriðju 12 mánaði. Var hann þá miklu stirðastr. Bjargey hèlt hinu sama[2] fram um athöfn sína, at hón rèri á sjó hvern dag með Þórhalli.

8. Þat var einn dag um sumarit, er þau rèru á sjó, at þau sá skip fara inn eptir firðinum; kenndu þau ok, at þar var Þorbjörn ok heimamenn hans. Þá mælti Bjargey: Nú skulu vit hafa uppi fœri okkar ok róa í móti Þorbirni;

---

1) dauðr, B.
2) *rettet for sömu.*

vil ek finna hann. Skaltu róa framan at borði skútunnar, en ek skal tala við Þorbjörn nökkut, en þú skalt róa í hring um skútuna á meðan. Þau gera nú svá, róa at skútunni. Bjargey kastar nú orðum á Þorbjörn, heilsar hón hánum ok spyrr, hvert hann ætli at fara. Hann kvazk skyldu fara vestr í Vaðil: Er þar kominn út Sturla bróðir minn ok Þjóðrekr son hans; skal ek flytja þá hingat til mín. Hón spurði: Hversu lengi muntu vera á brott, bóndi, segir hón? Nær viku segir hann. Þórhallr hafði þá róit umhverfis skútuna. Ok er hón hefir at gert slíkt er hón vildi, þá fleyta[1] þau í árum ok róa í brott slíkt er þau mega. Þá mælti Þorbjörn: Kvenna örmust farandi! Ok skulum vit þegar róa eptir þeim ok drepa hann, en meiða hana. Þá mælti Brandr: Nú sannar þú enn, þat er mælt er til þín, at þú munir eigi spara flest illt at gera, enda skal ek veita þeim er ek má; skaltu þá at keyptu komask. En við umtölur Brands, ok þat er þau váru langt undan komin, þá lèt Þorbjörn vera kyrrt, ok fór leið sína. Þá mælti Bjargey: Eigi er þat líkligt, en er þat þó ætlan mín, at hefnt muni verða Óláfs sonar míns; skulu vit eigi heim. Hvert viltu þá? segir Þórhallr. Nú skal fara, segir hón, ok finna Valbrand bróður minn. Hann bjó á Valbrandsstöðum; var hann gamall maðr mjök, en hafði verit hinn ágætasti maðr. Hann átti tvá sonu, hina vænligstu menn; hèt annarr Torfi, en annarr Eyjúlfr; váru þeir þá á ungum aldri. Þau lètta eigi fyrr enn þau koma þangat. Valbrandr var úti á töðuvelli ok margt manna með hánum. Hann gekk þá í móti systur sinni ok fagnaði henni vel ok bauð henni þar at vera; en hón kvað sèr þat eigi gegna: Verð ek heim í kveld. Hann spurði: Hvat viltu þá, systir? Ek vilda, at þú lèðir mèr nætr þínar. Hann svaraði: Hèr eru 3 nætr, ok er ein forn

[1] meta, B. H, *hvilket Udtryk er sædvanligere.*

mjök ok nú eigi trúlig, en hefir verit örugg; en 2 eru nýjar ok úreyndar. Haf þú hvárt er þú vilt: 2 eða 3. Hón svaraði: þær vil ek hafa hinar nýju, en ek vil eigi hætta til at hafa hina[1] fornu, en lát þú búnar þessar, nær ek læt eptir koma. Hann kvað svá vera skyldu. Eptir þat fóru þau á brott. Þá mælti Þórhallr: Hvert skulum vèr nú fara? Hón svaraði: Nú skal fara ok finna Þorbrand bróður minn. Hann bjó á Þorbrandsstöðum; hann var þá gamall mjök. Hann átti tvá sonu unga, hèt annarr Oddr, en annarr Þórir; váru þeir vænligir menn. Ok er þau komu þar, fagnaði Þorbrandr þeim vel ok bauð þeim þar at vera. Hón kvazk þat eigi mega. Hvat viltu þá, systir? segir hann. Ek vilda, segir hón, at þú lèðir mèr net þín. Hann svaraði: Ek hefi 3 til, ok er eitt fornt mjök, en tvau eru ný ok hafa eigi höfð verit; haf hvárt er þú vilt: 2 eða 3. Hón kvazk þau nýju hafa vilja; ok skildu at því. Síðan fara þau í brott. Þórhallr spurði: Hvert skulum vit nú fara? Nú skal, segir hón, finna Ásbrand karl, bróður minn. Hann bjó á Ásbrandsstöðum; hann var þeira brœðra elztr; hann átti systur Hávarðar karls. Hann átti son, er Hallgrímr hèt; hann var ungr at aldri, en bæði mikill ok skerkr, úfríðr sýnum, en þó karlmannligr. Ok er Bjargey kemr þar, fagnar Ásbrandr henni vel ok bað hana þar vera. Hón kvazk skyldu heim um kveldit. Hann spurði: Hvat viltu þá?, ok kemr þú þó sjaldan at finna frændr þína. Lítit er erendit, segir hón: vær erum svá úhyrg um torffœri, ok vilda ek gjarna, at þú lèðir mèr torföxi þína[2]. Hann svaraði brosandi: Hèr eru 2 til, ok önnur riðfrakka mikil, forn ok skörðótt, ok þikkir nú til einkis fœr; önnur er ný ok mikil, ok hefir til einkis höfð verit. En hón kvazk hafa vilja þá

1) hinar, A, urigtig.
2) *fra* lèðir *tilf. efter* B, H, *i Overeensstemmelse med det Følgende.*

hinu nýju: þá er ek læt vilja. Hann svaraði, at hón skal ráða. Síðan fara þau heim á Hávarðsstaði um kveldit.

9. Líða nökkurir dagar þar til er henni þótti ván sem Þorbjörn mundi vestan koma. Ok einn dag gekk hón at sæng Hávarðar ok spurði, hvárt hann svæfi. Hann settisk upp við, ok kvað vísu[1]:

Eigi hefir a augu
undskiðs komit siðan
dyggr þo af und eggjar
oddstefnum mer svefner
syzt hræstorðar harðan
hier gjörðu styr borvar
ott þeir er Olaf letu
allsaklausan falla.

Þat er víst, segir hón, at þetta er allmikil lygi, at þú hafir aldri sofit á þrim árum, en þó er nú upp at standa ok gera sik sem vaskastan, ef þú vilt hefna Óláfs sonar þíns, því at eigi verðr hans hefnt um aldr þinn, ef eigi verðr á þessarri nátt. En er hann heyrði ummæli hennar, spratt hann upp ór sænginni ok fram á gólfit, ok kvað þá vísu:

Atta ek hœgt af hœgn
hlioð veiti mer sveitir
enn i elli minni
i vegstafi segia
syzt vel hressa vissak
vopna niorð at jorðu
minn er sonr at sönnu
sniallr aflstuðill fallinn.

Hávarðr var þá hinn sprækasti ok skorti eigi göngu. Hann gekk til kistu einnar, mikillar, hón var full af vápnum, ok lauk henni upp, tók hjálm á höfuð sèr ok fór í sterka

1) *her fölger umiddelbart paa Verset:* blakkar bagli stokkinn i B, H.

brynju. Hann leit þá upp ok sá, at már einn fló yfir glugginn. Hann kvað vísu:

Hlakkar hagli stokkinn
hræs er kemr a lævar
moðr krefr morgin braða
mar valkasta sara.
svo gol fyrr þa er feigna
gunnarungar voru
gunnar haukr þar er gauka
garðz bragðz svo sagði[1].

Hann vápnaðisk skjótt ok fimliga; hann bjó ok Þórhall með góðum vápnum. Ok er þeir váru búnir, snèri hann at Bjargeyju ok minntisk við hana: kvað þá eigi sýnt vera, nær þau fyndisk. Hón bað hann vel fara. Þarf ek eigi at hafa eggjunarorð við þik um hefnd eptir Óláf son okkarn, með því at ek veit, at þar fylgir kapp hreysti er þú ert. Eptir þat skildu þau. Gengu þeir ofan til sjávar, hrundu fram sexærum bát ok tóku til ára; lèttu eigi fyrr enn þeir komu fyrir bœ Valbrands. Þar var eyrartangi langr, er gekk út í sjóinn, lögðu þeir þar at bátinn. Bað Hávarðr Þórhall at gæta bátsins, en hann gekk upp til bœjarins; hann hafði spjót í hendi, var þat ágætt vápn. Ok er hann kom upp á völlinn, váru þeir þar feðgar. Þeir brœðr váru af klæðunum, ok rökuðu upp töðuna; þeir höfðu tekit af sèr skóna ok sett á völlinn hjá sèr, váru þat uppháfir skór. Valbrandr gekk í móti Hávarði ok fagnaði hánum vel, ok bauð hánum þar at vera. Hann kvazk eigi þar vera mega. Er ek kominn at vitja nóta þinna, er þú lèðir systur þinni. Hann gekk at sonum sínum ok mælti: Hèr er kominn Hávarðr mágr ykkar, ok er þann veg búinn sem þá er hann mundi ætla til stórræða nökkurra. Ok er þeir heyra þetta,

1) jfr. Landnama I Side 161—162 og Fornmannasögur III Side 147—148.

kasta þeir hrífunum ok hlaupa til klæða sinna. Ok er þeir skyldu taka skóna, höfðu þeir skorpnat í skininu. Þeir stigu í ofan sem skjótast, svá at þegar gekk skinnit af hælunum, ok er þeir komu heim, váru skórnir fullir af blóði. Valbrandr fekk sonum sínum góð vápn, ok mælti: Veitit Hávarði góða fylgd, hyggit meir á hefnd, en hvat eptir kemr. Eptir þat fóru þeir á Þorbrandsstaði; váru þeir ok skjótt búnir Oddr ok Þórir. Fóru nú þar til er þeir komu á Ásbrandsstaði. Krafði Hávarðr þar torföxarinnar. Bjósk Hallgrímr frændi hans þá til ferðar með hánum. Ánn er maðr nefndr; hann var heimamaðr Ásbrands; hafði hann húskarls verk. Hann var fóstri Hallgríms, ok bjósk til ferðar með þeim. Ok er þeir váru búnir, fara þeir þar til er bátrinn var; fagnaði Þórhallr þeim vel. Váru þeir þá 8 saman, ok hverr öðrum vígligri. Þá mælti Hallgrímr við Hávarð frænda sinn: Því fórtu svá heiman, frændi, at þú hafðir hvárki sverð nè öxi? Hann svaraði: Verði svá vel, at vèr finnum Þorbjörn Þjóðreks son, eptir várn skilnað skaltu annat mæla, því at mèr ætla ek sverðit Gunnloga, er bezt vápn er. Þeir báðu hann lúka heilum munni sundr: Væri oss nú mikit undir, at oss tækisk karlmannliga til handa. Þat var mjök at áliðnum degi. Þeir hrinda þá fram bátnum ok stigu þar á ok tóku til ára. Þeir sá, at hrafnaflokkr mikill fló fyrir þeim og yfir eyrartangann, er fyrir þeim var. Hávarðr kvað þá vísu:

Efna hygg þat, Yggjar[1]
ek hef heitit má feitu.
(Sundlíri flýgr sára
svangr fyrir eyrar tanga.)

---

1) *Ved at sammenholde dette Vers i A med de Forandringer, hvormed det giengives i de övrige Haandskrifter af Sagaen, kan det med Hjemmel restitueres som skeet er i Texten*

Veit ek at vær manum hljóta
(vel erfallit þat) allir,
(hljómr er af hildar glaumi)
Hallgrímr, farar tíma.

Þeir fóru yfir sundit, ok var hvasst mjök á firðinum ok fengu mjök framanvátt[1]; sóttu þeir drengiliga, ok lèttu eigi fyrr enn þeir komu fyrir Laugaból. Var þar gott at at leggja, fyrir því at Þorbjörn hafði látit gera þar höfn góða; hann hafði látit ryðja ok hreinsa allt inn at landi. Var þar atdjúp mikit, mátti þar fljóta skúta eða stœrri skip þó at vildi. Þar váru ok grafin niðr rif stór fyrir hlunna ok festir endarnir grjóti; þurfti þar engi maðr vátr at verða, þó at af skipi stigi eða á skip, hvárt er var meira skip eðr minna, en uppi yfir var malarkampr hár; fyrir ofan kampinn stóð hurðanaust mikit ok var vel um horfit; til annarrar handar var lón mikit fyrir ofan kampinn. Frá naustinu sá engi í fjöruna, en af malarkampinum mátti bæði sjá til naustsins ok í fjöruna. Ok er þeir koma at landi, hlaupa þeir af bátinum. Þá mælti Hávarðr: Nú skulum vèr bera bátinn upp yfir kampinn á lónit, vèr skulum ok vera fyrir ofan kampinn, svá at þeir megi eigi þegar sjá oss; verum ok eigi of veiðibráðir, hlaupi engi fyrr upp enn ek segi fyrir! Var þá mjök dimmat.

10. Þar er nú til máls at taka, at Þorbjörn ok þeir fèlagar fóru vestan 10 saman á skútunni. Var Sturla þar ok Þjóðrekr son hans, Þorbjörn ok Vakr, Brandr hinn sterki ok 2 húskarlar; höfðu þeir hlaðit mjök skútuna. En þetta sama kveld koma þeir við Laugaból fyrir myrkr. Þá mælti Þorbjörn: Vèr skulum fara at engu ótt, ok skulum vèr láta fljóta skútuna hèr í nátt ok eigi af bera nema vápn vár ok klæði; er nú veðr gott ok þurrligt. Skaltu Vakr bera upp

---

1) innanvátt, B.

vápn vár[1]. Hann tók fyrst sverð þeira ok spjót ok bar upp at naustinu. Þá mælti Torfi: Tökum fyrst sverð þeira ok þann sem fylgir. Látum vera enn, segir Hávarðr. Hann bað Hallgrím fara ok taka sverðit Gunnloga ok fœra sèr. Ok er Vakr gekk ofan, hljóp Hallgrímr ok tók sverðit ok fœrði Hávarði. Hann brá á lopt við, ok skók meðalkaflann. Vakr gekk upp í annat sinn, ok hafði hlaðit á bak sèr skjöldum, en stálhúfum hafði hann hlaðit á handlegg sèr; hann hafði hjálm á höfði. Ok er hann var kominn upp með lóninu, þá hlupu þeir upp ok ætluðu at taka hann. Ok er hann heyrir harkit til þeira, þóttisk hann vita, at úfriðr mundi vera; ætlaði hann at skunda til þeira með vápnin. Ok er hann bregðr við hart, skruppu hánum fœtrnir við lónit, svá at höfuðit kemr fyrst niðr á hánum. Var þar blautt mjök, en vatnit grunnt, en maðrinn þungr á sèr með vápnum öllum, getr hann ok eigi upp staðit, en engi þeira vildi duga hánum, ok líkr svá æfi Vakrs, at hann deyr þar. Ok er þeir sá þat, hlaupa þeir ofan á malarkampinn. Ok er þetta sèr Þorbjörn, kastar hann sèr þegar á sund og leggsk frá landi. Þetta sèr fyrst Hávarðr karl, skundar þegar ok kastar sèr á sund eptir Þorbirni. Svá er sagt um Brand hinn sterka, at hann hleypr at ok rýfr upp einn hlunn, þat var hvalrif mikit, ok rekr í höfuð fóstra Hallgríms. Hallgrímr var þá ofan kominn af mölinni ok sá, at Ánn fèll. Hann hljóp at með reidda öxina ok hjó í höfuð Brandi ok klauf hann í herðar niðr, ok í þessarri svipan hlupu þeir á sund Þorbjörn ok Hávarðr. Ok er hann sèr þat, hleypr hann þegar eptir þeim. Torfi Valbrands son hleypr í móti Sturlu; var hann bæði mikill ok

---

1) *fra det næst foregaaende* vápn vár *tilf. efter* B, H, *hvilket er nödvendigt; thi det Fölgende viser, at det ikke er* Thorbjörn, *men* Vakr, *der bragte deres Vaaben fra Borde. Efter* A *er det* Thorbjörn, *der gjorde dette, men det er, som bemærket, i Modstrid med det Fölgende.*

sterkr ok hverjum manni betr vígr, hann var ok með vápnum sínum öllum. Þeir börðusk bæði lengi ok drengiliga.

11. Nú verðr þar til at taka, er þeir Þorbjörn eru ok Hávarðr; þeir leggja frá landi, var þat langt sund, þar til Þorbjörn kom í eitt sker, er þar liggr frammi fyrir. Ok er hann kemr í skerit, þá kom Hávarðr at framan. Ok er Þorbjörn sèr þat, var hann vápnlauss fyrir, þrífr þá upp stein mikinn ok ætlaði at keyra í höfuð hánum. Ok er Hávarðr sèr þat, kom hánum í hug, at hann hafði heyrt sagt utan ór löndum, at þar var annarr siðr boðaðr, enn norðr í lönd, ok með því ef nökkur kynni hánum þat at segja, at sú trúa væri betri ok fegri, þá skyldi hann því trúa, ef hann sigraði Þorbjörn. Ok eptir þat lagði hann sem harðast at skerinu. Ok er Þorbjörn ætlaði at kasta steininum, skruppu hánum fœtrnir ok varð hánum hált á grjótinu, svá at hann fèll á bak aptr, en steinninn fellr ofan á bringspalir hánum, ok verðr hánum úsvipt við; ok í því kom Hávarðr í skerit, ok lagði hann þegar í gegnum með sverðinu Gunnloga. Hallgrímr var þá upp kominn í skerit. Hávarðr hjó þá um þvert andlitit ok klauf tennr ok jaxla, ok þar niðr í gegnum. Hallgrímr spurði, hví hann gerði svá við dauðan mann. Hávarðr svaraði: Þat[1] var mèr þá í hug er Þorbjörn rak knýtilskautann á nasir mèr; hrundu[2] þar ór tenn ok jaxlar, er hann hafði höggvit ór Óláfi syni mínum með enu sama sverði. Síðan lögðusk þeir til lands. Þótti mönnum síðan, þeim sem um töluðu, Hávarði[3] hraustliga farit hafa, er hann lagðisk út á fjörðinn, en vissi eigi til at skerit væri út undan; var þat þó all-langt sund. Ok er þeir komu upp at mölinni, hljóp maðr mót þeim með

1) *saal.* B; þá. A.
2) hrutu, B.
3) Hallgrímr, Hallgrími, A, B, *urigtig.*

reidda öxi; sá var í blám stakki ok gyrðr í brœkr. Þeir snúa í mót hánum; ok er þeir fundusk, kenna þeir þar Torfa Valbrands son, ok fögnuðu þeir hánum vel. Spurði Torfi, hvárt Þorbjörn væri dauðr. Hávarðr kvað vísu:

Motreyni klauf ek mana
malma brags i jaxla
segg let ek alms i augu
eitt högg staðar leita
sakaða ek hitt at hrykki
hringmerktr fetils þingi
hne gunnlogi gunnar
giallharðan sa ek falla.

Hávarðr spurði, hvat þeir hefði at gert. Torfi sagði, at Sturla væri fallinn ok húskarlarnir; enda er Ánn dauðr. Hávarðr kvað vísu:

Vær hofum fellda fiora
feing tel ek i þreingium
bratt þeir er bloðgan letu
Bjargeyiar son deyia.
enn af vorum mönnum
einhver sollinn geyra
þion var hœfðr með hlunni
Hallgrimr kveðr nu fallinn.

Þeir gengu þá upp at naustinu; váru þeir þar fyrir fèlagar, ok fögnuðu þeim vel. Þá spyrr Eyjúlfr Valbrands son, hvárt eigi skyldi drepa þrælana. Hávarðr kvað eigi at hefndara Óláfs sonar síns þó at þeir dræpi þrælana; veri þeir hèr í nátt, ok geymi svá at engir steli af rekunum. Þá spurði Hallgrímr, hvat þeir skyldi þá at hafask. Hávarðr svaraði: Vèr skulum taka skútuna ok allt þat oss þykir slœgr til ok halda undir Mánaberg ok finna Ljót kappann; væri heldr hefnd í slíkum manni, sem hann er, ef svá vildi

verða. Þeir taka nú skútuna ok marga gripi, þá er þeir frændr höfðu átt, ok róa út eptir firði ok framan at Mánabergi. Þá mælti Hávarðr: Nú manum vèr verða með ráðum at at fara; er Ljótr varr um sik, á hann jafnan sökótt. Hann lætr vaka yfir sèr hverja nátt; hann liggr í lokrekkju læstri hverja nátt; jarðhús er í hvílugólfinu, ok er annarr jarðhússmunninn á baki húsunum; hefir hann ok margt manna með sèr. Þá mælti Torfi Valbrands[1] son: Þat er mitt ráð, at vèr berim eld at bœnum, ok brennum inni hvert mannsbarn. Hávarðr sagði, at eigi skyldi svá vera: Skulu þit Hallgrímr frændi vera uppi á húsunum ok gæta þess jarðhússmunnans, er út má ganga, trúi ek ykkr bezt til; hèr eru ok tvennar dyr framan á bœnum, á skálanum eru ok tvennar dyr; nú skulu vit Eyjúlfr ganga inn aðrar, en þeir brœðr Oddr ok Þórir aðrar ok svá í skálann, en þú Þórhallr skalt gæta hèr skútunnar ok verja með karlmennsku þó at þess þurfi með. Ok er hann hefir til skipat svá sem hann vill, þá ganga þeir heim at bœnum. Útibúr mikit stóð í túni, ok maðr einn sat undir veggnum með vápnum. Ok er þeir koma mjök svá at upp, sèr hann mennina ok sprettr upp ok hleypr ok ætlar at gera vart við komu þeira. Hallgrímr gekk fyrstr þeira fèlaga; hann skaut spjóti eptir hánum, ok rak í gegnum hann við vegginn. Dó hann þegar þar á spjótinu. Eptir þat gengu þeir þangat sem ætlat var; þeir Torfi ok Hallgrímr þangat sem útganga var á bœnum.

12. Svá er sagt, at Hávarðr snarar inn í skálann; brann þar ljós hit efra, en dimmt hit neðra; hann gekk þar at hvílugólfinu. Bar þá svá til, at húsfreyja var eigi í sæng komin; var hón[2] í stofu ok konur hjá henni; var þá eigi læst hvílugólfit. Hávarðr slær flötu sverðinu á hurðina.

1) *rettet for* Þórir Þorbrands.
2) *tilföiet efter* B.

Ljótr vaknaði við ok spurði, hverr harkaðisk. Hávarðr karl segir til sín. Ljótr mælti þá: Hví ertu hèr, Hávarðr karl? Var oss sagt í firra dag, at þú værir at dauða kominn. Hávarðr svaraði: Annars dauða máttu fyrr spyrja; kann ek at segja þèr víg brœðra þinna, Þorbjarnar ok Sturlu. Ok er hann heyrir þetta, hljóp hann upp í rúminu ok grípr ofan sverð, er hèkk yfir hánum. Ljótr bað menn upp standa í skálanum ok taka til vápna. Hávarðr hljóp þá upp í hvílugólfit ok hjó til Ljóts á öxlina vinstri; en Ljótr brásk við hart, ok berr sverðit út af öxlinni ok flusti[1] ofan handlegginn ok af höndina[2] í ölnbogabót. Ljótr hljóp fram ór rúminu með brugðit sverðit, ok ætlaði at höggva til Hávarðar. Þá var Eyjúlfr upp kominn[3] ok hjó á öxlina hœgri ok af höndina, ok felldu þeir þar Ljót. Þá var yss mikill í skálanum. Vildu húskarlar Ljóts þá upp standa ok taka til vápna. Váru Þorbrands synir þá inn komnir. Fengu menn þá einstaka slög ok skeinur. Þá mælti Hávarðr: Bað menn vera sem kyrrasta, ok sýna ekki illt af sèr; ella drepum vèr hvert mannsbarn á fœtr öðru. Þikkir þeim þá betr at liggja sem kyrrastir. Var Ljótr fám harmdauði, þó at þeir hefði verit með hánum. Eptir þat snúa þeir út; vildi Hávarðr þar eigi at gjöra fleira. Þá komu þeir á móti þeim: Torfi ok Hallgrímr; höfðu þeir þá ætlat til inngöngu, ok spurðu hvat at hefði gjörzk. Hávarðr kvað þá vísu:

Snar gekk sonr þa er sotti
sunnar bliks at minni
hvatr fra ek hior bra bitrum
bloðise gerdisar
enn reð Eyiolfr minnaz

1) fremst á, B, H.
2) B, hendina, A.
3) ɔ: í hvílugólfit.

eggleiks við kyn seggia
geymi balldrs at giallda
gunnblaks fyrra runnum.

Síðan gengu þeir ofan til skútunnar, ok heilsaði Þórhallr þeim vel. Þá spurði Torfi Valbrands son, hvat nú skyldi at hafask. Nú skal leita til trausts nökkurs; þó at eigi verði hefndin jafnmikil sem ek vilda, þá manum vèr þó eigi einhlítir til at halda oss eptir þessi verk; eru enn margir frændr Þorbjarnar þeir er mikils eru verðir; þykir mèr líkast at leita til Steinþórs á Eyri; hefir hann helzt haft tilmæli[1] við mik, ef ek þyrfta nökkurs við. Allir þeir báðu hann fyrir sjá, ok sögðusk þat vilja gjöra, sem hann vildi, ok eigi fyrr við[2] skiljask, enn hann sæi ráð fyrir. Eptir þat halda þeir út á fjörðinn. Tóku þeir at spenna árarnar, en Hávarðr settisk við stjórn. Þá mælti Hallgrímr, ok bað Hávarð kveða vísu nökkura. Hávarðr kvað þá vísu:

Helldr hofum beiptir golldit
Hallgrimr saman allir
vigs iðrumz þess þeigi
Þioðreks sonum storar
niorðr arske nyrðar
oddregns sauk vegnir
bor þioða veit ek eyði
inngiarna Þorbiarnar.

13. Nú er ekki at segja frá þeira ferð fyrr enn þeir koma á Eyri: var þat þann tíma dags, er Steinþórr sat at[3] borðum með menn sína. Þeir ganga í stofuna 4 saman með vápnum; gekk Hávarðr fyrir Steinþór, ok kvaddi hann. Steinþórr tók kveðju hans ok spurði, hverr hann væri. Hann

1) vilmæli, B.
2) at, B.
3) yfir, B.

kvazk Hávarðr heita. Vartu í búð várri í f syrraumar? Hann kvað svá verit hafa. Steinþórr mælti: Hafi þèr sèt úlíkara mann, piltar, sjálfum sèr, er hann er nú[1], eða þá var hann; sýndisk mèr sem hann gæti varla gengit staflauss á milli búða, ok oss þótti líkligr til kararmanns, með því at hánum skapraunaði mjök; en nú sýnisk mèr maðrinn hinn gjörviligsti undir vápnum; eða segi þèr nökkut tíðenda? Hávarðr svaraði: Vèr segjum víg Þorbjarnar Þjóðreks sonar ok brœðra hans Ljóts ok Sturlu Þjóðreks sona, Brands hins sterka ok þeira 7 saman. Steinþórr svaraði: Þetta eru mikil tíðendi; eða hverir hafa þetta gert, er drepit hafa niðr kappa hina mestu ok stóreflismenn? Hávarðr mælti ok segir, at þeir frændr hafi þat gjört. Steinþórr mælti ok spurði, hvert Hávarðr ætlaði at leita trausts eptir slíkt stórvirki. Hávarðr svaraði: Þat hefi ek ætlat, sem nú er orðit, at leita til þín; þótti mèr þú þat mæla í fyrra sumar á þingi, ef ek þyrfta lítillar liðveizlu, at ek munda eigi síðr koma til þín, enn til annarra höfðingja. Steinþórr svaraði: Eigi veit ek nær þú þikkisk mikillar þurfa, ef nú þarftu lítillar; en þat máttu hugsa, at eigi munda ek þá góðr viðtakna, ef nökkurs þyrfti við, er nú læt ek seint við; skal ok eigi svá vera: vil ek bjóða þèr, Hávarðr, hèr at sitja með fèlögum þínum þar til er þessi mál koma til vegar, vil ek ok því heita, at rètta yður mál, því mèr lízk svá á yðr, at sá mun betr hafa, er við yðr tekr, ok er eigi víst at jafnröskva menn fái sem þèr erut; hefir þetta meir gengit eptir málefnum, enn líkendum. Hávarðr kvað þá vísu:

Nu er jafnendum efni
angr solar frami ganga
vara elldz þeir er vilia
vegstemmendr fremia

---

1) *fra* mann *tilföiet efter* B, H.

vera kveða ham enn hoggvit
her saklausa baurna
Isfirðinga angrs
eirlaust skartit trausta[1]

Þeir þökkuðu Steinþóri mikilmannligt boð. Hann bað taka við klæðum þeira ok vápnum ok fá þeim þur klæði. Ok er Hávarðr tók af sèr hjálminn ok steypir af sèr brynjunni, þá kvað hann:

Hlogu herþi draugar
vinnendr um sok minni
frons a frænda minum
falle domr í skelle
nu er syst hoggnir voro
viðniðingar verðu
hafs i hveri biargi
Liotz annan veg þiota.

Steinþórr bað Hávarð at ganga til bekkjar ok sitja gegnt sèr, ok skipa þar fèlögum sínum hjá sèr. Hávarðr gerði ok svá: skipar Hallgrími frænda sínum innar frá sèr, en innar frá hánum sitja þeir Þórir ok Oddr Þorbrands synir, en utar frá Hávarði sátu þeir Torfi ok Eyjúlfr Valbrands synir, þá Þórhallr, þá heimamenn þeir sem áðr sátu. Ok er þeir setjask niðr, kvað Hávarðr vísu:

Hallgrimr skulum heiman
hlit ek vættugi lita
uggi ek ognir mestu
oddvargs ur stað biþa
en vig þau er vær vogum
villda ek alldri giallda
geira gæti ara
giorvoll i stra falla.

---

1) *den sidste Verselinie tilf. efter* B.

Þá mælti Steinþórr: Auðheyrt er þat nú, Hávarðr, at þèr gengr nú flest eptir vilja, enda væri þá svá ok, ef ekki eptirmál mundi verða eptir[1] jafnhrausta menn ok ríka, sem þeir váru allir frændr, ok svá miklir menn, sem enn eru til eptirmálsins. Hávarðr kvezk aldri hugsa um eptirmál; kvað lokit því hèðan af, at hann mundi hafa nökkura sorg eðr angr í sínu hjarta, ok þikkja eigi þann veg vel, sem af reiddi hans mál. Var hann ok svá kátr ok glaðr við hvert mannsbarn, sem ungr væri. Spyrjask nú þessi tíðendi víða, ok þótti með mestum úlíkendum verða. Sátu þeir nú á Eyri með Steinþóri bónda. Skorti þar eigi fjölmenni mikit ok hinn mesta fagnað; þar var eigi færa enn 60 vígra manna. Hverfum nú frá er þeir sitja á Eyri með Steinþóri bónda í góðum fagnaði ok með miklum kostnaði.

14. Ljótr hèt maðr, hann bjó á Rauðasandi; hann var kallaðr Hólmgöngu-Ljótr. Var hann bæði mikill sterkr ok hinn mesti hólmgöngumaðr. Systur hans hafði átta Þorbjörn Þjóðreks son[2]. Er svá sagt, at Ljótr var hinn mesti újafnaðarmaðr ok hafði öxi í höfði hverjum manni, er eigi vildi laust láta fyrir hánum þat er hann vildi, ok báru engir menn frjálst höfuð fyrir hánum þar um Rauðasand ok víðar annarstaðar. Þorbjörn hèt maðr, hann bjó þar sem heitir á Eyri; hann var auðigr maðr at fè, ok kominn mjök á hinn efra aldr, ok eigi mikilmenni at skapi. Hann átti 2 sonu; hèt annarr Grímr, en annarr Þorsteinn. Svá er sagt, at þeir Ljótr ok Þorbjörn áttu eitt veitiengi[3] báðir saman; var þat hit[4] mesta gersimi. Var svá skilit[5], at

1) um, A.

2) *fra sidste . er Texten tagen efter en Rettelse i* B; hann var bróðir Þorbjarnar Þjóðreks sonar, A, B, H.

3) vítt eng (*rettet i* B *til* vervarengi) B, H.

4) hin, B.

5) á, *tilf.* B.

sitt sumar skyldu hafa hvárir, en sá lækr fèll fyrir neðan bœ Ljóts, er hljóp á engit á vorit[1]. Váru þar í stíflur ok vel um búit. Fór svá jafnan, þá er Þorbjörn átti at hafa engit, at hann náði aldri lœknum, ok fór[2] svá, at Ljótr lèt næsta þau orð um fara, at Þorbjörn ætti eigi engit, ok skyldi hann eigi þora at eigna sèr. Ok er Þorbjörn heyrði þetta, þikkisk hann vita, at Ljótr mun þat efna, sem hann hefir heitit. Var skammt milli bœja þeira. Ok einn dag fundusk þeir; spurði Þorbjörn, hvárt Ljótr ætlaði at taka af hánum engit. Ljótr svaraði, ok bað hann ekki orð til leggja: Skal þèr eigi duga heldr enn öðrum at kvarta um þat, er ek vil vera láta; gjör annathvárt, at þú lát þèr vel líka þat er ek vil gjöra[3], elligar rek ek þik brott af eignum þínum; skaltu hvárki hafa engit nè annat. Ok er Þorbjörn vissi újafnað Ljóts, en hann hafði of fjár, þá kaupir hann engit eptir því sem Ljótr kvað á, ok gaf fyrir 60 hundruð þegar í stað, ok skilja at því. Ok er sveinarnir spyrja þetta, verða þeir stórilla við ok kalla þetta hit mesta arfrán[4], at kaupa þat, er hann átti áðr. Spyrsk þetta nú víða. Þeir brœðr gættu fjár föður síns; var Þorsteinn 12 vetra en Grímr 10. Þat var einn dag á öndverðum vetri, at þeir brœðr gengu til fjárhúsa; hafði veðr komit mikit, ok ætluðu at vita, hvárt heim væri kominn allr fènaðrinn. Þat bar saman, at Ljótr hafði gengit um morgininn til reka sinna. Hann var umsvifsmaðr mikill um bú sitt. Þat var í þann tíma, er sveinarnir váru komnir at fjárhúsum[5], þá sjá þeir, at Ljótr gengr neðan frá sjónum. Þá mælti Grímr við Þorstein bróður sinn: Sèr þú Hólmgöngu-Ljót þar sem hann gengr neðan frá sjónum? Hví mun ek

1) vorin, B.
2) kom, B.
3) *fra* láta *tilf. efter* B.
4) afrán, B.
5) húsinu, A.

eigi sjá hann? segir Grímr. Þá mælti Þorsteinn: Mikinn újöfnuð gjörir Ljótr þessi oss ok öðrum mönnum, ok er mèr[1] þat í skapi at hefna, ef ek gæti. Grímr mælti: Þetta er úvitrliga mælt, at þú mundir sýna nökkura úvísu af þèr við slíkan kappa sem Ljótr er, ok gildari enn 4 eða 5 menn aðrir, þó at mjök sè vaxnir[2], ok er hann eigi barna fœri. Þorsteinn svaraði: Eigi gjörir at letja mik; skal ek til ráða[3] allt at einu, en þú munt líkjask föður þínum ok vilja vera ræningi Ljóts sem margir aðrir. Grímr svaraði: Með því þèr er þetta í hug, frændi, þá mun þèr verða of lítil gagn at mèr, en slíkt sem er, þá mun ek veita þèr eptir megni. Þá ferr þèr vel, segir Þorsteinn, ok má vera at gangi eptir málaefnum. Þeir höfðu handöxar í hendi, og váru þær litlar ok bitrligar. Standa þeir nú ok bíða til þess er Ljót berr at húsinu. Hánn snarask fram hjá þeim; hafði Ljótr bolöxi í hendi. Hann gengr leið sína ok lætr sem hann sjái eigi sveinana. Ok er hann berr fram hjá þeim, þá höggr Þorsteinn á öxlina á Ljóti; öxin beit eigi, en þó varð höggit svá mikit, at höndin gekk ór axlarliðnum. En er Ljótr sá, at sveinarnir vildu glettask við hann, snarask hann við ok hóf upp öxina ok ætlaði at slá Þorstein með öxinni; ok í því er hann reiðir upp öxina, hleypr Grímr at, ok höggr af Ljóti höndina fyrir ofan úlflið; fellr þá niðr höndin með öxinni. Láta þeir þá skammt höggva í milli, ok er eigi sagt líkligra enn svá, at þeir fella þar Hólmgöngu-Ljót, en verða eigi sárir; grafa þeir hann niðr í fönnina ok gengu þar frá. Ok er þeir koma heim, var faðir þeira í durum úti ok spurði, hví þeim hefði svá seint orðit, eða hví blóðug væri klæði þeira. Þeir segja víg Ljóts. Hann

1) *tilf. efter* B.
2) vaskir, B.
3) fara, A.

spyrr, hvárt þeir hefði drepit hann. Þeir segja at svá var. Þá mælti hann: Verðit í brott, vándir úhappamenn: hafi þit unnit hit mesta úhappaverk, ok drepit hinn mesta höfðingja ok várn formann. Munu þit þat hafa at gjört, at ek mun gjörr af eignum mínum ok öllu því er ek á, en þit munut drepnir, ok er þat allvel. Þorbjörn hljóp þá brott ok út frá bœnum. Grímr mælti: Fáumsk vit aldri við skrattakarl[1] þenna, er svá lætr leiðinliga, ok er þetta eigi meðalvesalingr, hversu sèr lætr. Þorsteinn svaraði: Finnum vèr hann, því at þat grunar mik, at hann sè eigi jafnreiðr sem hann lætr til[2] reiðuliga. Eptir þat ganga þeir at hánum. Þorbjörn mælti glaðliga við þá ok bað þá bíða sín þar. Hann gekk þá heim, ok var litla stund á brott; hann kom aptr með hesta 2 vel búna. Þá mælti Þorbjörn, at þeir skyldi stíga á bak: Vil ek senda ykkr á Eyri til Steinþórs vinar míns; biðit hann taka við ykkr; er hèr gullhringr, mikil gersimi, er þit skulut gefa hánum; hefir hann opt til mælt, ok fengit aldri, en nú skal lausan láta fyrir ykkra nauðsyn. Eptir þat minnisk karl við sonu sína, ok bað þá vel fara ok heila hittask. Er nu eigi sagt frá þeira ferð, fyrr enn þeir koma á Eyri; var þat snimma dags. Ganga þeir til stofunnar, ok var hón altjölduð ok skipuð á báða bekki; skorti þar eigi glaum nè gleði. Þeir ganga fyrir Steinþór ok kveðja hann vel. Hann tók vel kveðju þeira. Hann spurði, hverir þeir væri. Þeir sögðu nöfn sín ok föður síns. Þá mælti Þorsteinn: Hèr er hringr, er faðir minn sendi þèr, ok með kveðju sína ok bað þess, at þú veitir okkr vetrvist í vetr, eða lengr þó at vit þyrftim. Steinþórr tók við hringnum ok mælti: Segi þit nökkur tíðendi? Þeir segja þá víg Ljóts ok svá þat, at þeir hefði drepit hann.

1) skrafkarl, B.
2) sèr, B.

Steinþórr svaraði: Þetta er enn orðit undarliga, at 2 ungmenni hafa orðit at skaða þvílíkum kappa sem Ljótr var; eða hvat var til saka? Þeir sögðu slíkt sem þeim þótti vera. Steinþórr mælti: Þat er ráð mitt, at þit gangit yfir fyrir hann Hávarð hærukarlinn, er sitr gegnt mèr; spyrit hann eptir, hvárt hann vill taka við ykkr eðr eigi í sveit með sèr. Þeir gjöra nú svá: ganga fyrir Hávarð. Hann fagnar þeim vel ok spurði tíðenda, ok lèt sem hann hefði ekki heyrt, en þeir sögðu hánum frá sem inniligast. Ok er lokit var rœðu þeira, sprettr Hávarðr upp í móti þeim ok kvað vísu:

þekkiliger var vigi
vertu hollr her þollum
enn ek æski runnum
ogurligum solar
þann vissa ek mer manna
mest alls a hlyn fallinn
orðin spyrie fárlig yrðar
flest andskotum mestan.

Hávarðr skipar þeim brœðrum utar frá sèr. Sátu þeir þar[1] glaðir ok kátir. Spyrjask nú þessi tíðendi um allan Rauðasand ok víða annarstaðar. Finnsk Ljótr þar dauðr undir veggnum. Var þá farit til Þorbjarnar, ok hann at spurðr. Þrætti Þorbjörn eigi, at synir hans hefði drepit hann. Ok með því at Ljótr var úvinsæll um Rauðasand, ok Þorbjörn kvazk hafa illa við orðit ok rekit þá á brott, ok þat bera heimamenn með hánum, þá verðr þar eigi eptirmál at sinni. Sezk Þorbjörn um kyrrt í búi sínu.

15. Nú er þar til at taka, at þeir sitja á Eyri allir saman vel haldnir. Verðr Steinþóri kostnaðarsamt, svá margt

---

1) þá, A.

fjölmenni sem hann hafði, ok þurfti stóran kostnað til at leggja, svá mikla rausn sem hann hèlt. Atli hèt maðr, er bjó í Otrardal[1], ok átti systur Steinþórs á Eyri, er Þórdís hèt. Atli var manna minnstr ok vesalligstr, ok svá er sagt, at þar eptir væri skaplyndi hans, at hann var hinn mesti vesalingr, ok var þó stórra manna, ok svá auðigr, at hann vissi varla aura sinna tal; hafði Þórdís verit gipt Atla til fjár. Svá er sagt, at bœrinn í Otrardal[1] væri[2] mjök af almannaveg; þat var út öðrum megin fjarðarins gegnt Eyri. Atli tímdi eigi at halda vinnumenn; vann hann bæði nátt ok dag slíkt er hann mátti. Hann var ok svá einþykkr, at hann vildi ekki eiga við aðra menn, hvárki gott nè illt. Hann var hinn mesti búmaðr; hann átti útibúr mikit; váru þar í alls konar gœði: þar váru inni hlaðar stórir ok alls konar slátr, skreið ok ostar ok allt þat er hafa þurfti. Atli hafði þar gjört sæng sína, ok lágu þau þar hverja nátt. Svá er sagt, at einn morgin var Steinþór snimma á fótum; hann gekk at sæng Hávarðar ok tók á fótum hans ok bað hann upp standa. Hávarðr spratt upp skjótt ok fram á gólfit. Ok er hann stóð upp, þá stóð upp hverr at öðrum þeira fèlaga, því at þat var vandi þeira, at allir gengu hvert er einn þurfti at fara. Ok er þeir váru allir búnir, gengu þeir út í túnit. Steinþórr var þar fyrir með nökkura menn. Þá mælti Hávarðr: Búnir erum vèr, bóndi, at fara hvert er þèr vilit láta fara; viljum vèr gjarna þèr fylgja hvárt sem er rífligt eðr úrífligt, en þat er eptir metnaðar míns, at ek vil eigi vera í þeiri ferð, er ek veit eigi, hvert ek skal fara. Steinþórr mælti: Ek ætla at fara til Atla mágs míns, ok vil ek, at þèr veitit mèr brautargengi. Þeir gengu ofan til sjóvar; var þar skúta, sú er þeir höfðu tekit af Þorbirni.

1) Otradal, A.
2) *saal.* B, H.; er kominn, A.

Þeir hrundu fram skútunni ok tóku til ára, ok rèru yfir á fjörðinn. Þótti Steinþóri þèr fèlagar til alls harðfengliga taka. Þenna morgin stóð Atli bóndi snimma upp ok gekk af sæng sinni. Atli var svá búinn, at hann var í hvítum stakki, stuttum ok þröngum; var maðrinn eigi skjótligr á fœti[1], var hann bæði vesalmannligr ok ljótr at sjá, sköllóttr ok inneygr. Hann gekk út ok sá til veðrs. Veðr var kalt ok frost mikit. Hann sá at skip fór handan yfir fjörðinn, ok komit mjök at landi, ok kenndi þar Steinþór bónda mág sinn, ok varð eigi gott við. Garðr stóð í túninu ok meir út á völlinn; stóð þar í heykleggi, ok dregit at[2] öllum megin. Þat var bragð Atla, at hann hljóp í garðinn ok velti kleggjanum ofan á sik, ok lá Atli þar undir. Nú er at segja frá Steinþóri ok þeim öllum saman, at þeir koma at landi ok ganga upp til bœjar, ok er þeir koma í útibúrit, þá spratt Þórdís upp ok fagnaði vel bróður sínum ok öllum þeim, ok kvað hann sjaldsènan þar. Steinþórr spyrr, hvar Atli mágr hans var. Hón kvað hann fyrir litlu út genginn. Steinþórr bað þá leita hans. Þeir leituðu hans um bœinn, ok fundu eigi, ok segja síðan Steinþóri. Þá mælti Þórdís: Hvat viltu frændi til vár? Hann svaraði: Þat hafða ek ætlat, at Atli skyldi hafa gefit mèr eða selt mèr föng nökkur. Hón svaraði: Eigi þikkisk ek síðr ráða eiga, enn Atli; vil ek at þú hafir slíkt er þú vilt. Hann kvazk þat gjarna vilja. Ryðja þeir búrit, ok bera ofan á skútana til þess at hón var hlaðin; váru þat alls konar föng. Þá mælti Steinþórr: Nú skulu þèr fara heim á skútunni, en ek skal hèr eptir vera hjá systur minni: er mèr forvitni á at vita, hversu Atli mágr minn lætr sèr þá er hann kemr aptr. Hón

1) fótum, A.
2) af, A.

svaraði: Þarfleysu eina[1] ætla ek þetta vera, frændi minn, sagði Þórdís; mun þèr eigi þikkja gaman í at heyra til hans, en þó skaltu ráða: en því skaltu heita mèr, at vera eigi verri vin Atla enn áðr, hvat sem hann mælir eðr gjörir. Steinþórr játaði þessu. Hón lèt hann vera undir fortjaldi nökkuru þar sem enginn mátti sjá hann; en þeir halda heim aptr á skútunni. Þeir höfðu hvasst mjök á fjörðinn, ok fengu mjök innanvátt áðr þeir komu at landi.

16. Nú er þar til at taka, er Atli liggr undir kleggjanum, ok er hann sèr, at þeir eru undan landi, skríðr hann undan kleggjanum, ok er hann svá stirðr, at hann má varla upp standa; dragnar síðan heim at búrinu, glamrar í hánum hver tönn ok gnötrar. Hann rekr upp sjónirnar[2], ok sèr at rutt er búrit. Hann mælti þá: Hvaða ránsmenn hafa hèr komit? Þórdís svaraði: Engir hafa hèr rænt, en þó kom hèr Steinþórr bróðir minn með menn sína, ok gaf ek hánum þat er þú kallar rænt. Atli svaraði: Þess mun ek mest iðrask, er ek hefi þik fengit, ok er ek vesall eigu; veit ek eigi hverr verri maðr er, enn Steinþórr bróðir þinn, eðr hverir meiri ránsmenn eru, enn þeir sem með hánum eru, en tekit nú frá mèr ok stolit ok rænt hèr öllu, svá at vit manum brátt á húsgang. Þá mælti Þórdís: Aldri man okkr fè skorta; ok far í sæng þína, ok lát mik verma þik nökkut, þikkir mèr sem þú sèrt stórliga kalinn. Ok þat verðr, at hann hokrar undir klæðin hjá henni. Þikkir Steinþóri mágr sinn all-lítilfjörligr vera: hefir ekki á fótum, enn steypt stakki á höfuð sèr, ok tók hvergi ofan. Atli smýgr þá undir klæðin hjá henni ok er málóði; ámælir jafnan Steinþóri ok kallar ránsmann. Eptir þat þagnar hann nökkura stund. Ok er hánum hitnar, þá mælti hann: Þat er

1) *saal.* B; þarfleysa ein, A.
2) skyggnurnar, B.

þó at segja, at mikla gersimi á ek þar sem þú ert, er þat ok satt at segja, at slíkr rausnarmaðr mun eigi finnask sem Steinþórr mágr minn er; er þat ok vel sem hann hefir haft; er þat sem ek varðveitti. Gengr þetta nú lengi, at hann lofar Steinþór. Steinþórr gengr þá fram at sænginni, ok er Atli sèr hann, stendr hann upp ok fagnar hánum. Þá mælti Steinþórr: Hvárt þikkir þèr, Atli mágr, ruzk hafa búrit? Atli svaraði: Þat er nú sannast, at mèr þikkir þat allt bezt komit, er þú hefir; vil ek ok þat bjóða þèr, at þú hafir þat allt af mínu gózi, sem þú vilt, því at ekki skortir til; hefir þú hit höfðingligasta ráð upp tekit: tekit við þeim mönnum, er rekit hafa harma sinna; muntu þá ætla út at leysa stórmannliga. Þá mælti Steinþórr: Þess vil ek biðja þik, Atli mágr, at þú gjörir þik eigi jafnvesalan sem þú hefir gjört þik áðr; tak þik upp vel ok haf vinnumenn fyrir þik ok ver siðblandinn við aðra menn; veit ek at þú ert eigi lítilmenni, þó at þú gjörir þik svá fyrir skaplyndar[1] sakir. Atli hèt nú þessu. Ferr Steinþórr heim um daginn. Skilja þeir mágar með mikilli blíðu, ok kemr svá heim á Eyri, ok þikkisk vel farit hafa. Sitja þú heima, ok leið á vetrinn. Váru þar skinnleikar knáir ok knattleikar[2].

17. Svartr hèt maðr, hann var þræll þar á Eyri, mikill ok sterkr, svá hann hafði 4 manna megin; var hann þarfr búi: vann hann mikit. Þat var einn dag, at Steinþórr lèt kalla til sín þrælinn, ok mælti við hann: Þeir vilja, at þú værir í leik með oss í dag, því at oss vantar einn mann. Svartr svaraði: Eigi þarf at biðja mik til þess, því at ek á margt at vinna; get ek ok, at kappar þínir vili eigi vinna fyrir mik; en þó skal ek þetta veita þèr ef þú vilt. Svá

1) skaplyndis, B.
2) *de to sidste Ord tilf. efter* B.

er frá sagt, at Hallgrímr skyldi í mót Svarti; er þar ok bezt frá at segja, at í hvert sinn, er þeir takask á, þá fellr Svartr, ok eptir hvert fall þá fara af hánum skórnir, ok tefsk hann þar af löngum at binda á sik skóna. Ferr svá lengi dags, ok gerðu menn hèr at mikit óp ok hlátr, en Hávarðr kvað vísu:

Varð at vœcki morðum
Valbrandz sonum handan
þess minn minzt um þinnilz
þveings vanbundin lengi
þa er skerfolldar skylldi
skiallda hlunnz a sumri
garðer snall gylfirs siofar
gengit mins far hefna.

Leikrinn var hinn bezti. Var Hallgrímr þá 18 vetra gamall, ok þótti líkligr til afreksmanns þá er væri fullþroskaðr. Svá er sagt, at af leið vetrinn ok varð ekki til tíðenda, ok allt þar til er þeir bjuggusk til þings. Steinþórr lèzk eigi vita, hvert ráð hann skyldi sjá fyrir þeim fèlögum; vildi hann eigi hafa þá til þings með sèr, en þótti eigi gott at láta þá vera heima um þingit; ok fám dögum fyrir þingit fundusk þeir Atli. Atli spurði, hvat hann mundi sjá fyrir vistarmönnum sínum um þingit. Steinþórr kvazk eigi víst vita, hvar hann mundi þeim svá koma, at hann væri úhræddr um þá: Nema þú takir þá. Atli mælti: Bindask mun ek í at taka við þessum mönnum. Þá gjörir þú vel, sagði Steinþórr. Atli mælti: Eptir megni mun ek veita þèr þat er þú vilt. Steinþórr mælti: Þar treysti ek þèr allvel til.

18. Eptir þetta ferr Hávarðr brott með Atla, ok hans fèlagar. Koma þeir í Otrardal[1]. Tekr hann við Hávarði báðum höndum. Skorti þar ekki, þat er hafa þurfti; gerði

1) Otradal, A.

hann þeim hina beztu veizlu. Váru þar 10 karlar vígir. Lèt Atli ryðja búrit ok gerði þar sængr þeira, ok festi þar upp vápn þeira, ok var þar búit um hit bezta. En Steinþórr boðar at sèr mönnum, skorti þar eigi vini nè frændr; var hann ok mægðr við höfðingja. Reið hann á þing við 300 manna: váru þat allt hans þingmenn, vinir, frændr ok mágar.

19. Þórarinn hèt maðr; hann var goðorðsmaðr vestr um Dýrafjörð, höfðingi mikill ok nökkut við aldr, hann var bróðir þeira Þjóðreks sona; var hann miklu hyggnastr ok spakastr. Hann hafði spurt þessi tíðendi, ok víg bræðra sinna ok frænda, ok þótti sèr nær höggvit vera, ok þóttisk eigi sitja mega hjá málum þar sem mest kom til hans eptirmálit. Ok áðr til þings væri riðit, stefnir hann at sèr mönnum um Dýrafjörð, ok þar sem váru vinir ok frændr. Dýri hèt maðr, er þar var annarr mestr höfðingi; hann var vinr mikill Þórarins goða. Þorgrímr hèt son hans; var hann fullþroskaðr maðr þá er þetta var tíðenda. Svá er frá hánum sagt, at hann var mikill ok sterkr, fjölkunnigr ok hinn margvísasti, ok gjörði margt með göldrum. Bar Þórarinn þetta mál upp fyrir vini sína, ok var þat ráð þeira allra saman at þessu, at Þórarinn ok Dýri ríða á þing við 200 manna, en Þorgrímr Dýra son bauzk til at drepa Hávarð ok þá alla saman frændr ok fèlaga. Kvezk spurt hafa at Steinþórr á Eyri hefði haldit þá um vetrinn, ok heitit at halda þeira málum til fullra laga við þá sem eptirmálsmenn væri við þá frændr. Kvezk Þorgrímr vita, at Steinþórr væri heiman riðinn með mikit fjölmenni, en þeir frændr ok fèlagar væri komnir í Otrardal til Atla veslingsins, mágs Steinþórs: ok mun ekki fyrir verða, at drepa hvern á fœtr öðrum. Var þetta ráð tekit[1], at Þorgrímr ríðr heiman við 18. mann.

---

1) *saal.* B.; lokit, A.

Er ekki sagt frá þeira ferð, fyrir enn þeir koma til bæjar Atla í Otrardal; var þat einn morgin snimma, ok ríða í dalverpi, þat er eigi mátti sjá frá bœnum. Bað Þorgrímr þá stíga af baki; kvað sik svá syfja, at hann mátti engan veg upp sitja. Þeir gera nú svá: lètu hestana bíta, en Þorgrímr sofnaði ok breiddi feld á höfuð sèr ok lèt illa í svefni.

20. Nú er þar til máls at taka, hvat þeir hafask at heima í Otrardal. Þeir sofa í útibúrinu um náttina, sem þeir áttu vanda til. Um morgininn vakna þeir við þat, at Atli lèt illa í svefni, svá at engi þeira mátti fyrir sofa, því at hann brauzk um ok blès ok barði bæði höndum ok fótum í sænginni, þar til er Torfi Valbrands son hljóp upp ok vakti hann ok sagði, at engi mátti sofa fyrir hánum ok látum hans. Atli sezk upp, ok strauk um skallann. Hávarðr spyrr, hvárt nökkut hefði borit fyrir hann. Hann kvað heldr þat vera: Ek þóttumk ganga út ór útibúrinu, ok sá ek at vargar runnu sunnan á völlinn 18 saman, en fyrir vörgunum rann refkeila ein; þat var svá slœgligt kvikindi, at slíkt hefi ek aldri sèt fyrri; þat var ógurligt mjök ok illiligt, þat skyggndisk víða ok á öllu vildi þat auga hafa, ok öll sýndusk mèr dýrin grimmlig. En er þau váru komin heim at bœnum, þá vakti Torfi mik, ok veit ek víst, at þat eru manna hugir; skulum vit þegar upp standa. Atli hafnaði eigi vanda sínum: sprettr upp, ok steypir á sik stakki sínum, ok[1] svá út sem kólfi skyti; en þeir taka vápn sín ok klæði ok búask sem sköruligast. Ok er þeir váru mjök búnir, kom Atli inn aptr ok var þá kominn í sterka brynju ok brugðit sverð í hendi. Þá mælti Atli: Þat er líkast, at þetta fari svá sem margr hefir getit til, at Steinþóri mági mínum mundi þat eigi[2] vel duga at láta

1) *tilf. efter* B.
2) *tilf.*

yðr hèr niðr koma; nú beiðumk ek þess, at þèr látit mik ráða tilskipun fyrir oss; er fyrst mitt ráð, at vèr gangim út undir hússvegginn ok látum eigi stanga[1] oss inni, get ek ok yðr þat í hug at flýja eigi, hvat sem at höndum kemr. Þeir segja svá vera.

21. Þar er nú til at taka, at Þorgrímr vaknar; var hánum orðit heitt. Hann mælti þá: Heima hefi ek verit um hríð á bœnum, ok er svá villt fyrir mèr, at ek veit ekki frá mèr, en þó munum vèr heim ganga at bœnum. Ætla ek, at vèr skulum brenna þá inni; þikkír mèr þat skjótast mega yfir taka. Taka þeir nú vápn sín ok ganga heim á völlinn. Ok er þeir Atli sjá mennina, mælti Atli: Þat er ætlan mín, at þeir sè hèr komnir Dýrfirðingarnir, ok sè fyrir þeim Þorgrímr Dýra son, er verstr maðr er í öllum Dýrafirði ok fjölkunnugastr. Eru þeir hinir mestu vinir Þórarinn, er eptirmál á um brœðr sína. Ætla ek mèr, þó at úlíkligt sè, at ganga á móti Þorgrími, en þèr, Hávarðr, ætla ek at ganga í móti tveimr, ertu reyndr ok kappi mikill; Hallgrími frænda þínum ætla ek 2 þá sem gildastir eru, Valbrands sonum, Torfa ok Eyjúlfi, ætla ek 4, ok þeim Þorbrands sonum, Oddi ok Þóri, ætla ek ok 4, Þorbjarnar sonum, Grími ok Þorsteini, ætla ek 3, en þá ætla ek sinn mann hverjum þeira Þórhalli ok húskarli mínum[2]. Ok er Atli hafði til skipat sem hann vildi, þá ganga þeir Þorgrímr sunnan at húsum. Sjá nú at þar er öðruvíss fyrir búit, enn þeir ætluðu: standa þar menn með vápnum ok búnir til viðtöku. Þá mælti Þorgrímr: Hverr veit, nema Atli enn ragi sè brögðóttari, enn vèr ætlum, en þó skulum vèr á móti þeim allt at einu. Hlaupask menn nú at svá sem ætlat var. Þat var hit fyrsta atblaup, at Atli hinn litli

---

1) fanga, B.
2) *rettet for* þórhalls ok húskarls míns.

hljóp at Þorgrími ok hjó til hans tveim höndum með sverðinu, ok beit eigi á. Þeir hjuggusk á nökkura stund, ok beit eigi á Þorgrím. Þá mælti Atli: Trölli líkr ertu, Þorgrímr, en eigi manni, er þik bíta engi járn. Þorgrímr svaraði: Því dirfisk þú at tala um slíkt, því at ek hjó til þín áðan svá sem mèr var hœgast, ok beit eigi á þinn vánda skalla. Atli sèr at eigi muni svá búit hlýða; kastar síðan sverðinu, ok hleypr undir Þorgrím ok rekr hann niðr við völlinn. Nú er[1] eigi vápnit hjá hánum, en hann veit at liðsmunr er mikill; verðr hánum þat fyrir, at hann greyfisk niðr at hánum ok bítr sundr í hánum barkann, dregr hann síðan þangat til er sverð hans var ok sníðr af hánum höfuðit. Eptir þat rekr hann upp[2] skyggnurnar ok sèr, at Hávarðr hefir fellt annan þeira, er hann átti við. Hleypr Atli þar fyrst at, ok skipta þeir eigi lengi höggum við hann áðr hann fellr. Hallgrímr hafði drepit báða þá, er hann átti við, ok svá Torfi, Eyjúlfr hafði drepit annan þann er hann átti við, Þórir ok Oddr höfðu drepit 3, en eptir var einn, Þorsteinn ok Grímr höfðu fellda tvá, en einn var eptir, Þórhallr hafði drepit þann er hann átti við, húskarl hafði eigi drepit þann er hann átti við. Hávarðr bað at hætta skyldi. Þá mælti Þorsteinn Þorbjarnar son: Eigi skal faðir minn þat spyrja vestr á Rauðasand, at vit brœðr vinnim eigi hlutverkum okkrum sem aðrir menn; hann hleypr at einum þeira með reidda öxi ok rekr í höfuð hánum svá at þegar fèkk hann bana. Atli spurði, því hann skyldi eigi alla drepa. Hávarðr kvað þat til einkis vera. Atli settisk niðr ok bað þá leiða fyrir sik. Hann rakar[3] af þeim hárit ok gerði þeim

1) *tilf. efter* B.
2) *tilföiet.*
3) *saal.* B; rak, A.

koll ok bar í tjöru eptir, síðan tók hann knif sinn ór skeiðum ok rak[1] af þeim öllum eyrun ok bað þá svá markaða fara á fund Dýra ok Þórarins; kvað þá heldr muna mega, at þeir hefði fundit Atla hinn litla. Eptir þat fara þeir þaðan þrír, en komu 18 saman allir frœkiligir ok vel búnir. Hávarðr kvað þá vísu.

Þat mun vestr ok vestan
varð ár roðinn saran
orð til Isafjarðar
oddregns komu þegna
at til geira glettu
gunnæringar væri
vogr er voxtr í augum
Valbrandz sonum handan.

Eptir þat snúa þeir áleiðis ok jarða þá er drepnir váru, taka síðan á sik náðir ok frelsi slíkt sem þurfti.

22. Nú er þar til at taka er menn komu til þings; var þar fjölmenni mikit. Váru þar höfðingjar margir ok mikils virðir; þar var Gestr Oddleifs son, Steinþórr af Eyri ok þeir Dýri ok Þórarinn. Var þá talat um mál þeira öll saman; var Steinþórr fyrir hönd þeira Hávarðar[2]. Bauð hann sættir fyrir þá ok gerð Gests Oddleifs sonar; kvað hánum kunnugast um málit. Ok með því at þeir vissu áðr, hversu þeir höfðu undir búit, þá gengu þeir at þessu allglaðliga[3]. Þá mælti Gestr: Með því at þat er vili hvárratveggja at ek geri hèr nökkut at, þá skal eigi seint til láta; mun ek þar fyrst til taka, er hit fyrra sumar var talat um víg Óláfs Hávarðar sonar, at ek gjöri þat 3 manngjöld, skulu þar niðr falla víg Sturlu ok Þjóðreks ok Ljóts, er

1) skar, B.
2) Havarðs, A.
3) allgleðiliga, A.

mjök váru saklaúsir drepnir, en Þorbjörn Þjóðreks son skal hafa fallit úgildr fyrir újafnað sinn ok fyrir marga úheyriliga tiltekt, þá er hann hefir haft við Hávarð ok marga aðra, svá þeir Vakr ok Skarfr brœðrungar[1] skulu hafa fallit úhelgir, en víg þeira skulu jöfn vera Brands hins sterka ok Áns fóstra Hallgríms, gjalda ein manngjöld fyrir fylgdarmann Ljóts at Mánabergi, er þeir Hávarðr höfðu drepit. Svá er um víg Ljóts; kann ek eigi fè at gjöra, er þat öllum auðsætt, újafnaðr sá, er Ljótr hefir haft við Þorbjörn ok alla aðra þá er hann hefir mátt; gekk þar eptir málefnum, at 2 börn skyldu drepa þvílíkan kappa sem Ljótr var; skal ok Þorbjörn hafa engi þat allt frjálsliga, er þeir áttu báðir saman áðr; en til huggunar við Þórarin, þá skulu þessir menn fara utan: Hallgrímr Ásbrands son, Torfi ok Eyjúlfr Valbrands synir, Þórir ok Oddr Þórbrands synir, Þorsteinn ok Grímr Þorbjarnar synir; með því at þú ert gamlaðr mjök, þá skulu þeir eigi koma út fyrr enn þeir spyrja at þú ert allr; en Hávarðr skal fœra bústað sinn, ok vera eigi í þessum landsfjórðungi, ok svá Þórhallr frændi hans. Vil ek, at þèr sættisk heilum sáttum, ok sè þetta prettalaust af hvárumtveggjum. Eptir þat gengr Steinþórr at, ok tekr sætt fyrir Hávarð ok þá alla fèlega, með því skilorði, sem Gestr hafði fyrir sagt. Steinþórr geldr ok C silfrs þat er gjalda átti. Gengu þeir Þórarinn ok Dýri at öllu drengiliga ok lètu sèr vel líka þat er gjört var. Ok er þessum málum var[2] lokit, þá komu þar þeir afeyringar á þingit ok segja þessi tíðendi at öllum áheyrendum, sem gerzk höfðu í ferð þeira. Þótti öllum þetta mikil tíðendi, ok þó farit makliga. Þótti mönnum Þorgrímr hafa dregizk til fjandskapar við þá, en vorðin umskipti jafnlig. Þá mælti

---

1) *Efter det Foregaaende er* V. *og* Sk. *Brödre og Söstersönner til* Thjodrek.
2) *tilf. efter* B.

Gestr: Þat er þó sannast at segja, at þèr frændr erut úlíkir öðrum mönnum at illsku ok údrengskap; eða hví varð þèr þetta fyrir, Þórarinn, at láta sem þú skyldir sættask, en fara með slíka prettvísi? Nú með því at ek hefi hèr nökkut um talat áðr, þat er til vægðar mætti komask þitt mál, þá læt ek nú þó standa svá, eptir því sem áðr var gert ok talat, en hins væri þit verðir, Þórarinn ok Dýri, at ykkur mál væri mjök spjöllut fyrir ykkar undirhyggju, en þat skal þar fyrir koma, at ek skal aldri at ykkar málum veita. En þú, Steinþórr, lát þèr þetta vel líka, fyrir því, at hèðan af skal ek veita þèr at málum þínum við hvern sem þú átt um; hefir þèr þetta vel farit ok drengiliga. Steinþórr sagði, at Gestr skyldi þá mestu um ráða; þikkir mèr þeir nú hafa af hinn versta: látit menn sína marga ok þar með drengskap sinn.

Eptir þetta slíta þeir þingit. Skilja þeir Gestr ok Steinþórr með mikilli vináttu, en þeir Þórarinn ok Dýri undu við stórilla. Ok er Steinþórr kom heim á Eyri, sendir hann eptir þeim í Otrardal. Ok er þeir finnask, segja hvárir öðrum sem farit hafði. Þótti þeim allvel farit hafa ór því sem ráða var. Þökkuðu þeir Steinþóri fyrir forganginn, sögðu ok at Atli mágr hans hefði vel við þá gert, enda[1] hversu hraustliga hann hefði fram gengit, ok sögðu hann hinn hraustligsta dreng. Gerðisk þá hin bezta vinátta með þeim mágum; var Atli þaðan af haldinn hinn bezti drengr hvar sem hann kom.

23. Eptir þat ferr Hávarðr ok þeir allir saman heim til Ísafjarðar; verðr Bjargey hánum stórliga fegin, ok svá feðr þeirra brœðra, ok þikkjask nú ungir orðnir í annan tíma. Nú tekr Hávarðr þat til ráðs, at hann býr til veizlu mikillar, var þar bœr mikill ok stórmannligr; skorti þar

1) *saal* B; eða A.

engan hlut. Býðr hann Steinþóri af Eyri ok Atla mági hans, Gesti Oddleifs syni ok öllum mágum sínum ok frændum. Verðr þar fjölmenni mikit, ok hin vænsta veizla. Sitja þar viku allir saman glaðir ok kátir. Hávarðr var stórauðigr maðr at alls konar fè, ok at lyktum veizlunnar gefr Hávarðr Steinþóri 30 geldinga ok 5 yxn, skjöld ok sverð ok gullkring, hina beztu gersemi. Gesti Oddleifs syni gaf hann 2 gullhringa ok 9 yxn. Atla bónda gaf hann ok góðar gjafir, Valbrands sonum ok Þórbrands sonum ok Þorbjarnar sonum gaf hann ok öllum hinar beztu gjafir, sumum vápn góð ok aðra hluti. Hallgrími frænda sínum gaf hann sverðit Gunnloga ok þar með öll hervápn harla góð. Þakkaði þeim öllum góða fylgd ok drengiliga framgöngu. Öllum gaf hann góðar gjafir, þeim sem hann hafði þangat boðit, því at hvárki skorti til gull nè silfr. Ok eptir þessa veizlu ríðr Steinþórr heim á Eyri, en Gestr á Barðaströnd, Atli í Otrardal. Skilja nú allir með hinum mestu kærleikum. En þeir er utan skyldu, fara vestr í Vaðil, ok þar utan um sumarit; gefr þeim vel, koma við Noreg. Rèð þá Hákon jarl fyrir Noregi. Váru þeir þar um vetrinn, en um várit fá þeir sèr skip, ok leggja í hernað ok verða hinir frægustu menn. Hafa þeir þá iðju nökkur misseri. Fara þeir nú út hingat, ok var Þórarinn þá dauðr. Urðu þeir ágætir menn; eru af þeim miklar sögur hèr á landi ok víðar annarstaðar. Lýkr hèr nú frá þeim at segja.

24. Svá er sagt frá Hávarði, at hann seldi eignir sínar, en þau ráðask norðr til Svarfaðardals, ok upp í dal þann, en Oxadalr heitir, ok reisir þar bústað sinn, ok bjuggu þar nökkura vetr, ok kallaði Hávarðr þenna bœ á[1] Hávarðsstöðum. Ok nökkurum vetrum síðar spurði Hávarðr þau tíðendi, at Hákon jarl var dauðr, en kominn í land Óláfr konungr

1) at, B.

Tryggva son, ok væri hann orðinn einvaldskonungr yfir Noregi, ok boðaði aðra trú sanna. Ok er þetta spyrr Hávarðr, bregðr hann búinu ok ferr utan ok Bjargey með hánum ok Þórhallr frændi hans. Koma þau á fund Óláfs konungs ok tók hann vel við þeim. Var Hávarðr þá skírðr ok öll þau, ok váru þau þar um vetrinn í góðu yfirlæti með Óláfi konungi. Þann sama vetr andaðisk Bjargey; en Hávarðr ok frændi hans Þórhallr fóru út til Íslands um sumarit. Hávarðr hafði út með sèr kirkjuvið harla mikinn. Hann setti bústað sinn í neðanverðum Þórhallsdal, ok býr þar eigi lengi áðr hann tekr sótt. Kallar þá á Þórhall frænda sinn ok mælti: Svá er nú mál með vexti, at ek hefi sótt fengit[1], þá er mik mun til bana leiða; vil ek at þú takir fè eptir mik: ann ek þèr vel at njóta; hefir þú mèr vel þjónat ok veitt mèr góða fylgd. Skaltu fœra bústað þinn í ofanverðan Þórhallsdal, skaltu láta þar kirkju gera, ok vil ek at þeiri mik grafa láta. Ok er hann hefir fyrir sagt slíkt er hann vildi, þá deyr hann litlu síðar. Þórhallr bregðr við skjótt ok fœrir bústað sinn upp í dalinn ok gerir þar reisuligan bœ, ok kallar á Þórhallsstöðum. Fær hann kvánfang gott, ok hefir margt manna frá hánum komit, ok býr þar til elli. Er ok svá sagt, at þá er kristni kom til Íslands, at Þórhallr lèt kirkju gera á bœ sínum af þeim við, er Hávarðr flutti út hingat. Varð þat hit skrautligsta hús, ok var Hávarðr at þeiri kirkju grafinn, ok þótti verit hafa hit mesta mikilmenni. Ok lúkum vèr nú þar þessarri sögu at sinni með þessu efni.

1) tekit, B.

AM. 4to. Nr. 552 Litr. O.

Side 15.

. . . . Þeir ferðask síðan þar til þeir koma á Eyri. En sem þeir komu, gengr Hávarðr heim ok heilsar Steinþóri. Steinþór mælti: Hverr er þessi hinn mikli maðr? Hávarðr sagði til sín. Steinþórr mælti: Ek mundi sjá þik í sumar í búð minni, ok ertu nú úlíkr sjálfum þèr, er þú drósk þá sem förumaðr milli búða, en nú ertu hinn hermannligsti; eða kunnit þèr at segja nökkur ný tíðendi? Hávarðr kvað vísu:

Þar hafa sex þeir er sœvask
sútlaust, bana úti
svipnjörðungar sverða
sárteins á brústeinum;
hygg ek hitt þar liggi
heptendr laga eptir;
eggskeindar lèt ek undir
úbíðendum svíða.

Side 16.

Nú víkr sögunni vestr á Ingjaldssand. Þar bjó Hólmgöngu-Ljótr; hann var son Þorgríms Harðrefs sonar, sem fyrr er sagt, en móðir hans hèt Rannveig, dóttir Grjótgarðs jarls. Þorgrímr gagarr var sonr Ljóts. Halldísi systur Ljóts hafði átt Þorbjörn Þjóðreks son, sem áðr er sagt, en Ásdísi aðra systur Ljóts nam Úspakr Ósvífrs son; um þá sök sótti Ljótr Úspak til sektar. Úlfr hèt sonr þeira; hann fœddi Ljótr; hann varð síðar stallari Haralds konungs Sigurðar sonar. Grímr kögurr bjó á Brekku; hans synir váru þeir Sigurðr ok Þorkell, litlir menn ok smáir. Þórarinn hèt fóstrsonr Ljóts. Ljótr kaupir slátr at Grími til 20 hundraða,

ok galt lœk, er fèll meðal landa þeira; sá hèt Túnsómi[1]. Grímr veitti hann á eng sína ok gróf land Ljóts, en hann gaf sök á því, ok var jafnan fátt með þeim. Gestr Oddleifs son sótti haustboð til Ljóts. Ljótr spurði Gest at boðinu, hvat manni Þorgrímr gagarr sonr hans mundi verða. Gestr kvað Þórarin fóstra hans frægra mundi verða. Úvirðing þótti Ljóti þetta ok spurði um myrgininn, hvat fyrir Þorgrími lægi. Gestr kvað Úlf systurson hans frægra verða mundu. Þá varð Ljótr reiðr, en reið þó á veg með Gesti ok spurði: Hvat mun mèr at bana verða? Gestr kvazk eigi sjá örlög hans, en bað hann vera vel við nábúa sína. Ljótr spurði: Munu jarðlýsnar, synir Gríms kögurs, verða mèr at bana? Gestr mælti: sárt bítr soltin lús. Hvar mun þat verða? kvað Ljótr. Hèðra nær, kvað Gestr. En um várit sat Ljótr at þrælum sínum á hæð einni; hann var á kápu, ok höttr lerkaðr um hálsinn, ok ein ermr á. Þeir Kögurs synir hlupu á hæðina, ok hjuggu til hans báðir senn. Eptir þat snaraði Þorkell höttinn at höfði hánum. Ljótr bað þá láta gott í búsifjum sínum; ok hröpuðu þeir af hæðinni á göluna þá er Gestr hafði riðit. Þar dó Ljótr. Þeir Gríms synir fóru þá til Hávarðar halta ok váru þeir allir at Steinþórs um vetrinn sem fyrr segir.

1) *rettet for* úsóml.

Haavard Isfirdings Saga.

1. Saaledes begynder denne Saga, at en Mand hed Thorbjørn, han var en Søn af Thjodrek, og boede i Isefjorden paa den Gaard, som kaldes Løgabol; han havde Godord over Isefjorden. Han var af en anseet og mægtig Familie, og selv en stor Høvding, og den største Voldsmand, saa at Ingen der i Isefjorden turde sige ham imod i nogen Ting. Han røvede Folks Døttre og Frænker og beholdt dem hos sig i nogen Tjd, hvorpaa han sendte dem hjem; andre Folk berøvede han deres Eiendele eller jog dem bort fra Hus og Hjem. Thorbjörn havde taget en Kvinde til sig, for at bestyre hans Husholdning, der hed Sigrid; hun var ung og af god Familie. Hun eiede meget Gods, hvoraf Renterne skulde anvendes til hendes Udgifter, men ikke lægges op, saalænge hun var hos Thorbjørn. Haavard hed en Mand, der boede paa den Gaard, som kaldes Blaamyre; han var af en meget anseet Familie og var dengang i en meget fremrykket Alder. I sine yngre Dage havde han været en stor Viking og den største Kæmpe. I en Kamp havde han faaet store Saar, og navnlig eet under Knæskallen, og siden den Tid var han stedse halt. Haavard var gift, og hans Hustru hed Bjargey; hun var af god Familie og selv en udmærket Kvinde. De havde en Søn ved Navn Olaf; han var dengang ung og meget haabe-

fuld; han var stor af Væxt og smuk af Udseende. Haavard og Bjargey elskede Olaf høit; han var dem ogsaa lydig og føielig. Thormod hed en Mand, der boede paa den Gaard, der hed Bakke; hans Hustru hed Thorgerd. Thormod var ikke den Mand, der læmpede sig efter Folks Sind; han var dengang noget til Aarene. Man sagde, at han til sine Tider gik Bersærkegang, og Alle vare enige i, at han var slem at have med at bestille. Ljot hed en Mand, der boede paa Maaneberg i Isefjorden; han var stor og stærk og en Broder til Thorbjørn, og lignede ham ogsaa meget i alle Ting. Thorkel hed en Mand, der boede paa den Ø, der hed Ædø; han var en klog Mand, og dog ubetydelig, men af en god Familie, og den mindst djærve af alle Mænd. Endvidere nævnes der to Mænd, hvoraf den ene hed Brand og den anden Vakr; de hørte til Thorbjørns Husfolk paa Løgabol. Brand var stor af Væxt og havde Kæmpekræfter, og hans Syssel bestod deri, at han reiste omkring i Landet om Sommeren, og bragte hjem det Nødvendige til Husholdningen; men om Vinteren passede han gamle Faar. Han var afholdt og gjorde Ingen Fortræd. Vakr var en Søstersøn til Thorbjørn; han var lille af Væxt og i det Hele af et uanseeligt Udvortes, stridbar i Ord og ondskabsfuld i sin Tale; han eggede sin Frænde Thorbjørn stedse til at gjøre det, som var det Værste; derfor var han ilde lidt, og man skildrede ham saaledes som han havde fortjent det. Det Eneste, han tog sig for, var at følge Thorbjørn i Hælene hvor han gik, eller og gik han hans Ærender, især naar noget Ondt skulde begaaes. Thordis hed en Kvinde, der boede paa Hval i Isefjorden; hun var en Søster til Thorbjørn, og Moder til Vakr. Hun havde og en anden Søn, der hed Skarf; han var baade stor og stærk; han var hos Moderen og forestod Gaardens Drift. Thorolf hed en Mand,

som boede paa Gaarden Lonsøre; Folk holdt meget af ham, men iøvrigt var han en ubetydelig Person. Han var en nær Slægtning af Thorbjørns Husholderske. Thorolf havde tilbudt at tage Sigrid til sig og gjøre hendes Gods frugtbringende, men Thorbjørn satte sig derimod, og viste saaledes heri sit Overmod, og befalede ham ikke at tale et Ord mere herom.

2. Det skal nu fortælles, at Olaf paa Blaamyre voxer til og var en haabefuld Yngling. Man siger, at Olaf Haavardssøn har haft Bjørnevarme, thi der kom aldrig saa stærk Frost eller Kulde, at han havde flere Klæder paa end Benklæder og en Skjorte, som han stoppede ned i Buxerne. Aldrig gik han anderledes klædt bort fra Gaarden. Thorhal hed en Mand; han var en Slægtning af Haavard og Olaf, og regnedes blandt deres Husfolk; han var ung af Alder og rask og livlig i sine Bevægelser; han tilveiebragte det Nødvendige til Husholdningen. Et Efteraar gik Isfirdingerne, som de ellers pleiede, op til Fjelds for at samle Faarene paa Sommergræsgangene, men mange af dem savnedes. Thorbjørn paa Løgabol manglede 60 Beder. Vinteren indtraadte, og de vare endnu ikke fundne. Kort før Vinterens Begyndelse gik Olaf Haavardssøn hjemmefra op til Fjelds og gjennemsøgte Sommergræsgangene og fandt ogsaa en Mængde Faar baade dem, som tilhørte Thorbjörn som ogsaa ham selv og hans Fader og andre Folk; derpaa drev han Faarene ned til Bygden og bragte enhver Eier hans Faar. Dette skaffede Olaf mange Venner og Enhver ønskede ham alt muligt Held. En Dag tidlig driver Olaf Thorbjørns Faar hen til Løgabol. Han kom der den Tid, Folk spiste, og derfor var Ingen ude. Olaf bankede paa, og en Kvinde gik til Døren; det var Sigrid, Thorbjørns Husholderske, og hun tog godt imod ham. Hun spurgte

hvad hans Ærende var. Olaf svarede: „Jeg har bragt herhen Thorbjørns Faar, som han savnede sidste Efteraar.“ Da Thorbjørn hørte, at der blev banket paa, befalede han Vakr at see efter, hvem den Ankomne var. Han gjorde saa og gik til Smækdøren. Han saa da, at Sigrid og Olaf talede sammen. Han sprang da op paa Dørrevlen og stod der, medens de talte sammen. Da sagde Olaf: „Nu behøver jeg ikke at gaae videre; skal Du nu, Sigrid, sige at Bederne ere her“. Hun sagde, at det skulde skee, og ønskede ham en lykkelig Reise. Vakr løb skrigende ind i Stuen. Thorbjørn spørger, hvi han opførte sig saaledes, eller hvem der var kommen. „Jeg troer“, siger han, „at det var Olaf, Tossen fra Blaamyre, Haavardssøn; han har drevet herhen dine Beder, som manglede i Efteraaret“. „Det var vel gjort,“ siger Thorbjørn. „En anden Hensigt troer jeg han ogsaa har havt med den Reise,“ siger Vakr, „thi han og Sigrid have talt sammen hele Morgenen; jeg saa, at hun godt kunde lide at lægge sine Arme om hans Hals.“ Thorbjørn sagde: „Omendskjøndt Olaf er en tapper Mand, saa er det dog en Dumdristighed af ham at aflægge os et Besøg, hvis Hensigt er at gjøre os Skam.“ Olaf gik hjem. Gik nu de Aarstider hen, og der fortælles, at Olaf kommer jævnligen til Løgabol og traf Sigrid og de holdt af hinanden. Det kom snart i Folkemunde, at Olaf forförte Sigrid. Næste Efteraar gik man endnu til Fjelds for at søge Faar, og en hel Del savnedes. Thorbjørn manglede ogsaa nu de fleste Faar. Og da Faarenes Hjemdriven og Fordeling imellem Eierne var forbi, gaaer Olaf alene hjemmefra og gjennemstreifer alle Fjelde og Heisletter; han finder ogsaa en Mængde Faar og driver dem ned til Bygden, og bringer dem til deres Eiere. Blev han nu saa vennesæl iblandt Bygdens Folk, at Enhver ønskede

ham Lykke, uden Thorbjørn; han vrededes paa ham for dette altsammen: baade fordi Andre roste ham, og for den Omtale, der gik blandt Folk i Bygden om hans Komme til Løgabol for at træffe Sigrid. Vakr gjorde Alt for at bagvaske dem hos Thorbjørn. Nu træffer det sig endnu saaledes, at Olaf kommer til Lögabol med ligesaa mange Beder som før; og da han kom, var Ingen af Folkene ude. Han gaaer da ind i Stuen. Der var Husfaderen Thorbjørn og Vakr, hans Frænde, og mange Hjemmemænd. Olaf gaaer langt ind i Stuen næsten hen til Forhøiningen; han vender Skaftet paa sin Øxe ned og støtter sig dertil, men Ingen hilsede ham og Alle taug. Og da han mærkede at Ingen mælede et Ord, kvad han en Vise:

Dette monne jeg først spørge
de ordknappeste Mænd:
hvorfor tie her alle
Sværdtings Træer snilde?
Agtelse bære vi ingen
for maalløse Drenge;
jeg har staaet her længe
saa at mig hilsede Ingen.

Da sagde Olaf: „Det er mit Ærende hid, Thorbjørn Bonde, at jeg har drevet herhen dine Beder.“ Da sagde Vakr: „Det er Folk bekjendt, at Du er bleven Faaredriver i Isefjorden; vi kjende ogsaa dit Ærende hid; Du kommer nemlig for at fordre din Part af Bederne, og dette er Tiggeres Sædvane; det er ogsaa rigtigt at give ham Løn herfor, om den end er aldrig saa liden.“ Olaf svarede: „Ei er dette mit Ærende, og jeg kommer heller ikke til at drive Faarene hid for tredie Gang.“ Derefter gik han bort, men Vakr sprang op og hylede efter ham. Olaf ændsede det ikke, og gik hjem, og svandt de Aarstider. Om Efteraaret

gik det godt at finde Faarene, saaledes at hver fik Sit, uden Thorbjørn; han manglede 60 Beder, og de fandtes ikke. De Frænder yttrede, at Olaf vilde maaske endnu søge efter Bederne for at faae Godtgjørelse, eller stjæle Faarene i modsat Fald. Det skete en Aften, da Haavard og Olaf sad tilbords, at der paa Fadet foran dem laa Baglaaret af et Faar. Olaf tog det op og sagde: „Dette Baglaar er overordentlig stort og tykt." Haavard sagde: „Det troer jeg dog, Frænde, at det er af vore Faar, og ikke af Thorbjørn Bondes, og det er haardt at taale slig Formærmelse". Olaf lægger Baglaaret ned paa Bordet, og blev rød i Ansigtet, og tyktes dem, som sad hos ham, at han trykkede det imod Bordet, men da knak Benet over med saadan Kraft, at den ene Del sprang hen i Gavl-Panelet og blev siddende fast der. Haavard saae op og sagde Intet, men smilede dog; men i det Samme gik en Kvinde ind i Stuen, og det var Thorgerd fra Bakke. Haavard tog godt imod hende og spurgte hende om Tidender. Hun fortalte sin Husbonde Thormods Død; „Men dog staa Sagerne ikke godt for os; thi han besøger sin Seng hver Nat. Nu vilde jeg ønske, Bonde, at I ydede mig nogen Hjælp; thi mine Folk tyktes det var slemt at komme ud af det med Thormod, medens han levede, men nu er det kommet dertil, at de vil alle tage bort". Haavard svarede: „Jeg er nu kommen ud over min raskeste Alder, og kan ikke udrette Sligt; men hvorfor gaaer Du ikke til Løgabol? Man kan med Billighed vente af Høvdinger, at de til Haandhævelse af Rolighed i Herredet yde strax deres Bistand". Hun svarede: „Intet Godt venter jeg fra den Kant; jeg er fornøiet, naar han ikke tilføier mig Ondt". Da sagde Haavard: „Det er mit Raad, at Du anmodèr min Søn Olaf derom; thi det er passende for unge Mænd at prøve saaledes sin Mandighed; i fordums Dage vilde vi have

fundet Behag deri". Hun gjorde nu dette. Olaf lovede at komme, og bad hende at blive der Natten over; men den følgende Dag, gik Olaf hjem med Thorgerd. Der vare alle Folk bekymrede; men om Aftenen gik man til Sengs. Olaf laa i en Seng yderst ved Døren; et Lys brændte i Stuen; der var lyst i Stuen foroven, men mørkt forneden. Olaf lagde sig ned i Skjorte og Benklæder, thi han havde aldrig flere Klæder paa, og lagde et Skind over sig. Da det var blevet mørkt, gik Thormod ind i Huset og rystede Gjengangerhovedet. Han saa at en Seng var besat, som Ingen pleiede at sove i; han var ikke meget gjæstfri, gik derhen og rykkede i Skindet. Olaf vilde ei give Slip og holdt fast paa det, indtil de sled det i Stykker. Og da Thormod føler, at der er Kraft i den som der ligger, løber han op i Sædet hen til Sengen. Olaf sprang op og snappede efter Øxen og vilde hugge efter ham, men det andet skete før end han havde ventet; thi Thormod greb ham om Livet. Da nødtes Olaf til at tage imod; der begyndte den haardeste Brydning; Thormod tog ikke læmpelig paa ham, og Kjødet knustes hvor han tog fat; de fleste Ting løsnedes ogsaa, som de stødte paa under Brydningen, og i det Samme slukkedes Lyset. Da tyktes Olaf, at Sagerne ikke kom til at staae bedre. Thormod gjorde da heftige Angreb, og tilsidst kom de uden for Huset. Paa Marken laa der et stort Stykke Drivtømmer, og det skete at Thormod stødte med begge Hælene imod Træet, og faldt baglængs. Olaf sætter Knæerne for Brystet paa ham, og legede der med Thormod, indtil han gjorde det af med ham. Alle Folkene taug, da Olaf gik ind; og da han lod høre til sig, vare Folkene strax paa Benene og Lyset tændt med det Samme; de gned ham over hele Kroppen; han var overalt ilde tilredt af Thormods Tag. Han fik Tak af hver Mand, som mæle kunde. Han sagde

at han haabede, at Thormod ikke vilde forvolde dem Meen derefter. Olaf dvælede der nogle Nætter, og drog siden hjem til Blaamyre; han blev berømt af denne Bedrift over hele Isefjorden og alle Landets Fjerdinger, og af alt dette voxede Thorbjørns Fjendskab til ham.

3. Det er dernæst at fortælle, at en Hval drev op paa Land i Isefjorden. Thorbjørn og Haavard eiede Forstrandsret paa begge Sider, hvor Hvalen drev paa Land. Man sagde strax, at Hvalen maatte tilhøre Haavard. Det var den ypperligste Hval. Begge drog derhen og vilde have Lagmandens Afgjørelse derom. Der kom en stor Mængde Folk sammen. Alle syntes det utvivlsomt, at Hvalen tilhørte Haavard. Thorkel Lagmand kom der, og blev adspurgt, hvem der eiede Hvalen. Thorkel svarede, og talte noget sagte: „Vist eie de Hvalen", sagde han. Thorbjørn gik da til ham med draget Sværd og sagde: „Hvem da, Du Arme?" Thorkel svarede hurtigt og lod Hovedet synke: „De! De! vist", siger han. Da brugte Thorbjørn Vold og tilegnede sig den hele Hval. Da drog Haavard hjem og var misfornøiet over den ham tilføiede Uret. Alle syntes, at Thorbjørn havde endnu paany vist sit Overmod og en fuldkommen Nedrighed. En Dag gik Olaf til sine Faarestalde, thi den Vinter var meget streng, og man maatte næsten hver Dag staae over og passe paa sine Faar; Veiret havde været meget haardt om Natten. Da han vilde gaae bort, saa han, at en Mand gik til Faarehuset; det var Brand hin stærke. Olaf tog vel imod ham. Brand hilste forekommende paa ham. Olaf spurgte, hvorfor han var saa silde paa Færde. Han svarede: „Det har sine gode Grunde: jeg gik i Dag tidlig til mine Faar, men de vare gaaede ned til Stranden; man kan ogsaa drive Faarene derfra op paa to Steder; men hver Gang jeg forsøgte at drive Faarene op fra Stranden, stod der en

Mand i Veien og vinkede imod Faarene, saa at de løb tilbage imod mig, og saaledes er det gaaet hele Dagen lige indtil nu. Nu vilde jeg gjerne, at vi begge to gik sammen derhen". „Det vil jeg gjore efter dit Ønske". Derpaa gik de begge ned til Stranden. Og da de vilde drive Faarene op, saa de, at Thormod, hans Brydekammerat, staaer der i Veien og vinker imod Faarene, saa at de løbe ned igjen. Da sagde Olaf: „Hvilket vil du helst gjøre, Brand, drive Faarene op, eller gaae imod Thormod?" Brand svarede: „Det vil jeg vælge, som er det Letteste, nemlig at drive Faarene op fra Stranden". Olaf gaaer nu dertil hvor Thormod stod ligeoverfor; der laa en stor Snedrive fortil i Strandbrinken. Olaf løb op ad Brinken og hen til Thormod, men han gav ham Plads. Og da Olaf kommer op, spændte Thormod ham om Livet. Olaf tog imod af al Magt. De brødes længe. Olaf syntes at Thormod ikke var bleven bedre efter den sidste Brydning. Endelig faldt de begge paa engang paa Kanten af Snedriven, og derefter væltede de hinanden indtil de tumlede begge ned foran Snedriven; den ene laa da vexelvis under den anden, indtil de kom ned i Stranden; da hændte det sig, at Thormod kom til at ligge underst; dette benyttede Olaf da og knækkede hans Rygrad over, og behandlede ham saaledes som han fandt for godt, og svømmede derefter med ham ud paa Søen, langt fra Land, og sænkede ham ned i Dybet. Tykkes Folk at siden gaaer det ikke rigtigt til der, naar man seiler der i Nærheden. Olaf svømmede tillands. Da havde Brand faaet alle Faarene drevne op, og hilste Olaf venskabeligen; gik de da begge hjem. Og da Brand kom hjem, var det langt ud paa Natten. Thorbjørn spurgte, hvad der havde opholdt ham. Brand fortalte Alt saaledes som det var tilgaaet, og desuden, hvorledes Olaf havde staaet ham bi.

Da sagde Vakr: „Bange er Du bleven, eftersom Du roser dette Fjog; er det vist hans største Ære, at brydes med Gjengangere". Brand svarede: „Mere bange vilde Du være bleven, thi Du er størst i Munden, ligesom Rævene i deres Huler; i ingen Ting vil Du kunne sammenlignes med ham. De vexlede Ord, indtil begge bleve vrede. Thorbjørn befalede Brand ikke at forsvare Olaf saa ivrigt: „Jeg taaler ikke, at Du eller nogen Anden sætter Olaf høiere end mig eller mine Frænder". Nu gik Vinteren hen. Og ved Foraarets Begyndelse talte de sammen, Olaf og Haavard. Haavard sagde: „Dertil er det kommet, Frænde, at jeg har ikke længer Sind til at boe saa nær ved Thorbjørn, eftersom vi ikke have nogen Magt til at kunne staae ham imod". Olaf svarede: „Ugjerne modtager jeg den Erstatning, at flygte for Thorbjørn, men dog vil jeg at Du skal raade; eller hvor vil Du da søge hen?" Haavard svarede: „Langsmed Fjorden paa den anden Side ere mange Steder Tomter og rummeligt Land, som ikke tilhører Nogen; der vil jeg, at vi skulle reise os Bopæl, og da ere vi nærmere vore Frænder og Venner." Dette Raad blev fulgt; de flyttede derhen alle deres Faar og det Gods, som de eiede, og byggede der en udmærket Bolig, der hedder siden Haavardsstader. De vare i denne Tid de eneste Bønder i Isefjorden, som vare Landnamsmænd.

4. Thorbjørn Thjodrekssøn red hver Sommer til Thinget med sine Mænd; han var en stor Høvding, ætstor og rig paa Frænder. I den Tid boede Gest Oddleifssøn paa Hage paa Bardastrand; han var en stor Vismand, klog og vennesæl og den mest forudseende af Mænd, og raadede over mange Folk. Denne samme Sommer, som Olaf og Haavard flyttede sit Bo, red Thorbjørn til Thinget og foredrog sit Frieri og begjærede til Ægte Gest Oddleifssøns

Søster. Gest svarede langsomt paa denne Sag og sagde, at han ikke syntes videre om Thorbjørn, formedelst hans Uretfærdigheder og Voldsomheder; men fordi Mange understøttede Sagen med Thorbjørn, saa gav Gest sit Minde til dette Giftermaal, dersom Thorbjørn lovede det med Haandslag, at lade af med Voldsomheder og Uretfærdigheder, gjøre hver Mand Ret og Skjel og holde Lov og Ret; men dersom han ikke holdt disse Betingelser, da skulde Gest være berettiget til at hæve Forbindelsen og gjøre Skilsmisse. Thorbjørn gik ind paa disse Betingelser, og Kjøbet blev sluttet i Overensstemmelse hermed. Da red Thorbjørn med Gest hjem fra Thinget til Bardastrand, og om Sommeren blev Ægteskabet indgaaet; der blev holdt et udmærket Gilde. Da disse Tidender spurgtes til Isefjorden, tog Sigrid og hendes Frænde Thoralf det Raad, at forsamle Bønder og lade tilkjende og vurdere Sigrid alt hendes Gods fra Løgabol, og tog hun derpaa til Thoralf paa Lonsøre. Da Thorbjørn kom hjem til Løgabol, blev han storligen vred over at Sigrid var taget bort, og truede Bønderne med Voldsomheder og sin Vrede, fordi de havde vurderet Sigrids Gods; han blev om muligt endnu haardere end før, og tyktes at hans Magt var tiltaget ved dette Svogerskab. Haavards Faar vare meget urolige om Sommeren, og tidlig en Morgen kom Hyrden hjem; Olaf spurgte, hvorledes det gik. „Det gaaer saaledes,“ siger han, „at der mangler en Mængde Faar, og jeg kan ikke bestille begge Dele, baade søge dem som mangle, og passe dem som ere fundne“. Olaf svarede: „Vær munter, Kammerat; pas paa dem, som ere fundne, men jeg skal søge efter dem som mangle.“ Han var da bleven den tækkeligste og den smukkeste Mand, stor og stærk var han; da var han 15 Vintre gammel. Han tog nu en Øxe i sin Haand, og gik derpaa langs ud med Fjorden lige indtil han

kommer til Lonsøre. Han seer hvor alle Faarene ere komne der, hvor de vare blevne landsatte. Olaf gaaer hjem til Gaarden; det var tidlig om Morgenen; han bankede paa Døren. Da gik Sigrid til Døren og tog vel imod Olaf. Han hilste ogsaa hende med Venlighed. Efterat de havde talt sammen en Stund, da sagde Sigrid: „Der seiler et Skib fra den anden Side af Fjorden, og seer jeg tydelig, at der er Thorbjörn Thjodrekssøn og Vakr, hans Frænde; jeg seer at deres Vaaben ligge forud i Stavnen; der er og Gunloge, Thorbjørns Sværd, og har han nu enten bedrevet noget Ondt eller han har i Sinde at gjøre det; og vil jeg, Olaf, at Du ikke træffer Thorbjørn; længe have I været hinandens Fjender, men dog troer jeg at det nu ikke er blevet bedre, siden I tilkjendte mig Godset paa Løgabol“. Olaf svarede: „Ikke frygter jeg Thorbjørn saalænge jeg ikke har tilføiet ham noget Ondt, og ikke vil jeg flygte langt for ham alene.“ Hun svarede: „Dette er talt af et modigt Sind, at Du 15 Vintre gammel ikke vil flygte for den Mand, som kan maale sig i Kamp med Enhver; han har ogsaa det Sværd, som bider saa godt, at det aldrig standser i et Hug; jeg troer ogsaa, dersom de ville træffe Dig, som det aner mig, at Vakr, det onde Menneske, ikke vil forholde sig rolig, dersom I slaaes“. Olaf svarede: „Jeg har intet med Thorbjørn at afgjøre, og jeg vil ikke træffe dem; men dersom vi træffes, saa skal Du faae Noget at høre, som vidner om Tapperhed, hvis det saa skal være“. Sigrid svarede og sagde, at hun ikke vilde spørge derom. Olaf sprang hastigt op og tog Afsked med hende, men hun bad ham drage bort med Held. Han gik da ned til Stranden, thi der laae Faarene. Thorbjørn og Vakr vare da komne til Land der ligeoverfor. Han gik da ned til Skibet og tog imod det og rykkede det op paa Stranden, medens de endnu sad i Skibet. Thorbjørn

hilsede da Olaf vel. Olaf tog og vel imod hans Hilsen og spurgte, hvorhen han agtede sig. Han sagde, at han agtede at træffe sin Søster, Thordis, „og vi kunne da følges ad“. Olaf svarede: „Det kan ikke godt lade sig gjøre, thi jeg skal drive mine Faar hjem; det vilde blive til Sandhed, at Faaredriverne i Isefjorden vare store Mænd, dersom Du nedværdigede Dig dertil“. „Det ændser jeg ikke“, siger Thorbjørn. En stor Tømmerbunke var der i Stranden, og derovenpaa laa en stor Stang, og var brækket et Stykke af Enden. Olaf tog Stangen op og havde den i Haanden; drev han nu Faarene foran sig, og de fulgtes ad. Thorbjørn talte med Olaf og var den muntreste. Han mærkede, at de stedse vilde gaae bagefter ham, men han tog sig i Agt og magede det saa, at de gik ved Siden af hverandre, og saaledes gik det til de kom lige forbi Høien; der delte Veiene sig. Thorbjørn vendte sig da om og sagde: „Vakr, Frænde, nu skulle vi ikke længere udsætte vort Forsæt“. Da saae Olaf hvad de havde i Sinde; han gik da op i Brinken, men de angreb ham fra neden af. Olaf forsvarede sig med Stangen, men Thorbjørn lod det ene Hug følge det andet med Sværdet Gunloge, og sønderflængede Stangen; dog fik de store Hug af Stangen medens der var Noget tilbage af den. Og da den var sønderhugget, tog Olaf sin Øxe, og værgede sig da saa godt, at de syntes det tvivlsomt, hvorledes Udfaldet vilde blive; de bleve Alle saarede. Thordis, Thorbjørns Søster, gik ud denne Morgen, som de kæmpede, og hørte Kampbulderet, men kunde ikke see de Kæmpende. Hun sendte sin Skosvend for at see efter. Han gjorde saa og sagde Thordis, at de sloges, Thorbjørn hendes Broder, Vakr hendes Søn, og Olaf Haavardsøn. Hun gik da ind igjen og traf sin Søn Skarf, og fortalte ham disse Tidender, og bad ham at gaae derhen og yde sine Frænder Bistand. Han sagde:

„Jeg er snarere fast besluttet paa at staae Olaf bi, og slaaes imod dem; ogsaa tykkes det mig Skam, at tre skulle gaae imod een, eftersom de to ikke staae tilbage for fire andre; og jeg vil ingensteds gaae“. Thordis svarede: „Jeg troede, at jeg havde to mandige og Sønner; og sandt er det som man siger, at ‚længe dølges mange Ting!‘ nu veed jeg, at Du er mere en Datter, end en Søn, eftersom Du ikke har Mod til at forsvare dine Frænder; og nu vil jeg vise Prøve paa, at jeg er en tapprere Datter, end Du Søn.“ Derpaa gik hun bort, men han blev meget forbittret, og sprang op og greb sin Øxe. Han løb ud og neden om Bakken, derhen hvor de sloges. Thorbjørn saa ham og fortsatte sine Angreb paa det Heftigste, men Olaf saa ham ikke. Og da Skarf kom Olaf saa nær, at han kunde komme til at hugge til ham, hug han med begge Hænder imellem hans Skuldre, saa at Øxen gik helt ind i Ryggen. Olaf havde villet hugge til Thorbjørn. Og da Olaf fik Hugget, da vendte han sig raskt om; Øxen gled ud af Skarfs Hænder, men Olaf holdt sin Øxe huggefærdig, og hug med den i Skarfs Hoved, saa at den trængte ind i Hjernen, og i det Samme var Thorbjørn kommen ind paa ham og hug Olaf i Brystet; dette var et tilstrækkeligt Banesaar, og der faldt de begge to. Thorbjørn gik da til Olaf, og hug ham tværs over Ansigtet, saa at Fortænder og Kindtænder sprang ud. Vakr spurgte: „Hvi gjør du dette ved en død Mand?“ Han sagde, at det engang vilde kunne komme til Nytte. Da tog Thorbjørn et Stykke Tøi og svøbte om Tænderne og forvarede dem. Derefter gik de op til Gaarden og fortalte Thordis Tidenderne. De vare begge storligen saarede. Hun blev nu overmaade sorgfuld over denne Efterretning og beklagede, at hun havde ophidset sin Søn saa meget. Dog gav hun dem den nødvendige Pleie. Nu spurgtes disse

Tidender over hele Isefjorden, og tyktes Alle Olafs Død at være den største Skade, da man hørte, hvor tappert han havde forsvaret sig; Thorbjørn gjorde ogsaa Ret deri, at han fortalte Sagen saaledes som den var tilgaaet og roste Olaf. De droge hjem, da de ansaa sig reisedygtige og Mødigheden var forsvunden. Thorbjørn kom til Lonsøre og spurgte efter Sigrid. Det blev ham sagt, at man ikke havde fundet hende efter at hun var gaaet bort med Olaf hin Morgen; man søgte meget efter hende, og det fortælles, at hun fandtes aldrig siden. Derpaa drog Thorbjørn hjem og slog sig til Ro paa sin Gaard.

5. Det fortælles endvidere, at Haavard og Bjargey faae disse Tidender at høre, nemlig deres Søn Olafs Fald. Den gamle Haavard stønnede dybt derved, og gik i sin Seng; det fortælles ogsaa, at alle de tolv følgende Maaneder laa han i Sengen og stod aldrig op; men Bjargey tog det Raad, at hun roede ud paa Søen hver Dag med Thorhal, men om Nætterne besørgede hun det nødvendige huslige Arbeide; dette gik nu saaledes de Aarstider, og Alt var roligt. Ingen Sag blev anlagt for Drabet paa Olaf; man ansaa det ogsaa for usandsynligt, at hans Frænder vilde faae nogen Ret, thi man troede Haavard da udygtig til Alt, saadanne Voldsmænd som han havde at bestille med; og heller ikke var der stort Haab om at faae Ret; og svandt de Aarstider hen. Det var en Morgen, at Bjargey gik til den gamle Haavard og spurgte ham, om han vaagede; men han sagde, at han var vaagen og spurgte, hvad hun vilde. „Det vil jeg“, siger hun, „at Du skal staae op og drager til Løgabol og træffer Thorbjørn og kræver Bod for din Søn Olaf; det er nemlig et mandigt Træk, at naar En er udygtig til tappre Bedrifter, da skal han ikke spare Tungen til at tale den Sag, som kan bringe ham Gavn; Du vil nok lade dig nøie med Lidet, dersom

han viser sig villig". Han svarede: „Ei venter jeg noget Godt deraf, men dog skal Du raade." Derefter gjør den gamle Haavard sig reisefærdig og drager hen, indtil han kommer paa Løgabol. Thorbjørn tog godt imod ham. Haavard hilste ham ei uvenlig. Derpaa sagde den gamle Haavard: „Saaledes forholde Sagerne sig, Thorbjørn, at jeg er kommen for at kræve Bøder for min Søn Olaf, som Du dræbte uskyldig". Thorbjørn svarede: „Det er bekjendt, Haavard, at jeg har dræbt mangen en Mand, om han end er bleven kaldet uskyldig, og har jeg ikke bødet med Gods for Nogen af dem; men eftersom Du havde en mandig Søn, og da Du begræder ham saa meget, saa anseer jeg det for bedre gjort, at give dig Noget, om end lidet: her er en Hest ovenfor Gjærdet, som Svendene kalde Dott; den er graa af Farve, ældgammel og saaret paa Ryggen, og har den stedse hidtil ligget og væltet sig uden at kunne staae op, men nu har den faaet Høaffald at æde i nogle Dage, og jeg troer at den er kommet sig noget; tag Hesten hjem med Dig, hvis Du vil, og behold den". Haavard blev rød i Ansigtet og kunde Intet svare; han gik strax bort og var storligen vred, men Vakr hylede ad ham da han gik ned til sin Baad, og gik han meget nedbøiet; men Thorhal havde ventet der, medens han var hjemme paa Gaarden. Derefter roede de hjem. Haavard gik derpaa i sin Seng og lagde sig ned og stod aldrig op de tolv følgende Maaneder. Dette blev nu bekjendt og tyktes Folk, at Thorbjørn havde endnu vist Voldsomhed og Ondskab i disse Svar. Nu svandt de Aarstider hen.

6. Men om Sommeren red Thorbjørn til Thinget med sine Mænd fra Isefjorden. Det hændte sig da en Dag, at Bjargey gaaer hen for at tale med Haavard. Han spurgte da, hvad hun vilde. Hun svarede: „Nu raader jeg til at

Du rider til Thinget og forsøger, om det der vil gaae noget bedre med din Sag.“ Han svarede: „Dette er meget imod min Villie, eller anseer Du mig for altfor lidt beskjæmmet af Thorbjørn, min Søns Banemand, til at han ikke skulde beskjæmme mig endnu mere der, hvor alle Høvdinger forsamles“. „Ei vil det gaae saaledes“, sagde hun; „det aner mig, at nu vil Nogen yde Dig Bistand i din Sag, og vil Gest Oddleifssøn gjøre det; og hvis det gaaer saaledes, som jeg formoder, at han bringer Enighed i Stand imellem Dig og Thorbjørn, og dersom han nødes til at udrede meget Gods til Dig, da formoder jeg, at han vil lade mange Mennesker være nærværende; der vil blive slaaet en Kreds om Eder, og da ville I være i Midten af Kredsen, medens Thorbjørn udreder Godset; og dersom det forekommer, førend Godset er blevet udbetalt, at Thorbjørn gjør Noget som er Dig imod eller Dig til Sorg, da skal Du skynde dig bort saa meget Du kan; og hvis Du da føler større Lettelse, end Du kunde vente, da skal Du ikke forliges i denne Sag, thi da er der Haab om, skjøndt det forekommer usandsynligt, at vor Søn Olaf vil blive hævnet; men hvis Du ingen Lettelse føler, da skal Du ikke gaae fra Thinget uden at forliges, thi da vil der ikke blive noget af Hævnen“. Han sagde, at han ikke vidste hvortil dette nyttede: „Men dersom jeg vidste, at der vilde blive taget Hævn for min Søn Olaf, da vilde jeg aldrig bekymre mig om, hvor dyrt jeg skulde kjøbe den“.

7. Derefter gjør hun ham færdig til Reisen, og rider han sin Vei; meget nedbøiet var den gamle Mand, og kommer han til Thinget. Da vare Boderne blevne behængte med Telte og alle Folk komne til Thinget. Han red hen til en stor Bod; men den Bod eiede Stenthor fra Eyre, en rig Mand og stor Høvding, og tapper og modig. Han staaer

af Hesten og gaaer ind i Boden. Der sad Stenthor og hans Mænd hos ham. Haavard traadte hen for ham og hilsede ham vel. Han tog vel imod hans Hilsen og spurgte, hvem han var. Haavard nævnede sit Navn. Stenthor sagde: „Er Du den Mand, som havde den berømte Søn, som Thorbjørn dræbte, og hvis Forsvar blev saa meget berømmet?“ Han sagde, at han var den Mand: „Og ønsker jeg, Bonde, at Du vil tillade mig at opholde mig i din Bod saalænge Thinget varer“. Han svarede: „Det tillader jeg visseligen, og vær taus og tilbageholden, thi Svendene drive jævnligen en kraftig Spøg, men Du bærer stor Harm i Hu, og er meget nedtrykt, gammel og duer ikke til nogen Ting“. Det fortælles, at den gamle Haavard valgte sig Plads etsteds i Boden, lægger sig der ned og forlader den Plads aldrig; ei forebragte han sin Sag for noget Menneske, og gik det saaledes indtil langt ud paa Thinget. Det var en Morgen, at Stenthor gaaer til Haavard og sagde: „Hvi kom Du herhen, naar Du ligger her som en Fledføring, en ufør Mand?“ Haavard svarede: „Jeg havde bestemt, at fordre Bøder for min Søn Olaf; men jeg gjør det meget ugjerne, thi Thorbjørn sparer ikke onde Ord og Nederdrægtighed.“ Stenthor sagde: „Følg mit Raad, gaa hen og træf Thorbjørn og foredrag ham din Sag; jeg haaber, hvis Gest understøtter Dig, at Du faaer din Ret af Thorbjørn“. Da stod Haavard op og gik ud meget nedbøiet; han gik til Gests og Thorbjørns Bod og ind i Boden. Der var Thorbjørn, men ikke Gest. Thorbjørn hilsede Haavard og spurgte, hvorfor han var kommen der. Han svarede: „Saa frisk lever Mindet om min Søn Olafs Drab hos mig, at det kommer mig for, som det nyligen er skeet, og er det mit Ærende at bede Dig om Bøder for Drabet“. Thorbjørn svarede: „Hertil veed jeg et godt Raad: kom til mig hjemme

i Herredet, og da vil jeg give Dig nogen Erstatning; men nu har jeg mange Forretninger at varetage, og vil jeg at Du nu ikke trygler mig her paa Thinget“. Han svarede: „Dersom Du nu ingen Ende gjør herpaa, da har jeg gjort den Erfaring, at Du heller ikke vil gjøre det hjemme i Herredet; jeg havde troet, at Nogen vilde staae mig bi“. Thorbjørn sagde: „Hør et Vidunder“, siger han, „han vil hidse Folk op imod mig! Gaa bort og tal aldrig mere til mig herefter om denne Sag, hvis Du vil beholde hele Lemmer“. Da blev Haavard saare vred og gik ud af Boden og sagde: „For gamle ere vi blevne; og slige vare mine Dage, at jeg havde tvivlet paa, at jeg vilde have taalt en saadan Krænkelse“. Og der han gik bort, da gik der Mænd imod ham, det var Gest Oddleifssøn og hans Fölgemænd. Haavard var saa vred, at han gav neppe Agt paa, hvor han gik; han vilde heller ikke træffe Mændene. Han gik hjem til Boden. Gest saa efter Manden, som gik ham forbi. Haavard gik til sin Plads, og lagde sig ned og stønnede; men Stenthor spurgte, hvorledes det var gaaet. Han fortalte Alt saaledes som det var gaaet til. Stenthor svarede: „Sligt er en uhørt Voldsomhed og vil sandsynlig afstedkomme en stor Beskæmmelse for ham, naar det saa end bliver“. Men da Gest gik ind i Boden, hilsede Thorbjørn ham vel. Da sagde Gest: „Hvem var den Mand, som gik ud af Boden for lidt siden?“ Thorbjørn svarede: „Hvi spørger Du saa underligen, en viis Mand? Her gaae mange flere ud og ind, end vi kunne kjende“. Gest svarede: „Denne Mand var ulig andre Mennesker; han var stor af Væxt og noget gammel, og skjød sig frem paa Fødderne, og dog den mandigste af Udseende; og saa syntes jeg, som han var betagen af Kummer og Sorg og Modgang, og saa vred var han, at han gav ikke Agt paa hvor han gik; ogsaa

syntes jeg, at den Mand vilde have Lykken med sig, og at det ikke vilde være let for Enhver, at have med ham at bestille". Thorbjørn svarede: „Det har været den gamle Haavard, min Thingmand". Gest spurgte: Var det ikke hans Søn, som Du dræbte uskyldig?" „Det troer jeg visseligen" sagde han. Gest sagde: „Hvorledes tykkes Du at have opfyldt det Løfte, som Du gav mig, da jeg gav Dig min Søster til Ægte?" Thorgils hed en Mand, og var bleven nævnet efter sin Moder og kaldt Hallasøn; han var en berømmelig Mand og meget modig; han var da med Gest, sin Frænde, og da var han i størst Opkomst. Gest bad Thorgils at gaae til Haavard og bede ham at komme derhen. Thorgils gik til Haavards Bod og sagde ham, at Gest vil, at han skal komme til ham. Haavard svarede: „Ugjerne gaaer jeg, for at nødes til at taale Thorbjørns Voldsomheder og krænkende Ord". Thorgils bad ham gaae: „Gest vil understøtte din Sag". Han gik, og dog meget ugjerne. De kom til Gest. Han staaer op imod ham og hilsede ham vel og lader ham sidde ned hos sig. Da sagde Gest: „Nu skal Du, Haavard, begynde forfra og fortælle om dit og Thorbjørns Mellemværende". Han gjorde nu saa. Og da han havde talt, spurgte Gest Thorbjørn, om det forholdt sig saaledes. Thorbjørn sagde, at det forholdt sig omtrent saaledes. Gest sagde: „Har Nogen hørt Mage til Krænkelser og Vold! Her har Du at vælge mellem to Ting: enten bryder jeg vor Overenskomst, eller Du lader mig alene afgjøre og dømme i eders Sag". Thorbjørn sagde ja dertil. De gik da ud af Boden. Gest kaldte til sig en Mængde Mennesker, og stod de i en Kreds; men inde i Kredsen stod der nogle Mænd sammen, der talte om Sagen og dens Afgjørelse. Da sagde Gest: „Ei nænner jeg, Thorbjørn, at dømme Dig til at udrede saa meget Gods,

som Du havde forskyldt, fordi Du besidder ikke saa meget; jeg vil bestemme trende Mandsbøder for Olafs Drab, men for dine øvrige Voldsomheder, som Du har vist Haavard, da vil jeg tilbyde Dig, Haavard, hvert Efteraar og Foraar, at Du kommer til mig, og vil jeg hædre dig med Foræringer, og det vil jeg love Dig, aldrig at lade Dig mangle Noget, saalænge vi begge leve". Da sagde Thorbjørn: „Dette vil jeg gaae ind paa og efter Leilighed udrede Pengene hjemme i Herredet". Gest svarede: „Nu strax skal hele Summen udredes her paa Thinget og udredes vel og som det sømmer sig en Mand; jeg skal udrede en Mandsbod". Denne Sum erlagde han ogsaa strax i god Mynt. Da satte Haavard sig ned og lod Pengene komme i sit Kappeskjød. Da gik Thorbjørn til og udredede lidt ad Gangen, og fik udredet en Mandsbod og sagde, at saa havde han ikke mere. Gest befalede ham da ikke at bruge Udflugter. Thorbjørn kom nu frem med en sammenknyttet Flig og sagde: „Det er vist, at han vil nok synes, at der ikke mangler noget i Summen, naar han faaer dette ovenikjøbet". Derpaa slog han dermed efter Haavards Næse, saa at han blødte stærkt. „Der har Du din Søn Olafs Fortænder og Kindtænder", siger Thorbjørn. Haavard saae Tænderne falde ned i hans Kappeskjød; han sprang da op uhyre forbittret, saa at hver Skilling fløi til sin Side; han havde en Stav i Haanden, og løb henimod Kredsen af de omstaaende Mænd og stødte en Mand for Brystet med Staven, saa at han faldt strax baglængs, og blev længe liggende i bevidstløs Tilstand. Haavard sprang ud over Menneskekredsen og berørte den ikke og kom til Jorden langt derfra, og derpaa løb han hjem til Boden ligesaa stærkt som om han var en ung Mand. Da han kom hjem i Boden, kunde han ikke tale med Nogen, og kastede sig ned der og laa

som han var syg. Derefter sagde Gest til Thorbjørn: „Intet Menneske ligner Du i Ondskab og Uretfærdighed; og ei kan jeg forudsee et Menneskes Skjebne, dersom Du eller dine Frænder ikke fortryde dette en Gang i Tiden.“ Da var Gest saa vred og saa rasende, at han red strax bort fra Thinget til Isefjorden, og gjorde Skilsmisse imellem Thorbjørn og Thorgerd. Tyktes Thorbjørn dette nu den største Vanære, og alle hans Frænder, men dog kunde der Intet gjøres herved. Gest sagde, at saaledes vilde han have flere og større Beskæmmelser at vente, som han ærlig havde fortjent. Gest red til Bardestrand med sin Frænke og meget Gods. Det fortælles, at efter Thinget beredte den gamle Haavard sig til Hjemreisen; da værkede det i alle hans Lemmer. Da sagde Stenthor: „Hvis Du, Haavard, behøver en liden Bistand, saa kom til mig“. Han takkede ham. Derefter red han hjem og lagde sig i sin Seng og laa og sov de tredie tolv Maaneder. Da led han mest af Værk i sine Lemmer. Bjargey holdt paa med den samme Fremgangsmaade som før med Hensyn til sin Gjerning; hun roede nemlig paa Fangst hver Dag ud paa Søen med Thorhal.

8. Det var en Dag om Sommeren, da de vare ude paa Fangst, at de saa et Skib komme seilende ind efter Fjorden; de kjendte Skibet og saa at der var Thorbjørn og hans Hjemmemænd. Da sagde Bjargey: „Nu skulle vi trække op vore Fiskesnorer og roe Thorbjørn i Møde; jeg vil tale med ham. Du skal roe hen til Siden af Skibets Forstavn; men jeg vil tale noget med Thorbjørn, og Du skal imedens roe omkring Skibet“. De gjøre nu saaledes, og roe hen til Skibet. Bjargey tiltaler nu Thorbjørn; hun hilser ham og spørger, hvorhen han agtede sig. Han sagde, at han agtede sig vester paa, til Vadil: „Der ere ankomne fra Udlandet min Broder Sturla og hans Søn Thjodrek, og dem

skal jeg føre hid til mig". Hun spurgte: „Hvor længe vil Du blive borte, Bonde?" siger hun. „Næsten en Uge", siger han. Da havde Thorhal roet omkring Skuden. Bjargey havde en Pose i Haanden, og svingede den omkring Skuden. Og da hun har foretaget sig det hun vilde, tog de fat paa Aarerne og roede bort alt hvad de kunde. Da sagde Thorbjørn: „Gid Pokkeren havde den Kvinde! og lader os strax roe efter dem og dræbe ham, men mishandle hende". Da sagde Brand: „Nu viser Du endnu det som man siger om Dig, at Du ikke vil spare at gjøre den størst mulige Ondskab, og jeg skal da ogsaa yde dem Bistand saavidt jeg kan, og Du skal da faae nok at bestille". Men formedelst Brands Forestillinger, og da de ogsaa vare komne langt bort fra dem, saa lod Thorbjørn dette fare, og drog sin Vei. Da sagde Bjargey: „Ikke er det sandsynligt, men det er dog min Formodning, at min Søn Olaf bliver hævnet; vi ville nu ikke drage hjem". „Hvor vil Du da hen?" siger Thorhal. „Nu skulle vi drage", siger hun, „og træffe min Broder Valbrand". Han boede paa Valbrandstader; han var en gammel Mand, men havde været en berømt Mand. Han havde to Sønner, de raskeste Mænd; den ene hed Torfe og den anden Eyjulf; de vare da unge af Alder. De fortsatte Reisen til de kom derhen. Valbrand var ude paa Hømarken og mange Folk med ham. Han gik da sin Søster imøde og tog kjærligt imod hende og tilbød hende at overnatte der; men hun sagde, at det kunde ikke nytte hende, idet hun tilføiede: „Hjem maa jeg drage i Aften". Han spurgte: „Hvad vil Du da, Søster?" „Jeg ønskede at Du vilde laane mig dine Net". Han svarede „Her ere tre Net, og er et af dem meget gammelt og ikke til at stole paa, men det har været stærkt; men to ere nye og ikke prøvede. Tag hvad Du vil, to eller tre". Hun

svarede: „De nye vil jeg have, men jeg tør ikke udsætte det tredie for Fare; men lad hine være færdige, naar jeg lader dem hente". Han sagde at det skulde saa være. Derefter drog de bort. Da sagde Thorhal: „Hvorhen skulle vi nu begive os?" Hun svarede: „Nu ville vi drage hen og træffe min Broder Thorbrand". Han boede paa Thorbrandstader; han var da meget gammel. Han havde to unge Sønner; den ene hed Od og den anden Thore; de vare haabefulde Ynglinge. Og da de kom der, tog Thorbrand vel imod dem og tilbød dem at dvæle der. Hun sagde, at det kunde hun ikke. „Hvad vil Du da, Søster?" siger han. „Jeg ønskede", siger hun, „at Du laante mig dine Net". Han svarede: Jeg har tre Net, og er et af dem meget gammelt, men to ere nye og have ikke været brugte. Hav hvilket Du vil, to eller tre". Hun sagde, at hun vilde have de nye; og dermed skiltes de ad. Derpaa drage de bort. Thorhal spurgte: „Hvor skulle vi nu hen?" „Nu ville vi", siger hun, „træffe min Broder, den gamle Asbrand". Han boede paa Asbrandstader; han var ældst af de Brødre; han var gift med en Søster til den gamle Haavard. Han havde en Søn, ved Navn Halgrim; han var ung af Alder, men baade stor og stærk; styg af Udseende, men dog den mandigste. Og da Bjargey kommer der, tager Asbrand vel imod hende og bad hende at dvæle der. Hun sagde, at hun vilde hjem om Aftenen. Han spurgte: „Hvad vil Du da, og kommer Du dog sjelden for at besøge dine Frænder". „Ubetydeligt er mit Ærende", siger hun; „vi have stor Mangel paa Tørveskjær-Redskaber, og vilde jeg gjerne, at Du laante mig din Tørve-Øxe". Han svarede smilende: „Her ere to, og den ene er ganske forrustet, gammel og med mange Skaar, og tykkes nu ikke at due til Noget; den anden er ny og stor,

og har ikke været brugt til Noget". Men hun sagde, at hun vilde have den nye: „naar jeg lader den hente". Han svarede, at hun skal raade. Derpaa begave de sig hjem til Haavardstader om Aftenen.

9. Nu svandt nogle Dage hen, indtil hun fandt det sandsynligt, at Thorbjørn vilde komme vesten fra. Og en Dag gik hun til Haavards Seng og spurgte, om han sov. Han reiste sig op i Sengen og kvad en Vise[1].

„Det er vist", siger hun, „at dette er en stor Løgn, at Du aldrig har sovet i tre Aar; men dog bør Du nu staae op og vise Dig som en tapper Mand, hvis Du vil hævne din Søn Olaf; thi ikke bliver han hævnet i dit Liv, hvis det ikke skeer i denne Nat". Men da han hørte hendes Ord, sprang han op af Sengen og frem paa Gulvet og kvad da en Vise.

Da var Haavard meget rask i sine Bevægelser og manglede heller ikke Kraft til at gaae. Han gik hen til en stor Kiste; den var fuld af Vaaben; den lukkede han op, tog en Hjelm paa Hovedet og en stærk Brynje paa. Han saa da op og saa, at en Maage fløi forbi Vinduet. Han kvad en Vise.

Han væbnede sig hurtigt og behændigen; han udrustede og Thorhal med gode Vaaben. Og da de vare færdige, vendte han sig til Bjargey, kyssede hende og sagde, at det var da ikke vist, naar de vilde træffes. Hun ønskede ham Lykke paa Reisen: „Jeg behøver ikke at egge Dig til Hævn efter vor Søn Olaf, thi jeg veed, at Iver og Tapperhed, hvor Du er, ere forenede hos Dig". Derefter skiltes de ad. De gik ned til Søen og stødte frem en sexaaret Baad og greb fat paa Aarerne; de standsede ikke førend de kom til Val-

1) *Saavel med Hensyn til dette Vers som de fölgende henvises til „Forklaringen over Verserne".*

brands Gaard. Der var en smal Landtunge, der gik ud i Søen; der landede de med Baaden. Haavard bad Thorhal at passe paa Baaden, men han gik op til Gaarden; han havde Spyd i Haanden, det var et udmærket Vaaben. Og da han kom op paa Hømarken, da vare der Faderen og hans Sønner. Brødrene havde taget Klæderne af og vare sysselsatte med at indsamle Høet; de havde taget Skoene af, og sat dem paa Marken hos sig; det vare høie Sko. Valbrand gik Haavard i Møde og tog vel imod ham og tilbød ham at dvæle der. Han sagde, at det kunde han ikke. „Jeg er kommen for at hente dine Net, som Du laante din Søster". Han gik til sine Sønner og sagde: „Her er kommen Haavard, eders Svoger, og er saaledes udrustet, som han vilde udføre noget Stort". Og da de hørte dette, kastede de Riverne og løb til sine Klæder. Og da de vilde tage Skoene paa, da vare de blevne haarde i Solskinnet. De stege i Skoene paa det Hurtigste, saa at Huden gik af Hælene; og da de kom hjem, vare de fulde af Blod. Valbrand gav sine Sønner gode Vaaben, og sagde: „Yder Haavard god Bistand, og tænker mere paa Hævn, end hvad der bagefter vil komme". Derefter droge de til Thorbrandstader; de havde og snart rustet sig, Od og Thore. Da droge de indtil de kom til Asbrandstader. Der forlangte Haavard Tørve-Øxen. Halgrim, hans Frænde, lavede sig da til at begive sig i Følge med ham. Aan hed en Mand; han var Asbrands Hjemmemand; han forrettede Huskarlearbeide. Han var Halgrims Fosterfader, og lavede sig ogsaa til at følge med dem. Og da de vare færdige, gaae de derhen hvor Baaden var; Thorhal blev glad over deres Komme. Da vare de otte sammen, den Ene mere krigerisk at see end den Anden. Da sagde Halgrim til sin Frænde Haavard: „Hvi drog Du saa hjemme fra, Frænde, at Du havde hverken Sværd

eller Oxe?" Han svarede: „Dersom vi blive saa heldige at træffe Thorbjørn Thjodrekssøn, da skal Du sige Andet efter at vi ere skilte, thi til mig har jeg bestemt Sværdet Gunloge, som er det bedste Vaaben". De ønskede at han talte sandt. „Er det nu meget vigtigt for os, at denne Færd bliver mandig og berømmelig". Da var Dagen begyndt stærkt at hælde. De stødte derpaa Baaden fra Land, stege ombord og grebe til Aarerne. De saae, at en stor Ravneflok fløi foran dem og over Landtungen, som var forud for dem. Da kvad Haavard en Vise.

De drog over Sundet, og var meget stærk Storm paa Fjorden, og Bølgerne slog ind over Stavnen; de roede mandigt og standsede ikke før end de kom til Løgabol. Der var godt at lande, thi Thorbjørn havde ladet gjøre der en god Havn; han havde ladet rydde og rense Bunden helt ind til Strandbredden. Der var meget dybt, og der kunde et mindre Skib flyde, eller et større Skib om man vilde. Der vare og nedgravede Ribbeen af Hvale istedetfor Bjælker til at trække Skibene paa, og Enderne vare fastgjorte med Stene; der behøvede Ingen at blive vaad ved at stige af eller paa Skibet, være sig et større eller mindre Skib; men ovenfor var der en høi Sandbanke; ovenfor Sandbanken stod et stort Skibshus med Døre for og godt bygget; paa den anden Side var en stor Indsø ovenfor Sandbanken. Fra Skibshuset af saa Ingen ned til Stranden; men fra Sandbanken kunde man baade see over til Skibshuset og ned til Stranden. Og da de kom til Land løb de af Baaden. Da sagde Haavard: „Nu skulle vi bære Baaden op over Sandbanken og i Indsøen, for at de ikke strax skulle see os; heller ikke skulle vi være for hidsige efter Fangst; Ingen springe op før end jeg befaler det". Da var det blevet meget mørkt.

10. Det skal nu fortælles, at Thorbjørn og hans Følge-

mænd droge vesten fra, ti sammen paa Skuden: der var Sturla og hans Søn Thjodrek, Thorbjørn og Vakr, Brand hin Stærke og to Huskarle; de havde belæsset Skuden stærkt. Men denne samme Aften komme de til Løgabol i Mørkningen. Da sagde Thorbjørn: „Vi ville ikke skynde os noget, og lade kun Skuden flyde her i Nat, og ikke bære af den, uden vore Vaaben og Klæder; nu er der et godt og tørt Veir. Du, Vakr, skal bære op vore Vaaben". Han tog først deres Sværd og Spyd og bar dem op til Skibshuset. Da sagde Torfe: „Lad os først tage deres Sværd og den som dem bringer". „Vi ville vente endnu", siger Haavard. Han bad Halgrim at gaae hen og tage Sværdet Gunløge og bringe ham det. Og da Vakr gik ned, løb Halgrim til og tog Sværdet og bragte det til Haavard. Han svingede Sværdet i Luften og rystede Haandfanget. Vakr gik op for anden Gang, og havde belæsset sig med Skjolde, som han bar paa Ryggen, men paa Armene bar han Staalhuer; han havde en Hjelm paa Hovedet. Og da han var kommen forbi Indsøen da løb de op og vilde tage ham. Og da han hørte Støien, tyktes han at vide, at der var Ufred; vilde han skynde sig til de Andre med deres Vaaben. Idet han dreiede sig om paa Bredden af Indsøen, snublede han, saa at han faldt paa Hovedet. Der var meget vaadt, men Vandet lavt, og Manden tung af alle de Vaaben, han bar; han kunde da heller ikke staae op, men Ingen af dem vilde hjælpe ham, og endte Vakr sit Liv saaledes, at han døde der. Og da de saa det, løb de ned paa Sandbanken. Og da Thorbjørn seer dette, kaster han sig strax i Søen og svømmer fra Land. Dette seer den gamle Haavard først, iler strax og springer i Søen og svømmer efter Thorbjørn. Det fortælles om Brand hin Stærke, at han løber til og river op en Trækkebjælke, det var et stort Hvalfiske-Ribben, og med det hug han efter

Hovedet paa Halgrims Fosterfader. Da var Halgrim kommen ned af Sandbanken og saa, at Aan faldt. Han løb til med Øxen hævet og huggede i Brands Hoved og kløvede ham ned i Skuldrene, og i dette Øieblik styrtede de sig i Havet Thorbjørn og Haavard. Og da han seer det, springer han strax efter dem. Torfe Valbrandssøn løber imod Sturla; han var baade stor og stærk og mere vaabenfærdig end nogen anden Mand; han havde og alle sine Vaaben. De kæmpede baade længe og tappert.

11. Nu skal der fortælles om Thorbjørn og Haavard; de svømme fra Land, og var det en lang Svømning, indtil Thorbjørn kom i et Skjær, som ligger der udenfor. Og da han kom op i Skjæret, havde Haavard ogsaa naaet derhen. Da Thorbjørn saa det, og han stod der vaabenløs, greb han en stor Sten fat, og agtede at kaste den efter Hovedet paa Haavard. Da Haavard mærkede det, faldt det ham ind, at han havde hørt fortælle fra fremmede Lande, at der prædikedes en anden Lære, end i Norden: og skulde Nogen kunne fortælle ham, at denne Lære var bedre og smukkere, saa vilde han antage den Tro, dersom han fik Bugt med Thorbjørn. Derpaa skjød han en stærk Fart henimod Skjæret. Og da Thorbjørn agtede at kaste Stenen, snublede han, thi det var glat paa Stenene, og han faldt baglængs, og Stenen ovenpaa hans Bryst, hvorved han tildeels tabte Bevidstheden. I det Samme kom Haavard op i Skjæret og gjennemborede ham strax med Sværdet Gunloge. Halgrim var da ogsaa kommen op i Skjæret. Haavard hug tværsover Ansigtet, saaledes at Fortænder og Kindtænder løsnedes og Hovedet huggedes næsten midt over. Halgrim spurgte, hvorfor han gjorde dette ved en død Mand. Haavard svarede: „Dette havde jeg foresat mig at gjøre, da han slog mig i Ansigtet med Posen, hvorud af faldt min Søn Olafs Tænder,

som han havde hugget løs med dette samme Sværd". Derpaa svømmede de til Land. Folk, som senere talte herom, syntes at Haavard havde vist meget Mod og Mandighed, idet han svømmede ud paa Fjorden, uden at vide at der fandtes noget Skjær; og det er et langt Stykke Vei at svømme. Da de kom op paa Strandbredden, løb en Mand dem imøde og havde sin Øxe færdig til Hug; han var klædt i en blaa Kappe. De vende sig imod ham; men da de traf hinanden, kjendte de der Torfe Valbrandssøn, og bleve glade ved at træffe ham. Torfe spurgte, om Thorbjørn var død. Haavard kvad en Vise.

Haavard spurgte, hvad de havde udrettet. Torfe sagde, at Sturla var dræbt og ligeledes Huskarlene: „Og saa er ogsaa Aan død". Haavard kvad en Vise.

Derpaa gik de op til Skibshuset; der vare deres øvrige Staldbrødre, som tog godt imod dem. Da spurgte Eyjulf Valbrandssøn, om de skulde dræbe Trællene. Haavard sagde, at de ikke hævnede hans Søns Drab ved at dræbe dem: „Lad dem være her i Nat og passe paa, at Ingen stjæler det som er opdrevet paa Stranden". Da spurgte Halgrim, hvad de saa skulde foretage sig. Haavard svarede: „Vi skulle tage deres Skib tilligemed Alt det, som er af nogen Værdi, begive os til Maaneberg og træffe den vældige Ljot; det vilde være nogen Hævn at dræbe en saadan Mand, dersom det vilde lykkes.

De tog Skibet og mange Kostbarheder, som Thorbjørn og hans Frænder havde eiet, og roede derpaa ud efter Fjorden, indtil de kom lige foran Maaneberg. Da sagde Haavard: „Nu er det sikkrest at gaae forsigtig til Værks; Ljot er nemlig paapasselig med Hensyn til sin Person, thi han har stedse mange Fjender, og lader holde Vagt hver Nat; han sover i et Senge-Aflukke, som hver Nat er aflaaset; en under-

8

jordisk Gang findes under Senge-Aflukket og Udgangen deraf er bag ved Husene; han har ogsaa mange Folk hos sig". Da sagde Torfe Valbrandssøn: „Det er mit Raad, at vi stikke Ild paa Gaarden, og indebrænde Hver og En som her er". Haavard sagde, at det skulde aldrig skee." Men Du og min Frænde Halgrim, skulle stille Eder oppe paa Husene; og passe paa den underjordiske Gangs Udgang bag Husene, jeg stoler mest paa Eder i saa Henseende; der findes to Udgange fortil paa Gaarden og ligeledes to Døre paa Sovestuen; jeg og Eyjulf skulle gaae ind af den ene Dør, men Brødrene Od og Thore ind af den anden og derpaa ind i Sovestuen; men Du, Thorbal, skal passe paa Skibet og forsvare det med Tapperhed, dersom det behøves". Da han havde lagt Planen som han vilde, gik de hen til Gaarden. Et stort Forraadshus stod adskilt fra de øvrige Bygninger; en Mand sad der under Væggen med Vaaben. Da de vare naaede næsten derhen, bemærkede han dem, sprang op og gav sig til at løbe, og vilde bringe Efterretning om deres Komme. Halgrim gik forrest blandt sine Kammerater; han kastede et Spyd efter Manden, der gjennemborede ham der ved Væggen. Der døde han og Spydet stod helt igjennem ham. Derpaa gik Enhver derhen som Haavard havde bestemt; Torfe og Halgrim derhen hvor Gaardens Udgang var.

12. Det fortælles, at Haavard gik raskt ind i Sovestuen; der brændte Lys i den øvre Del af Stuen, men forneden var det mørkt; han gik hen til Senge-Aflukket. Det hændte sig saaledes denne Gang, at Hustruen var ikke gaaet i Seng, hun var endnu i Stuen, og flere Kvinder hos hende, og derfor var Aflukket ikke aflaaset. Haavard slog med det flade Sværd paa Døren. Heraf vaagnede Ljot og spurgte, hvem der gjorde den Støi. Haavard nævnede sit

Navn. Ljot sagde da: „Hvorfor er Du her, gamle Haavard? I Forgaars blev det os fortalt, at Du laa for Døden“. Haavard svarede: „Om Andres Død kan Du før faae Efterretning; jeg kan nemlig fortælle Dig, at dine Brødre Thorbjørn og Sturla ere dræbte“. Da Ljot hører dette, sprang han op og greb et Sværd, som hang over hans Seng. Ljot befalede ogsaa Folk i Stuen at staae op og tage deres Vaaben. Nu styrtede Haavard ind i Aflukket og hug efter den venstre Skulder paa Ljot. Denne gjorde en rask Bevægelse til Siden, saaledes at Sværdet gled af Skulderen, men flængede Overarmen og Armen blev hugget over i Albueledet. Nu sprang Ljot ud af Sengen og vilde hugge til Haavard. I det Samme var Eyjulf kommen tilstede og hug efter Ljots høire Skulder, saaledes at Armen skiltes fra Kroppen, og der dræbte de Ljot. Der blev nu megen Støi i Stuen. Ljots Huskarle vilde nu staae op og gribe til Vaaben; nu vare ogsaaa Thorbrands Sønner komne tilstede. Nogle af dem fik nu enkelte Hug og ubetydelige Saar. Da talte Haavard og befalede Folkene at forholde dem aldeles rolige og ikke foretage Noget, som kunde være hans Folk til Skade: „Thi ellers dræbe vi hvert Menneske her, det ene efter det andet. De fandt det nu raadeligst at ligge ganske stille. Faa af dem begræd Ljot, skjøndt de havde tjent ham. Derpaa gik de ud. Haavard vilde ikke der foretage Noget videre. Nu kom Torfe og Halgrim dem imøde, thi de havde besluttet at trænge ind i Husene; de spurgte om, hvad der var skeet. Haavard kvad da en Vise.

Derpaa gik de ned til Skibet, og Thorhal blev glad ved deres Ankomst. Torfe Valbrandssøn spurgte, hvad der nu skulde gjøres. „Nu er det bedst at søge Bistand; skjøndt Hævnen ikke er saa fuldstændig, som jeg havde ønsket, saa

ere vi alene dog nu ikke i Stand til at holde os efter slige Gjerninger; Thorbjørn har nemlig endnu mange Frænder, som ere ansete Mænd; det Rimeligste er nu at søge hen til Stenthor paa Eyre, thi han er den Mand, som navnlig har ladet Ord falde om saadant Tilfælde, dersom jeg behøvede en Haandsrækning“. De vare alle enige i, at lade ham raade, og erklærede dem tilfredse med, hvad han gjorde, og de vilde ikke før forlade hinanden, end han gav sit Minde dertil. Derpaa roede de ud paa Fjorden. Haavard sad ved Roret, men de Andre tog kraftigt fat paa Aarerne. Halgrim yttrede Ønske om, at Haavard skulde kvæde en Vise. Haavard kvad ogsaa en Vise.

13. Om deres Reise fortælles der Intet, førend de kom til Eyre; det var paa den Tid af Dagen, da Stenthor sad til Bords med sine Mænd. De gik ind i Stuen fire i Tallet, alle bevæbnede. Haavard gik hen til Stenthor og hilste paa ham. Steinthor hilste ham igjen og spurgte, hvem han var. Han sagde, at han hed Haavard. „Var Du i vor Bod (paa Althinget) ifjor Sommer?“ Han sagde, at det havde været Tilfældet. Stenthor bemærkede: „Har I, Svende, seet en Mand sig selv mere ulig, som han er nu og han var den Gang; jeg troede at han neppe kunde gaae uden Stok mellem Boderne, og vi syntes, at han skulde lægge sig i sin Seng for at døe Straadøden; og desuden var han betagen af Sorg. Nu derimod forekommer mig denne Mand at være en tapper Mand at see til, da han er iført sin Rustning; men sige I ingen Nyheder?“ Haavard svarede: „Vi bringe Efterretning om, at Thorbjørn Thjodrekssøn og hans Brødre, Ljot og Sturla, Thjodreks Sønner, ere dræbte, og ligeledes Brand hin stærke, og i det Hele de 7 i Tallet“. Stenthor svarede: „Det ere store Tidender; men hvem har dog gjort dette, saaledes at

fælde Kæmper og mægtige Mænd?" Haavard bemærkede, at det havde han og hans Frænder gjort. Stenthor yttrede, idet han spurgte, hvor Haavard agtede at søge Beskyttelse efter at have udøvet slige store Gjerninger. Haavard svarede: „Det har jeg bestemt, som nu er skeet, at søge hen til Dig; jeg syntes nemlig at Du udtalte ifjor Sommer paa Thinget, at dersom jeg behøvede en Smule Hjælp, saa skulde jeg snarere henvende mig til Dig end til andre Høvdinger". Stenthor svarede: „Det er ikke godt at see, hvornaar Du troer, Du behøver stor Hjælp, dersom den, Du nu behøver, er liden; men Eet er vist, at dersom jeg nu skulde unddrage mig for at yde Dig Bistand, saa havde Du ikke meget at vente af mig, hvis Du havde en mindre Bistand nødig. Saaledes skal det heller ikke være: jeg tilbyder Dig, Haavard, at opholde Dig hos mig med dine Kammerater, indtil disse Sager faae en Ende, og jeg vil ogsaa love, at ordne dem, saaledes at de faae et godt Udfald, thi I see mig saaledes ud, at den, der tager imod Eder, ikke vil komme til at trække det korteste Straa, og det er ingenlunde vist, at man kan faae tapprere Mænd under sin Beskyttelse. Forøvrigt er dette gaaet mere efter Sagens Beskaffenhed, end efter Rimelighed". Haavard kvad en Vise.

De takkede Stenthor for hans ædelmodige Tilbud. Han befalede Folk at tage mod deres Klæder og Vaaben og give dem tørre Klæder. Da Haavard tog Hjelmen af sig og afførte sig sin Brynie, kvad han.

Stenthor opfordrede Haavard til at tage Plads og han skulde sidde ligeover for ham, og selv bestemme sine Kammeraters Plads. Dette gjorde Haavard; han lod sin Frænde Halgrim tage Plads ved sin Side ind ad til og ved Siden af ham Thore og Od Thorbrands Sønner, men ved sin Side ud ad Døren til anviste han Torfe og Eyjulf

Valbrands Sønner Plads og ved Siden af dem Thorhal, og siden Husfolkene som de før sad. Idet de satte sig ned, kvad Haavard en Vise.

Da sagde Stenthor: „Man kan godt mærke, Haavard, at Flest gaaer nu efter dit Ønske, og man kunde ogsaa med Sandhed sige, at det var saa, dersom ingen Sag blev anlagt for Drabet paa saa tappre og mægtige Mænd, som de Frænder vare, især da saa mægtige Slægtninge af dem endnu leve til at paatale Drabssagen“. Haavard erklærede, at han slet ikke tænkte paa den Sags Paatale og sagde, at nu var den Tid forbi, at han bar nogen Sorg og Græmmelse i sit Hjerte, og at han vilde være vel tilfreds, hvad Udfald saa end denne Sag fik. Haavard var ogsaa glad og munter, som om han var en Yngling. Disse Tidender spurgtes nu mange Steder, og man syntes dette Udfald næsten utroligt. De forblev nu paa Eyre hos Bonden Stenthor. Der var ogsaa paa samme Tid en Mængde Folk og der levede man i Glæde og Gammen; der vare ikke mindre en 60 vaabenføre Mænd. Vi forlade dem nu der paa Eyre hos Bonden Stenthor, hvor de fordrev Tiden i Glæde og Gammen med store Bekostninger.

14. Ljot hed en Mand, som boede paa Rødesand og blev kaldt Holmgangs-Ljot; han var baade stor og stærk og den største Holmgangsmand. Thorbjørn Thjodrekssøn havde været gift med hans Søster. Det var almindelig erkjendt, at Ljot var en stor Voldsmand og hans Øxe svævede over Hovedet paa hver den, som ikke vilde overlade ham hvadsomhelst han ønskede af hans Eiendele, og Ingen af dem, som boede der omkring Rødesand og flere andre Steder, kunde sige sig at være en fri og uafhængig Mand. Thorbjørn hed en Mand, som boede paa den Gaard, som kaldtes Eyre; han var meget rig og dengang meget gammel,

men ubetydelig af Charakteer. Han havde to Sønner, hvoraf den ene hed Grim, den anden Thorsten. Det fortælles, at Ljot og Thorbjørn eiede en Vandings-Eng i Fællesskab, og var den af meget stor Værdi. Det var aftalt, at sin Sommer skulde hver af dem have Engen til Benyttelse, men den Bæk, hvormed Engen vandedes om Foraaret, havde sit Løb neden for Ljots Gaard. I Bækken havde men anbragt Dæmninger, som vare meget hensigtsmæssige. Det gik stedse saaledes, at naar Thorbjørn skulde have Engen, blev han af Ljot forhindret i at benytte Bækken til Vanding, og til Slutning lod Ljot endogsaa Thorbjørn høre, at han ikke eiede Engen og truede ham, dersom han understod sig at kalde den sin Eiendom. Da Thorbjørn hørte dette, holdt han sig overbevist om, at Ljot vilde bringe sine Trusler til Udførelse. Der var kun et kort Stykke Vei mellem deres Gaarde. En Dag traf de hinanden; Thorbjørn spurgte Ljot, om han havde i Sinde at berøve ham Engen. Ljot svarede, idet han befalede ham ikke at yttre et eneste Ord: „Det vil ikke nytte Dig mere, end alle de Andre, at klage over det, som det er min Villie at skal skee; gjør nu en af Delene: Vær vel tilfreds med min Afgjørelse, ellers jager jeg Dig bort fra Hus og Hjem; skal Du da hverken have Engen eller nogen anden Ting". Da nu Thorbjørn kjendte Ljots Uretfærdigheder, og han paa den anden Side var en rig Mand, saa kjøbte han Engen for den Pris, som Ljot bestemte, og betalte strax for den 60 Hundrede, og dermed skiltes de ad. Da Thorbjørns unge Sønner fik dette at vide, bleve de høilig opbragte og sagde, at det var at berøve dem deres Arvegods at kjøbe det, som han eiede. Dette rygtedes ogsaa mange Steder om Ljot. Brødrene passede deres Faders Faar; Thorsten var 12 og Grim 10 Aar gammel. Det traf sig saaledes i Begyndelsen af Vinteren,

at Brødrene gik til Faarestaldene; der var nemlig kommet et stort Uveir, og de vilde see, om alle Faarene havde fundet til Stalden. Denne Dag gik ogsaa Ljot hjemmefra for at undersøge sin Forstrand; han gav sig nemlig meget af med Husholdningen og Gaardens Drift. Ligesom Drengene vare komne hen til Faarestalden, saae de, at Ljot kom gaaende neden fra Stranden. Da yttrede Thorsten til sin Broder Grim: „Seer Du Holmgangs-Liot, hvor han kommer neden fra Stranden?" „Hvorfor skulde jeg ikke see ham?" sagde Grim. „Mange Uretfærdigheder udøver denne Ljot imod os og andre Mennesker, og jeg er til Sinds at tage Hævn over ham, dersom jeg kunde". Grim yttrede: „Dette er en ufornuftig Tale, at Du skulde ville vise Tegn til nogen Fjendtlighed mod en saadan Kæmpe, som Ljot er, der vilde kunne maale sig med 4 eller 5, om de saa end vare fuldvoxne, og det er ikke for Børn at have med ham at bestille". Thorsten svarede: „Det nytter ikke at overtale mig til at lade være; jeg skal ligefuldt angribe ham; men Du vil slægte din Fader paa og vil være tilfreds med, at Ljot berøver Dig dit Gods, ligesom saa mange Andre". Grim svarede: „Siden Du, Frænde, har sat Dig dette i Hovedet, saa vil jeg yde Dig Bistand, saavidt jeg formaaer, men den bliver til altfor liden Nytte for Dig". „Det gjør Du vel i," sagde Thorsten, „og det er muligt, at Udfaldet svarer til vor retfærdige Sag." Deres Vaaben vare smaa Øxer, der saae ud til at bide godt. De stod nu stille og ventede til Ljot kom forbi Huset. Han gik dem raskt forbi, og havde i Haanden en stor Skovøxe. Han gik sin Vei og lod som han ikke saa Drengene. Men i det Samme han gik dem forbi, hug Thorsten efter Skulderen paa Ljot; denne blev imidlertid ikke saaret, thi Øxen bed ikke, men dog havde Thorsten rettet Hugget med saa megen

Kraft, at Armen gik af Led i Skulderledet. Nu da Ljot mærkede, at Drengene angreb ham, vendte han sig raskt om, svang sin Øxe og vilde hugge efter Thorsten; men ligesom han hævede Øxen til Hug, sprang Grim ind paa ham og hug Haanden af Ljot ovenfor Haandledet, saaledes at Haanden og Øxen faldt til Jorden. Derpaa lod de det ene Hug følge det andet, og hvor usandsynligt det end forekommer, saa dræbte de dog Holmgangs-Ljot der, uden at de selv fik noget Saar. De tildækkede hans Legeme i en Snedrive og begav sig saa bort. Da de kom hjem, stod deres Fader i Døren og spurgte, hvorfor de kom saa sildig hjem, og hvorfor deres Klæder vare blodige. De fortalte ham Drabet paa Ljot. Han spurgte, om de havde dræbt ham. De sagde, at saaledes var det. Da sagde han: „Gaaer bort, I onde Ulykkesfugle; I have gjort en stor Ulykke ved at dræbe den største Høvding og vor Overmand. Dette vil ogsaa bevirke, at jeg bliver dømt til at miste alt det, jeg eier, men I ville blive dræbte, og det er ikke mere end I have fortjent.“ Thorbjørn løb derpaa bort fra Gaarden. Grim yttrede: „Lader os ikke have det Mindste at bestille med denne gamle, arrige Mand, der skaber sig saa underlig, og han er en stor Usling, da han bærer sig saaledes ad.“ Thorsten svarede: „Lader os træffe ham, thi det aner mig, at han ikke er saa vred, som han lader.“ Derpaa gik de efter ham. Thorbjørn tiltalte dem da venlig og bad dem at vente der. Han gik da hjem og var kun en kort Tid borte, og bragte med sig to gode sadlede Heste. Da sagde Thorbjørn, at de skulde stige til Hest; „Jeg vil sende Eder til min Ven Stenthor paa Eyre; beder ham om at yde Eder Ophold. Her er en Guldring, en stor Kostbarhed, som I skulle forære ham; han har ofte ønsket at eie den, men aldrig faaet den; men nu vil jeg skille mig

ved den, for at hjælpe Eder i eders Nød." Derpaa kyssede Thorbjørn sine Sønner og ønskede dem lykkelig Reise og lykkelig Hjemkomst. Om deres Reise er Intet at fortælle, førend de indtraf paa Eyre; det var tidlig paa Dagen. De gik ind i Stuen; den var behængt med Tæpper, og til begge Sider vare Bænke fuldt besatte, og der herskede stor Glæde og Gammen. De gik hen til Stenthor og hilste ham paa en hovisk Maade. Han besvarede deres Hilsen med Forekommenhed og spurgte, hvem de vare. De sagde ham deres Navne og ligeledes deres Faders Navn. Da sagde Thorsten: „Her er en Ring, som min Fader sender Dig med sin Hilsen og beder, at Du giver os Vinterophold hos Dig, eller ogsaa i længere Tid, dersom det behøves." Stenthor tog imod Ringen og yttrede: „Sige I nogen Tidender?" De fortalte da Ljots Drab, og at de havde dræbt ham. Stenthor svarede: „Det er nu anden Gang, at man hører de mest underlige Ting, at to Drenge skulle have dræbt en saadan Kæmpe som Ljot var; men hvad var Aarsagen?" De fortalte Sagens Sammenhæng. Stenthor yttrede: „Jeg raader Eder at gaae hen til den graahaarede gamle Haavard, som sidder ligeover for mig, og spørger ham, om han vil optage Eder blandt sit Følge." Som sagt, saa gjort; de gik hen til Haavard. Han modtog dem meget venlig, spurgte om Nyheder og lod som han havde Intet hørt, men de fortalte ham nøiagtig, hvorledes Alt var gaaet til. Da de havde udtalt, stod Haavard op og tog imod dem og kvad en Vise.

Haavard lod give Brødrene Plads paa Bænken til den Side fra ham, som vendte mod Døren. Der sad de nu Alle glade og muntre. Disse Tidender spurgtes nu over hele Rødesand og mange andre Steder. Man fandt den dræbte Ljot ved Væggen til Faarestalden. Man gik til Thorbjørn

og spurgte, om han vidste Noget herom. Thorbjørn nægtede ikke, at hans Sønner havde dræbt Ljot. Da nu Ljot var meget forhadt over hele Rødesand, og Thorbjørn erklærede, at han blev vred paa sine Sønner og jog dem bort, og hans Tyende desuden bevidnede Sandheden heraf, saa blev foreløbig ingen Sag anlagt, og Thorbjørn sad i Ro og Fred paa sin Gaard.

15. Vi optage nu Fortællingen der, hvor de Alle sad paa Eyre og havde et godt Ophold. Dette forvoldte imidlertid Stenthor store Bekostninger, thi han havde saa Mange at underholde, hvortil der medgik en Masse Levnetsmidler; thi Alt blev ydet paa det Rigeligste.

Atle hed en Mand, som boede i Odderdal og var gift med en Søster til Stenthor paa Eyre, ved Navn Thordis. Atle var lille af Væxt og meget uanseelig af Udseende, og det fortælles ogsaa, at hans Charakteer var i Samklang dermed, at han var den største Stakkel; og dog var han af en god Familie, og saa rig, at han neppe vidste Tallet paa sine Rigdomme. Thordis var bleven gift med Atle for hans Rigdommes Skyld. Det siges ogsaa, at Gaarden Odderdal laa temmelig afsides fra Alfarevei, nemlig paa den anden Side af Fjorden, ligeover for Eyre. Atle var saa karrig, at han ikke holdt Tjenestekarle, men arbeidede selv Dag og Nat, saavidt han formaaede. Desuden var han saa egensindig, at han vilde Intet have med andre Folk at bestille, hverken ondt eller godt. Han var en god Husholder og eiede et stort Forraadshus, hvori der fandtes al Slags Levnetsmidler i store Stabler: al Slags tørret Fisk, Oste og Mad af Slagtekvæg, og Alt det, man behøvede. Her havde Atle opsat sin Seng, og her laa Ægtefolkene hver Nat. Det fortælles, at en Morgen var Stenthor tidlig oppe; han gik til Haavards Seng, tog paa hans Fødder og bad ham at staae op.

Haavard sprang strax ud af Sengen ud paa Gulvet. Da han stod op, stod ogsaa de andre hans Kammerater op, den ene efter den anden, thi det var deres Sædvane, at de Alle fulgte den, der skulde gaae et Steds hen. Da de vare Alle paaklædte, gik de ud i Hjemmemarken. Der traf de Stenthor i Følge med nogle Mænd. Da sagde Haavard: „Vi ere beredte at gaae hvorhen Du vil, og ville gjerne følge Dig, enten det saa gjælder Stort eller Lidet; men jeg er saa stolt endnu, at jeg ikke vil deltage i den Færd, hvis Øiemed jeg ikke kjender.“ Stenthor svarede: „Jeg vil aflægge min Svoger Atle et Besøg, og ønsker jeg, at I skulle ledsage mig.“ De gik nu ned til Stranden; der stod det Skib, som de havde taget fra Thorbjørn. De stødte Skibet ud paa Søen, tog fat paa Aarerne og roede ud paa Fjorden. Stenthor tykkedes, at alle de Kammerater tog overalt dygtig fat. Denne Morgen stod Bonden Atle tidlig op af sin Seng; han var klædt saaledes, at han havde en hvid, kort og snæver Overkjortel paa; han saa meget sendrægtig ud og som en ussel Stakkel, styg var han og skaldet, og Øinene laa dybt inde i Øienhulerne. Han gik ud for at see efter Veiret. Det var koldt ude og stærk Frost. Han bemærkede, at et Skib kom fra den anden Side af Fjorden, som næsten havde naaet Land, og der kjendte han Bonden Stenthor, hans Svoger, hvilket ikke gjorde godt Indtryk paa ham. En indhegnet Plads var der noget borte fra Gaarden i Hjemmemarken, hvor der stod en liden Høstak. Atle greb det Raad, at han løb ind i den indhegnede Plads, væltede Høstakken paa sig og laa derunder. Om Stenthor og dem allesammen berettes der, at de landede og gik hjem til Gaarden. Da de traadte ind i Forraadshuset, stod Thordis strax op og tog venlig imod sin Broder og dem allesammen og bemærkede, at man saa sjelden saa ham der. Stenthor

spurgte, hvor hans Svoger Atle var. Hun svarede, at han for kort Tid siden var gaaet ud. Stenthor befalede sine Mænd at opsøge ham. De søgte ham overalt paa Gaarden, men fandt ham ikke og berettede Stenthor dette. Da sagde Thordis: „Hvad er dit Ærende, Frænde, til os?“ Stenthor svarede: „Jeg havde i Sinde at bede Atle om at forære eller sælge mig nogle Levnetsmidler.“ Hun svarede: „Jeg raader, som jeg troer, ikke mindre her end Atle; jeg vil, at Du skal tage, hvad Du ønsker.“ Det vilde han gjerne. De gjorde nu lyst i Forraadshuset og bragte al Slags Levnetsmidler ombord i Skibet, indtil det var fuldt ladet. Da sagde Stenthor: „Nu skulle I begive Eder hjem med Skibet, men jeg bliver tilbage hos min Søster, thi jeg er nysgjerrig efter at faae at vide, hvorledes min Svoger Atle vil tee sig, naar han kommer hjem igjen.“ Hun bemærkede: „Det er efter min Mening aldeles unødvendigt; det vil neppe være noget morsomt for Dig at høre paa ham; men dog skal Du raade paa den Betingelse, at Du lover ikke at vise Atle mindre Venskab, end Du før har gjort, hvad saa end han siger eller gjør.“ Stenthor lovede dette. Hun stillede ham bagved et Forhæng, hvor Ingen kunde see ham; men de Andre begav sig hjem med Skibet. Der blæste en stærk Storm paa Fjorden, og de fik megen Sø over, førend de naaede Land.

16. Om Atle fortælles det, at han laa under Høstakken, og da han saa, at de vare komne ud fra Land, krøb han ud, og var han da saa stivlemmet, at han neppe kunde reise sig op; derpaa slæbte han sig hjem til Forraadshuset, og hver Tand klapprede i Munden paa ham. Han spilede Øinene op og saa, at Huset var ryddet. Han spurgte da: „Hvilke Røvere have været her?“ Thordis svarede: „Ingen har røvet her Noget, men her kom min

Broder Stenthor med sine Folk, og ham forærede jeg alt det, Du siger at være bortrøvet.“ Atle yttrede: „Det vil jeg komme til at fortryde længst, at jeg har giftet Dig, og det er min Ulykke; jeg kjender ingen slettere Mand end din Broder Stenthor, og ei kjender jeg større Røvere end dem, som ere hos ham, thi de have stjaalet og bortrøvet Alt, som her fandtes, saa at vi nu ere bragte til Tiggerstaven.“ Da yttrede Thordis: „Aldrig komme vi til at trænge; gaa nu i din Seng og lad mig varme Dig, thi jeg synes, at Du er nær ved at forkomme af Kulde.“ Dertil kom det da ogsaa, at han krøb under Dynen til hende. Stenthor tyktes, at hans Svoger var saare umandig at see til; han havde Intet paa Fødderne og paa sig kun en kort Overkjortel. Atle krøb, som sagt, i Sengen og lod nu Munden gaae; han skjeldte mest Stenthor ud og kaldte ham en Røver. Derpaa tav han en Stund. Da han nu begyndte at blive varm, yttrede han: „Det kan man dog i Sandhed sige, at en stor Skat eier jeg i Dig, og det er ikke mindre sandt, at en saa høisindet Mand som min Svoger Stenthor findes der neppe, og det er Alt vel anvendt, som han har faaet; det er lige saa godt forvaret, som om jeg selv havde det mellem Hænder.“ En lang Stund vedblev han at rose Stenthor. Stenthor kom nu frem af sit Skjul og gik hen til Sengen. Da Atle saa ham, stod han op og hilste ham venlig. Da sagde Stenthor: „Synes Du ikke, Svoger Atle, at det er gjort lyst i dit Forraadshus?“ Atle svarede: „Jeg siger for ramme Alvor, at det, Du har, er vel anvendt, og jeg vil tilbyde Dig at tage og bruge saa meget af mit Gods, som Du ønsker, thi her er Overflødighed; Du har ogsaa vist Dig som en stor Høvding, idet Du har taget imod de Mænd, som have taget Hævn for tilføiede Fornærmelser. Du tænker vel ogsaa paa at lade Slutningen

svare til Begyndelsen.“ Da sagde Stenthor: „Jeg vil bede Dig om een Ting, Svoger, nemlig at Du herefter ikke viser Dig saa ussel og elendig, som Du hidtil har gjort; see at mande dig op, hold Tjenestefolk og følg andre Folks Skikke; jeg veed, at Du er ingen Stakkel, skjøndt Du for dit Sinds Skyld viser Dig saaledes.“ Atle lovede dette. Den samme Dag tog Stenthor hjem. Svogrene skiltes ad som de bedste Venner. Stenthor kom hjem til Eyre og var vel tilfreds med sin Reise. De sad nu hjemme, og Vinteren lakkede mod Enden. De havde baade Skindlege og Boldlege.

17. Svart hed en Mand, som var Træl paa Eyre, han var baade stor og stærk, saaledes at han havde lige saa mange Kræfter som 4 Mænd. Han gjorde megen Nytte i Husholdningen og arbeidede meget. En Dag lod Stenthor Trællen kalde til sig og sagde til ham: „De ville, at Du skal deltage i Legen med os i Dag, thi der mangler een Mand.“ Svart svarede: „Det nytter ikke at bede mig derom, thi jeg har meget at bestille; jeg troer heller ikke, at dine Kæmper ville hjælpe mig med mit Arbeide; men siden det er dit Ønske, vil jeg gjøre det.“ Det fortælles, at Halgrim blev stillet imod Svart i Legen, og det gik ikke bedre end saa, at hver Gang, de tog fat og brødes, faldt Svart, og hver Gang tabte han sine Sko, og der gik lang Tid for ham til at binde dem igjen paa Fødderne. Saaledes gik det en stor Deel af Dagen, og man lo og hujede ad ham. Haavard kvad en Vise.

Legen gik ellers meget godt. Dengang var Halgrim 18 Aar gammel, og man syntes, at han tegnede til at blive en stor Kæmpe, naar han blev fuldvoxen. Det fortælles, at Vinteren led, uden at noget Mærkeligt forefaldt, og den Tid nærmede sig, man skulde lave sig til Thingreisen. Stenthor var ikke paa det Rene med, hvad han skulde gjøre

af Staldbrødrene; han vilde nemlig ikke have dem med sig til Thinget, og heller ikke syntes det ham raadeligt at lade dem blive hjemme, medens Thinget stod paa. Nogle Dage før Thingets Begyndelse traf Atle og Stenthor hinanden. Atle spurgte, hvad Raad han saa for hans Gjester, medens han var borte. Stenthor sagde, at han ikke vidste, hvor han kunde skaffe dem Ophold, uden at være bange for dem: „Uden at Du vil tage dem til Dig.“ Atle sagde: „Jeg skal nok paatage mig dette.“ „Deri gjør Du vel,“ sagde Stenthor. Atle yttrede; „Jeg skal, saavidt jeg kan, staae Dig bi i Alt hvad Du ønsker.“ Stenthor bemærkede: „Jeg stoler ogsaa paa Dig i saa Henseende.“

18. Derefter tog Haavard og hans Kammerater hjem med Atle til Odderdal. Atle tog imod Haavard med begge Hænder. Der manglede Intet, som man behøvede, og Atle gjorde et stort Gilde. Der var de 10 vaabenføre Mænd. Atle lod rydde Forraadshuset, og der lavede han deres Senge i Stand og fæstede op deres Vaaben, og Alt blev indrettet paa det Bedste. Stenthor samlede Folk, og han havde en Mængde Frænder og Venner, og ligeledes var han i Svogerskab med Høvdinger. Han red til Thinget 300 Mand stærk, hvilket Antal udgjorde hans Thingmænd, Frænder og ved Svogerskab beslægtede Folk.

19. Thoraren hed en Mand, der var Godordsmand i Dyrefjorden, en stor Høvding og noget til Aarene; han var en Broder til Thjodreks Sønner, men meget klogere og visere end hans Brødre. Han havde faaet Efterretning om hvad der var skeet: sine Brødres og Frænders Drab, og tyktes han, at ham var nær hugget, og han kunde derfor ikke holde sig fra at deltage i Sagen, især da han var den Nærmeste til at paatale Drabssagen. Førend han red til Thinget, samlede han mange Folk i Dyrefjorden og der, hvor hans

Venner og Frænder fandtes. Dyre hed en Mand, der næst efter Thoraren var der i Bygdelavet den største Høvding; han og Thoraren vare de fortroligste Venner. En Søn af Dyre hed Thorgrim; han var fuldvoxen, da dette tildrog sig. Om ham fortæller man, at han var stor og stærk og vidste god Besked om mange Ting og var troldkyndig, og udrettede mange Ting med Trolddom. Thoraren forelagde sine Venner Sagen, og det blev deres fælles Beslutning, at Thoraren og Dyre skulde ride til Thinget med 200 Mand, men Thorgrim Dyresøn tilbød sig at dræbe Haavard og alle de Frænder og Kammerater. Han sagde, at han havde faaet Underretning om, at Stenthor paa Eyre havde underholdt dem om Vinteren og lovet at skaffe dem Lov og Ret mod dem, som anlagde Sagen mod Frænderne; endvidere vidste han Besked om, at Stenthor var reden hjemmefra med et talrigt Følge, men de Frænder og Kammerater vare komne til Odderdal til Stenthors Svoger Atle den Usle: „Og det vil ikke koste megen Umage at dræbe den ene af dem efter den anden.“ Dette Raad blev fulgt. Thorgrim drog hjemme fra 18 Mand stærk, og om deres Reise berettes Intet, førend de kom til Atles Gaard i Odderdal; det var tidlig en Morgen, og de skjulte sig i en liden Dal, hvor de ikke kunde sees fra Gaarden. Thorgrim befalede dem at stige af Hestene, thi han var saa søvnig, at han ikke kunde holde sig vaagen. Som sagt, saa gjort; de lod Hestene græsse, men Thorgrim svøbte en Kappe om Hovedet og sov ind, men hans Søvn var meget urolig.

20. Fortællingen vender nu tilbage til dem i Odderdal, hvad de foretage sig hjemme der. De sov i Forraadshuset om Natten, som de ellers pleiede. Om Morgenen vaagnede de ved, at Atle sov saa urolig, at Ingen af dem kunde sove for ham; han kastede sig i Sengen, pustede og

sparkede baade med Hænder og Fødder, indtil Torve Valbrandssøn sprang op og vækkede ham, idet han bemærkede, at Ingen kunde sove for den Støi, han gjorde. Atle reiste sig op i Sengen og gned det skaldede Hoved. Haavard spurgte, om han havde seet Noget i Drømme. Han sagde, at det forholdt sig saa: „Jeg syntes, jeg gik uden for Døren til Forraadshuset, og jeg saa 18 Ulve komme løbende sønden fra ind paa Gaardmarken, og i Spidsen løb et Slags Dyr, som lignede en Ræv; dette Dyr var saa underfundigt og trædsk af Udseende, at noget Lignende har jeg aldrig før seet; det saa skrækindjagende ud og som det havde Ondt i Sinde; det havde sine Øine overalt, som det vilde undersøge Alt nøiagtig, og alle Dyrene saa glubske ud. Da de vare komne hjem til Gaarden, vækkede Torve mig, og jeg veed med Sikkerhed, at Dyrene betegne Menneskers Tanker, og lader os strax staae op.“ Atle gjorde som han ellers pleiede, sprang op af Sengen, tog paa sig sin Overkjortel og saa ud af Døren som en Pil; de Andre klædte sig paa, tog deres Vaaben og gjorde sig hurtig færdige. Ligesom de vare færdige, kom Atle ind igjen og havde iført sig en stærk Brynie og havde et blottet Sværd i Haanden. Da sagde Atle: „Det er sandsynligt, at det, som Mange have formodet, ikke vilde nytte min Svoger Stenthor at skaffe Eder Ophold hos mig; men jeg beder Eder at lade mig ordne vore Stillinger. For det Første er det mit Raad, at vi gaae Alle ud og stille os op under Husvæggen, saa at de ikke skulle stikke os ihjel inde i Huset; jeg antager ogsaa, at I ikke ere til Sinds at flygte, hvad saa end skeer.“ De sagde, at det var sandt.

21. Om Thorgrim berettes det, at han vaagnede, og var han næsten svedt. Da yttrede han: „Jeg har en Stund været henne paa Gaarden, men saadan en Taage er for

mit Syn, at jeg veed Intet; men alligevel skulle vi gaae hen til Gaarden. Det er min Agt at brænde dem inde, thi det synes mig saaledes at faae hurtigst Ende." De tog deres Vaaben og gik ind paa Hjemmemarken. Da Atle saa Mændene, sagde han: „Jeg formoder, at her ere komne Dyrfirdingerne, og at deres Formand er Thorgrim Dyresøn, som er den værste og mest troldkyndige Mand i Dyrefjorden. De ere intime Venner af Thoraren, som har at anlægge Sagen for Drabet paa hans Brødre. Skjøndt det klinger underlig, saa skal jeg dog imod Thorgrim; Du, Haavard, skal imod 2, thi Du er en prøvet Kæmpe; din Frænde Halgrim skal imod 2, som ere de raskeste, Valbrands Sønner, Torve og Eyulf, imod 4, og Thorbrands Sønner, Od og Thore, imod 4, Thorbjørns Sønner, Grim og Thorsten, imod 3, og siden Thorhal og min Huskarl hver sin Mand." Ligesom Atle havde taget sine Bestemmelser, kom Thorgrim og hans Mænd sønden fra ind paa Gaarden. De mærkede, at her stod Sagerne alt anderledes, end de havde ventet: her traf de nemlig Mænd under Vaaben og beredte til Kamp. Da yttrede Thorgrim: „Hvem veed, om ikke Atle den Rage er klogere, end vi havde troet, men dog skulle vi ligefuldt angribe dem." Nu angreb de hinanden, saaledes som det var bestemt. Det første Angreb skete mellem Thorgrim og Atle, idet den Sidste løb henimod den Første og hug af alle Kræfter til ham med Sværdet, men dette bed ikke. Saaledes vexlede de nogle Hug, uden at Sværdet bed paa Thorgrim. Da yttrede Atle: „Du ligner en Trold, Thorgrim, men ikke et Menneske, siden Jern ikke bider paa Dig." Thorgrim svarede: „Hvor tør Du omtale Sligt; thi for kort siden hug jeg til Dig og havde den bedste Leilighed, og Sværdet bed ikke paa din onde Skaldepande." Atle indsaa, at dette ikke kunde gaae længe saaledes. Han kastede

da Sværdet, sprang Thorgrim ind paa Livet og kastede ham til Jorden. Men han havde ikke noget Vaaben hos sig, og vidste, at Mange vare om Een, og derfor greb han den Udvei at bide Struben over paa Thorgrim; derpaa trak han ham derhen, hvor hans Sværd laa og hug Hovedet af ham. Derpaa saa han sig omkring og bemærkede, at Haavard havde dræbt den Ene af dem, som han kæmpede imod. Derhen løb Atle først, og vexlede de ikke længe Hug med den Anden, førend han faldt. Halgrim havde fældet de to, som han kæmpede med, og ligeledes Torve; Eyulf havde dræbt den Ene af sine Modstandere, Thore og Od havde fældet tre, men den Fjerde stod tilbage, Thorsten og Grim havde dræbt to, og een var tilbage, Thorhal havde dræbt sin Modstander, men Huskarlen stod tilbage med den, som han kæmpede med. Haavard bad dem at holde inde med Kampen. Da yttrede Thorsten Thorbjørnssøn: „Ei skal min Fader spørge vester paa Rødesand, at vi Brødre ikke gjøre vort tildelte Arbeide ligesaa godt som Andre.“ Han løb derpaa henimod den Ene af dem med Øxen beredt til Hug og hug efter Hovedet paa ham, saa at han strax faldt død omkuld. Atle spurgte, hvorfor de ikke skulde dræbe dem allesammen. Haavard sagde, at det ikke nyttede noget. Atle satte sig da ned og befalede at lede dem hen til sig. Han ragede Haaret af dem i Issen og smurte dem siden over med Tjære; derpaa tog han sin Kniv ud af Skeden, skar Ørene af dem og befalede dem saaledes mærkede at stille dem frem for Dyre og Thoraren; nu kunde de ogsaa maaskee erindre, at de havde truffet den lille Atle. De var 18 i Tallet, da de kom, alle raske Folk og godt udrustede, men kun 3 drog bort. Haavard kvad en Vise. Derpaa begyndte de paa det, som nærmest laa for Haanden og

jordede de Faldne, og derefter begav de dem til Ro, som de trængte til.

22. Fortællingen begynder nu der, hvor Folk kom til Thinget; der var samlet en Mængde Folk. Der vare mange Høvdinger og ansete Mænd, saasom Gest Oddleifssøn, Stenthor af Eyre og Dyre og Thoraren. Man undersøgte nu hele Sagen; Stenthor svarede paa Haavards og hans Kammeraters Vegne. Han tilbød Forlig og Gest Oddleifssøns Afgjørelse, thi han kjendte bedst til Sagen. Da nu Modparten vidste, hvad der skulde skee, saa indvilligede de i dette Forslag med Glæde. Da sagde Gest: „Siden det er begge Parters Villie, at jeg skal bidrage til Sagens Afgjørelse, saa vil jeg ikke være seen dertil; og det vil jeg først berøre, som vi talte om sidste Sommer, nemlig Olaf Haavardsøns Drab, og det staaer derved, at derfor bestemmer jeg 3 Mandebøder, hvorimod Sturlas, Thjodreks og Ljots Drab, der næsten sagesløse bleve dræbte, skal gaae lige op, men for Thorbjørn Thjodrekssøns Drab skal der ingen Bøder erlægges, thi han har begaaet saa megen Uretfærdighed og gjort saa uhørte Ting mod Haavard og mange Andre; det Samme gjælder om Brødrene Vakrs og Skarfs Drab, men Brand hin Stærkes og Aan Halgrims Fosterfaders Drab skulle gaae lige op imod hinanden, og en Mandebod skal betales for Ljots Følgesvend paa Maaneberg, som Haavard og hans Staldbrødre dræbte. Hvad Ljots (Holmgang-Ljots) Drab angaaer, seer jeg mig ikke i Stand til at dømme nogen Mandebod; det er nemlig bekjendt, hvilken Uretfærdighed Ljot viste mod Thorbjørn og alle Andre, hvor han kunde; Sagens Udfald tyder ogsaa hen derpaa, idet 2 Børn dræbte en saa vældig Kæmpe, som Ljot var, og derfor bestemmer jeg, at Thorbjørn skal med fuld Frihed eie den Eng, som de først eiede i Fællesskab. Men for at trøste

Thoraren med Noget, skulle disse Mænd reise udenlands: Halgrim Asbrandssøn, Torve og Eyjulf Valbrands Sønner, Thore og Od Thorbrands Sønner og Thorsten og Grim Thorbjørns Sønner, og siden Du er bleven meget gammel, saa være det dem ikke tilladt at vende tilbage, førend de faae Efterretning om, at Du er død; men Haavard skal flytte sin Bopæl, og ikke bosætte sig i denne Landets Fjerding, og ligeledes hans Frænde Thorhal. Jeg vil, at I hermed skulle være forligte, og uden al Svig fra nogen af Parternes Side." Derpaa gik Stenthor til og indgik Forliget paa Haavard og hans Kammeraters Vegne paa de Betingelser, som Gest havde sat. Stenthor betalte og det Hundrede Sølv, som der skulde erlægges. Thoraren og Dyre indgik ogsaa Forliget uden mindste Modstand, og lode som de vare vel tilfreds med denne Afgjørelse. Ligesom Sagen var saaledes sluttet, kom de Øreløse til Thinget og fortalte, hvad der var forefaldet, saaledes at Alle hørte derpaa. Dette syntes Folk var store Tidender, og dog gaaet efter Fortjeneste. Man syntes, at Thorgrim havde vist fuldkomment Fjendskab, men Udfaldet havde ogsaa svaret dertil. Da sagde Gest: „Det kan man dog med Sandhed sige, at I Frænder ere ulige andre Folk i Ondskab og Nedrighed; men siig mig, Thoraren, hvorledes kunde Du gribe til dette, at lade som Du vilde forliges, medens Du foer frem med slig Svig og Bedrag? Men siden jeg nu engang har afgjort Sagen, saa skal denne Afgjørelse staae uforandret, skjøndt I, Thoraren og Dyre, havde fortjent, at man skulde gjøre eders Sag til Intet, formedelst eders Underfundighed; men det vil jeg dog love, at jeg aldrig herefter skal yde Eder Bistand i eders Sager. Men Du, Stenthor, giv Dig tilfreds hermed, thi jeg lover Dig, at herefter skal jeg staae paa dit Parti, mod hvem Du saa end har en Sag at føre; Du

har baaret Dig ad i denne Sag som en Mand af Ære.“ Stenthor sagde, at Gest skulde i dette Tilfælde have den afgjørende Stemme: „Jeg synes, at de have trukket det korteste Straa, idet de nemlig have mistet mange Folk og desforuden sit gode Navn.“

Derpaa blev Thinget opløst. Gest og Stenthor skiltes ad som gode Venner; men Thoraren og Dyre vare høiligen utilfreds. Da Stenthor var kommen hjem til Eyre, sendte han Bud efter dem fra Odderdal. Da de traf hinanden, fortalte de hinanden, hvorledes Alt var gaaet til. De syntes, at Udfaldet var meget godt, naar man betænkte, hvad der kunde gjøres. De takkede Stenthor for hans Mægling, og fortalte ham, at hans Svoger Atle havde vist sig som en brav Mand imod dem, og endvidere, hvor tappert han havde kæmpet, og erklærede ham for at være en tapper Mand. Derefter bleve de Svogre de bedste Venner, og fra den Tid af blev Atle overalt anseet for at være en brav og tapper Mand.

23. Derpaa drog Haavard tilligemed de Andre hjem til Isefjorden. Bjargey tod imod Haavard med aabne Arme, og ikke mindre godt tog de Gamle mod deres Sønner, og de syntes, at de nu vare blevne unge for anden Gang. Haavard tog den Beslutning, at han beredte et stort Gilde; paa hans Gaard vare store Bygninger, og Intet manglede af hvad der behøvedes. Først indbød han Stenthor paa Eyre og hans Svoger Atle, siden Gest Odleifssøn og alle sine Svogre og Frænder. Der forsamledes en Mængde Folk, og Gildet var det ypperligste. Der sad de Alle glade og muntre i en Uge. Haavard var meget rig paa Gods og Kostbarheder. Ved Gildets Slutning skjænkede han Stenthor 30 Beder og 5 Oxer, et Skjold og et Sværd og en Guldring, Alt store Kostbarheder. Gest Odleifssøn skjænkede

han 2 Guldringe og 2 Oxer. Bonden Atle hædrede han med gode Gaver, og ligeledes gav han Valbrands Sønner, Thorbrands Sønner og Thorbjørns Sønner gode Gaver, dels gode Klæder, dels andre Kostbarheder. Sin Frænde Halgrim skjænkede han Sværdet Gunloge og desuden en udmærket fuldstændig Rustning. Han takkede dem alle for god Bistand og tapper Færd. Alle dem, som han havde indbudt, gav han gode Gaver, thi han havde nok af Guld og Sølv. Efter dette Gilde red Stenthor hjem til Eyre, Gest til Bardastrand og Atle til Odderdal. De skiltes Alle ad som de bedste Venner. De, som skulde udenlands, drog vester paa til Vadil, og om Sommeren gik de med en Leilighed til Udlandet; de fik en god Bør og landede med deres Skib i Norge. Dengang raadede Jarlen Hakon for Norge. Om Vinteren opholdt de dem i Norge, men om Foraaret skaffede de dem Skibe og drog i Viking og vandt megen Berømmelse. Denne Syssel drev de i nogle Aar. Derpaa drog de til Island, og da var Thoraren død. De bleve meget ansete Mænd og man har mange Fortællinger om dem baade her i Landet og mange andre Steder; men her slutter denne Fortælling om dem.

24. Om Haavard fortælles det, at han solgte sine Eiendele og drog til Nordlandet til Svarfadardal og op i den Dal, som kaldes Oxedal, hvor han indrettede sin Bolig og boede der i nogle Aar; denne Gaard kaldte han Haavardstader. Nogle Aar senere spurgte Haavard de Tidender, at Jarlen Hakon var død, og at Kong Olaf Tryggvesøn var kommen til Norge og var bleven Enevoldskonge over hele Norge, og at han prædikede en ny og sand Lære. Da Haavard fik dette at vide, hævede han sin Husholdning og tog udenlands, og ligeledes Bjargey og hans Frænde Thorhal. De besøgte Kong Olaf, der tog godt imod dem. Haa-

vard tilligemed de Andre bleve døbte, og de opholdt dem hos Kong Olaf Vinteren over og bleve godt beværtede. Denne samme Vinter døde Bjargey, og næste Sommer tog Haavard og hans Frænde Thorhal tilbage til Island. Haavard bragte med sig Tømmer til en stor Kirke. Nu opslog han sin Bolig i den nordlige Del af Thorhalsdal; her boede han en kort Tid og blev syg. Da kaldte han til sig sin Frænde Thorhal og yttrede: „Det hænger saaledes sammen, at jeg er bleven syg, og denne Sygdom vil have Døden til Følge; Du skal arve mit Gods, og jeg under Dig det godt, thi Du har længe tjent mig og ydet mig stor Hjælp. Du skal flytte til den øvre Del af Thorhalsdal og der lade opføre en Kirke, og der vil jeg begraves.“ Da han havde talt det, der laa ham paa Hjerte, døde han kort efter. Thorhal gjorde strax Forberedelser til at flytte længer op i Dalen, hvor han indrettede en stor Gaard, som han kaldte Thorhalstader. Han gjorde et godt Parti, og fra ham nedstammer en talrig Slægt. Her boede han, til han blev gammel. Det fortælles, at da den christne Tro blev antagen i Island, lod Thorhal opføre en Kirke paa sin Gaard af det Tømmer, som Haavard bragte dertil. Det var en smuk Bygning, og her blev Haavard jordet, og man var enig om, at han havde været en udmærket Mand. Saaledes slutter denne Saga.

AM. 4to No. 552 Litra O.
Side 15.

...... De drog nu, indtil de kom til Eyre. Da de vare komne derhen, gik Haavard hjem til Gaarden og hilste Stenthor. Stenthor spurgte: „Hvem er denne store Mand?" Haavard sagde ham sit Navn. Stenthor yttrede: „Jeg saa Dig nok i min Bod paa Althinget sidste Sommer; og Du er Dig nu selv ulig, thi dengang gik Du som en Tigger imellem Boderne, men nu seer Du ud som en tapper Kriger; men har Du nogle Nyheder at fortælle?" Haavard kvad en Vise.

Vi fortælle nu om nogle Begivenheder paa Rødesand. Der boede Holmgangs-Ljot, en Søn af Thorgrim, Søn af Hardref; Ranveg, en Datter af Jarlen Grjotgard, var Moder til Holmgangs-Ljot. Ljot havde en Søn ved Navn Thorgrim med Tilnavnet Gagar. Thorbjørn Thjodreksøn havde været gift med en Søster til Ljot, ved Navn Haldis; en anden Søster til Ljot, Asdis, bortførte Uspak Usvifrssøn, og herfor anlagde Ljot Sag og paastod ham straffet med Fredløshed. Uspak og Asdis havde en Søn, ved Navn Ulf, der senere blev Kong Harald Sigurdsøns Marskalk. Ulf blev opfødt hos Ljot. Grim Køgur boede paa Brekka; han havde to Sønner, ved Navn Sigurd og Thorkel; de vare smaa af Væxt. Ljots Fostersøn hed Thoraren. Ljot kjøbte Slagtekvæg af Grim for 20 Hundrede og betalte med en Bæk, som faldt imellem deres Jorder; denne Bæk havde faaet Navnet Tunsome (Hjemmermarkens Pryd). Grim vandede med denne Bæk sine Enge og gravede i den Henseende Grøfter gjennem Ljots Jorder. Ljot sagsøgte nu Thorbjørn, og siden var deres Forhold meget koldt. Gest Odleifssøn kom til et

Gilde om Høsten hos Ljot. Under Gildet spurgte Ljot Gest, hvad Mand hans Søn Thorgrim Gagar vilde blive. Gest sagde, at hans Fostersøn Thoraren vilde blive mere berømt. Dette syntes Ljot ikke om; men næste Dag spurgte han Gest om Thorarens Skjebne. Gest svarede, at hans Søstersøn Ulf vilde blive mere berømt. Nu blev Ljot vred; dog fulgte han Gest et Stykke paa Veien og spurgte: „Hvad vil der blive min Bane?“ Gest svarede, at han ikke forudsaa hans Skjebne, men raadede ham til at holde Fred med hans Naboer. Ljot spurgte: „Mon Jordlusene, Grim Køgurs Sønner, blive mine Banemænd?“ Gest yttrede: „Haardt bider sulten Lus.“ „Hvor vil det skee?“ spurgte Ljot. „Ikke langt herfra,“ sagde Gest. Om Foraaret sad Ljot paa en Høi og passede paa sine Trælle; han havde en Ærmekappe paa med en Hætte, der var meget snæver i Halsen. Køgurs Sønner løb op paa Høien, og hug begge til ham paa en Gang, og Thorkel snærede Hætten om hans Hals. Ljot bad dem nu at vise sig som gode Naboer. Der løb de ned af Høien og kom paa den Vei, hvor Gest havde redet. Der døde Ljot. Derpaa drog Grims Sønner til Haavard hin Halte, og de opholdt dem hos Stenthor Vinteren over, som før berettet.

Om Haavard Isfirding og Forklaring over Viserne.

AF GÍSLI BRYNJÚLFSSON.

Det er øiensynligt, at nærværende Fortælling hovedsagligen skylder de i over et Aarhundrede i Hukommelsen bevarede Vers af den gamle Haavard sin Tilblivelse. Men saa meget mere maa det derfor ogsaa beklages, at de Haandskrifter af Sagaen, der nu ere os levnede, fornemmelig hvad Versene angaaer, ere saa overordentlig slette, at det nu næsten maa ansees for en Umulighed at gjengive dem i deres oprindelige Form, der, at dømme efter et i Snorres Edda (Vol. I, 232, 2) i sin ægte Form opbevaret Brudstykke af et af Haavards Vers, utvivlsomt maa have været fuldkommen klassisk og i enhver Henseende værdig en ægte Skjald. Saaledes som Versene nu derimod gives i Haandskrifterne, ere de saa forvanskede og slette, at jeg kun kan erindre noget Lignende i de forunderlig forskrevne og fordreiede, men forresten yderst vigtige og mærkværdige Vers af Tind Hallkelssons Digt om Jomsvikingeslaget, der efter et gammelt Pergaments-Haandskrift findes aftrykte i Oldskriftselskabets Udgave af Jomsvikingasaga (S. 137 flg.) — og dog er det lettere at restaurere disse end Versene i Haavardssaga, da de kun ere forskrevne paa en yderst tankeløs, men temmelig tydelig Maade, men ikke tillige aldeles forvanskede og forandrede som hine ved frugtesløse Forsøg af Afskriveren paa at rette dem.

Men ikke alene Versene ere forvanskede i Haavardssaga, saaledes som vi nu have den. Ogsaa selve Fortællingen lider af væsentlige Mangler og Uovereensstemmelser saavel med hvad der i Landnáma berettes om de samme Begivenheder, som ogsaa fornemmelig med det, der efter Localiteterne og Slægtskabsforholdene viser sig at maatte have været den egentlige Sammenhæng; og det er derfor ogsaa nødvendigt, at vi først kortelig dvæle herved, da en rigtig Forstaaelse af disse Forhold fornemmelig maa bidrage til senere at lette Forklaringen af Versene, der netop referere sig til de samme Forhold. Aabenbart har man af den gamle Haavard kun erindret endeel Vers, der alle refererede sig til den samme Gjenstand eller havde deres Udspring fra den samme Tanke, idet de kun udtrykte den dybt krænkede og før saa nedbøiede Faders Haab om eller stolte Glæde over den heldig fuldførte Hævn paa Sønnens Banemænd. Med Undtagelse af det ubetydelige i Begyndelsen anførte Leiligshedsvers, der ogsaa har en heelt anden Charakter, er det ogsaa ene og alene disse Vers, der anføres i Sagaen; og til dem har ogsaa uden Tvivl det Vers hørt, af hvilket det før omtalte Brudstykke anføres i Snorres Edda, men slet ikke, som Nogle have meent, til et ældre Digt af Haavard fra hans forrige Vikingetid, om hvilken Intet er opbevaret. Man vidste vistnok, at han i sine yngre Dage havde været en berømt Viking, men hans forrige Bedrifter vare glemte, og kun Erindringen om hans sidste, saa charakteristiske og af ham selv i uforglemmelige Vers besungne Daad mægtede endnu at forme sig til en virkelig Saga, idet man da tillige ganske naturlig erindrede sig, at han ogsaa før til alle Tider havde vist sig som en tapper Mand; og, hvad mere er, Haavards sidste Bedrift var netop af den Art, at den fortrinsviis maatte erindres, idet man øiensynlig netop paa

Grund af den maatte være tilbøielig til at tænke sig ham som en af hine underlige Mænd, der ikke, mig bekjendt, saa levende men simpelt skildres noget andet Steds som i de islandske Sagaer: Mænd, om hvilke Forestillingen øiensynlig har været den, at de, der ellers ikke regnes blandt Skjaldene, ved Ulykke og Modgang, eller en anden dem overgaaet dyb Krænkelse, bragtes saaledes til at concentrere deres Væsens hele Kraft i en eneste Stordaad, at de ikke alene udførte denne, men efterlode tillige Eftertiden et uforgængeligt Minde om den i saadanne opheiede Vers, der i Originalens ugjengivelige Sprog og hele Tonefald snarere tage sig ud som om de vare dybe Suk, udstødte fra Sjælens Inderste, eller enkelte Bloddraaber, udpressede af Forfatternes Hjærte, end sædvanlige Digte — thi saa hedder det heller ikke oftere, at de have digtet, hverken før eller senere, men kun den eneste Gang. En saadan Mand var Thorarin den sorte, af hvem de magelese „Máhlíðíngavísur“ anføres i Eyrbyggja, hvor de dog ere yderst slet udgivne og bearbeidede, og de Begivenheder, de handle om, ere ikke engang tyve Aar ældre end de her omhandlede af Haavard. En saadan Mand var ogsaa Gest Thorhallessøn, der saa lille og ubetydelig han end syntes, da han endnu næsten kun var en Dreng, dog formaaede at hævne sin uretfærdig dræbte Fader og blive den mægtige og indtil da ubeseirede Víga-Styrs (Drab-Styrs) Banemand, om hvilken Begivenhed der efter Jón Olafsons Vidnesbyrd vare anførte 13 Vers af ham i den nu tabte første Deel af Heiðarvígasaga, i hvilken der ogsaa endnu haves opbevarede de udmærkede og noget lignende Vers af Eirik viðsjá om Kampen paa Heden. Og saadanne Mænd vare endelig ogsaa, maaskee fremfor alle de andre, den i Landnáma omtalte Hromund den halte og hans to Sønner, Thorbjørn og Haastein, af hvilke der i den ældre Recension findes fuldstændig anførte 11 herlige

Kampvers, der rimeligviis endog have foresvævet Haavard, da han digtede enkelte af de Viser, vi her skulle beskæftige os med, og med hvilke man under alle Omstændigheder i en senere Tid var tilbøielig til at sammenblande disse. Styrs Drab og Gests Viser ere nogle Aar senere end de Begivenheder, hvorom Haavardssaga handler, men Hromunds og hans Sønners Kamp med Sleitu-Helge falder noget før, rimeligviis omtrent ved Aar 970 e. Chr., og jeg skal nu her, netop fordi Beretningerne om Hromund og Haavard, der begge havde Tilnavnet „den halte", ligesom og begges Vers i Sagaen oftere ere blevne sammenblandede, kortelig meddele hvad der er opbevaret om den første, samt ogsaa en Oversættelse af de smukke Vers, da disse, efter hvad der er mig bekjendt, aldrig have været oversatte paa Dansk, med Undtagelse af de to første, der i Sandvigs „Danske Sange" findes gjengivne efter A. Magnussons latinske Oversættelse i Bartholins „Antiquitates Danicæ" og senere i Jón Olafsons „Nordens gamle Digtekonst".

Hromund den halte var Søn af Landnamsmanden Eyvind sörkvir, en Fosterbroder til den berømte Landnamsmand Ingimund den gamle, der først bebyggede det midterste Herred i det nuværende Hunevandssyssel paa Nordlandet i Island. Efter de gamle Landnamsmænds Død opstod der Splid mellem Sönnerne, og Hromund maatte, som Følge af at han i en Kamp imod Ingimunds Sønner, i hvilken han deeltog, havde nedlagt een af disse, römme Herredet, efterat han i Kampen havde erholdt det Saar paa Benet, der gjorde, at han senere altid maatte gaae halt. Han bosatte sig nu paa den vestlige Side af Hrutefjorden og havde to Sønner, Thorbjørn, med Tilnavnet „þyna", og Haastein eller Hallstein, som han kaldes i Olaf Tryggvasons Saga; og her var det nu, at den omtalte Kamp fandt Sted, om hvilken der

findes en udførlig Beretning i Landnáma (jfr. Isl. Sõgur I, 161 flg.). Da Thorbjørn allerede havde været gift i længere Tid og havde en omtrent fjortenaarig Søn ved Navn Thorleif, der opfostredes af den gamle Hromund, skete det, at et norsk Vikingeskib, hvorpaa der vare tolv frie Mænd foruden Svende, kom til Hrutefjorden, ført af en Viking ved Navn Sleitu-Helgi (Trætte-Helge) og hans Broder Jörund; de vare alle den næste Vinter hos Thorbjørns Svoger, og Helge blev endog gift med dennes Datter Helga. Om Vinteren forsvandt nogle af Hromunds Heste, og denne tilligemed sine Sønner havde Helge og hans Mænd mistænkte for at have røvet dem, hvorfor ogsaa Herredshøvdingen, den tidt omtalte Midfjords-Skegge, stævnede dem for Althinget og overdrog Hromund og hans Sønner at forsvare Herredet, medens han selv drog til Thinget. Paa Hromunds Gaard var der for Sikkerheds Skyld opført et Virke, det vil sige Husene vare omgivne med Jordvolde, som et Slags Fæstningsværker, thi man stolede ikke paa Nordmændenes Fredsommelighed, der nu vare beskæftigede med at udruste deres Skib for at forlade Landet. Nu skete det en Morgenstund, at en Ravn satte sig udenfor Vinduet og skreg høit; da kvad Hromund, der anede Uraad:

Út heyri ek svan sveita
sára þorns er mornar,
bráð vekr borginmóða,
bláfjallaðan gjalla:
svá gól fyrr, þá er feigir
fólknárungar váru,
gunnar haukr, er gaukar
Gauts bragða spá sagðu.

„Ude hører jeg Saartjørne-Svedens (Blodets) blaafjedrede Svane (Ravnen) skrige høit i Morgenstunden, det er Haabet

om Bytte, der vækker den modige Fugl: saaledes skreg i fordums Dage Krigens Høg, da Døden ventede Feltslagenes Ædlinge og Odins Gjøge spaaede Kamp."

Sønnen Thorbjørn fortsatte da i samme Stil, og hans Vers tilskrives i Haavardssaga ogsaa Haavard, men uden Tvivl kun ved en Feiltagelse:

„Hlakkar hagli stokkinn
hræs er kemr at sævi,
móðr krefr morginbráðar,
már valkastar báru:
svá gól endr, þá er unda
eiðs, af fornum meiði
hræfa gaukr, er haukar
hildinga mjöð vildu.

„Valbølgens (Blodets) haglbestænkede Maage skriger høit af Glæde, naar den kommer til Saarenes Sø, nu fordrer den sin Morgenføde: saaledes skreg i gamle Dage Dødens Gjøg fra det ældgamle Træ, da Saartenens (Sværdets) Høge længtes efter Helteblod."

I det samme trængte Vikingerne ind i Virket gjennem den aabne Dør, som Arbeidsfolkene havde glemt at lukke, da de toge ud til deres Arbeide, og de to Brødre, den gamle Hromund og Drengen Thorleif vare nu de eneste kampdygtige Mænd hjemme paa Gaarden, thi ellers var der kun Kvinder hjemme. Disse sagde, at Hromund var altfor gammel, men Thorleif altfor ung til at deeltage i Kampen, men den gamle Hromund svarede dem kun med følgende smukke Vers, der desuden er meget mærkværdigt paa Grund af den fatalistiske Livsanskuelse, det udtaler aldeles paa samme Maade som vi før kjende den fra det gamle „Hamðismál" (Str. 31), et af de smukkeste Eddadigte, og tildeels endog med de samme Ord (jfr. den ældre Edda, Christ. 1847, S. 165):

Var-at mèr i dag dauði,
draugr flatvallar bauga,
búumst við ilmar jálmi
áðr, nè görr af ráðinn:
ræki ek lítt, þó at leiki
litvöndr Hèðins fitjar,
oss var áðr um markaðr
aldr, við rauða skjaldu.

„Hverken i Dag eller i Gaar blev min Dødstime fastsat, Kampfælle, vi ville nu först kun forberede os paa Valkyrjens Gny (Kampen)! Jeg frygter ikke, om saa end Hedins Klæders rødfarvende Vaand (Sværdet) [1]) skal spille imod de blodige Skjolde, thi mit Livs Varighed er dog alt bestemt for længe, længe siden."

Og saa begyndte Kampen. Sex af Vikingerne fandt Døden indenfor Virkesgaarden, og de andre sex toge da Flugten; men Hromund var ogsaa falden og Drengen Thorleif farlig saaret. Thorbjørn vilde nu lukke Porten, men i det samme blev han gjennemboret med et Spyd; han trak det blodigt ud af Saaret og gjennemborede dermed Helges Broder, Jörund, hvorpaa begge styrtede til Jorden. Helge tog nu sin døende Broder paa Skuldrene og løb saa efter de andre forfulgt af Haastein, der ikke vendte om, førend Helge havde været nødt til at lade Jörund falde, der da ogsaa allerede var død. Da Haastein kom tilbage, spurgte Kvinderne ham, hvorledes det Hele var gaaet til, og der siges da, at han som Svar fremsagde følgende otte Stropher, der dog snarere vistnok bør betragtes som et sammenhæn-

---

1) *D. e.: den Vaand, som saarer Hedin og gjör hans Klæder (Brynjen) blodige, efter den bekjendte Mythe om Hjadningernes berömte Kamp, imellem Hedin og Högne, der gjentager sig alle Dage indtil Verdens Ende.*

gende Digt, han rimeligviis har digtet strax efter om Kampen, maaskee for paa den Maade at fortælle Midfjords-Skegge Nyhederne, naar han vendte tilbage fra Althinget, men aldeles ikke extemporeret. Da det ikke her er Stedet til at skrive nogen udførlig Comentar, saa maae jeg denne Gang lade det beroe ved blot at meddele en correkt og rigtig interpungeret Afskrift af Texten efter Landnáma tilligemed en tro, om end undertiden maaskee noget fri Oversættelse af det krigerske Digt, hvis egentlige stolte Charakter det ikke er saa let at gjengive i noget nyere Sprog.

Hèr hafa sex, þeir er sævast
sútlaust, bana úti
svipnjörðungar sverða,
sárteins á brústeinum;
hyggk at hálfir liggi
heptendr laga eptir,
eggskeindar lèt ek undir
óbiðlngum svíða.

Vark-at ek furs með fleiri
fetla stígs at vígi:
fyri vorum þar fjórir
frændr ofstopa vændir,
en tólf af glað Gylfa
gunnþings hvatir runnar
köld ruðu vápn, þeir er vildu
vors fundar til skunda.

Sjö hafa sækitífar
Svolnis garðs til jarðar,
blóð- fèll varð á -valla,
valdögg, nösum höggvit;

mun-at furviðir fleiri
Fjölnis þings, enn hingat,
út um Ekkils brautir
Jálks mærar skæ færa.

Hèr megu hæli-börvar
hljóms daltangar skjóma
dýrs, hvat drýgðu fjórir,
dagverks sjá merki;
en ek, hyrbrigðir, hugða,
hrafn sleit af ná beitu,
gunnar ræfrs at gæfim
gritbítum frið lítinn.

Unnum auðimönnum,
á ek þunnan hjör, gunnar,
drógumst vèr at vígum,
verk, dreyruga serki:
höfðu herðilofðar
hildar borðs und skildi,
þvarr hangr-völum hengi-
-hungr, vèsæri-tungur.

Harðr var gnýr, þá er gjörðum
grjótvarps lotu snarpa,
gengu sverðs at söngvi
sundr gráklæði Þundar,
áðr á hæl til hvíldar,
hlutu þeir bana fleiri,
Hjaldrs kom hríð á skjöldu,
hækings viðir æki.

Heyri svan, þar er sárir
sigrstalls viðir falla,
benskori drekkr báru
blóðfalls, of ná gjalla:
þar fèkk örn, en erni
eru greipr hræjum sveipar,
sylg, er Sleitu-Helgi
segðauðigr fèlt rauðu.

Báru upp af ára
allþakkligum blakki,
ýtar oss at móti
álmþingsamir hjálma;
en á braut þeir er báru
beiðendr, goðum leiðir,
hlíða, herðimeiðar,
hauðrmens, skarar rauðar.

„Her ude ligge nu sex Krigere døde, de som slumre der saa roligt paa deres Skjolde; Halvdelen af de Lovovertrædere, troer jeg, ligger der efter, og haardt lod jeg de Ransmænd føle Svien i de egbidte Saar.

„Det var ikke med det større Antal at jeg drog mit Sværd til denne Kamp, thi vi vare sammen kun fire Frænder, for at modtage det overmodige Angreb; men tolv vare de tappre Mænd fra Gylves Ganger (Skibet), der ønskede at træffe sammen med os, for at rødfarve det kolde Jern.

„Det varme Blod har flydt i Strømme paa Vallen, og syv af Angriberne maatte bide i Græsset: flere Krigere, end der kom hertil, skulle nu vist ikke føre Jalks Möres Hest tilbage henover Ekkils Vei [1]).

---

1) *„Jalks Möre" = Jalks Land, d. e. Söen, dens Hest er Skibet. Jalk er et af Odins Navne, og saaledes kaldtes han, da han som en gammel*

„Her kunne nu de, som Sværdegnyen glæder, skue Mærkerne om det dyrkjøbte Dagsværk, der blev udført af Fire; thi jeg troer nok, tappre Kriger[1], at vi kun lode de Fredsbrydere liden Ro — men Ravnen sønderslider de Døde.

„Vi førtes uvilkaarlig til Kampen, men mit Sværd har en skarp Klinge, og vi skaffede de Ransmænd saa røde Skjorter: de krigsvante Mænd havde hvasse Sværde under deres Skjolde, og Dødsfuglenes Begjærlighed efter Aadsel blev endelig tilfredsstillet.

„Det var en haard Dyst, da vi først længe lode Stene hagle ned over dem; Odins graae Klæder (Brynjerne) maatte da briste i Vaabengnyen, førend de Vikinger vege tilbage for at søge Hvile; der vare faldne flere af dem, og Kampen rasede mod Skjoldene.

Mand opholdt sig hos den berömte mythiske Sökonge, Gnodar-Asmund, Nordens Jason, om hvem Sagnet gik, at Odin selv endelig havde nedsænket hans ikke mindre berömte Skib, Gnod, med hele Besætningen i Nærheden af Læssö, efter först at have gjennemboret Kongen selv med sin Geir, for at bringe ham til Valhal. Det er derfor betegnende, at Söen af Digterne netop skal kaldes „Jalks Land“ eller „Möre“ — gamle norske Sömænd have endnu beholdt det poetiske Udtryk „Blaamyre“ om Söen, at seile kalde de at „plöje Blaamyren“ — thi ellers er det egentlig kun alle mythiske Sökongers Land eller Vei, at den kaldes, som ogsaa her i dette Vers „Ekkils Vei“, thi Ekkil var netop en af disse, Broder til Skekkil og Fader til Skate, Fader til Bele, den skjönne Ingeborgs, Fridthjofs Elskedes, Fader, hvilke Personer alle ere fuldstændig mythiske.

1) *Den direkte Tiltale til en enkelt eller flere Mænd saavel i 4. som i 8. Strophe, synes vistnok at stadfæste den för fremsatte Gisning, at Forf. snarere har fremsagt sit Digt senere i en Forsamling af Mænd, f. Ex. hos Skegge eller en anden Hövding, end strax paa Stedet extemporeret det, for saaledes at fortælle Gaardens Kvinder Begivenheden. For megen Vægt maa der dog heller ikke lægges paa denne Omstændighed, da det desuden var blevet til en Sædvane i den gamle Skjaldepoesi næsten altid at lade som om Forf. henvendte sine Ord til een Tilhörer eller flere, skjöndt dette dog ikke just var Tilfældet ved enhver Leilighed; men Sædvanen havde naturligvis sin Oprindelse derfra, at ethvert Digt eller enkelt Vers oprindelig var bestemt til at fremsiges til en Enkelt eller Flere sammen, og saa benyttede man senere den engang tilvante Form paa en conventionel Maade, uden just altid at tage det saa nöie med Virkeligheden. Men her er dog, som sagt, Sandsynligheden i det mindste lige saa stor for at Tiltalen er virkelig meent, som ene og alene en conventionel Talemaade.*

„Hører nu, hvorledes Blodstrømmens Svane skriger over Ligene, der hvor de seiervante Krigere ligge faldne, thi Saarfuglen drikker nu deres Blod; der fik Ørnen nok at sluge, men i Ørnens Kløer hænge Aadselsstykker, hvor Sleitu-Helge hentede sig sit røde Hovedsmykke.

„Kamplystne kom de os imøde fra Aarernes lækkelige Ganger (Skibet) og smykkede med Hjælme: men bort maatte de vanke, forladte af Guderne, I guldsaarende Krigere, med blodige Pander.“

Sleitu-Helge stødte derpaa fra Land med Resten af sin Besætning, men var uheldig og forliste strax den samme Dag med Mand og Mus paa et Skjær i Fjorden, der endnu bærer hans Navn. Haastein derimod levede længe endnu og ansaaes altid for en tapper Mand, men omtales forresten ikke videre, undtagen forsaavidt Sagnet gik i Island, at han endelig var falden i Svolder-Slaget paa Ormen den lange, hvor man paa en Maade holdt af at forene alle Helte, som det nogenlunde lod sig gjøre med, paa Grund af Tiden. Hans Brodersøn Thorleif kom sig af sine Saar og boede siden paa sin Bedstefaders Gaard, der længe senere var berømt som Skuepladsen for hiin heltemodige Kamp, der ogsaa i de gamle Skrifter fornemmelig er bekjendt under Navn af „Kampen paa Fagrabrekka“.

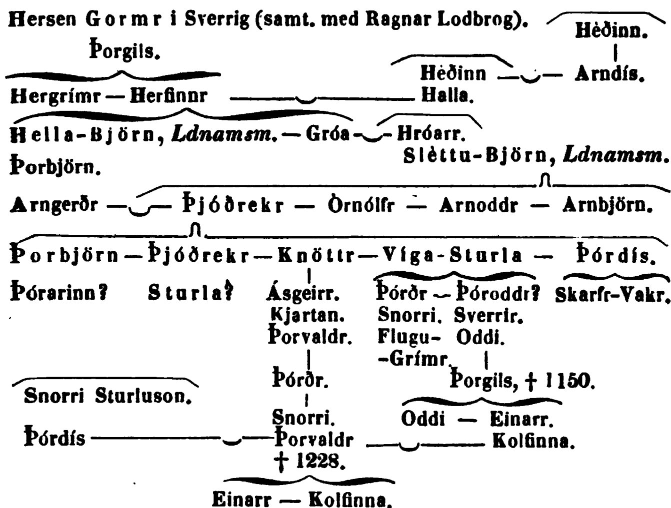
Det maa af det Anførte være øiensynligt, at alt hvad man har erindret om Hromund den halte og hans Sønner, umiddelbart har knyttet sig til de i en længere Tid i Hukommelsen opbevarede udmærkede Vers af disse Tre, som det altid maatte være en let Sag at lære udenad og huske. Men saaledes kunne vi ogsaa være overbeviste om at det er gaaet i de føromtalte andre Tilfælde, hvor tillige, som forresten oftere, den Overensstemmelse finder Sted i Fortællingerne, at hver enkelt Strophe anføres som digtet sær-

skilt, en ved denne, den anden ved hiin Leilighed; omendskjøndt det af selve Versene tydeligt maa fremgaae, at de langt snarere bør betragtes som enkelte Led af større sammenhængende Digte om de paagjældende Begivenheder. Dette er f. Ex. saa aabenbart Tilfældet med Hensyn til de føromtalte „Máhlíðingavísur“ i Eyrhyggjasaga, at der aldeles ikke kan være nogen Tvivl om, at de hovedsageligen kun udgjøre et enkelt Digt, som Thorarin den sorte har digtet, for paa den Maade at underrette sin Svoger og Ven, den mægtige Vermund den mjofe, Viga-Styrs Broder, om hvad der var skeet, og samtidig paa en Høvdingen hædrende Maade at opfordre ham til nu ogsaa at yde sig mandig Bistand i hvad der vilde paafølge: og hvad Gests Vers om Viga-Styrs Drab angaaer, saa synes de ogsaa snarest, forsaavidt man kan dømme om dem efter Jon Olafsons Angivelse af deres Indhold, at maatte betragtes som et for største Delen (syv Stropher i det mindste) sammenhængende Digt, i hvilket Drabsmanden fortalte den Thorstein Gislason, hos hvem han søgte Beskyttelse, hvorledes det Hele var gaaet til. Men saameget mere har man da ogsaa Grund til at antage at det heller ikke i Hovedsagen har forholdt sig paa nogen anden Maade med de i Haavardssaga opbevarede Viser, som vi her fornemmelig have at beskjæftige os med; og vi skulle nu ogsaa strax see, idet vi kortelig gjennemgaae Sagaen og gjøre opmærksom paa de i den forekommende Misforstaaelser, at dette virkelig heller ikke er Tilfældet [1].

---

1) *Som Beviis for at heller ikke den gamle Hromunds eller Sönnen Thorbjöns Vers behöve at være improviserede, kan det maaskee ogsaa tjene at Udtrykket „er mornar“ i det förste af disse netop ikke synes at referere sig til noget enkelt Tilfælde alene: Hromund siger, at han hörer Ravnen skrige „naar det dages“, og heri synes der at ligge, at dette flere Gange har været Tilfældet og altid, efter som jo Troen dengang var*

Den ene af Sagaens Hovedpersoner, den onde Thorbjørn, hørte til en Høvdingeslægt, der ellers ogsaa er velbekjendt fra Landnáma, hvis Beretning i det Hele taget, som den rigtigste, det her fornemmelig kommer an paa at gjøre sig bekjendt med. Ved at sammenholde Beretningerne i Landnáma S. 195 med hvad den fortæller S. 156 om Herfinns og Hallas Søn Hella-Bjørn, der tog Land i den nordvestligste Deel af Island, og S. 127 om Slèttu-Bjørn, Stamfaderen til den heromtalte Høvdingeslægt i Isefjorden, faaer man følgende Stamtavle, som vi her opstille for en tydeligere Oversigts Skyld, og for senere at kunne henvise til den:

Betragter man nu dette Schema, saa er det øiensynligt,

med Hensyn til Ravnen, Odins Fugl, pleiede at vække Anelser om en nærforestaaende Kamp hos de Tre, der jo ogsaa i længere Tid hver Dag maa have ventet et Angreb af Vikingerne.

at Hella-Björn hörte til de ældste Landnamsmænd, medens Slèttu-Björn først er i anden Række; og om denne sidste maa man desuden efter den dobbelte Beretning i Landnáma (S. 127 og 195) slutte, at han først tog Land i Skagefjorden paa Nordlandet i Island, hvor ogsaa endnu den Gaard han skal have boet paa, bærer hans Navn, førend han derfra drog til Vesterlandet for der at bosætte sig i Herredet Saurbæ. Det bliver da klart, at han allerede maa have været givt og haft Sønner, da han bosatte sig i Skagefjorden, hvilken han rimeligvis alene har forladt i Anledning af at han senere givtede sig med Thurid, en Datter af en af de ældste Landnamsmænd paa Vesterlandet, i hvis Herred han da ogsaa ganske rigtig bosatte sig. Thurid maa altsaa have været hans anden Kone, og med hende havde han Thjodrek, fra hvem den senere Høvdingeslægt paa Vesterlandet stammede, medens man maa antage at hans Sønner af første Ægteskab bleve tilbage i Skagefjorden, hvor deres Efterkommere stode i nær Forhold saavel til den rige og mægtige Hjaltes Slægt, som ogsaa de med denne nærbeslægtede Aasbirnunger, Skagefjordens egentlige senere Høvdinger. Men det er kun den vesterlandske Green af Slægten, vi her have at beskjæftige os med.

Det er en bekjendt Sag, at Island i Oldtiden var inddelt i tretten Thing, af hvilke ethvert igjen bestod af tre saakaldte „Godord", uden at der dog imellem disse indbyrdes vare afstukne faste Grændser indenfor Thinget. I Almindelighed svarede hvert Thing til det, som i de nordiske Stamlande kaldtes et „Folkland", en Benævnelse, der vistnok nærmest bevaredes i Sverrig, men dog ogsaa lader sig paavise i Norge og Danmark, hvor Stifterne siden svarede til den, og ingenlunde maa forvexles med den anden Benævnelse „Fylke", der var den almindeligste i Norge; thi ogsaa

det lader sig af et Skjaldevers paavise, at Fylket oprindelig kun var en Underafdeling af Folklandet, saaledes at dette egentlig skulde omfatte tre Fylker, af hvilke hvert igjen bestod af fire eller fem Herreder, der bestyredes af arvelige Herser, der maatte love Kongen, eller hans Repræsentant, Jarlen, Huldskab og Troskab, og i det mindste vare forpligtede til at følge ham med et vist Antal Krigere i Leding. Man seer altsaa at de gamle islandske „Godord“ nærmest have svaret til Fylkerne, der enten bestyredes af Underkonger, Fylkeskonger, eller blot af Jarler; og i Virkeligheden skal man ogsaa altid see at Godernes Funktion og hele Magtstilling langt snarere svarer til Smaakongernes, end til Hersernes, med hvilke sidste det dog er en almindelig Misforstaaelse at sammenstille dem. De vare ingenlunde som disse sidste Andres Mænd, men langt snarere, som hine, fuldstændig uafhængige og souveræne hjemme, hver i sit Distrikt, der derfor ogsaa kaldtes et „Rige“, ikke mindre i Island end i de nordiske Stamlande (jfr. Sturl. S. passim), og udrustede med alle de Kongemagten oprindelig udelukkende tilkommende Rettigheder, som f. Ex. Retten til at sammenkalde og hellige et almindeligt Thing, sætte en afgjørende Dom (Ret) o. s. v.; thi, at Goderne maatte anerkjende Landsloven som staaende over dem, og altsaa ikke almindelig kunde afgjøre nogen Sag i sidste Instans undtagen paa et ordentlig fælles Thing for de tre Godord, eller Thinget, Folklandet (et Landsthing kaldtes det i Danmark), hvor de paa en Maade udgjorde et høiere Collegium — det var ikke, efter Oldtidens Begreber om en lovmæssig Kongemagt, nogen Indskrænkning af deres Souverænitet eller kongelige Myndighed, men snarere Noget, de ogsaa havde tilfælles med Smaakongerne før de store Rigers Stiftelse i Norden, idet disse jo ogsaa maatte møde paa de fælles Thing for flere, sædvanlig

tre Fylker, og desuden ogsaa aarligen samledes til større Møder, de saakaldte „Kongestævner", der nærmest maae have svaret til det gamle islandske Althing, der fornemmelig var en aarlig Forsamling af alle Landets Goder paa eet Sted. De gamle islandske Forfattere, der omtrent to Hundrede Aar, eller sex Slægtled, efter Ingolfs første Ankomst til Landet, først samlede Beretningerne, eller de ældste endnu levende Mænds Erindringer om Islands Bebyggelse, antage at Landet var blevet heelt bebygget paa omtrent 60 Aar, altsaa i Tiden fra 870—930; og om dette nu end kun er en Beregning, fornemmelig efter Slægtledene, saa maa man dog tilstaae at den er istandbragt med en saadan Omsigt, at man aldrig vil kunde udfinde Noget, der bedre stemmer overeens med de traditionelle Erindringer om disse, hvorpaa det Hele dog til Syvende og Sidst ogsaa var bygget; og det maa saaledes antages for en afgjort Sag, at Landets Bebyggelse virkelig har varet igjennem tre Slægtled, da det af Slægtregistrene er fuldkommen klart, at de senest ankomne Landnamsmænd i Virkeligheden vare samtidige med de ældstes Sønnesønner. Hermed er det nu ogsaa i nøie Overensstemmelse, at man endvidere antog, at den endelige Ordning af Landets egentlige Styrelse, der i alle sine Hovedtræk stedse siden bevaredes, netop ogsaa var samtidig med Landnamstidens Slutning, idet Ulfljot da skulde have bevirket Antagelsen af den første Fælleslov for hele Landet, den saakaldte „Ulfljotslov", der ogsaa egentlig ligger til Grund for Graagaasen; men Ulfljot selv, der hørte til den ældste Generation af Landnamsmænd, om han end maaskee var noget yngre af Aar end f. Ex. Ingolf, maa altsaa have været meget gammel da han promulgerede sin Lov, og hans Eftermand, eller, som han ogsaa ofte ansees for, den egentlige første Lovsigemand, Hrafn Hængssøn, regnes ogsaa altid

at have været dette fra 930, ved hvilket Aar man altsaa maatte antage at Ulfljot var død. Men ved Ulfljotsloven var det nu netop, at Landets føromtalte Inddeling skulde være bleven endelig ordnet og fastsat, altsaa lige før 930, eller omtrent samtidig med det Tidspunkt, man ellers antog for Landnamstidens Slutning; hvilket med andre Ord slet ikke vil sige andet, end at man under alle Omstændigheder tænkte sig Landets Inddeling i Thing og Godord som ligesaa gammel som dets fuldstændige Bebyggelse. Ved denne Tid maatte man altsaa ogsaa antage, at de seneste Landnamsmænd, som f. Ex. den berømte Høfða-Thord i Skagefjorden, den 6te Mand fra Ragnar Lodbrog, endnu vare temmelig unge eller i det mindste i deres bedste Alder; og ved denne Tid, eller maaskee lidt senere, falder ogsaa den føromtalte Thjodreks, Sleitu-Bjørns Søns, Bosættelse i Isefjorden, hvor hans Slægt kom i Strid med Haavard og senere altid afgav dette Distrikts egentlige Godordmænd eller Høvdinger. Men da hele dette Forhold er af sær Vigtighed med Hensyn til Haavardssaga, fornemmelig fordi Isefjorden allerede førend Tjodrek kom dertil havde været bebygget, igjennem to Led i det mindste af berømte Slægter, saa ville vi her lidt nærmere undersøge Sagen.

De tretten Thing i Island havde altid naturlige Grændser, der dannedes af Floder og Bjerge, og det nordvestligste af disse bestod saaledes nøiagtig af den store naturlige Halvø, der imod Nordvest strækker sig ud imellem Bredefjorden paa Vesterlandet og Hunefjorden paa Nordlandet. Som ethvert andet Thing bestod ogsaa dette af tre Godord, det sydligste, der omtrent svarer til det nuværende Bardestrandssyssel, det midterste hvis Hovedherred oprindelig var Dyrefjorden, og det nordligste, der fornemmelig omfattede Isefjorden og de nordlige Fjorde. Det er før bemærket, at Goderne i

Virkeligheden svarede til Jarler eller Smaakonger, men aldeles ikke til Herser, og det følger da af sig selv, at til disse sidste maa igjen snarest de Høvdinger have svaret, der under Goderne bestyrede de mindre Herreder, som enkelte Dale eller Fjorde, medens endelig Massen af Landnamsmændene, der dog som oftest vare rige Mænd, der eiede eet eller flere Skibe, og hovedsagligen bestod af forhenværende Vikingeførere, fornemmelig hørte til Høldernes[1] Klasse, en Stand, der i Danmark senere repræsenteredes af den Deel af Herremandsstanden, der ikke førte nogen af Kongen givet Titel, som f. Ex. Ridder o. s. v. Man seer da ogsaa heraf at det ligefrem er en Selvfølge, at der, foruden Goden, i hvert enkelt Distrikt tillige maatte gives en Mængde mægtige og temmelig uafhængige Mænd, saameget desto mere

1) *Efter det ældgamle Rígsmál hörte Herserne ogsaa i Grunden til Höldernes Klasse og vare kun „primi inter pares;" de stode ganske i det samme Forhold til disse som hos Romerne „curiones" til „decuriones." Forresten maa jeg gjöre opmærksom paa, med Hensyn til det her Yttrede om Jarler og Goder, at Talen alene er om Funktionen og Magten, men aldeles ikke om Rangen eller Værdigheden, der, hvor underlig det end maaskee klinger for Nogle, i den aristokratiske Oldtid ingenlunde var mindre udpræget end i Nutiden: thi i saa Henseende kan der næppe være Tvivl om at en Jarl, eller maaskee endog en Herse, fornemmelig efter at Benævnelsen „Lændermand" var bleven den almindelige om disse som Kongernes fuldstændige Lehnsmænd, betragtedes som höiere i Rang end en islandsk Gode, der aldeles ikke tillagde sig selv nogen af hine gamle Rangtitler, med hvilke der vistnok altid maatte fölge en större Glands, men om hvilke det desuden ogsaa gjaldt fra Arildstider, at kun en Konge kunde meddele dem. I denne Henseende vare derfor de gamle Islændere republikanske nok, og hvad de nordiske Stamfolk angaaer, saa kan det næppe være tvivlsomt, at de altid maatte være meest tilböielige til at betragte selv de mægtigste islandske Hövdinger omtrent paa samme Maade som Englænderne nu, fordi de selv kun have beholdt Benævnelsen „Lord" og andre Titler, betragte selv Amerikanernes meest indflydelsesrige Statsmænd, det vil sige som kun henhörende til Borgerklassen. Det var Misforholdet mellem den virkelige Stilling og Titelen, der maatte bevirke dette, om der end tillige ikke fattes Exempler i Sagaerne paa, at den modsatte Opfatning ogsaa kunde finde Sted, idet undertiden isl. Hövdinge tillægges Prædikatet „tíginn", der ellers kun anvendes technisk om Jarler og Fyrster, men næppe nogensinde om Herser.*

som de selv meget ofte endog hørte til den samme Slægt som Godordsmanden; og heraf fulgte da atter det, som ogsaa virkelig var tilladt efter den gamle Landslov, at nemlig flere Familier meget gjerne maatte besidde et enkelt Godord i Forening, om de end pleiede at overdrage den ydre Repræsentation til en Enkelt, hvilket ligefrem altid var en Nødvendighed og vistnok lovbefalet paa Thinge. Men dette er derfor ogsaa Grunden til at det for den ældste Tids Vedkommende undertiden kan være noget vanskeligt ligefrem at bestemme, hvilken Mand eller Slægt, der egentlig har været i Besiddelse af Godordet i dette eller hiint Distrikt, idet flere af de Mænd, der ellers kun bestyrede mindre Herreder og som vi snarest maa ansee for svarende til de gamle Herser i de nordiske Stamlande, meget godt tillige kunne, og ofte synes at have havt Andeel i selve Godordet; og dette synes f. Ex. strax at have været Tilfældet i det sydligste Distrikt i det omtalte nordvestligste Thing, hvor, for den ældste Tid i det mindste, tre Slægter kunne paavises, der alle synes at have haft Andeel i Godemagten. Først var der Hallstein Gode og hans Slægt i Thorskefjorden, hvor det aarlige Hovedthing holdtes for hele Halvøen, som derfor ogsaa almindelig betegnedes som Thorskefjords-Thing; dernæst kommer Reykjanæs-Slægten, til hvilken Are Maarssøn hørte, der først blev forslagen til Amerika, og hos hvilken Godordet forblev til i Begyndelsen af det 12te Aarhundrede; samt endelig den egentlige Høvdingeslægt paa Bardestranden, til hvilken den berømte og vise, ogsaa her i Sagaen omtalte Gest Oddleifssøn hørte, medens det maa staae hen om ikke ogsaa Slægten paa Rødesanden, om hvilken senere mere, der stammede fra en Fosterbroder til Gests Stamfader, ogsaa havde en Andeel i Godordet. Gests og Ares Slægt var oprindelig den samme, idet begges Stamfædre, der vare

Landnamsmænd, paa samme Maade udledede deres Herkomst fra en Broder til den mythiske Søkonge Half, en Søn af Hørdelands ikke mindre mythiske Konge Hjørleif, og man seer altsaa at det ikke i sig selv var unaturligt, at begge Slægtens Grene, som før antaget, delte Magten. I Thingets midterste Deel var det oprindelig Slægten fra Alviðra i Dyrefjorden, der af Nogle antages for at stamme fra Harald Haarfager selv, og af hvilken to yngre Medlemmer deeltog i Jomsvikingeslaget, som havde Magten; men senere synes denne fornemmelig at være gaaet over til Seldalsslægten i Arnarfjorden, om hvilken der senere vil blive Leilighed til at sige mere, og hos hvilken ogsaa Godordet forblev indtil Sturlungernes Tider, uden at det dog nu er muligt at afgjøre om ikke begge Slægter fra Begyndelsen af have haft Andeel i dette. Og i den nordligste Deel af Thinget, eller Isefjorden, var det endelig den tidt omtalte Thjodreks Slægt, der i det mindste fra Slutningen af det 10de og lige indtil Foreningen med Norge i det 13de Aarh., og i Grunden endnu længere, uafbrudt vedblev i Besiddelsen af den høieste Magt, medens vi i det Følgende skulle see, at en anden Slægt før maa have været den herskende i dette Distrikt; thi i Virkeligheden er Fortællingen om Haavard Isfirding ikke andet end en vistnok altfor ufuldstændig Beretning om, hvorledes hiin grumme, udenfra indtrængende svenske[1] Slægt först til-

1) *Det fortjener at bemærkes at den svenske Herse, Gorm, som er stillet i Spidsen for Stamtavlen og som selv siges at have været gift med en Datter af en Kong Eirik i Uppsal, medens hans Sön Thorgils var givt med Datteren af en russisk Konge Burizleif, den ældste altsaa der omtales i nordiske eller russiske Kilder og ældre end Rurik, men som man hidtil ikke har lagt Mærke til — det fortjener at bemærkes, at denne Gorm vistnok maa have hört til den samme Hövdingeslægt paa Ulleråker og senere i Birka, til hvilken vistnok ogsaa den Herigar (Hergeir) hörte, der efter Rimbert först lod sig omvende til Christendommen af Ansgar. I den Henseende er det derfor ogsaa overmaade mærkværdigt, at Thorvard Spakbödvarssön i Skagefjorden i Island, der först lod reise en Kirke i Landet, henimod*

trodsede sig Magten i disse Herreder, som den senere saa godt bevarede.

Naar man kun regner Isefjorden alene, saa besattes den oprindelig efter Landnáma af ni Landnamsslægter, af hvilket dog kun de færreste have hørt til det ældste Slægtled; men regner man derimod Sugandefjorden, Geirmunds nordlige Landnam og Hellu-, eller som han ogsaa kaldtes, Skjalda-Bjørns Landnam med, der utvivlsomt paa Grund af Slægtskabsforholdene nærmest maa have sluttet sig til Thjodreks Ætlingers Godord, saa faaer man ud, at Distriktet i det Hele taget maa have omfattet tolv Landnam. Hovedherredet var naturligvis altid Isefjorden selv, og længst inde i den var det ogsaa at den Slægt havde taget Land, der baade maa ansees for den ældste og fornemste i disse Herreder; dens Stamfader var Snæbjørn, en Broder til den mægtige Helgi den magre, der havde besat Øfjorden paa Nordlandet, og det er altsaa øiensynligt, at han hørte til den ældste Slægt af Landnamsmænd. Hans Søn var Holmstein, Fader til Snæbjørn Galt, der overhovedet er den sidste navngivne Repræsentant for Slægten, idet Landnáma kun indeholder en saare mærkværdig Beretning om hans tragiske Endeligt (Isl. S. I, 151 flg.). Efter Slægtledene bliver denne Snæbjørn omtrent samtidig med Thjodrek, men der er dog al Grund til at antage, at han har været noget yngre, undtagen forsaavidt denne selv rimeligvis ogsaa, som Søn af andet Ægteskab, har været endeel yngre, end

tyve Aar förend Christendommen ellers blev antaget der, netop hörte til den nordlandske Green af Slèttu-Björns Slægt: det er som om Traditionen om Herigar havde bevaret sig hos Slægten og gjort den mere villig end andre til at forlade Hedendommen. Yderst mærkværdigt er desuden ogsaa det sjældne Navn Gorm paa dette Sted, ligesom Betegnelsen af en svensk Hövding som Herse tilstrækkelig viser, hvor stor Uret Prof. Munch har haft i at ville gjöre denne Titel til udelukkende norsk.

man efter Slægtledene skulde antage; thi forresten er det ikke let af Beretningerne at see nøiagtig hvad Aar Snæbjørn døde, og man faaer heller ikke at vide om han den Gang var en ældre Mand, eller først i'sin bedste Alder. Han var paa mødrene Side en, men vistnok yngre Fætter til den mægtige Høvding paa Sønderlandet, Tungu-Odd, en yngre Samtidig af Egil Skallagrimssøn, om hvem vi vide at han var født omtrent ved Aar 905; men forresten optræder han fornemmelig handlende i Forening med Personer, der altid maa regnes een Generation yngre end disse. Det fortælles nemlig (l. c.) at han, efter at have hævnet sin Frænke, den skjønne men trodsige Hallgerd, Tungu-Odds Datter, og fældet hendes Mand, Hallbjørn, drog ud for at opsøge Gunnbjørns Skjær (jfr. Grønl. hist. Mindesm. I., 71 flg.) imellem Island og Grønlands Østkyst, hvilket utvivlsomt var førend Eirik den røde ved Aar 983, ogsaa lokket af Sagnene om de samme Øer, første Gang drog ud paa et lignende Tog, og da opdagede Grønland; og i Fællesskab med Snæbjørn var desuden ogsaa paa Skibet Hrolf fra Rødesanden af den føromtalte Høvdingeslægt der paa Stedet, der stammede fra en Fosterbroder til den vise Gests Stamfader, hvis Ven Hrolf ogsaa ellers kaldes og hvis omtrentlige Jævnaldrende han uden Tvivl har været. Antage vi nu Gest for at være født omtrent ved Aar 935, saa kan Snæbjørns Fødselsaar meget godt sættes omtrent ved Aaret 920; og hermed stemmer det da ogsaa godt overens, at han rimeligvis er den samme Snæbjørn, af hvem der ellers i Snorres Edda anføres een og en halv Strophe om en Jarl (Vol. I., 328 og 460), der altsaa enten maa være Haakon Jarl som yngre, eller snarere maaskee ogsaa hans Fader, den mægtige Sigurd Jarl. De to udmærkede Fragmenter, der skildre Søen og en Søfart, have øiensynlig hørt til et

større Digt, og jeg vil derfor saa meget mindre undlade at meddele dem her, som de kun kunne bidrage til at vise Forfatterens Karakter som en vældig Sømand, der kjendte og elskede Havet, med dets Frihed og med dets Rædsler, og nu maaskee i en fortvivlet Sindsstemning, efter Hallgerds og Hallbjørns Drab, søgte Trøst i at trodse nye Farer og over det nordlige Hav at opsøge øde ubekjendte Steder. Versene lyde saaledes (jfr. Antiq. Tidsskr. 1852—54, S. 136):

Hvatt kveða hræra grótta
hergrimmastan skerja
út fyrir jarðar skauti
Eylúðrs níu brúðir:
þær er lungs fyrir löngu
liðmeldr, skipahliðar
baugskerðir ristr barði
ból, Amlóða mólu.

Og det andet Brudstykke:

Stjór viðjar lætr styðja
stáls búðlunga máli
hlemmisverð við harðri
húflangan sèr dúfu.

„Hurtig, siger man, at den evige Malstrøms (d. e. Havets) ni Døttre (Bølgerne) omhvirvle Skjærenes Kværn ude for Jordens Rand; de som for længe siden malede Amlodes Havmeel (jfr. Saxo om Amleth, Hamlet) — men Høvdingen gjennemfurer Skibenes Vei (Søen) med Stævnet.“

„Kongernes Omgangsven (d. e. Jarlen) lader den lange Snække støtte sine mægtige Stævnsværd (d. e. de saakaldte *brandar*, etslags Bugspryd) til den barske Bølge.“

Vi kunne nu efter det Anførte antage, at Snæbjørns Tog til Gunnbjørnsskjær falder henimod Aar 970, men det fik et meget uheldigt Udfald for ham selv og hans Ledsagere;

hvad der allerede antydes som Noget, man anede i Forveien, idet der siges at en af Deeltagerne havde en Drøm, i hvilken Anledning han digtede følgende Vers: „Os begge Bane beredt jeg skuer, Alt saa ynkeligt ud i Havet mod Nord, Frost og Kulde, de frygteligste Rædsler — der af seer jeg grant, at Snæbjørn maa døe“. Besætningen, bestaaende af 24 Mand, overvintrede paa Øerne, og her synes der at være opstaaet Splid imellem Førerne, Snæbjørn og Hrolf, hvilket havde tilfølge, at den første virkelig blev myrdet tilligemed sin Fosterfader Thorodd, medens hans øvrige Ledsagere bleve tvungne til at sværge ikke at ville røbe Mordet; hvorpaa alle forlode Gunnbjørnsskjær, og seilede til Helgeland i Norge, hvorfra de siden vendte tilbage til Island, hvor altsaa, som man seer, Følgen af at Snæbjørn selv ikke mere kom tilbage, maatte blive den, at Isefjorden noget efter Midten af det 10de Aarhundrede foreløbig var uden Høvding. Thi vistnok blev Snæbjørn senere hævnet og hans Banemand Hrolf paa Rødesand beseiret, uagtet han havde forskandset sig paa en Hede ovenover sit Herred og hemmelig understøttedes af sin Ven og Nabo, den mægtige Gest Oddleifssøn — men dette var kun efter Foranstaltning af en Høvding i Borgefjorden, hvor Tungu-Odds Slægt havde Magten, og selve Snæbjørns Æt omtales ikke mere i Isefjorden, hvor fra nu af Thjodreks Sønner optræde som de mægtigste.

Vi have allerede i det Foregaaende seet, at Sleitu-Bjørn flyttede fra Skagefjorden til Herredet Saurbæ paa Vesterlandet, hvor han blev givt med en Datter af Landnamsmanden der paa Stedet, Steinolf, en Søn af Hersen Hrolf paa Agder i Norge, og vi kunne med temmelig Sikkerhed antage, at dette omtrent var ved Aar 910, eller noget senere. En Søn af dette Ægteskab var Thjodrek, om hvem det derpaa berettes, at han drog til Isefjorden, da han syntes at

han havde for lidet Land paa det andet Sted; og da nu, som viist, Isefjorden allerede længe den Gang havde været bebygget, saa følger det af sig selv, at Thjodrek enten maa have kjøbt Land af nogle af de forrige Besiddere, eller paa Grund af andre Omstændigheder være kommen i Besiddelse af dette. Af Landnámas Beretning synes det endvidere at fremgaae, at Thjodrek først som ældre Mand er flyttet til Isefjorden; thi det lader til at hans Søn Sturla, der ikke var meget ældre end Snorre Gode (født 965), allerede dengang var voxen og havde reist den senere Hovedgaard i Herredet Saurbæ, hvor han alene blev tilbage af Slægten; og Alt synes saaledes at tale for, at det paa noget nær var samtidig med Snæbjørns Bortreise, at Thjodrek med sine tre øvrige Sønner flyttede til Isefjorden. Men, hvorledes dette saa end forholder sig, saa er det klart, at det var først ved den ældre Slægts Uddøen, at Thjodreks Sønner opnaaede Magten i det nye Distrikt, hvor de øiensynlig ikke have været meget populære i Begyndelsen; og ligesaa klart er det, at de ligefrem komme i de forrige Høvdingers Sted, thi det er netop i deres Landnam, dybest inde i Isefjorden, at vi finde dem bosatte og paa de samme Hovedgaarde. I Vatnsfjorden, hvor Snæbjørn havde boet, og som vedblev at være Høvdingernes egentlige Sæde lige indtil Slutningen af det 13. Aarhundrede, da den blev gjort til et Beneficium, finde vi strax Aasgeir (jfr. Stamtavlen) bosat, og der er Intet til Hinder for at allerede hans Fader kunde have boet der; Thjodrek selv derimod synes snarest at have boet paa den østlige Side af den indre smalle Fjord, og rimeligvis paa Gaarden Arngerðareyri, der vistnok er opkaldt efter hans Kones Navn, saa at der i Grunden heller ikke er Noget til Hinder for at betragte ham som en seen Landnamsmand, der allerede havde faaet denne Side af Fjorden overladt

enten af Snæbjørn Galt, eller maaskee snarere hans Fader Holmstein; og hvad Sønnen Thorbjørn angaaer, saa viser jo Sagaen at han var Haavards Nabo, medens det derimod ingensteds omtales, hvor hans Broder Thjodrek boede. Men allerede med Hensyn til de Steder, hvor saavel Thorbjørn som Haavard boede, hersker der en Forvirring i Sagaen, der tydelig viser, at denne ikke kan være skrevet paa Vesterlandet, eller af en med Lokaliteterne i Isefjorden fuldkommen bekjendt Mand; og dette er saameget mærkværdigere, som vi tildeels gjenfinde den samme Forvirring i Fóstbræðrasaga, der, med Hensyn til Alt hvad der angaaer Thormods og Thorgeirs Ungdomsæventyr, rettest betragtes som en Fortsættelse af Haavardssaga, og om hvilken det desuden af andre Grunde er temmelig sandsynligt, at den snarest, ligesom Grettissaga, oprindelig stammer fra Munkene paa Thingøre, fornemmelig vistnok Odd Munk og Gunnlaug, af hvilke to den førstes Moder var en Sønnedatter af Gretters Søster. Om Haavard derimod vide vi, at han senere bosatte sig i Øfjorden paa Nordlandet i Thorvaldsdalen, tæt ved Svarvaðardalen, hvor hans Frænde Thorhall boede efter ham; og fra Thorhall, eller hans Ætlinge er det derfor ogsaa rimeligt, at Haavardssaga stammer som en blot traditionel Beretning, der nærmest synes at være nedskreven samtidig með Svarfdælasaga, med hvilken den har meget tilfælles. Men vi skulle nu see, hvad der forresten lader sig oplyse om Haavard og hans, eller hans Slægts, Forhold til Thjodreks Sønner.

Haavards Forfædre nævnes ikke i Landnáma iblandt Landnamsmændene, og vi vide ikke engang hvad hans Fader hed; men øiensynligt er det dog af hvad der ellers berettes om ham, at han selv hørte til det fjerde Slægtled, og Sagaen siger udtrykkelig at han hørte til de bedste Slægter, saa at det vistnok kun er en Tilfældighed, at hans Fader

ikke nævnes. Efter Landnáma var det to Sønner af Gunnbjørn, som næst efter Gardar var den første der omseilede Island og ved den Leilighed kom til de senere efter ham opkaldte føromtalte Gunnbjørnskjær og saae Grønland, som først besatte Strækningen imellem Mjofjorden og Skötufjorden, næst udenfor Vatnsfjord og altsammen i Isefjorden; Gunnbjørn var en Søn af Ulf kráka (Krage) og Broder til Landnamsmanden Grimkel, der vistnok hørte til det næstældste Slægtled af Landnamsmændene, og han maa altsaa have været i sin bedste Alder omtrent ved Aar 910, uden at det dog er muligt nærmere at bestemme, hvornaar han opdagede Gunnbjørnsskjærene. Ved denne Tid omtrent maa altsaa hans omtalte Sønner, Gunnstein og Halldor, have været fødte, eller maaske noget senere, thi Halldor var Fader til Berse, Thormod Kolbrunsskjalds Fader, der ikke har været født førend omtrent 994, og man seer altsaa at de øiensynlig maa have hørt til de seneste Landnamsmænd, eller omtrent været samtidige med Snæbjörn Galt, hvis nærmeste Naboer de ogsaa vare; ligesom det nu ogsaa bliver tydeligt, hvorfor denne netop drog ud for at søge om Gunnbjørnsskjær, idet det jo maa være klart, at Erindringen om disses første Opdagelse ingensteds kunde være mere levende, end netop hos Opdagerens Sønner, hos hvilke der netop for Snæbjørn, som deres Nabo, maatte være rigelig Leilighed og Anledning til at blive bekjendt med disse, og derved faae Lyst til selv at opsøge de hemmelighedsfulde Øer. At der i det Hele taget har fundet en nærmere Forbindelse Sted imellem Gunnbjørns og Snæbjørns Slægt, er øiensynligt, uden at dens Oprindelse dog nu lader sig paavise; og nær forbundet med disse to var igjen den Slægt, der nedstammede fra Gunnbjørns Samtidige, Landnamsmanden Olaf Jafnakoll, som havde besat hele den ligeoverfor liggende Kyst i Isefjorden, ligefra Snæ-

bjorns Landnam, saa at dennes inderste og vigtigste Deel hovedsageligen kun var deelt imellem tre Familier, blandt hvilke Thjodreks Sønner oprindelig optræde som etslags „Intruders". Gunnsteins Datter, Thora, var givt med Olaf, en Søn af Grimolf og Sønnesøn af Olaf Jafnakoll[1], og der lader sig ogsaa stedse siden, saavel efter Haavardssaga som Fostbræðrasaga, paavise en uafbrudt Forbindelse imellem disse Slægter; men Spørgsmaalet er nu derfor ogsaa blot, i hvilket Forhold Haavard selv da egentlig stod til dem. Saavel Landnáma som Sagaen ere enige i at baade Thorbjørn og Haavard boede i Laugardalen, hvor Gunnbjørns Sönner før havde boet, Haavard paa Gaarden Blaamyre, men Thorbjørn paa Laugabol, hvor vi strax efter hans Død finde Berse, Thormod Kolbrunsskjalds Fader og Halldors Søn, bosat; Thorbjørn maa altsaa enten ved Kjøb eller ved Vold have skaffet sig denne Gaard, og det er rimeligt at Forvirringen i Fostbræðrasaga hviler paa en dunkel Erindring herom, idet denne først lader Berse boe paa Tirdilsmyre paa den modsatte Side af Fjorden i Olaf Jafnakolls Landnam, og først senere paa Opfordring af den daværende Herredshøvding, Vermund den mjofe, flytte til Laugabol for ikke at være Høvdingesædet i Vatnsfjorden altfor nær; men Laugabol er nu uheldigvis Vatnsfjorden langt nærmere end Tirdilsmyre, og det er ogsaa af det Efterfølgende i selve Sagaen tilstrækkelig klart, at det netop var fra Laugabol og til Tirdilsmyre, at Berse flyttede efter Vermunds Opfordring, og vi

1) *Det er öiensynligt kun en Feiltagelse, naar Landnáma lader Olaf Jafnakoll selv være givt med Gunnsteins Datter, og Grimolf være hendes Sön; thi denne sidste, der blev givt med Vèdis, en Söster til Landnamsmanden (c. 930) Vèbjörn, kunde umulig være en Dattersön af Gunnstein, der netop omtrent var hans Jævnaldrende. Den foreslaaede Rettelse kommer derfor vist ogsaa Sandheden nærmest, da man godt kan antage at Grimolf har havt en Sön, som han opkaldte efter sin Fader, maaskee endog med samme Tilnavn.*

maa derfor antage at Sagen hænger i Virkeligheden saaledes sammen, at Berse, eller hans Fader, efter først at have maattet overlade sin Odelsgaard til Thorbjørn og flytte til den modsatte Side af Fjorden til Grimolfs venskabelige Slægt, strax efter Thorbjørns Død er vendt tilbage til Laugabol, for saa igjen at maatte forlade det paa Opfordring af Vermund, der nu, som givt med Enken efter Knetts Søn, Aasgeir, repræsenterede Thjodreks Slægt[1]. Hvad Haavard derimod angaaer, saa er der i Virkeligheden Intet til Hinder for at antage ham for en Søn af Gunnstein, hvorved han da tillige vilde blive Svoger til Grimolfs før omtalte Søn, Olaf, efter hvem han da kunde have opkaldt sin egen Søn, hvis man ikke ligefrem vil antage ham for Olafs Broder, som dog forekommer mig mindre rimeligt; vist er det under alle Omstændigheder, at han tillige staaer i en nær Forbindelse med Grimolfs Slægt, thi det var ogsaa til deres Landnam paa den modsatte Side af Fjorden at han drog, da han maatte rømme fra Blaamyre for Thorbjørns Skyld. Men man kunde ogsaa antage, at Haavard endog havde hørt til selve Snæbjørn Galts Slægt, og dette bestyrkes tildeels derved, at han senere drog til Øfjorden; naar man nemlig

1) *Ogsaa Hávarr, Thorgeirs Fader, havde noget för af samme Grund maattet forlade Vatnsfjorden, hvor han boede paa Gaarden Jökulkelda (nu Kelda?) i Nærheden af Hövdingesædet, for atter at vende tilbage til Sönderlandet, hvor hans Slægt var mægtig. Til Vatnsfjorden var han eller hans Fader vistnok oprindelig kommen, paa Grund af Slægtskabsforhold, da Snæbjörn Galts Moder, Kjalvör, en Datter af Landnamsmanden Thormod den gamle paa Akranæsset, netop var en Broderdatter af Haavars Oldefader, Ketil, ogsaa Landnamsmand paa Akranæsset; og man seer altsaa ogsaa her, hvorledes det netop er dem, der staae i Forbindelse med Isefjordens ældre Slægter, der forfölges af den nye Hövdingeslægt. Forresten maa jeg henvise Enhver, der önsker at faae et klart Overblik over de Lokaliteter, der beskrives i Haavardssaga, til det islandske Selskabs udmærkede Kort over Island, hvor man kan fölge Begivenhedernes hele Gang; Noget, der vistnok har Interesse for Enhver, der önsker at gjöre sig bekjendt med Oldtidens Hövdingeliv og de dermed beslægtede Forhold, som jeg her netop har lagt an paa at fremhæve.*

erindrer, at Landnamsmanden Snæbjørn var en Broder til Helge den magre, hvis Slægt altsaa maatte have staaet Haavards nær, saa har man heri en antagelig Grund, hvorfor han netop kunde have valgt at nedsætte sig i den Egn. Og hertil kommer desuden, at Navnet „Haavard", der er nærbeslægtet med Thorgeirs Faders Navn „Haavar", hvis Forhold til Snæbjørns Slægt vi før have gjort opmærksom paa, og i det Hele taget er meget sjældent i Island, i Landnáma, og forsaavidt jeg nu kan erindre, de øvrige Sagaer, der ombandle Island, foruden paa Haavard Isfirding selv, ellers kun forekommer ved tre Mænd, og alle paa Nordlandet; men det mærkværdigste er dog, at en af disse, der omtales i Svarfdælasaga, netop boede i den Dal, hvor Haavard Isfirding siden bosatte sig, og derfor ogsaa meget godt kunde have hørt til hans Slægt. Denne ældre Haavard, der vistnok var en Søn af den Thorvald, som hin Dal har faaet sit Navn af og som her havde faaet Land af Haamund Heljarskind, Helge den magres Svigersøn, var efter Sagaen samtidig med den anden Hoved-Landnamsmand i Svarfaðardalen, Thorstein svørfuð, der selv hørte til det andet Slægtled af Landnamsmænd; han kunde derfor meget godt efter Slægtledene have været Bedstefader, f. Ex. paa mødrene Side, til Haavard Isfirding, og dette bestyrkes endvidere derved, at denne i en af sine Viser synes at kalde sig selv en Søn af G e i r d i s, et Kvindenavn, der ogsaa er meget sjældent, men netop i Svarfdæla forekommer som Navnet paa en Kone der i Dalen, som forestod et Offerhus. Der er altsaa ikke Noget imod at antage, at Haavard Isfirdings Moder virkelig var en Geirdis og Datter af den ældre Haavard i Thorvaldsdalen, hvad enten man saa vil antage at hans Fader var Gunnstein, som jeg endnu anseer for det rimeligste, eller at han stammede direkte fra Snæbjørns Slægt; thi

vist er det desuden, at der for den ældre Tid uafbrudt lader sig paavise en mærkværdig Forbindelse imellem Isefjorden og Øfjorden.

Men, hvorledes saa dette end forholder sig, saa er det under alle Omstændigheder viist, at Haavard altid hørte til en af de bedste Slægter, og jeg troer tillige at der herved er vundet en ganske anderledes Grundvold til derfra fuldkommen at forstaae Sagaens Karakterer. Den gamle Haavard var aldeles ikke nogen fattig Stakkel, der fuldstændig var i Thorbjørns Magt, og hvor vanskelig end hans Stilling maa have været, saa var han dog heller ikke saa hjælpeløs, som Sagaen undertiden, ene og alene for Kontrastens Skyld, holder af at gjøre ham; men derfor modsiger den sig ogsaa selv senere, idet den i Slutningen, efter at det Hele var forbi, bemærker at Haavard i Grunden var en hovedrig („stórauðigr") Mand, der, til Gjengjæld for deres Understøttelse, forærede de forskjellige Høvdinger og Krigere mange og store Gaver, bestaaende i Vaaben, Guldringe, Øxen og Faar. Dog, dett er en almindelig Taktik i flere Sagaer, som f. Ex. i Bandamannasaga, hvor den gamle Ofeig i Begyndelsen gjøres saa stakkels og ynkelig som muligt, ene og alene for at hans Seier over de forenede Høvdinger siden skal tage sig saa meget større ud; thi i Virkeligheden er det langt snarere bekjendt for Enhver, der kjender noget til Slægtforholdene, at Ofeig og hans Søn Odd hørte til mægtige Slægter, og rimeligvis stammede i lige Linie fra Midfjords-Skegge, saa at der ikke kunde være Spørgsmaal om, at nogen Familie stod nærmere til at erholde det nye Godord i Midfjorden, da dette efter Njálssaga først var oprettet. Men heraf maa det tillige være klart, at en blot og bar ordret Oversættelse af en saadan Saga, meget ofte kun kan være vildledende for Læsere, der ikke kjende Noget til de Forhold og Forudsæt-

ninger, som den oprindelige Sagafortæller i sin Tid med fuld Bevidsthed kunde gaae ud fra og forudsætte som fuldstændig bekjendte, og den burde derfor snarere bearbeides med Hensyn hertil, end ene og alene oversættes ordret; thi hvad selve Begivenhedernes Paalidelighed, eller Karakterernes Sandhed angaaer, saa maa man ikke troe, at de i Virkeligheden tabe Noget ved hiin Methode, der tildeels kun lader sig gjennemføre i det gamle Sprog, i hvilket paa den Maade mange uoversættelige Udtryk komme til at erindre om en længst forsvunden Heltetids storartede Simpelhed og saaledes kun kunne bidrage til at forhøie Indtrykket. Og om det nu end ikke skal nægtes, at en saadan heroisk Simpelhed virkelig i Begyndelsen, paa Grund af Nybygger-Forholdene synes at være vendt tilbage i Island for en Tid, saa at den den Gang utvivlsomt forefandtes der i en langt høiere Grad, end samtidig i Norge med sin langt ældre Befolkning, saa troer jeg dog at det fornemmelig har været Erindringen om de ældgamle mythiske Sagaer, der fornemmelig, om end maaskee ubevidst, foresvævede de senere Sagaskrivere, og bragte dem til at efterligne hines Karakter og Tone, idet Heltene i disse meget ofte, som f. Ex. Ørvar-Odd, paa samme Maade som Odysseus hos Grækerne, optræde i en fattig og ussel Forklædning, for saa senere at straale i en saameget desto stærkere Glands. Men, som sagt, dette havde med Hensyn til de historiske Sagaer kun Indflydelse paa Fremstillingens hele Tone, og formindsker derfor aldeles ikke deres Troværdighed med Hensyn til selve Begivenhedernes eller Karakternes Sandhed, idet Hensigten dog altid kun var at fremhæve dem endnu mere paa denne Maade; det var nu engang de gamle Sagafortælleres Lyst, „*non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem*“.

Der staaer nu kun tilbage, at omhandle noget nøiere

hvad Sagaen siger om Haavards Forhold til Thorbjørn og hans Brødre, samt ogsaa de venskabelige Slægter han senere søgte Understøttelse hos. Interessant er det allerede i Sagaen at bemærke den Voldsomhed og Overmod, Thorbjørn optræder med, da han tvinger Lovmanden Thorkel, der boede i Æde og rimeligvis har hørt til Grimolfs Slægt, til at udsige, at den i Land drevne Hval tilhørte med Rette ham og ikke Haavard; og dobbelt interessant er dette netop fordi det er det ene af de Steder, der aldeles bestemt omtale en saadan speciel Lovmand i et enkelt Godord[1], saaledes at der altsaa for hele Thinget maatte have været tre, der paa en Maade vilde have dannet et andet Rets-Collegium ligeoverfor Goderne. Man maa i det Hele taget ikke glemme at Goderne egentlig, foruden den hedensk præstlige Værdighed, kun havde den arvelige executive Magt, Retten til at nedsætte en Dom og lade dømme, men egentlig ikke til at dømme selv, undtagen for saavidt begge Parter frivillig appellerede til deres Afgjørelse, hvorved i det øvrige Europa, hvor nordisk-germaniske Institutioner herskede, Grunden lagdes til de senere høie Cancelli-Retter (Court of Chancery endnu i England); og Lovmændene stode altsaa omtrent i samme Forhold til dem som hos Romerne Folketribunerne til Consuler og Prætorer eller Magistraterne overhovedet. De repræsenterede i Virke-

1) *Det er K. Maurers Fortjeneste först at have gjort opmærksom herpaa i sit lille udmærkede Skrift „Die Entstehung des isl. Staats und seine Verfassung". Forresten fortjener det endnu at bemærkes her, med Hensyn til den för paaviste Forbindelse mellem Isefjorden og Svarfadardalen, at det andet Exempel paa en saadan speciel Lovmand netop findes i Svarfdæla, hvor Lovmanden Höskuld forekommer. Sikkert er det vistnok ikke, at disse mindre Lovmænd vare legale i ethvert Godord eller endog Thing, men rimeligt bliver det dog altid, at det netop var dem, der var Godernes Bisiddere paa Althinget, og iblandt hvilke efter Foreningen med Norge den senere Tids Lovretsmænd oprindelig toges, medens Goderne, hvis Magt var gaaet over til Kongen, repræsenteredes af de af denne ansatte Sysselmænd.*

ligheden den traditionelle, levende og folkelige Bevidsthed om hvad der var gammel Lov og Ret ligeoverfor Høvdinge-magten, saa at ethvert af deres Udsagn i Grunden betragtedes som en Dom, og de havde det derfor ganske vist i deres Magt at lægge denne mange Hindringer i Veien, saaledes som det ogsaa viste sig ved den berømte Thorgny paa Upsalathinget, hvor han, fulgt af alle Bønderne, ikke Lændermændene eller Herserne, saa kraftig optraadte imod Kongen, netop i sin Egenskab af Lovmand, men hverken som Herse eller Jarl; men ligesaa klart er det paa den anden Side ogsaa, at Høvdingerne alligevel, dengang som nu, naar Lovmændene vare svage og udygtige, som det her var Tilfældet i Isefjorden, meget ofte, naar de vilde være uretfærdige, maatte kunne sætte en slet Sag igjennem, da de dog altid havde den egentlige Magt[1]. Men dette, der desuden altid

1) *Det er mærkværdigt, men i sig selv ganske naturligt, at det samme Forhold ogsaa findes i Mythologien, i det den vise Mimer, der paa en Maade kunde kaldes Gudernes Lovmand, ikke hörte til selve Gudernes overordnede, men til Jætternes eller Dvergenes lavere Slægt; ogsaa blev han ganske rigtig medgivet Höner som Raadgiver, da denne skulde herske over Vanerne, og hans Hoved vedblev ikke mindre at spille en yderst vigtig Rolle efter hans Död, idet det stedse opbevaredes levende af Odin selv og raadspurgtes ved enhver vigtig Leilighed. Det er nu næsten en Selvfölge, at Lovmændene altid maatte være de selvskrevne Formænd i enhver af en Gode nedsat Dom, der nærmest svarer til den engelske Jury, med hvilken det er aldeles forkert og endnu kun giver Anledning til de störste Misforstaaelser, at sammenligne den saakaldte „kvid“, der kun var en höitidelig Maade at afgive et afgjörende Vidnesbyrd paa; men Formændenes Pligt var det nu fornemmelig at recapitulere hele Proceduren i Sagen („reifa málit“) förend Dommen afsagdes, og det laae derfor meget nær for Oldtidens Mænd, der i det Hele taget vare saa fortrolige med Forestillingerne om Guderne, at betragte dem som etslags smaae menneskelige Mimere, thi den store Gude-Mimers Hoved ansaaes jo fornemmelig for al gammel Hukommelses og Erindrings Kilde, som et Repositorium for al Kundskab om Urverdenens oprindelige Forhold og Ret. Derfor troer jeg heller ikke, at det omtvistede Udtryk i Njálssaga, at Sagen blev fremsagt „over Jons Hoved“ (yfir höfdi Jóni), behöver at beroe paa nogen blot Feillæsning for N. N.; thi om jeg end ikke tvivler paa at dens eget Navn, over hvis Hoved Sagen fremsagdes, virkelig nævnedes ved enhver Leilighed,*

maatte høre til Undtagelserne, kunde ei have nogen blivende farlige Følger i et Samfund, der dog i Grunden, trods al Aristokratisme, var saa frit organiseret som det gamle nordiske, og hvor det i Island saaledes stod Godernes Undersaatter frit for, naar de vare misfornøiede med deres Høvding, at gaae over til en anden og søge Beskyttelse hos ham; thi heraf fulgte det ligefrem, at der i en krigersk Tid altid maatte gives nok af saadanne mægtige Mænd, der stedse, om end ikke for andet, saa dog i det mindste for at udvide deres Magt paa en anden Høvdings Bekostning, vare villige til at understøtte de Undertrykte. Og paa den Maade see vi virkelig ogsaa i Sagaen, at det slet ikke faldt Haavard vanskeligt at finde formaaende Beskyttere, efterat han endelig havde udført sin Hævn.

Det var strax efter Striden om Hvalen, at Haavard flyttede til den modsatte Side af Fjorden, og det er af Sagaen øiensynligt, at han her maa have bosat sig dybest inde i den lille Bugt, som nu kaldes „Kaldalón“, og paa den anden Side af Gaarden Lónsøre; her ligger nu ogsaa Ødejorden „Lónshóll“, der utvivlsomt er Sagaens Hóll, hvor Thorbjørns Søster, Thordis, boede, Moder til hans Følgesvend, Vakr, og Olafs uvillige Banemand, Skarf. Vanskeligere falder det derimod at bestemme Lokaliteterne med Hensyn til den gamle Thormod paa Bakke, fra hvis Gjengangeri Olaf senere siges at have befriet Herredet, thi nu i det mindste findes der ingen Gaard af dette Navn i den Laugardal, hvor

---

saa kunde det andet dog alligevel tillige være en almindelig Talemaade. Efter Christendommens Antagelse maatte nemlig nödvendigvis efter den kirkelige Overtro „Jons-Hovedet“ (d. e. St. Johannis Hoved) komme til at spille den samme Rolle, som i Hedendommen Mimers Hoved; og selve Navnet „Jón“, eller „Jön“ er desuden ogsaa i Virkeligheden oprindeligt i de nordiske Sprog, naturligvis i en anden, som det synes, noget mystisk Betydning, hvilket tydelig sees af Navnet paa den gamle mythiske Konge „Jónakr“ og „Jönåkers-Herred“ i Sverrig.

Thorbjørn og Haavard efter Sagaen skulle have boet; derimod vilde Alt være ganske rigtigt, hvis Thorbjørn havde boet længer inde i Isefjorden, hvor der ogsaa findes en Laugardal med en Gaard Laugabol, og hvor Haavard da kunde have boet paa Gaarden Rødemyre; thi imellem disse to Gaarde ligger netop en Gaard Bakki, hvor Thormod da kunde have boet. Men omendskjøndt dette ogsaa i flere andre Henseender vilde passe nok saa godt, og fornemmelig vilde være i fuldkommen Overeensstemmelse med hvad jeg för har paavist med Hensyn til det Sted, hvor Thjodrek maa have boet, kun at man saa tillige snarest maatte antage, at Haavard direkte stammede fra Snæbjørns Slægt — saa vil jeg dog ikke sige noget bestemt om denne Sag, da der for at kunne det vilde udfordres Undersøgelser paa selve Stedet; om jeg end i Virkeligheden er mest tilbøielig til at antage, at vi her kun have et Exempel paa den Ukyndighed med Hensyn til Lokaliteterne i Isefjorden, som jeg før har bemærket aabenbarer sig paa flere Steder i Haavardssaga. Og fornemmelig mener jeg endvidere, at dette er Tilfældet med Hensyn til hvad der yttres om Thorbjørns saakaldte Broder Ljot; thi, foruden at der her tillige finder en aabenbar Forvirring Sted med Hensyn til selve Personerne, saa findes nu ikke den Gaard, Mánaberg, hvor han siges at have boet, mig bekjendt, paa noget Sted i Isefjorden, hvorimod der paa Rødesand, hvor vi senere skulle see at virkelig en Holmgangs-Ljot maa have boet, findes en Gaard, der nu vistnok kaldes Máberg, men dog meget godt kunde være den samme som Sagaens Mánaberg. I Landnáma omtales der ikke nogen Broder til Thorbjørn af det omtalte Navn, hvorimod Sagaen atter aldeles forbigaaer hans virkelige Broder Knøtt, fra hvem dog egentlig den senere Høvdingeslægt stammer, og det er derfor heller ikke nogen dristig Gisning at antage, at

Navnet Ljótr paa de paagjeldende Steder oprindelig i Papirshaandskrifterne kun er fremkommet ved en Feillæsning af en ældre Membrans rigtigere Knøttr, idet Afskriveren da strax tillige er kommen til at tænke paa den virkelige tillige i Sagaen omtalte Ljot; og dette synes endog at bestyrkes ved et af Haavards egne Vers, som vi senere ville faae at see, medens man dog stedse bliver nødt til at antage at Misforstaaelsen med Hensyn til Gaardens Navn, hvor han boede, allerede maa skrive sig fra den første Forfatters omtalte mangelfulde Lokalkundskab om Begivenhedernes Skueplads paa Vesterlandet. Hvad forresten Knøtt angaaer, saa have vi før antaget, at han maaskee allerede havde boet i Vatnsfjorden, hvor vi senere finde hans Søn Aasgeir; og hvis han derfor er den i Sagaen omtalte Ljot, saa vilde dette stemme meget godt med hvad der endvidere berettes der, at Haavard efter Thorbjørns Drab roede udaf Fjorden indtil han kom til den anden Broders Gaard: hvis man nemlig turde antage, hvad vi før have gjort opmærksom paa, at Thorbjørn maaskee kunde have boet paa det indre, ikke paa det ydre Laugabol. Men da dette nu ingenlunde er afgjort, saa kunde der her igjen gjerne være en Feiltagelse i Sagaen, som hvor der siges om Bjargey og Thorhall, da de laae ude paa Søen for at passe paa Thorbjørn, at de saae hans Skib komme indefter Fjorden, hvor der aabenbart skal staae udefter, thi han drog den Gang hjemmefra. Dog skal det ikke nægtes, at det jo ogsaa er muligt, at der udenfor det andet Laugabol kunde have ligget en Gaard, som virkelig havde hedt Mánaberg, og som nu ikke existerede mere, saa at Udtrykket i Sagaen her dog var det rigtige; thi at de to Gaarde under alle Omstændigheder have ligget hinanden meget nær er klart deraf, at der øiensynlig kun forløber meget kort Tid fra Thjodreks og indtil hans Broders Drab

strax ved Nattens Begyndelse. Men at det netop var Knott, som Haavard dræbte, derfor taler endelig ogsaa det, at den Omhandlede øiensynlig optræder som en mægtig Høvding, der hver Nat lod holde Vagt over sig og sin Gaard bevogte af væbnede Mænd; thi der kan næppe være Tvivl om, at Knott netop var en saadan Mand: hans Søn Asgeir optræder strax efter som Høvding i Isefjorden og bliver givt med Olaf Paas Datter, Kjartans Søster og Eigil Skallagrimssøns Datterdatter, den senere fra flere Sagaer bekjendte og mægtige Thorbjørg den digre i Vatnsfjorden, der næppe kan have været født førend omtrent 970. Meget ældre kan vistnok Aasgeir heller ikke have været, og man skulde af den Omstændighed, at hans Søn, Kjartan, der uden Tvivl har været opkaldt efter Thorbjørgs af Alle saa afholdte Broder, og altsaa rimeligvis ikke er født førend efter dennes Død, slutte, at han selv ikke var død førend i de første Aar af det 11te Aarhundrede; men længe efter kan det heller ikke have været, da vi strax i Begyndelsen af Aarhundredet finde Vermund den mjofe givt med Thorbjørg og bosat i Vatnsfjorden, hvor han naturligvis styrede Distriktet til sin Død, eller i det mindste indtil Aasgeirs Søn, Kjartan, var bleven myndig. Vermund selv hørte forresten til Kjalleklingernes mægtige Slægt i Thorsnesthinget, der havde Andeel i det Godord, som forresten fornemmelig tilhørte og bestyredes af den kloge men meget yngre Snorre Gode; og det er meget rimeligt at Vermund netop paa Grund af dennes voxende Magt har grebet Leiligheden til at flytte til Isefjorden, hvor han vidste det vilde være lettere for ham at herske alene. Han var saameget ældre end Thorbjørg, der ogsaa var hans anden Kone, at han allerede, da han givtede sig med hende, havde en Søn af første Ægteskab, der næppe var stort yngre end hun, den bekjendte Brand den

gavmilde, der da ogsaa overtog sin Faders store Gaard i Thorsnesthinget, Bjarnarhöfn, hvor vi ogsaa senere finde hans Efterkommere bosatte. Men hvad Aasgeir angaaer, saa maa det nu tillige være indlysende, at han ikke længe kan have været Isfirdingernes Høvding, hvis det netop var hans Fader der samtidig med Thorbjørn faldt for Haavards Haand, thi Sagaens Forfatter antager øiensynlig, og fornemmelig Aanden i Haavards Vers synes ligefrem at bestyrke dette, at det var henimod Slutningen af Haakon Jarls Regjering, altsaa endnu i Hedendommens Tid, rimeligvis i Aarene 990—95, at de skildrede Begivenheder fandt Sted; og Kristnisagas Beretning (Cap. 1), at Aasgeir allerede var Distriktets Høvding paa Vesterlandet i 881 [1], da Biskop Fridrik først kom til Island, maa altsaa i det mindste betegnes som unøiagtig, og det saa meget desto mere som Aasgeir ellers ikke kommer i nogen Forbindelse med Biskoppen, saa at Antagelsen øiensynlig kun beroer paa Beregning af Forfatteren, uden at vi dog nu kunne sige, om han havde nogen Grund til allerede den Gang at antage Knøtt for død. Kristnisaga er desuden i sin nærværende Form aldeles ikke noget gammelt eller oprindeligt Skrift, men bør snarest kun betragtes som en rimeligvis af Styrmer den frode (c. 1220?), hvis ikke først af Lovmanden Hauk Erlendssøn selv, i hvis Haandskrift den alene findes, (c. 1300?) foranstaltet Bearbeidelse af Are frodes større „Íslendingabók“, der tillige vistnok hovedsagligen ligger til Grund for de senere Bearbeidelser af Landnáma; og den burde derfor ogsaa altid snarest kun trykkes som en ligefrem Fortsættelse af disse, fornemmelig Hauksbogen, idet vi af Ares

---

1) *Dette antages dog uden videre netop paa Grund heraf som en afgjort Sag af Hr. Gudbr. Vigfússon i hans Afhandling om Tidsregningen i de islandske Sagaer i „Safn til Sögu Íslands“.*

eget Udtog af dette hans større Værk, den saakaldte „libellus Islandorum" (i Modsætning til den større?), der nu alene er os overleveret som hans uforandrede Arbeide, tydelig see, at hiint netop har gaaet ligesaa langt som Kristnisaga nu i Hauksbogen, hvor ene og alene den korte Beretning om Hafliði Mársson og Thorgils Oddason er lagt til. Og, siden Talen dog er kommen paa Are frodes saa omtvistede Skrifter, saa kan jeg gjerne endnu tilføie, at hans omtalte „Islendingabók" dog ingenlunde maa forvexles med hans større og vistnok før nedskrevne „Konungabók", saaledes som den kaldes i Cod. Fris. af Heimskringla; thi denne indholdt efter hans egne Ord, Fortællinger om de Høvdinger, der havde hersket over h e l e Norden, altsaa ikke blot Norge alene, tilligemed deres mythiske Slægtregistere fra Begyndelsen af, som Ynglingatal, Skjøldungatal, Háleygjatal, og de mythiske fornemmelig norske, Kongeslægter fra Fornjot, der nu kun, og tildeels fordærvede, findes i Flatøbogen, — altsammen efter som Are havde hørt gamle vise Mænd fortælle, af hvilke flere endnu erindrede Kong Olaf den hellige o. s. v. Den egentlige „Islendingabók", som Are ogsaa først skrev paa Opfordring af de to isl. Biskopper, Thorlak og Ketil, bliver vistnok saaledes nærmest kun at betragte som et senere Supplement for Islands Vedkommende til hint større Hovedværk, der fornemmelig maa have indeholdt Efterretninger om Udvandringerne dertil (samt til Færøerne?) under Harald haarfager, tilligemed Beretninger om Slægterne og de berømteste Begivenheder indenlands, eller som angik Islændere i Udlandet, lige indtil Ares egen Tid: og den har sikkert herved meget snart efter givet Anledning til at de fuldstændige enkelte Sagaer, som Njála, Eyrbyggja, o. s. v., bleve nedskrevne, idet endog Gunnlaug Ormetunges Saga i Haandskriftet tillægges Are selv — medens derimod den ældre „K o n g e b o g"

ligger til Grund for Heimskringla, Jómsvikingasaga, Knytlinga, og de egentlig saakaldte Kongesagaer. At dette virkelig forholder sig saaledes og slet ikke paa nogen anden Maade, lader sig fuldstændig bevise af mange endnu upaaagtede Kjendsgjerninger, og fornemmelig ved gjennemgribende at fremhæve Hjemmelsmændene for alle Hovedbegivenheder, hvilket, saa overbevisende det end i sig selv er og saa tilfredsstillende det end lader sig udføre, dog endnu aldrig har været forsøgt; og Islændernes ældste Beretninger om de vigtige Begivenheder i Norden fra Midten af det 10de til Begyndelsen af det 12te Aarh., vilde i sig selv heller ikke have stor historisk Værd, hvis Sagen forholdt sig stort anderledes, eller hvis den anden, fornemmelig af Prof. Munch i den nyere Tid forsvarede Mening, der egentlig først er opstaaet ved en Misforstaaelse, hovedsageligen i Biskop Brynjolf Sveinssons Tid, og dernæst slaaet fast af Th. Torfæus, i Virkeligheden havde Noget paa sig. Efter denne Mening skulde nemlig den langt senere Snorrri Sturluson, der dog ingen paalidelige eller oprindelige Hjemmelsmænd kunde have i sin Tid, först være den egentlige Forfatter af virkelig historiske Kongesagaer, medens derimod de ældre isl. Forfattere kun havde skrevet daarlige legendariske Sagaer, omtrent af samme Slags som dem, hvoraf Nordmændene i den senere Tid have udgivet enkelte og prist dem som ægte Originaler; og altsammen dette for at den norske Munk Theodorik, der skrev paa Latin, og, vel at mærke, selv kun paaberaaber sig Islændernes Skrifter, ligesom det jo ogsaa ellers er aabenbart, at han kun har fulgt Eirik Oddsøns Bearbeidelse og Fortsættelse af Ares oprindelige Værk, af hvilke igjen det saakaldte „Ágrip“ (og „Fagrskinna“, med Undtagelse af den allersidste Deel?) er et Udtog — for at denne norske Munk dog i Grunden maa faae Lov til at gjælde for Nordens første virkelig historiske Forfatter.

Men Tingen er i sig selv saa urimelig, at man egentlig kun, for at kuldkaste hele denne af nyere Lærde antagne men imod Oldtidens Angivelser stridende Theori, behøver at gjøre opmærksom paa, hvor underligt det dog i Grunden er at tænke sig, at først Mænd i det 13de Aarhundrede skrev hine herlige Beretninger, der ere som gjennemtrængte af selve Oldtidens Aand og fuldstændig fortalte i den af mundtlige Sagafortællere, fornemmelig Skjalde, længe før man endnu begyndte at opskrive Noget fuldkommen uddannede Sagastil — medens derimod Are frode, der selv havde talt med mange af hine Skjalde, og hans nærmeste Eftermænd, der dog altid maatte staae Oldtiden langt nærmere end hine, kun skrev magre og daarlige Krøniker i en senere Tids Munkestil! Forholdet er her omtrent det samme som med Hensyn til de nylig opdagede og udgivne Fragmenter af Granni Liciniani Annaler, om hvilke Udgiveren, K. A. F. Pertz, forsøgte at vise, at de vare ældre end Livius, medens derimod Conferentsr. Madvig senere med stor Skarpsindighed og overveiende Sandsynlighed har bevist, at de dog i Grunden ikke ere Andet end et Udtog af Livius' for en saa stor Deel tabte Værk[1].

Men vi vende nu tilbage til Thorbjørns Slægt, om hvis Broder Sturla Sagaens Beretning aabenbart ikke er mindre forvirret end om den anden Broder, medens den aldeles ikke omtaler den tredie, Thjodrek. Vi vide nemlig af Eyrbyggjasaga, at Thorbjørns virkelige Broder, Víga-Sturla, — ogsaa han har altsaa været en Voldsmand, at slutte af Navnet, der betyder Drab-Sturla — endnu levede saa seent som omtrent 1010, da han deeltog med Snorre Gode i et Hær-

1) *Det er en Selvfölge, at det her Anförte om Ares Skrifter kun maa betragtes som en forelöbig Udtalelse, der paa dette Sted kun er fremkommen for allerede nu at protestere imod, at Theorier, som de ovenfor bekæmpede, tillades uafbrudt at groe rolig og vinde Hævd.*

tog, altsaa længe efter de her omhandlede Begivenheder; og af Landnáma vide vi desuden, at han boede temmelig fjærnt fra Skuepladsen for disse, idet han netop var den eneste af Brødrene, der blev tilbage i Saurbøen, hvor han opførte Gaarden Staðarhol, paa hvilken senere Høvdingen Thorgils Oddason boede, til hvem Reyknesingernes Godord gik over, og som vistnok ogsaa enten, som i Stamtavlen antaget, har stammet direkte fra Sturla selv, eller maaskee snarere kun i kvindelig Linie og direkte da snarest fra Ørgodeslægten i Steingrimsfjorden, eller Landnamsmanden Steinolf i Saurbøen. Men under alle Omstændigheder kunne vi altsaa ansee det for afgjort, at det ikke var ham, der blev dræbt tilligemed Thorbjørn, medens der dog er al Grund til at antage, at Sagaen ikke feiler i, at der dog tillige den Gang faldt en med denne beslægtet Mand, der virkelig hed Sturla; thi i selve Haavards Vers regnes der netop, foruden de to Huskarle og den senere tilligemed en af sine Mænd dræbte Ljot (d. e. Knøtt?), fire som faldne, og disse kunne da ikke være andre, end Thorbjørn selv, hans Søstersøn Vakr, Brand den stærke og saa denne Sturla, som jeg derfor ogsaa i Stamtavlen har antaget meget godt kunde været en Søn af den tredie Broder Thjodrek, der ellers ikke omtales i Sagaen. Vistnok kunde man ogsaa antage, at det netop var denne, der i Sagaen var bleven gjort til hin Ljot paa Maaneberg, og at altsaa Kristnisagas Antagelse om Knøtts tidligere Død i Virkeligheden saaledes kunde have noget for sig, hvis det da ikke maatte forekomme underligt, at det netop var Thorbjørn, der afgik for at hente sin fra Udlandet tilbagekomne Brodersøn, hvis dennes Fader virkelig endnu havde levet den Gang; og dertil kommer, at Sagaen, der i Begyndelsen nævner saavel Fader som Søn — thi at den vender Forholdet om og kalder Thjodrek Sturlas Søn, er øiensynligen kun en

Misforstaaelse, da Thorbjørn næppe har haft to Brødre med Navnet Sturla — som dem, der kom med Thorbjørn, senere kun omtaler Sønnen som dræbt, men reent forbigaaer Faderen, hvilket ogsaa alene stemmer med Haavards Vers, da der ellers der paa Stedet maatte være faldne fem. Vi maa derfor endnu antage, at Thjodrek Thjodrekssøn selv aldeles ikke umiddelbart har været indviklet i hin Katastrophe, enten fordi han nu allerede var død, eller den Gang ikke tilstede; og dette kunde maaskee ogsaa bestyrkes ved det eneste, der ellers er berettet om ham, nemlig i Landnáma, hvor det hedder, at en Borg (Jordforhøining) paa en Hede er opkaldt efter ham, idet man saa kunde slutte, at han netop ved en anden Leilighed, enten før eller senere, var falden her. Dog, dette er ikke endnu den sidste Forvirring i Sagaen, thi ogsaa med Hensyn til de Høvdinger, der strax efter Drabene antoge sig Haavards Sag, hersker der en Misforstaaelse; og med Hensyn til den Ljot, hvis Drabsmænd samtidig fandt Beskyttelse hos Haavard og hans Mænd, stemmer heller ikke Sagaens Beretning overeens med Landnámas, som vi nu til Slutning skulle see.

Saavel efter Landnáma som Sagaen, var Haavard givt med Bjargey, men kun den første anfører hendes Slægt fra en af de senere Landnamsmænd i Isefjorden, noget udenfor Gunnsteins og Halldors Landnam, idet kun Vèbjørns laa imellem; og dog er heller ikke her Overeensstemmelsen fuldkommen, da kun den ene Recension af Landnáma stemmer med Sagaen i at kalde Bjargey en Søster til Valbrand, medens den anden, og vistnok med større Ret, kalder hende hans Datter og desuden nævner hendes to Brødre, Hallgrim og Gunnar. Thorbrand og Aasbrand nævnes hverken i den ene eller den anden Recension, og heller ikke findes der nu nogen Gaarde der bære disse tre Brødres Navne, uden at jeg dog vil

lægge altfor stor Vægt paa dette, da Navnene godt kunne være forandrede og maaskee lade sig gjenfinde ved lokale Undersøgelser paa Stedet; men den hele Beretning om Bjargeys tre Brødre er øiensynlig mere poetisk smuk og karakteristisk, end fuldkommen historisk paalidelig, og i Versene selv nævner Haavard kun to Navne, Hallgrim som han som oftest tiltaler og fornemmelig synes at ansee for sideordnet med sig, og Eyjolf, foruden at han to Gange i almindelige Udtryk og paa en berømmende Maade omtaler „Valbrands Sønner", uden at man dog kan sige, hvilke af sine Ledsagere han egentlig kaldte saaledes. Sagaens Torfi Valbrandsson er vistnok alene bleven til paa dette Sted ved en Forvexling med den saavel fra Landnáma som Harðarsaga velbekjendte og for sin Ivrighed i saa Henseende meget omtalte Forfølger af Stimænd og Røvere af dette Navn, og det rimeligste bliver derfor ogsaa, at Valbrands Sønner virkelig vare Bjargeys Brødre, Gunnar og Hallgrim, hvilken sidste Sagaen ogsaa undertiden lader Haavard kalde sin Frænde, en Betegnelse der saa vistnok kun er mindre nøiagtig istedetfor „mágr", Svoger, som netop vilde være det rigtige. Eyjolf maatte da snarest atter indtage den Plads som Hallgrim har i Sagaen som Søn af Aasbrand og som den yngste Mand i Haavards Følge, der ledsagedes af Aan; og saavel Aasbrand som hans Broder Thorbrand, Odds og Thorers Fader, maatte vistnok heller antages for at have været Bjargeys Fættere, end hendes Brødre, og Sønner af den Thorleif, som Landnáma alene nævner som Valbrands Broder, hvis de ikke snarere maaskee virkelig vare disses Brødre, men da tillige Bjargeys Onkler. Dog, dette lader sig nu aldeles ikke afgjøre med Bestemthed, men hvad der derimod er aldeles sikkert, det er, at den Atle, der i Sagaen i Begyndelsen paa en overdreven og øiensynlig karrikeret Maade

fremstilles som saa overmaade ubetydelig og gjerrig, men som forresten senere viser saa megen Dygtighed i at understøtte Haavard, at han nu endog halvt om halvt gjøres til en troldkyndig Mand — der er ingen Tvivl om, at denne Atle netop er den samme som i Landnáma siges at have været givt med den ovenanførte Thorleifs Datter, Thurid, altsaa en nær Paarørende af Bjargey; og man seer nu hvor naturligt det i sig selv langt snarere var, at det netop var ham, der fornemmelig maatte være kaldet til først og fremmest at understøtte Haavard, der saaledes paa en Maade var hans Svoger. Denne Atle var aldeles ikke nogen ynkelig Person, men en Sønnesøn af Landnamsmanden Geirthjof, der havde besat den efter ham opkaldte Geirthjofsfjord tilligemed endeel andre fra Arnarfjorden indgaaende Smaafjorde, og Valgerd, en Datter af Landnamsmanden Úlfr skjálgi, fra hvem Reyknesningerne stammede; og fra ham eller hans Søns Sønnesøn, Baard den sorte i Selárdalen, var det netop at Seldølingernes før omtalte Slægt stammede, der næst efter Dyrfjordingerne og lige indtil Rafn Sveinbjørnssøns Død (1213) paa Eyri ved Arnarfjorden, uafbrudt var i Besiddelse af det midterste Godord i dette Thing. Det er altsaa aabenbart, at vi her igjen have et Exempel paa den før omtalte Methode snarere at gjøre Personerne ved deres første Optræden mindre, end større, end de i Virkeligheden vare; og hertil kommer endvidere, at der desuden her finder en aabenbar Forvirring Sted i Sagaen, idet den lader Atle boe i Otrardal, medens det maa antages for aldeles afgjort, at han netop har boet paa den ligeoverfor liggende Gaard, Eyri i Geirthjofsfjorden, hvor hans Bedstefader tillige havde boet. Men her have vi da tillige den egentlige Grund til den hermed i Forbindelse staaende og strax paafølgende Forvexling, hvorved Sagaen lader det

være hos den fra Eyrbyggjasaga bekjendte Steindor paa Øre paa Snæfjeldsnæsset, og altsaa langt herfra, at Haavard først søger og finder Beskyttelse; thi Landnáma siger derimod udtrykkelig, hvor den fortæller om den Ljots Drab, som vi nu strax komme til, at dette tvertimod var hos Steingrim (ikke Steindor), en Søn af Høvdingen Eyjolf den graa, der netop, som ogsaa Njála bevidner, boede i Otrardal. Og man seer altsaa hvor consequent Sagaen her er i al sin Forvirring, idet Forfatteren ved først at forvexle Gaardene og lade Atle boe i Otrardal, men Steingrim derimod, som den urigtig kalder Steindor, paa Gaarden Øre i Geirthjofsfjorden, netop herved har ladet sig forlede til atter at forvexle ham med den fra Sagaerne mere bekjendte og mere berømte Steindor paa Øre: men at en saa haandgribelig Forvexling her har kunnet finde Sted, er netop et yderligere Bevis for Forfatterens omtalte Mangel paa virkelig Lokalkundskab. Eyjolf den graa, hvis anden Søn, Thorkel, senere blev givt med den berømte Gudrun Osvifsdatter og ved hende Fader til Høvdingen Geller, Are frodes Farfader, var forresten egentlig, skjøndt han boede i Thorskefjordsthinget, Eier eller Medeier af et af de tre Godord i Thorsnesthinget, som ogsaa senere tilhørte hans Efterkommere, uden at det dog nu er let at sige hvorfor han var kommen til at boe saa langt borte; dog er det rimeligt at dette fornemmelig var paa Grund af Giftermaal eller andre ubekjendte Slægtskabsforhold, thi vi vide ikke hvem Eyjolfs Kone var, medens Sagaen netop siger, at hans Datter Thordis var givt med Atle, hvis anden Kone hun da under alle Omstændigheder maa have været, hvis der forresten ikke ogsaa her finder Forvexling Sted, da det i Grunden er langt sandsynligere, at Steingrim netop var givt med en Datter af Atle, men denne ikke med hans Søster. Men hvorledes dette saa end

forholder sig, og det lader sig nu ikke videre oplyse, saa er det dog klart, at der her har været en Slægtforbindelse tilstede, og man er derfor endvidere berettiget til at slutte, at det ogsaa har været for Atles Skyld, at Steingrim fra Begyndelsen af tog sig af Haavards Sag. Vi kunne nu derfor ogsaa strax forlade den her paaviste Forvirring, som det var saa let at rette, for endelig at gaae over til den sidste Forvexling af Personer, der er saa meget vanskeligere at have med al bestille som selv Landnáma her ogsaa øiensynlig er noget forvirret.

Efter Sagaen kom der, strax efter at Steindor (d. e. Steingrim) havde modtaget Haavard, ogsaa to unge Brødre, Grim og Thorstein, til denne for at søge Beskyttelse. De vare Sønner af en Thorbjørn og havde dræbt en mægtig Mand paa Rødesand, der her kaldes Hólmgöngu-Ljótr (Holmgangs-Ljót) og endvidere endnu udgives for Thorbjørn Thjodrekssons Broder, der altsaa skulde have haft to Brødre af dette Navn; thi det som i nærværende Udgave er optaget i Texten, at nemlig Thorbjørn havde været givt med hans Søster, og Ljot altsaa kun været hans Svoger, er dog ikke andet, end en senere Rettelse efter Landnáma. Denne beretter nemlig (S. 145—47) i Modsætning til Sagaen, at det var Ljótr hinn spaki (den vise) paa Ingjaldssand norden for Dyrefjorden, og altsaa langt nærmere til Isefjorden, der omtrent paa samme Maade og i samme Anledning blev ombragt af de to Brødre Thorkel og Sigurd, Sønner af hans Nabo Grim køgr, som derpaa flygtede til Haavard den halte, i Forbindelse med hvilken de fandt Beskyttelse hos Eyjolf den graa i Otrardalen og hans Søn, Steingrim, som her begge rigtig angives og nævnes ved det rette Navn. Saavel herved, som ved den indskudte Bemærkning, at Efteraaret før var Thorbjørn Thjodrekssøn bleven

dræbt, medens nemlig Ljot, hvis Søster Halldis han havde ægtet, først blev dræbt næste Foraar inden den anden Sag endnu var afgjort paa Thinget, sættes øiensynlig Ljot den vises Drab i Forbindelse med Katastrophen i Haavardssaga, og Spørgsmaalet bliver da blot, hvorledes disse to tildeels saa nøie overeensstemmende Beretninger lade sig forklare eller forene. For det Første maa det da bemærkes, at ikke engang de to Recensioner af Landnáma stemme overeens med Hensyn til Ljot, idet Hauksbogen, der, om end lidt yngre, dog sædvanlig er den nøiagtigste, aldeles ikke indeholder Noget om Ljot den vises Drab i ovenanførte Forbindelse; og heri har den vistnok ogsaa Ret, medens den derimod paa den anden Side ganske vist har Uret i at kalde denne Ljot for en Søn af Thorbjørn skúma. Thi den ældre Recension, der vistnok atter har Uret i at sætte hans Drab næsten samtidigt med Thorbjørns, er øiensynlig med Hensyn til hans Faders Navn mere paalidelig og har her beholdt den oprindelige Beretning, medens Hauksbogen dog kun, som vi nu strax skulle see, har blandet hans fædrene Slægt sammen med Holmgangs-Ljots paa Rødesand; og begge ere endelig enige i at forvexle hans Søster Aasdis, der ganske vist var Moderen til Ulf Uspakssøn, Harald den haardraades bekjendte Staller, med den anden Ljots formeentlige — thi dette er kun en Gisning — men vistnok meget ældre Søster af samme Navn, hvis Datter da netop den Ottkatla maatte have været, der efter Landnáma var givt med Thorbjørns Broder Viga-Sturla. Efter den ældre Recension var nemlig Ljot den vise, der selv havde en Søn ved Navn Thorgrim gagarr, en Søn af Thorgrim, Søn af Hardref (udeladt i Hauksbogen), der igjen var en Søn af Landnamsmanden Ingjald Brunason, som netop havde taget Land paa den efter ham opkaldte Ingjaldssand og efter

Slægtledene har hørt til den anden Generation af Landnamsmænd; thi hans Sønnesøn Thorgrim var gift med Rannveig, en Datter af Sigurd Jarls yngre Broder Grjotgard, og deres Søn Ljot bliver altsaa omtrent jævnaldrende med Eirik Jarl og Snorre Gode, om end maaske noget ældre. Det er altsaa øiensynligt, at Ljot den vise har hørt til en meget god Slægt, og sætte vi nu f. Ex. at han var født omtrent 960, saa vilde han altsaa ikke have været meget over tredive Aar, da Thorbjørn Thjodrekssøn blev dræbt, i hvilken Alder det næppe er rimeligt, at han allerede havde erhvervet sig Navn af „den vise"; og vi kunne altsaa ikke antage at den ældre Recension af Landnáma her har Ret ved at lade ham blive dræbt saa meget snart efter denne, saa meget desto mindre som det ogsaa er øiensynligt af hele Beretningens Tone, at der her maa have fundet en eller anden Forvexling Sted, idet Ljot ogsaa her snarere optræder som en ond og uretfærdig Mand, end som en der virkelig havde fortjent Tilnavnet „binn spaki". Vi vide desuden ogsaa, saavel af Landnáma sęlv som af Laxdælasaga, at denne Ljot aldeles ikke kan være død førend efter 1002, da det netop omtrent var ved denne Tid at han lod Gudrun Osvifsdatters Broder Ospak, der i dette Aar tillige blev dømt til Landsforvisning for Deetagelse i Kjartan Olafssøns Drab, anklage og dømme for at have forført hans Søster Aasdis, der havde født ham en Søn, som Ljot forresten tog sig af og opdrog; denne Søn var den føromtalte saa berømte Ulf Staller, der først var med Harald haarderaad som Væring i Konstantinopel og derpaa stedse var en af hans mest betroede Mænd lige indtil sin Død i Foraaret 1066, førend Harald drog til England, hvorhen Ulf ogsaa skulde have fulgt ham og altsaa ikke endnu dengang kan have været meget ældre end saa, at han omtrent, som antaget,

kunde have været født i Aarhundredets Begyndelse — og der bliver altsaa heller ikke fra denne Side betragtet Andet tilbage, end at forudsætte den paapegede Forvexling, da det aldeles ikke gaaer an, ene og alene paa Grund af hint løse Udsagn i Landnáma, at sætte Thorbjørns Drab og Begivenhederne i Haavardssaga saa meget senere, end denne selv angiver og Alt forresten ogsaa tyder paa. Jeg antager altsaa, at Ljot den vise paa Ingjaldssand er bleven forvexlet med en anden Ljot, der ganske rigtig, saaledes som Hauksbogen siger, skjøndt paa et urigtigt Sted, har været Søn af en Thorbjørn skúma og virkelig, saaledes som Sagaen siger, har boet paa Rødesanden, hvor jeg før har meent at det nuværende Gaardsnavn „Máberg" rimeligvis kunde være det samme som hint „Mánaberg", hvor efter Sagaen, men da naturligvis kun ved en Misforstaaelse hin anden foregivne Broder af Thorbjørn med Navnet Ljot skulde have boet; og at denne Ljot da netop har været kaldt Holmgangs-Ljot, men aldeles ikke den „vise", det viser saavel Sagaen som Laxdæla (S. 228), der under alle Omstændigheder har denne Benævnelse, selv i det den ellers ikke undgaaer den almindelige Feiltagelse, at forvexle ham med Ljot den vise, ved at lade ham boe paa Ingjaldssand og gjøre hans Søster til Ulf Uspakssøns Moder. Og spørges der nu hvem da denne ellers ikke omtalte Ljot egentlig var, saa kan der ikke være Tvivl om, at han netop har hørt til den føromtalte Slægt paa Rødesanden og vistnok været en Broder til hin Rolf den rødsendske, der havde dræbt Snæbjørn Galt; og der er altsaa tillige al Rimelighed for, at denne Slægt snarere har staaet i venskabeligt Forhold til Thjodreks Sønner, end til Isefjordens ældre Slægter, medens det nu tillige bliver klart, at Grunden til de Modsigelser, der synes at finde Sted med Hensyn til Skildringen af den anden Ljot, ene og alene kan søges i en meget gammel Forvexling

mellem disse to Personer, der endog har givet Anledning til, at den første hovedsageligen stedse er bleven reent forbigaaet og overseet, indtil vi nu her atter have paavist hans Tilværelse. Vi vide af Landnáma, at Rolf den rødes Fader virkelig hed Thorbjørn, og at han netop tillige har haft Tilnavnet „skúma“ bliver høist sandsynligt deraf, at hans Fader Landnamsmanden Aarmod, den føromtalte Fosterbroder til Gest Oddleifssøns Stamfader, om hvem vi ellers vide, at han ogsaa var Thorbjørnssøn, vistnok netop var Søn af den gamle Landnamsmand Thorbjørn skúma, hvis Landnam grændsede lige til Aarmods, og fra hvem der ellers ikke regnes nogen Slægt[1]; og ligesaa sandsynligt er det ogsaa, at Ljot den vises Fader virkelig var besvogret med denne Slægt, thi Hauksbogen blander vist heller ikke de to Familier saa aldeles uden Anledning sammen, og naar den f. Ex. kalder Aasdis Thormodsdatter, saa synes dette oprindelig kun at være en Feiltagelse istedetfor Thorbjørnsdatter, fremkaldt derved at hendes Bedstefader Aarmod i nogle Haandskrifter feilagtigen kaldes Thormod. Thi at denne Aasdis virkelig var en Søster til Holmgangs-Ljot, men ikke til den en Generation yngre Ljot den vise, og altsaa heller ikke, som dog Hauksbogen ogsaa endnu feilagtigen antager, Moder til Ulf Uspakssøn, bliver aldeles klart af Landnámas overeensstemmende Beretning, at hun blev gift med Thord den hvide, der var en Sønnesøn af den meget tidlige Landnamsmand, Thord Vikingssøn, og vistnok

1) *Aarmod havde desuden en anden Sön ved Navn Örnolf, der synes at være flyttet til Dalene ved Bredefjorden; thi det kan næppe være tvivlsomt, at den Aarmod, der i Laxdæla (S. 124 flg.) omtales som Gest Oddleifssöns bedste Ven og givt med hans Söster Thordis, med hvilken han havde to Sönner, Örnolf og Halldor, netop var en Sön af hin ældre Örnolf. Fra ham synes den senere saa berömte Lopt den riges Slægt at have stammet, og Haavardssagas feilagtige Beretning, at Thorbjörn Thjodrekssön var givt med Gests Söster Thordis, medens netop Ljots Söster Halldis var hans Kone, beroer vistnok atter kun paa en Forvexling af ham med Aarmod.*

Fader til den Thorleif skúma, der fik sit Banesaar i Jomsvikingeslaget og da naturligvis havde sit Tilnavn efter Morfaderen; og herved opklares tillige en anden gjennemgribende Misforstaaelse og Usikkerhed med Hensyn til Høvdingeslægten i Dyrefjorden saavel i Landnáma som i flere Sagaer, idet nemlig Thorleifs Fader, Thord den hvide, aldeles ikke, saaledes som disse ofte antage, har været den samme som hin Thord ørvhøndr (den Keithaandede, rimeligvis paa Grund af et Saar han havde faaet i Slaget), der tillige deeltog i Jomsvikingeslaget og som undertiden ved en Feiltagelse gjøres til Thorleifs Broder, da han dog egentlig kun var hans Frænde. Thord den hvide var en Søn af Thorvald den hvide, der boede paa Myre i Dyrefjorden og var givt med en Sønnedatter af en af de ældste Landnamsmænd, hvorfor ogsaa Sønnen Thord maatte være en Generation yngre end ellers, og det er derfor at betragte som en dunkel Erindring om det rigtige Forhold, naar et enkelt Membranhaandskrift af Jomsvikingasaga, der forresten med de andre feilagtigen gjør Thorleif til en Søn af Thorkel den rige i Alviðra, alligevel lader ham være fra „Myre i Dyrefjorden"; men Thorkel den rige, Gisle Surssøns Samtidige, der ganske rigtig boede i Alviðra og vistnok snarere var en Sønnesøn af Thord Vikingssøns Søn og Thorvald den hvides Broder af samme Navn, der ogsaa som hans Fader boede i Alviðra, var derimod Thord ørvhønds Fader, der ogsaa senere boede i Alviðra. Og da det nu netop med Hensyn til Tiden passer meget godt og ellers ogsaa er rimeligt, at denne sidste virkelig senere blev givt med Aasdis, Ljot den vises Søster og Ulf Stallers Moder, medens derimod en ældre Aasdis og Søster til Holmgangs-Ljot var givt med Thord den hvide og Moder til den Ottkatla, som Thorbjørns Broder, Víga-Sturla ægtede, saa har man her en Grund mere til den mangfol-

dige Forvirring og Forvexling, der øiensynlig finder Sted i i Beretningerne om disse Slægter.

Men vi kunne ikke her forfølge dette videre, og det bemærkes derfor endnu kun med Hensyn til de Høvdinger fra Dyrefjorden, der omtales i Sagaen, som de, der fornemmelig havde at søge Hævn eller Bøder efter Thorbjørn, at der vistnok ogsaa med Hensyn til dem finder en Forvirring Sted. Dyre og hans Søn Thorgrim kunde vistnok meget godt have hørt til Landnamsmanden Dyres Slægt, men underligt vilde det dog være om Distriktets egentlige Høvdinger, der boede paa Myre og i Alviðra og, som vist, vare besvogrede saavel med Holmgangs-Ljot som Thorbjørn og hans Svoger Ljot den vise, aldeles ikke havde haft Noget med Sagen at bestille, og det er derfor rimeligt, at der her er en Feil eller Mangel i Sagaen; og hvad Ljot den vise angaaer, saa var det en Selvfølge, at, naar han levede, saa maatte han som Thorbjørns Svoger, være den egentlige Hovedmand for Haavards Modstandere. Vi vide fra Landnáma, at Ljot, foruden sin Søstersøn Ulf, ogsaa havde en anden Fostersøn ved Navn Thorarin, som jeg derfor ogsaa i Stamtavlen har antaget meget godt kunne være en Søn af Thorbjørn selv og Ljots anden Søster, Halldis; kommer nu hertil at Ljot desuden ogsaa selv havde en Søn, Thorgrim gagarr, saa have vi allerede i Forbindelse med ham de to Navne, der ellers nævnes i Sagaen, og det er derfor ogsaa muligt, at det kun er disse Navne, der have foresvævet Sagaens Forfatter, da han nævnede Thorarin og Thogrim Dyres Søn, thi at Thorarin ogsaa skulde have været Thorbjørns Broder, er aabenbart urigtigt, med mindre han netop skulde være hin Thjodrek, om hvem vi før have talt tilstrækkeligt. Men, hvorledes saa dette end forholder sig, saa er saameget dog klart, at det netop var af Høvdingerne

i Dyrefjorden, i hvis Nærhed Ingjaldssanden ogsaa ligger, at Haavard fornemmelig havde at vente Forfølgelse, medens han derimod fandt Beskyttelse hos den anden mægtigste Slægt i Distriktet; og Sagen er vistnok bleven endelig afgjort paa Thorskefjordsthinget. Her var det utvilsomt Gest Oddleifssøn, der den Gang havde den største Indflydelse, saa at det sikkert forholder sig aldeles rigtigt med hvad Sagaen i saa Henseende siger om ham, thi Ljot, der forresten, hvad Thorbjørns Givtermaal angaaer, forvexles med ham, kunde ikke paa Thinget, hvor han selv var en af Hovedparterne, optræde som Dommer i sin egen Sag; og Gest havde desuden, hvis det forholder sig rigtigt, som vi have antaget at Holmgangs-Ljot virkelig var en Broder til hans Ven, Rolf paa Rødesand, fuld Anledning til at blande sig i Sagen, hvor han da kun end yderligere viste sin anerkjendte Retfærdighedsfølelse ved at tilstaae, at Ljot egentlig selv havde forskyldt sin Død, og at det derfor ikke var rigtigt at fordre Bøder for hans Drab, medens han dog tillige bestemte, at hans Drabsmænd skulde forlade Landet. Men dette maatte Gest vistnok saa meget desto snarere fordre, som Drabsmændene ellers vilde have vedblevet at være hans egne Naboer; og bemærker jeg sluttelig endnu i den Anledning, at Sagaens Skildring af Thorbjørns Sønners korte Ridt til Steingrim, er et af Beviserne for at det virkelig var Holmgangs-Ljot paa Rødesand, men ikke Ljot den vise paa Ingjaldssand, der ligger langt fjærnere fra Otradal, som de havde dræbt.

Vi have nu kortelig gjennemgaaet Sagaen og paavist de Misforstaaelser og Forvexlinger, den gjør sig skyldig i, forsaavidt dette paa nogen Maade lader sig gjøre uden at foretage nøiagtige Undersøgelser paa selve Stederne; thi dette, der dog er saa nødvendigt, ikke mindst med Hensyn

til Landnáma, og langt nødvendigere, end at samle alle menings- og betydningsløse Afskriverfeil af forskjellige Haandskrifter og fylde Udgaverne med saadanne Varianter, der ingen Nytte gjøre og kun kunne betragtes som Kuriositeter — dette mangler endnu næsten ganske med Hensyn til de isl. Sagaer. Det er muligt og rimeligt, at jeg har feilet paa flere Steder; men under alle Omstændigheder troer jeg dog, at det hele Forhold og Slægtskabsforbindelserne i de paagjældende Distrikter er lagt saa tydelig for Dagen, at Undersøgelsen nu maa falde langt lettere for Enhver, der senere vil forsøge at opklare Sagen endnu bedre. Jeg forlader nu derfor dette Emne, for at vende mig til Forklaringen af Viserne der heller ikke før har været forsøgt, ligesom overhovedet Skjaldepoesien hidtil stedse har været alt for stedmoderlig behandlet.

Hvad det første Vers (S. 5) angaaer, der siges fremsagt af Olaf, saa er der Intet om det at bemærke, da det baade er rigtigt i Haandskrifterne og tillige meget simpelt; det Eneste skulde da være at det fornemmelig skiller sig fra de øvrige Vers ved sit Metrum, idet det nemlig kun har Enderim, men ikke det heroiske Drotkvads Assonancer, som disse. Thi i saa Henseende fortjener det vistnok at bemærkes, at saadanne Enderim ingenlunde, som Mange have antaget, i den gamle nordiske Poesi ere yngre end hine, men i enhver Henseende fuldkommen ligesaa gamle, og kun sjældnere anvendte i høitidelig Stil, fordi de ikke ansaaes for saa smukke eller vægtige som disse. Med Hensyn til Haavards egne Viser, og af ham ere alle de øvrige, er Vanskeligheden derimod større, idet de, som alt i Begyndelsen omtalt, for en stor Deel ere saa meningsløst forskrevne, at man først maa forsøge paa at emendere eller rette dem, førend man kan tænke paa at forklare og oversætte dem; og det Eneste, som da yder nogen virkelig Understøttelse i saa

Henseende, hvor man stedse maa gjætte sig frem, ere utvivlsomt Bogstavrimene og Assonancerne, idet disse meget ofte, hvor kun det ene Ord er rigtigt, ved en metrisk Nødvendighed og med næsten diplomatarisk Nøiagtighed antyde, hvorledes saa de andre maa have lydt. Men i Hovedsagen maa Principet dog altid være, at forandre saa lidet som muligt og kun, hvor der paa den Maade kommer en fuldkommen klar og sproglig rigtig Sætning ud; thi ellers er det langt rigtigere ligefrem at tilstaae, at man ikke forstaaer eller seer sig i Stand til at emenedere Verset, end, saaledes som dog flere Fortolkere have gjort, alligevel at prøve paa at fremtvinge en i det Tilfælde altsaa aldeles værdiløs Forklaring, ved at lægge Skjaldene forvirrede, uforstaaelige Sætninger og sproglige Umuligheder i Munden. Thi i Virkeligheden fortjener den gamle Skjaldepoesi aldeles ikke det Vanrygte for forvirret Dunkelhed, som hin Forklaringsmaade har bragt den i, idet den med Undtagelse af Omskrivningerne, som man nu engang maa vænne sig til, paa en Maade som til et eget Sprog for sig, der dog i Oldtiden var og tildeels endnu i Island er meget almindelig bekjendt, aldeles ikke ellers indeholder noget særdeles Dunkelt. Og fornemmelig er det ikke sandt, at Ordstillingen hos Skjaldene er forvirret paa en regelløs Maade, thi Mellemsætningerne falde i Virkeligheden heelt naturligt i det gamle Sprog, og Constructionen, der i det Hele taget ofte minder om det klassiske Latin, er overhovedet saa regelmæssig, at der langt snarere vilde lade sig opstille syntaktiske Regler for den; og man kan derfor ogsaa saa omtrent være overbeviist om, at ethvert Digt i Grunden er urigtig forklaret, naar dette kun er skeet i Kraft af forvirrede Constructioner, der ikke paa nogen Maade lade sig bringe i Overeensstemmelse med en simpel og naturlig Fremsigelse af selve Versene, der

dog kun vare beregnede paa at høres og virke paa Tilhørerne ved indtrængende Udtalelser, men aldeles ikke til blot at studeres af alexandrinske Grammatikere. Men hin Fortolkningsmaade ville vi derfor ogsaa see at undgaae.

Haavards første Vers (S. 23) lader sig let emendere og forklare ved i første Halvdeel med et andet Haandskrift at læse *unnskíðs* for *undskiðs*, i anden Halvdeel *hjör* f. *hier*, og desden rette *dyggr* til *byggi*, *þó* til *svo, af und* til *öfund*, *oddstefnum* til *oddstefnu*, *svefner* til *svefna*. Verset, der har Noget tilfælles med Kveldulfs Vers, da han hørte sin Søn Thorolfs Fald paa Helgeland i Norge, idet begge sige, at Sorgen egger dem til en hævnende Kamp, vilde da i prosaisk Ordstilling lyde saaledes: „Eigi svefna hefir síðan komit á augu mèr, unnskíðs byggi (jfr. „bygging búlkaskíðs“ og „unnar eikiliðs loptbyggir“ om en Mand hos Eyvind og Sighvat) eggjar öfund svo oddstefnu: sízt (=síðan) hjör-börvar gjørðu harðan hræstorðar (=skjaldar) styr, þeir er ótt lètu Ólaf falla allsaklausan“.

I det andet Vers (s. S.) bør der læses *Ák-a* for *Átta hægu* f. *hægn* (Trykfeil), *í-vegstafi* f. *i vegst.*, *hressan* (*hvassan?*) f. *hressa*, og rimeligvis *var* f. *er*. Udtrykket „*í-vegstafi*“, med et „*í*“ inchoativum, betyder kun „Berømmelses Runer“, d. e. berømmelige Ord (jfr. „bróðrstafir“), og den pros. Ordstilling bliver: „Ák-a-ek hægt, en sveitir veiti mèr enn (af) hægu hljóð í elli minni, (at) segja í-vegstafi: sízt ek vissa vel hressan vopna njörð fallinn at jörðu — minn sonr var at sönnu snjallr aflstuðill (minn).“

Det tredje Vers (S. 24) tilskrives urigtig Haavard, da det er af Haastein, og vi have altsaa før meddeelt det rigtigt; her kan det tjene som et haandgribeligt Exempel paa hvor forskrevne Haavards egne Vers maa være, thi saaledes som dette nu er givet her, vilde det være uforstaaeligt uden

Forandringer. I det fjerde Vers (S. 25) bør der vistnok helst læses *beitu* f. *feitu*, Haandskrifternes *sundtýri* og *sáran* er allerede i Texten efter mit Forslag rettet til *sundlíri sára* (Saarenes Sundmaage, d. e. Blodfuglen), og i næstsidste Linie er det ogsaa rettest med den ældre Udgave at læse *hjörva* f. *hildar*. Den prosaiske Ordstilling bliver: „Ek bygg þat efna, ek hef heitit Yggjar má beitu, sundlíri sára flýgr nú svangr fyrir eyrar tanga: ek veit, Hallgrimr, at vær munum allir hljóta farar tíma, þat er vel fallit — hljómr er af hjörva glaumi."

I femte Vers (S. 29) bør der læses *eitrdøgg* f. *eitt hògg*, *álms eitrdögg* d. e. Blod; *augum* er bedre end *augu*, *sakaða* skal være *sák-at*, *fetils þingi* rettes ti *fetilstingi*, *hnè* til *þá er* og *gunnlogi gunnar* til *gunnloga grenni*. Den prosaiske Ordfølge i Verset, der meget ligner det eneste heelt opbevarede Vers af Gest om Styrs Drab, der hvor han siger, at han saae Blodet styrte ham ned i Øinene, bliver da: „Ek klauf mótreyni málma-brags mána (d. e. Krigeren) í jaxla, álms eitrdøgg lèt og leita staðar í augum segg: ek sák-at hitt, at bríngmerktr fetilstíngi hrykki, þá er ek sá gallharðan gunnloga grenni falla."

I sjette Vers (s. S.) bør der læses *því drengum* for *þreingjum*, *þeim* f. *þeir*, *Ánn* f. *þjónn*, og den vanskelige sjette Linie burde maaske snarest rettes til „*einn*, *hversolkins gera*", idet man da kunde antage det sidste for en vistnok noget usædvanlig Benævnelse paa et Skib, hvortil da *hlunni* sluttede sig. I anden Halvdeel bør *vorum* rettes til *órum*, medens det er ligegyldigt om man læser *kveðr* eller *kvað*, og den prosaiske Ordstilling bliver: „Vær höfum brátt felda fjóra, ek tel blóðgan feng í því þeim drengjum, er lètu son Bjargeyjar deyja: en af órum mönnum kveðr Hall-

grímr nú einn fallinn, Ánn var hæfðr með hversollins gera blunni."

I syvende Vers (S. 32) bør der utvivlsomt læses *sunnu becks* f. *sunnarbliks*, *runni* f. *minni* som ogsaa et Haandskrift har, *sá ek* f. *frá ek*, *hvar* f. *hjör*, maaskee *Knöttr* f. *hvatr*, *Geirdísar* f. *gerðisar*, *geymibaldri* f. *geymibaldrs* og *gunnbliks fura kunnum*, hvilket sidste Ord ogsaa nogle Handskrifter have, for *gunnblaks fyrra runnum*. Det er i dette Vers at Haavard nævner sin Moder, Geirdis, og maaskee ogsaa Thorbjørns Broder, Knøtt; den prosaiske Ordstilling bliver: „Sonr Geirdísar gekk snarr, þá er (hann) sótti at runni sunnu bekks, ek sá hvar hvatr (Knöttr?) brá bitrum blóðísi: Eyjólfr rèð enn minnast eggleiks við kyn seggja, at gjalda kunnum geymibaldri gunnbliks fura."

I ottende Vers (s. S.) bør der i femte Linie læses: *urðu eskinirðir* og i sjette derpaa lægges *of* til foran *sauk* (d. e. *sök*), medens *bor* kun er feilskrevet for *aur* (d. e. *ör*), saa at der bliver at læse *örþjóða; inngjarna* staaer enten for *im-* eller *iðgjarna*, (d. e. kamplystne), og hele Versets prosaiske Ordfølge bliver: „Hallgrímr, (vèr) höfum allir saman helldr goldit Þjóðreks sonum stórar heiptir, vèr iðrumst þeygi þess vígs: eskinirðir oddregns urðu vegnir of sök Þorbjarnar, ek veit eyði örþjóða iðgjarna."

I det niende Vers (S. 33) maa *vara* forandres til *várar*, *þeir* til *þeim* og *vegstemm* til *vigs temjendr*. Versets sidste Halvddel er vanskelig, dog skal der rimeligvis i første Linie læses *högg enn högvit* og i den næste sikkert med enkelte Haandskrifter *hjør- saklausra- börva*; *angrs*, hvor nogle Haandskrifter have *urðu*, maa forandres til *orðit*, og *skartit trausta* kunde da staae for *farit trausti*, omtrent som i Sighvat Sturlusøns smukke Vers om Høvdingen Hall Kleppjarnssøns Død (Sturl. II, 19), hvor

det hedder „*lokit trausti*“, medmindre man heller vil beholde den Form, der haves i Haandskrifterne, og da tage *trausti* i den gamle Betydning, Kjæmpe, Helt, i hvilken det f. Ex. forekommer i Tilnavnet „Sygna*trausti*.“ Den prosaiske Ordfølge bliver da denne: „Nú er jafnendum angr-sólar efni (at) ganga fram, þeim er vilja fremja vígsvárar elds temjendr: (menn) kveða (nú) orðit farit trausti Ísfirðinga, en höggvit eirlaust hogg saklausra hjör-börva.“

Det tiende Vers (S. 34) synes i Begyndelsen meget uforstaaeligt, men lader sig dog temmeligt let emendere ved for *vinnendr* at sætte *hvinnis*, og *fróns* kunde da blive staaende, hvis der saa var nogen Mening i fjerde Linie; men naar man betænker hvor let et *f* kan være feilskrevet eller læst for *s*, saa maa tredie saavel som fjerde Linie vistnok snarest rettes til „*sónar þá er sæni* (d. e. *syni*) *mínum svells, nam ísarn* (el. n. lignende) *bella*.“ I anden Halvdeel maa der sættes *vegnir* f. *höggnir*, den næste Linie maa rettes til *viðmiðjungar Þriðja*, *hafs* til *börgs*, *hveri* til *hverju* og *Ljotz* til *blóts*, saa at „*blótsbörgr*“ her maa betyde Ulv; thi hele anden Halvdeel beroer paa den ældgamle nordiske Talemaade: „Nu tude Ulvene anderledes i Fjældet“, d. e. nu har Sagen faaet et andet Udseende, der ogsaa, men noget senere, benyttedes af Grim Droplaugssøn (Droplaugarss., S. 31) og Kaare Sölmundssøn (Njála, S. 249) i de bekjendte lignende Vers. Den prosaiske Ordfølge bliver; „Hirðidraugar hvinnis sónar svells hlógu, þá er ísarn nam bella syni mínum; nú tèr þjóta annan veg i hverju blótsbörgs bjargi, sízt viðmiðjungar Þriðja voru vegnir.“

I ellevte Vers (s. S.) maa *ek* forandres til *er*, *líta* med nogle Haandskrifter til *níta*, *mestu* vistnok for Rimets Skyld til *seggja*, *oddvargs* til *oddhrið* og *falla* rimeligvis til *falli*; den prosaiske Ordfølge bliver da: „Halgrímr, (vèr)

skulum bíða heiman ór stað, blít er vettugi (at) níta odd-hríð, ek uggi ógnir seggja; en víg þau, er vèr vogum, falli gjörvöll í strá, ek vilda alldri gjalda geira gæti-áru."

I tolvte Vers, i hvilket Haavard øiensynlig takker de to Brødre, Thorbjørns Sønner, for Ljots Drab, bør der vistnok i Begyndelsen læses: *þökk eigu vèr viga*, *vorut hollir mèr* o. s. v.; *enn* staaer enten feilagtig for *ann*, eller der maa atter underforstaaes *hollr*, og *ógurligum* maa, hvis *sólar* er rigtigt, for Rimets Skyld forandres til *ógóligum*, medmindre man heller vil læse *ógörligum Sörla*; for *a hlyn* maa der læses *at hlít* og med nogle Haandskrifter *vestan* for *mestan*. Den prosaiske Ordstilling bliver da: „Vèr eigum víga sólar þollum þökk, (þèr) vorut hollir mèr, ek ann ógóligum æskirunnum: þann (d. e. Ljot) vissa ek mèr mest alls manna fallinn at hlít, fyrðar spyrì vestan flest orðin fárlíg andskotum (mínum)."

I trettende Vers (S. 44) ligger det vistnok nærmest at rette *næcki morðum* til det almindelige *vætti-njörðum*, men da *þinnilz*, hvortil det slutter sig og her altsaa maatte betyde Sværd, ellers ikke forekommer, saa foreslaaer jeg at læse *viggja-njörðum* og *þvinnils*, hvilket er et almindeligt Søkongenavn; i tredie Linie maa der enten læses *minnumst nú*, eller *mun minnst um*, hvor da det sidste Ord slutter sig til *lengi*; *þvengs* maa forandres til *þvengr*, *hlunnz* for Rimets Skyld til *hlums*, syvende Linie tildeels efter Varianter i Haandskrifterne til *gnæfar svall gjálfr sjófar*, *gengit* for Rimets Skyld til *gefn*, idet Haavard her ogsaa øiensynlig tiltaler en Kvinde, enten det nu var saa virkelig eller kun i Tanken, og *far* er en aabenbar Feillæsning for et i Originalen abbrevieret *sonar* Den prosaiske Ordfølge bliver: „Valbrands sonum, viggja-njørðum Þvinnils, varð-at vanbundinn þvengr handan — þess mun minnst um lengi — þá er,

skerfoldar gefn, skyldi hefna sonar míns á sumri, skjalldagnæfar hlums sjófar gjálfr svall". Forresten maa jeg bemærke, at der ogsaa kunde siges „skjalda hlums skerfoldar gefn", en Valkyrie, og i syvende Linie læses „*garðr svall Gylfa jarðar*", d. e. „Gylve-Jordens Gjærde svulmed'", med Hensyn til Haavards og hans Ledsageres Søfart.

I fjortende Vers maa *roðin* læses f. *roðinn*, *sára* f. *sáran*, *koma* f. *komu*, *færi* vistnok f. *væri*, der dog ikke er en Umulighed, og *vægr* rimeligvis f. *vogr*. Den pros. Ordstilling bliver: „Þat orð mun koma vestr — sára ár varð roðin — ok vestan til oddregns þegna Ísafjarðar: at gunnæringar færi handan til geira glettu, (slíkt) er vægr (d. e. lítill?) vöxtr í augum Valbrands sonum".

Om det Haavard endnu tillagte femtende Vers (S. 54) gjelder det samme som om det tredje, at det ikke er af ham, men af Haastein, og altsaa allerede meddeelt og oversat, og alle Sagaens originale Stropher ere nu saaledes gjennemgaaede. Det er tildeels i Forbindelse med Hr. Eirik Jonsson, hvis Skarpsindighed jeg i saa Henseende paa flere Steder har maattet anerkjende, at jeg her har søgt at restituere og emendere dem, og jeg troer nu næsten at det saa omtrent er lykkedes, saa at saavel de poetiske Omskrivninger som Constructionen nu hovedsageligen ere sproglig rigtige. Jeg agter derfor heller ikke videre, som i en Skolebog, at forklare hver enkelt af disse, efter Emendationen i sig selv aldeles simple Omskrivninger, og det er ogsaa kun høist nødigt at jeg her, efter Dr. Sv. Egilssons, nu af de fleste Sagaudgivere fulgte Exempel, har givet en prosaisk Omskrivning af Versene; thi en saadan er ogsaa i Grunden aldeles unødvendig, naar kun Interpunktionen er rigtig, og har desuden det Onde, at den mere end noget Andet bidrager til at berøve Poesien al dens Duft, idet det, der i Verset netop

paa Grund af Ordenes Stilling har Fynd og Liv, i Omskrivningen maa blive dødt og intetsigende, ja endog stundom meningsløst, hvis man ei vil forandre Ordene eller lægge Noget til. Hvad vilde man vel sige om en saadan Omskrivning af de herlige latinske Oldtidsdigte? Mon den vilde være istand til til at give nogen Idee om deres egentlige Skjønhed? Jeg troer det ikke, og anseer det overhovedet for ligesaa urigtigt med Hensyn til de nordiske Skjaldekvads Forklaring at anvende en Fremgangsmaade, der alene ved Methoden synes at ville slaae det fast, at de dog i Grunden ikke ere Andet end høist unaturlige Produkter, som man kun kan stave sig igjennem — thi i Virkeligheden er det ingenlunde saa. Hovedsagen var her derfor ogsaa fornemmelig, at forsøge paa at gjengive Haavards Vers deres oprindelige Klang og Fylde, for at det kunde sees med hvilken Energi den Gamle udtrykte sig, efter at han endelig havde faaet sit Sind lettet ved Hævnen og paa en Maade var bleven ung igjen. At enkelte Udtryk endnu kunne forblive dunkle har derimod mindre at sige, da de dog maaskee senere altid ville lade sig forklare, ligesom det ogsaa overhovedet undertiden kan være aldeles umuligt, og som oftest ogsaa temmelig ligegyldigt, at bestemme, hvilken af flere Forklaringsmaader eller Oversættelser der egentlig er den rigtigste, i det den hele Forskjel ofte kun beroer paa en Ubetydelighed, som f. Ex. i den 13. Strophe, hvor det er aldeles ligegyldigt med Hensyn til Constructionen, om man tager „á sumri“ sammen med „hefna“ eller „svall“, o. s. v. Hovedsagen er og bliver dog altid det Heles Udtryk, og alt Andet er mere eller mindre underordnet.

Men for at gjøre dette klarere med Hensyn til Haavards Vers, saa giver jeg disse nu her i en fortløbende Række, saaledes som de tage sig ud efter Emendationen, og strax

efter en pros. Oversættelse, om hvilken det dog maa bemærkes, med Hensyn til de poetiske Omskrivninger, at de snarere ere gjengivne efter deres Aand, end den ordrette Betydning. Versenes Tal har jeg ikke villet forandre, da det, skjøndt Sagaen nu kun har tretten virkelige Vers af Haavard, alligevel er muligt, at den dog har Ret i, at man oprindelig virkelig har erindret femten saadanne af ham, af hvilke da det tredie kun maatte være gaaet tabt paa Grund af Forvexlingen med Haasteins; i det 15. Sted derimod, hvor Sagaen ogsaa har et af Haasteins Vers, sætter jeg her i Slutningen den omtalte Halvstrophe, der i Sn. Edda (Vol. I, 232) tillægges Haavard og øiensynlig omhandler Thorbjørns og hans Ledsageres Drab, og bemærker kun med Hensyn til den, at *baugi* ogsaa betyder „et Skjold", og *vangi* kun er en anden Form for *vanga*. Forresten har jeg her inddelt Versene i Klasser med Streger immellem dem, der efter Sagaen ikke ere digtede i samme Anledning; og i Oversættelsen angives det desuden i tilsatte Overskrifter, i hvilken Anledning Versene ere digtede, eller hvorom hvert enkelt handler. Dog vil jeg ikke hermed sige, at denne Orden af Versene er den rigtige, thi der er snarere Grund til at antage, at Sagaen i saa Henseende er forvirret og ligeledes paa flere Steder ved en Misforstaaelse urigtigen angiver ved hvilken Leilighed hvert enkelt Vers blev fremsagt; men herom lidt mere i Slutningen.

VÍSUR HÁVARÐAR HALTA.

Eigi hefir á augu,
unnskíðs, komit síðan,
byggi svo öfund eggjar
oddstefnu, mèr svefna:
sízt hræstorðar harðan
hjør- gerðu styr -börvar,

ótt þeir er Ólaf lètu
allsaklausan falla.

Ák-at-ek hægt, af hægu
hljóð veiti mèr sveitir
enn í elli minni,
í-veg-stafi segja:
sízt velhressan vissak
vopna-njörð at jörðu,
minn var sonr at sönnu
snjallr aflstuðill, fallinn.

[Det tredie Vers mangler?]

Efna hygg ek þat, Yggjar
ek hef heitit má beitu,
sundlíri flýgr sára
svangr fyrir eyrar-tanga:
veit ek at vær munum hljóta,
vel er fallit þat, allir,
hljómr er af hjörva glaumi,
Hallgrímr, farar tíma!

Mótreyni klauf ek mána
málma brags í jaxla,
segg lèt ek álms í augum
eitrdögg staðar leita;
sákat-ek hitt at hrykki
hríngmerktr fetilstingi,
þá er gunnloga grenni
gallharðan sá ek falla.

Vær höfum fellda fjóra,
feng tel ek í því drengjum,
brátt, þeim er, blo*gan, lètu
Bjargeyjar son deyja:
enn af órum mönnum
einn, hver-sollins gera
Ánn var hæfðr með hlunni,
Hallgrímr kveðr nú fallinn.

Snarr gekk sonr, þá er sótti
sunnu bekks at runni,
Knöttr sá ek hvar brá bitrum
blóðísi, Geirdísar;
enn rèð Eyjólfr minnast
eggleiks við kyn seggja
geymibaldri at gjalda
gunnbliks fura kunnum.

Helldr höfum heiptir goldit,
Hallgrímr, saman allir,
vígs iðrumst þess þeygi,
Þjóðreks sonum stórar:
urðu eskinirðir
oddregns of sök vegnir,
örþjóða veit ek eyða
imgjarna, Þorbjarnar.

Nú er jafnendum efni
angr-sólar fram ganga,
várar elds þeim er vilja
vígs temjendr fremja:
vera kveða, högg enn höggvit

hjør- saklausra-børva,
Ísfirðinga orðit,
eirlaust, farit trausti.

Hlógu hirðiðraugar
hvinnis um sök minni
sónar, þá er sæni mínum
svells, nam *ísarn* bella:
nú tèr, sízt vegnir váru
viðmiðjungar Þriðja,
børgs i hverju bjargi
blóts annan veg þjóta.

Hallgrímr skulum heiman,
hlít er vættugi níta,
uggi ek ógnir *seggja*,
oddhríð, ór stað bíða:
en víg þau er vèr vágum,
villda ek alldreigi gjalda
geira gæti-áru,
gjørvøll í strá falli.

Þökk eigu vèr víga,
vorut hollir mèr, þollum,
ann ek eskirunnum
ógóligum, sólar:
þann vissa ek mèr manna
mest alls at hlít fallinn,
orðin spyrì fárlig fyrðar
flest andskotum vestan.

Varð-at viggja njörðum,
Valbrands sonum, handan,
þess mun minnst um, Þvinnils
þvengr vanbundinn, lengi:
þá er, skerfoldar, skyldi,
skjalda hlums, á sumri
garðr svall Gylfa jarðar,
gefn, míns sonar hefna.

Þat mun vestr ok vestan,
varð ár roðin sára,
orð til Ísafjarðar
oddregns koma þegna:
at til geira glettu
gunnæringar færi,
vægr er vöxtr í augum
Valbrands sonum, handan.

[Efter Snorres Edda, Vol. I. 232, 2.]

Nú er jóðraugum ægis
arnar flaug ok bauga,
hygg ek at heimboð þiggi
hanga goðs, of vangi.

I det Haavard tog hjemme fra.

„Ingen (rolig) Søvn har lukket mine Øine siden: Smerten egger Sømanden (d. e. Haavard selv) stedse saaledes til Kamp — siden Krigens Mænd forvoldte hin heftige Vaabengny, hvor Olaf maatte heelt uskyldig falde“.

„Intet falder mig let — men Folket give mig dog velvillig Lyd for endnu i min Alderdom at fremsige berømmelige Runer (d. e. Ord)! — siden jeg maatte opleve at den tappre, unge Kriger segnede til Jorden — thi min herlige Søn var i Sandhed min egen Styrkes Støtte“.

[Det 3. Vers maa mangle, som alt omtalt, men har rimeligvis lignet Haasteins og handlet om Ravnenes Spaadom].

Da Ravneflokken fløi forbi Næsset:

„Jeg troer sikkert det har Noget at betyde — jeg har lovet Odins Fugl dens Bytte — (at) Saarenes Sundmaage (Ravnen) flyver nu sulten forbi Ørenæsset: Jeg veed nu, Hallgrim, og det er meget heldigt, at vi Alle ville have Lykken med os — der er (d. e. det lyder i mine Øren) som en Klang af Sværdegny“.

Efter Thorbjørns og hans Mænds Fald.

„Jeg spaltede Heltens Hoved heelt ned til Tænderne, og Sværdenes Dug (Blodet) saae jeg styrte i den Stærkes Øine: jeg fandt ikke, at det ringmærkede Sværd gav noget efter, da jeg saae den haardføre Kriger falde“.

„Fire have vi nu hurtig fældet, det kalder jeg et blodigt Bytte for de Drenge, som forvoldte Bjargeys Sønnedød: men af vore Mænd siger nu Hallgrim, at een er falden, Aan blev rammet af en Tømmerstok“.

Om Ljots (Knötts?) Drab.

„Hurtig gik Geirdises Søn fremad, da han angreb den mægtige Mand, jeg saae hvor Knøtt(?) monne trække sit Sværd; men Eyjolf mindedes ogsaa i Kampen med Mændene at gjengjelde den berømte Kriger“.

Paa Söen.

„Vi have nu, Hallgrim, saa temmeligt gjengjeldt Thjodreks Sønner deres heftige Fjendskab, men jeg fortryder ikke dette Drab: det var for Thorbjørns Skyld at de Krigere

bleve dræbte, og jeg veed at Folkeforøderne ere kamplystne".

Ved Ankomsten til Steindor (Steingrim)?

„Nu er der Anledning til at træde frem for de Mægtige, som ønske at hædre Kampens Mænd: man siger at det nu er ude med Isfirdingernes Magt, og at de uskyldige (uskyldig forfulgte?) Krigere have hugget et fredløst Hug".

„Ulveflodens (Blodets) Ildbevogtere (Sværdbevogtere d. e. Mænd) monne lee., da min Søn faldt voldelig for Sværdet: men nu monne der, siden Heltene bleve fældede, være kommen en anden Lyd i Ulvenes Fjælde".

„Hallgrim og jeg, vi ville nu blive her paa Stedet, thi jeg venter Ondt fra Flere, og det nytter til Intet at nægte Kampen: men de Drab, som vi have forvoldt, vilde jeg reent skulle blive uden Betydning og aldrig give Bøder for hine Mænd".

Til Holmgangs-Ljots Banemænd.

„Vi ere Drabsmændene taknemmelige for den Daad, I have været mig hulde (nyttige?), og jeg holder af de ildefarne Svende: hans (d. e. Ljots) Fald veed jeg mig blandt Alle til den største Nytte, og lad nu kun mine Modstandere fra Vesten spørge mine mange fjendtlige Ord".

Da der holdtes Leeg paa Steingrims Gaard?

„Søkongens Heststyrere hinsides fra, Valbrands Sønner, bandt ikke forgjeves deres Skotvinge — det vil længe erindres — da min Søn, o Kampens Kvinde, skulde hævnes: Gylve-Jordens Gjærde (Bølgen) svulmede i Sommeren". —

Efter Kampen med Thorgrim Dyrøssøn.

„Den Efterretning vil gaae imod Vest — Saarenes Aare (Sværdet) blev da blodig — og vestenfra til Isefjordens Krigere, at Krigsmænd droge hinsides fra til Vaabenlegen: men Sligt synes ikke Valbrands Sønner har stort at betyde".

Brudstykket i Snorres Edda.

„Nu er der Ørneflugt rundt om Skjoldenes og Søhestenes Styreres Hoveder: jeg troer nok de sidde til Gjæstebud hos de Hængtes Gud (Dødsguden, d. e. Odin).

Jeg haaber at det nu af Oversættelsen, som fornemmelig for enhver, der i Originalen kan læse de her atter vistnok hovedsageligen i deres oprindelige Form gjengivne Vers, vil være klart, at hele Haavardssaga, som alt yttret i Begyndelsen, oprindelig kun har sluttet sig til, og paa en Maade er bleven nedskrevet paa Grund af disse mærkværdige Viser, der i enhver Linie aande selve Oldtidens Væsen, og som Monologerne i en Tragoedie først egentlig ret give et tydeligt Indblik i Personernes sande Karakter og de skjulte Bevæggrunde til deres Handlinger. Og dette gjelder ikke alene om Haavards Viser, men maa langt snarere overhovedet siges at være Tilfældet med alle i Sagaerne meddelte Viser, idet disse i Virkeligheden kunne siges at være Sagaernes egentlige Sjæl; og paa denne Maade opfattedes de ogsaa altid af selve Oldtidens Mænd, der lærte dem udenad og saa til dem knyttede alt det Øvrige. Men derfor har det ogsaa altid gjort mig ondt at see den Misforstaaelse, der i en senere Tid fornemmelig har gjort sig gjældende med Hensyn netop til Viserne, idet man meget ofte, tildeels vistnok fordi man paa Grund af den forudfattede Mening om Skjaldeversene som en blot og bar Kunstpoesi uden Følelse og med en som oftest intetsigende Betydning, har anseet sig for berettiget til aldeles at oversee disse, for kun at holde sig til selve de prosaiske Sagaer, som man saa i det mindste lader som man beundrer; uden at lægge Mærke til, hvor stor en Modsigelse det dog i Virkeligheden vilde være, at de samme Mænd, der notorisk kun havde hine „kunstlede“ Vers at holde sig til og igjennem dem ogsaa inddrak den Aand,

man ikke mener at burde nægte sin Beundring, dog alligevel skulde have været istand til paa en simpel og gribende Maade at fortælle selve Sagaerne, *hvis* Versene, de ere byggede paa, virkelig havde været saa usle og ubetydelige, som det kun altfor ofte har været antaget. Men heldigt er det derfor ogsaa, at Sagen i Virkeligheden ikke forholder sig saaledes, og det skulde derfor ogsaa glæde mig, hvis den her meddelte Bearbeidelse og Oversættelse af Hromunds, Haasteins og Haavards Viser maatte give Anledning til en noget anden Opfatning af Forholdet; thi i Grunden maa jeg ogsaa sige, at jeg ikke kan ansee noget for en større Misforstaaelse, end at mene at man forstaaer Oldtidens Aand, og dog hverken bryde sig om eller være istand til at forstaae det, som dog for dens egne Mænd udgjorde dens egentlige Sjæl og fyldigste Indhold, nemlig Versene og Poesien, saaledes som den hos dem havde udviklet sig.

Men det er ikke Stedet her til videre at udvikle dette, og det bedste vilde vistnok ogsaa være, hvis de meddelte Viser nu kunde tale for sig selv og virkelig bidrage til at lette Forstaaelsen af de antike nordiske Karakterer. Jeg antager saaledes f. Ex., at mangen en, og ofte kun altfor grusom Handling vil sees i et andet Lys, naar man tillige er i Besiddelse af saadanne indtrængende Udtalelser fra de Paagjældende selv, der ikke alene vise os deres hele sjælelige Tilstand da Handlingen blev udført, men ogsaa tydelig lade ane, hvilken indre Kamp der ofte er foregaaet førend det kom saavidt. Men et er det dog fornemmelig, som jeg i saa Henseende endnu kun vil henlede Opmærksomheden paa, og det er det, at man aldrig i den gamle Poesi, der i det hele taget er holdt i en ædel og opheiet Tone, skal finde Exempler paa, at Seierherren taler ilde om sin Modstander efter hans Død, og dette er ogsaa Tilfældet med Haa-

vard. Saa forbittret han end med Rette var og maatte være paa Thorbjørn, der havde forvbldt at han „aldrig kunde nyde en rolig Søvn“ i sin Alderdom, og saa glad han end var over hans Fald, saa kalder han ham dog aldrig Andet, end en Helt og en tapper Mand, og siger kun hvad sandt var, at han dog havde forskyldt sin Død. Men Intet viser derfor ogsaa tydeligere hvorledes det egentlig hang sammen med den gamle Blodhævn, end netop en saadan Stemning, idet det heraf maa være klart, at den ingenlunde saa meget havde sin Grund i et smaaligt Had, som fornemmelig deri, at Sagerne nu vare komne saa vidt mellem to Modstandere, at begge ikke kunde vedblive at leve sammen med Ære; den Ene maatte derfor bort, da han kun stod den Anden i Veien, og den første den bedste Leilighed benyttedes derfor ogsaa til at sende ham ud af Verden. Det var en simpel og naturlig Sag, hvorom der aldeles ikke var nogen Tvivl eller usikker Tale i en Tid, da man brød sig mindre om at berøve en Anden Livet eller selv tilsætte sit eget, end at være nødsaget til at leve fredelig sammen med ham og dog vedblive at hade ham i Løndom; og derfor kom det ogsaa altid mere an paa, at Hensigten virkelig opnaaedes, end paa Midlet hvorved det skete, medens Gjerningsmanden dog altid strax efter, ved offentlig at bekjende sig som Drabsmanden og derved udsætte sig for alle de Forfølgelser, som deraf fulgte, viste, at han ikke havde baaret sig saaledes ad af Frygt, men alene for at være saa meget desto sikkrere paa at naae sit Maal. Selve Hadet kom paa denne Maade til at staae i et andet Lys og fik en mere mandig Karakter, idet man paa begge Sider meget godt vidste hvorom det gjaldt; og en saadan Stemning er det derfor ogsaa, der fornemmelig gjør sig gjeldende i Haavards Vers, idet man

dog paa den anden Side heller ikke til Thorbjørns Undskyldning maa glemme, at fornemmelig Olaf virkelig havde gjort ham meget imod, ikke alene personlig men ogsaa fornemmelig i hans Egenskab som Distriktshøvding, ved at have været behjælpelig med at bortføre Sigrid imod hans Villie fra hans Gaard tilligemed alt hendes Gods.

Forresten skal jeg her endnu kun, med Hensyn til den formelle Side af Sagen og hvad der alt før er yttret om Haavards Vers i den Retning, fremhæve, at disse vist ingenlunde gives i Sagaen i den rigtige Orden, idet det t. Ex. synes at fremgaae af det andet Verses Indhold, at det egentlig kun er Indledningsstrophen til flere efterfølgende, blandt hvilke det altsaa burde staae som det første. I dette Vers, der desuden ved Udtrykket „aflstuðill", hvilket man ellers maaskee kunde være faldet paa at ville forandre til „áttstuðill" (Æts Støtte), uvilkaarlig erindres om Egil Skallagrimssøns Ord i hans berømte Digt „Sonatorrek", at hans Søn „støttede hans Styrke mest af Alle (ok mitt afl mest um studdi)" — i dette Vers opfordrer nemlig Haavard „Folket til at give sig Lyd for endnu i sin Alderdom at udtale berømmelige Ord", og man skulde heraf slutte at der hermed egentlig mentes Steingrim og hans Mænd; thi, som i Begyndelsen yttret, maa man snarest antage, at de fleste af Versene ere fremsagte ved Ankomsten hos denne for at gjøre ham bekjendt med hvad der var skeet, enten de saa vare digtede lidt i Forveien og strax efter Drabene, eller paa Veien til Steingrims Gaard, hvad der er det sandsynligste, eller endelig først improviserede under selve Samtalen med denne, hvilket dog er det mindst rimelige. Og, hvis dette forholder sig saaledes, som jo ogsaa den før omtalte Analogi med Haasteins, Thorarin den sortes og Gest Thorhallesøns Viser gjør det sandsynligt, saa maatte vistnok denne Strophe an-

sees for den første af de saaledes sammenhængende Viser; til denne vilde da den i Sagaen som den første anførte Vise meget naturligt slutte sig, derpaa den 10de, og saa de øvrige, der omhandle Drabene og kunde være fremsagte for Steingrim — medens der dog altid blive nogle tilovers, om hvilke dette ikke lader sig antage, som f. Ex. Verset om Ravneflokken og flere af de senere Stropher, der vistnok vare digtede paa Steingrims Gaard, men ved en anden Leilighed. Dog maa det endnu, som alt før antydet, bemærkes, at heller ikke i den Henseende synes Sagaen at være fuldkommen paalidelig, idet der f. Ex. er al Grund til at antage at dens Forfatter kun paa Grund af den i det 13de Vers brugte Talemaade, har ladet sig forlede til at antage, at dette netop var digtet i Anledning af en Leg paa Steingrims Gaard; thi i Virkeligheden er Udtrykket „ikke at binde sin Skotvinge forgjæves", kun en Talemaade for ikke at drage afsted eller begynde paa Noget forgjæves[1], og dette Vers kunde derfor ogsaa for den Sags Skyld ligesaa godt være fremsagt ved enhver anden Leilighed, ligesom det rimeligvis ogsaa kun hører til den Samling af Stropher, der ligefrem fortalte om Hævnens Fuldbyrdelse.

Men videre at forsøge paa nu atter at udfinde Strophernes rigtige Orden, er baade vanskeligt og ikke meget lønnende, og jeg skal derfor ikke længere opholde mig herved. Det maa være nok at Versene nu endelig omtrent ere restituerede til deres oprindelige Form, og det uden nogensinde vilkaarlig at forlade det i Haandskrifterne givne, thi kun paa et eneste Sted i den 10de Strophe kan dette siges at være Tilfældet med det enkelte Ord „ísarn", som derfor

1) *Det er en isl. Talemaade at sige at noget „voxer En i Öinene", naar han ikke rigtig tör indlade sig derpaa, og med Hensyn hertil maa Haavards Ord „vægr er vöxtr i augum" forklares.*

ogsaa er trykt med andre Typer end det Øvrige. Og jeg skal da sluttelig endnu kun tilføie, at Versene ogsaa, saaledes som de nu ere, paa flere Steder tydelig vise endog deres antike Form, idet f. Ex. Rimene „Þjóðreks“ og „stórar“ aldeles svare til de endnu ældre i et Vers af Thjodolf fra Hvin (Heimskr., Haraldss. hárf. c. 37) „Goðröðr“ og „stóran“; men begge Steder i Forening gjøre det derfor ogsaa høist sandsynligt, at man, undertiden i det mindste, i Oldtiden virkelig har udtalt disse og lignende Ord med Udeladelse af *ð* som „Þjórekr“ og Góröðr[1]“.

Og hermed afslutter jeg nu derfor ogsaa disse Bemærkninger om Haavardssaga og om Haavards Viser. Vistnok kunde der endnu være mange Ting at bemærke, fornemmelig med Hensyn til Tiden, da de skildrede Begivenheder skulde være forgaaede; thi det lader sig ikke nægte at der endnu altid i saa Henseende maa blive nogen Tvivl tilbage. Og ligeledes vilde det ogsaa have havt sin Interesse, paa Grund af den alt omtalte Overensstemmelse mellem Haavards Viser og de tilsvarende af Thorarin den sorte og Gest Thorhallesøn, her tillige at samle og oversætte hvad der endnu haves af disse; ikke at tale om, at man egentlig, naar Haavardssaga fuldstændig skulde oplyses, ogsaa burde samle de andre

1) *Med Hensyn til hvad der er sagt om Emendationen af Versene, at den som oftest er foretagen uden andre Forandringer end dem, der ligefrem frembyde sig af sig selv paa Grund af de hyppige meningslöse Feilskrivninger, maa jeg endnu bemærke, at Forandringen af* mestu *til* seggja *i* 11. *Vise aldeles ikke er noget Bevis herimod, thi* mestu *kunde godt blive staaende for Meningens Skyld, og* seggja, *der kun er foreslaaet for Rimets Skyld, er derfor ogsaa i selve Visen trykt med Cursiv. Ligeledes tilföier jeg her, hvad jeg för havde glemt at omtale, at om end Thjodrek endnu omtales ved Forliget i Slutningen som falden for Haavard, saa behöver dette ikke at have noget at betyde med Hensyn til det omtvistede Spörgsmaal om dette Navn, da det ligesaa godt kan være feilagtig anfört her som i det Foregaaende; og Gest kunde jo alligevel have regnet Vakr som den tredie af de Thorbjörns Frænder, hvis Fald han bestemte skulde regnes lige med Olafs alene.*

opbevarede Efterretninger om samtidige Begivenheder i Thorskefjordsthinget, i hvilke endog de samme Personer tildeels spille Hovedrollen, som f. Ex. i hvad der i Landnáma (II, 28) berettes om Gest Oddleifssøn og den gamle Völu-Stein, der sørgede over sin Søns Død og endelig søgte Trøst i at digte et Mindedigt om ham efter Gests Raad, der selv digtede de første Stropher for at bringe den Anden i Aande. Af dette Digt vilde det derfor ogsaa paa Grund af at Tiden og Stedet næsten er det samme, have været interessant her tillige at kunne meddele de faa i Sn.-Edda opbevarede Fragmenter; thi man vilde ogsaa paa den Maade, foruden at den hele Beretning om Gests Forhold til Vølu-Stein i Landnáma virkelig sættes i en vis Forbindelse med Thorbjørns Drab, hvad Tidspunktet angaaer, kunne have faaet et tydeligere Overblik over de samlede Begivenheder i et heelt Thing-Distrikt i Island i Oldtiden, og saaledes ogsaa blive i Stand til at danne sig et klarere Billede af det nordiske Oldtidsliv overhovedet med sine Fortrin og sine Mangler — og det er dog altid dette, som det fornemmelig maa komme an paa at anskueliggjøre saavel fra Historiens som fra Poesiens Standpunkt, naar man ellers ønsker at det oldnordiske Studium skal virke frugtbringende paa Nutiden i den ene eller den anden Retning. Men Pladsen tillader mig ikke at udføre dette her, og jeg skal sluttelig med Hensyn til Sagaens Beretning om, at Haavard og Thorhall endelig bosatte sig i Thorvaldsdalen ved Svarfadardalen paa Nordlandet i Island, hvor mange Mænd siden siges at stamme fra ham, endnu kun bemærke, at dette vistnok forholder sig aldeles rigtig; af Thorhalls Slægt er det saaledes rimeligt at den Præst Eyjolf Valbrandssøn paa Vøllum i Svarfaderdalen har været, der omtales i Sturlungasaga (II., S. 49—52 og 186), i den første Halvdeel

af det 13de Aarhundrede, thi Navnet erindrer om „Valbrands Sønner", og fra hin Tid af synes der uafbrudt at have fundet en Slægtforbindelse Sted imellem Svarfadardalen og Isefjorden paa Vesterlandet. Her uddøde Thorbjørns mandlige Slægt, som Stamtavlen udviser, med Einar Thorvaldssøn henimod Slutningen af det 13de Aarhundrede, men dennes eneste Datter, Vilborg, forplantede Slægten og blev givt med Ridderen Eirik i Sudavik, der efter de Steder at dømme, hvor hans Slægts Odel laae, og de i Ætten forekommende Navne, selv meget godt kunde have stammet fra vor Sagas Gunnar Valbrandssøn. Eiriks Søn var Einar, Fader til den berømte Høvding Bjørn Jorsalafar i Vatnsfjorden, og hans eneste Datter, Kristin, ogsaa i Vatnsfjorden, var Moder til den ikke mindre berømte Ridder Bjørn Thorleifssøn († 1467), der kaldtes „den Rige" og i sin Tid var kongelig Befalingsmand over Island, en af de sidste indfødte Islændere, der beklædte denne Post for en Periode af flere Aarhundreder og næsten lige indtil Nutiden. Fra Bjørn Thorleifssøn stamme endnu mange islandske Familier i lige Linie, og vi kunne saaledes paavise den historiske Forbindelse fra de ældste Tider af og lige indtil vore Dage; men selve Haavardssaga er vistnok snarest, som alt bemærket, opbevaret og forfattet af Thorhalls Efterkommere i Svarfadardalen, hvor ogsaa Svarfdælasaga maa være skrevet, og kan saaledes ingenlunde siges direkte at stamme fra Isefjordens gamle Høvdingeslægt, saa meget den end beskæftiger sig med den. Men dobbelt vigtig bliver derfor ogsaa den her gjennemførte Paavisning af en ældgammel og uafbrudt Forbindelse mellem Isefjordens og Svarfadardalens gamle Slægter lige indtil langt ind i Middelalderen.

Side 21, L. 10: Efter . er udeladt; *Hón veifaði kofra sínum umhverfis skútuna.*
- 23, - 22: *hægn* f. *hægu.*
- 26, - 3: *erfallit* f. *er fallit.*
- 33, - 2: *syraumar* f. *fyrra sumar.*
- 35, - 17: tilføies *ok* i Slutningen.
- 36, - 28: *Grímr við þorstein* f. *þorsteinn við Grím.*
- 39, - 19: *yrðar* f. *fyrðar.*

Samfundet har udgivet:

I. Hrafnkel Freysgodes Saga, besørget af K. Gislason og oversat af N. L. Westergaard. 1847. Bogladepris 40 Sk.

II. Droplaugarsona saga, besørget og ledsaget med en Analyse og Ordsamling af K. Gislason. 1847. Bogladepris 1 Rdl. 8 Sk.

III. Hervarar saga ok Heiðreks konungs, besørget af N. M. Petersen og oversat af G. Thorarensen. 1847. Bogladepris 72 Sk.

IV. Bjarnar saga Hítdælakappa, besørget og oversat af H. Friðriksson. 1847. Bogladepris 84 Sk.

V. Vápnfirðinga saga, þáttr af Þorsteini hvíta, þáttr af Þorsteini stangarhögg, Brandkrossa þáttr, besørget og oversat af G. Thordarson. 1848. Bogladepris 76 Sk.

VI. Sagan af Þórði hreðu, besørget og oversat af H. Friðriksson. 1848. Bogladepris 72 Sk.

VII. Lucidarius, en Folkebog fra Middelalderen, besørget ved C. J. Brandt. 1849. Boglpr. 80 Sk.

VIII. Tvær Sögur af Gísla Súrssyni, udgivne ved K. Gislason. Med en Forklaring over Kvadene af Dr. S. Egilsson. 1849. Bogladepris 1 Rdl. 32 Sk.

IX. Kong Valdemar den andens Jyske Lov, ved N. M. Petersen. 1850. Bogladepris 84 Sk.

X. Bandamanna Saga, ved H. Friðriksson. 1850. Bogladepris 60 Sk.

XI. Grágás, Islændernes Lovbog i Fristatens Tid, udgivet og oversat af V. Finsen. (Förste Hefte.) 1850. Bogladepris 68 Sk.

XII. Færöiske Kvæder, ved V. U. Hammershaimb. I. *Sjurðar kvæði.* 1851. Bogladepris 1 Rdl. 24 Sk.

XIII. Valdemars sællandske Lov ved P. G. Thorsen. 1852. Bogladepris 80 Sk.

XIV. Eriks sællandske Lov ved P. G. Thorsen. 1852. Bogladepris 1 Rdl. 16 Sk.

XV. Fóstbræðra Saga ved K. Gislason. (Förste Hefte.) 1852. Bogladepris 68 Sk.

XVI. Grettis Saga ved G. Thordarson. (Förste Hefte.) 1853. Bogladepris 1 Rdl. 32 Sk.

XVII. Grágás, udgivet og oversat af V. Finsen. (Andet Hefte.) 1853. Bogladepris 64 Sk.

XVIII. Skånske Lov, ved P. G. Thorsen. 1854. Bogladepris 2 Rdl.

XIX. Íslenzk fornkvæði, ved Sv. Grundtvig og Jón Sigurðsson. (Förste Hefte.) 1854. Bogladepris 1 Rdl. 32 Sk.

XX. Færöiske Kvæder, ved V. U. Hammershaimb. (Andet Hefte.) 1855. Bogladepris 88 Sk.

XXI. Grágás, udgivet og oversat af V. Finsen. (Tredie Hefte.) 1855. Bogladepris 88 Sk.

XXII. Grágás, udgivet og oversat af V. Finsen. (Fjerde Hefte) 1856. Bogladepris 2 Rdl.

XXIII. Oldnordisk Sproglære, ved K. Gislason. (Förste Hefte.) 1858. Bogladepris 64 Sk.

XXIV. Islenzk fornkvæði, ved Sv. Grundtvig og Jón Sigurðsson. (Andet Hefte.) 1858. Bogladepris 1 Rdl.

XXV. Grettis Saga, ved G. Magnússon og G. Thordarson. (Andet Hefte.) 1859. Bogladepris 1 Rdl. 48 Sk.

XXVI. Íslenzk fornkvæði, ved Sv. Grundtvig og Jón Sigurðsson (Tredie Hefte.) 1860. Bogladepris 1 Rd. 32 Sk.

XXVII. Bárðarsaga Snæfellsáss, *Víglundarsaga*, *Þorðarsaga*, *Draumavitranir*, *Völsaþáttr*, ved Guðbrandr Vígfússon. 1860. Bogladepris 1 Rdl.

Til Pressen forberedes:

Oldnordisk Sproglære, ved K. Gislason. (Andet Hefte.)

Fóstbræðra saga ved K. Gislason. (Andet Hefte.)

Íslenzk fornkvæði, ved Sv. Grundtvig og J. Sigurðsson (Fjerde Hefte.)

Grágás, besørget og oversat af V. Finsen. (Femte Hefte.)

Udsigt over Nordens gamle Literatur ved P. G. Thorsen.

Njáls saga ved K. Gislason.

Færöiske Kvæder, ved V. Hammershaimb. (Tredie Hefte.)

Tiltrædende Medlemmer kunne erholde alle af Samfundet udgivne (I-XXVII) Skrifter for 23 Rdl. Anmældelser om Indtrædelse i Samfundet modtages saavel hos Samfundsraadets Medlemmer: *K. Gislason* (Forhaabningsholmsallee Nr. 1 B), *A. F. Krieger* (Nørregade 24), *O. Stephensen* (Boldhusgade 2), *P. G. Thorsen* (Kronprindsessegade 52) og *N. L. Westergaard* (Gammelstrand 34), som i den *Gyldendalske Boglade* (Klareboderne 3) og udenfor Kjøbenhavn hos dennes Commissionærer.

